

CODUL COMERCIAL din 10 mai 1887

EMITENT • PARLAMENTUL

Publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 126 din 10 septembrie 1887

Data intrării în vigoare 01-09-1887

Cartea I DESPRE COMERCIU ÎN GENERAL

Titlul I DISPOSIȚIUNI GENERALE

Articolul 1

În comerț se aplică legea de față.

Unde ea nu dispune se aplică codicele civil.

Articolul 2

Bursele, balciurile (iarmarocurile), tergurile, docurile și întreprinderile, precum și celelalte instituții care serv comerțului, se regulează prin legile și regulamentele lor speciale.

Titlul II DESPRE FAPTELE DE COMERCIU

Articolul 3

Legea considera ca fapte de comerț:

- 1) Cumpărările de produse sau de mărfuri spre a se revinde, fie în natură, fie după ce se vor fi lucrat sau pus în lucru, ori numai spre a se închiria; asemenea și cumpărarea, spre a se revinde, de obligațiuni ale Statului sau de alte titluri de credit circulând în comerț;
- 2) Vindările de produse, vindările și închirierile de mărfuri, în natură sau lucrate, și vindările de obligațiuni ale Statului sau de alte titluri de credit circulând în comerț, când vor fi fost cumpărate cu scop de revindere sau închiriere;
- 3) Contractele de report asupra obligațiunilor de Stat sau a altor titluri de credit circulând în comerț;
- 4) Cumpărările și vindările de părți sau de acțiuni ale societăților comerciale;
- 5) Ori-ce întreprinderi de furnituri;
- 6) Întreprinderile de spectacole publice;
- 7) Întreprinderile de comisioane, agenții și oficiuri de afaceri;
- 8) Întreprinderile de construcțiuni;
- 9) Întreprinderile de fabrici, de manufactură și imprimerie;
- 10) Întreprinderile de editură, librărie și obiecte de artă când altul decât autorul sau artistul vinde;
- 11) Operațiunile de bancă și schimb;
- 12) Operațiunile de mediere (samsarie) în afaceri comerciale;
- 13) Întreprinderile de transporturi de persoane sau de lucruri pe apă sau pe uscat;
- 14) Cambiele și ordinele în produse sau mărfuri;
- 15) Construcțiunea, cumpărarea, vindarea și revindarea de tot felul de vase pentru navigațiunea interioră și exterioră și tot ce privește la echiparea, armarea și aprovizionarea unui vas;
- 16) Expedițiunile maritime, închirierile de vase, împrumuturile maritime și toate contractele privitoare la comerțul de mare și la navigațiune;
- 17) Asigurările terestre, chiar mutuale, în contra daunelor și asupra vietei;
- 18) Asigurările, chiar mutuale, contra riscurilor navigațiunei;
- 19) Depozitele pentru cauza de comerț;
- 20) Depozitele în dokuri și întreprinderi precum și toate operațiunile asupra receptivelor de depozit (varante) și asupra scrisurilor de gagi, liberate de ele.

Articolul 4

Se socotesc, afară de acestea, ca fapte de comerț celelalte contracte și obligațiuni ale unui comerciant, dacă nu sînt de natură civilă sau dacă contrariul nu rezultă din însuși actul.

Articolul 5

Nu se poate considera ca fapt de comerț cumpărarea de produse sau de mărfuri ce s'ar face pentru uzul sau consumațiunea cumpărătorului, ori a familiei sale; de asemenea revindarea acestor lucruri și nici vindarea produselor pe cari proprietarul sau cultivatorul le are după pământul său, sau cel cultivat de densul.

Articolul 6

Asigurările de lucruri sau stabilimente cari nu sînt obiectul comerciului și asigurările asupra vietei sînt fapte de comerț numai în ce privesc pe asigurator.

Comptul curent și cekul nu sînt considerate ca fapte de comerț în ce privesc pe necomercianți, afară numai dacă ele n'au o cauză comercială.

Titlul III DESPRE COMERCIANȚI

Articolul 7

Sînt comercianți aceia cari fac fapte de comerț, avînd comerțul ca o profesiune obicinuită, și societățile comerciale.

Articolul 8

Statul, județul și comuna nu pot avea calitatea de comercianți.

Articolul 9

Ori-ce persoană care într'un chip accidental, face o operațiune de comerț, nu poate fi considerată ca comerciant; ea este însă supusă legilor și jurisdicțiunii comerciale pentru toate contestațiunile ce se pot ridica din această operațiune.

Articolul 10

Minorul de ori-ce sex, pentru a putea face comerț și prin urmare a fi considerat ca major, întru cât privesc obligațiunile contractate de densul ca comerciant, va trebui să aibă etatea de 18 ani împliniți, să fie emancipat, să aibă autorizatiunea înscrisă a tatălui său, sau în caz de moarte, interdicțiune ori absența a tatălui, aceea a mamei sale; iar în lipsa de tată și mamă, autorizația tutorului cu avizul consiliului de familie omologat de tribunalul civil.

Acele de emancipare și de autorizare vor fi prezentate la tribunalul în jurisdicțiunea căruia minorul voese a-și stabili domiciliul său comercial, spre a fi transcrise în registrul destinat pentru acesta și afișate în sala tribunalului, în sala comunei, în localurilor bursei cele mai apropiate, dacă vor fi, și publicate în foia anunțurilor judiciare a locului; toate acestea prin îngrijirea grefei.

Grefierul tribunalului va păstra la dosar proba că afișările și publicațiunea s'a făcut.

Înainte de transcriere, afișare și publicațiune, minorul nu va putea începe comerțul său.

Articolul 11

Dispozițiunea articolului precedent este aplicabilă minorului emancipat, chiar necomerciant, pentru actele pe cari legea le considera ca fapte de comerț.

Articolul 12

Minorul comerciant în condițiunile art. 10, pentru tot ce privesc comerțul său, poate ipoteca și înstrăina imobilele sale, fără a avea nevoie de vre-o nouă autorizatiune.

Articolul 13

Tatăl sau mama cari exercită puterea părintească sau, în lipsa-le, tutorul nu pot continua comerțul în interesul unui minor dacă nu vor fi autorizați, cel d'ainte de tribunalul civil și cel de al doilea prin încheierea consiliului de familie omologată de tribunal.

Actul de autorizare va fi afișat și publicat conform art. 10.

Articolul 14

Interdisul și cel pus sub un consiliu judiciar nu pot fi comercianți și nici a continua un comerț.

Articolul 15

Femeia maritată nu poate face comerț fără consimțimentul expres sau tacit al bărbatului său.

Consimțimentul bărbatului se prezuma cînd exercițiul comerțului femeii este public și notoriu, afară numai dacă bărbatul a prohibit acesta în mod expres prin declarațiune publicată în forma art. 10 § 2.

Cînd femeia nu face de cît vinde în detaliu mărfurile traficului bărbatului, ea nu poate numai prin acesta să fie considerată ca comerciantă.

Dacă bărbatul este minor, el nu va putea autoriza pe femeia sa a face comerț de cît numai dacă va fi fost și densul autorizat a da acest consimțiment după regulile și în formele prevădute de art. 10.

Dacă bărbatul este indispus sau absent, autorizatiunea va fi dată de tribunalul civil.

Femeia, de și comerciantă, nu poate însă intra într-o societate comercială, în care 'și-ar lua o răspundere nemărginită, fără autorizatiunea specială a soțului, sau în caz de interdicțiune ori absența a acestuia, fără aceea a tribunalului civil.

În caz cînd soțul autoriza pe femeia înscris, autorizatiunea va fi transcrisă, afișată și publicată conform art. 10.

Articolul 16

Femeia comercianta poate, fără autorisatiunea soțului seu, a sta în judecata și a se obliga pentru tot ce privesce comerțul seu.

Ea poate, pentru acest sfersit, a ipoteca și instraina tota averea sa fără consimțimentul soțului.

Cu tote acestea, bunurile dotale nu vor putea fi ipotocate sau înstrăinate de cat în casurile și dupe formele prevedute de codicele civil.

Articolul 17

Cînd prin contractul de căsătorie bărbatul va avea vre-un drept asupra bunurilor câștigate de femeia, aceste bunuri și veniturile lor reman exclusiv afectate la plata datoriilor comerciale.

Articolul 18

Autorisatiunea de a face comerț, data minorului de către părintele seu sau de către tutor în condițiunile prevedute mai sus, precum și aceea data de către bărbat femeii, pot fi revocate în ori-ce timp. Actul de revocare însă trebuie să fie făcut cu observarea formelor prevedute la art. 10.

Cu tote acestea, dacă minorul sau femeia începuse a exercita comerțul, revocarea nu va putea produce nici un efect de nu va fi aprobată și de tribunalul civil după ce acesta, în camera de consiliu, va fi ascultat pe minor sau pe femeia și pe aceia cari le-au retras autorisatiunea.

În nici un cas revocarea nu poate vetema drepturile celor de al treilea, nici chiar pentru afacerile în curs de executare.

Articolul 19

Contractul de căsătorie între persoane dintre cari una este comercianta, va trebui să fie tramis în copie certificată, în termen de o luna de la data lui, de către oficerul stării civile cari a celebrat căsătoria, la tribunalul în jurisdicțiunea căruia se găsește stabilimentul comerciantului, pentru a fi publicat conform art. 10.

Oficerul stării civile care va omite a îndeplini îndatorirea impusa prin acest articol, va fi supus la o amenda de 25 pînă la 100 lei; iar dacă omisiunea a fost facuta cu rea credința, la destituire; în amandoue casurile fără prejuditiul drepturilor părților interesate.

Articolul 20

Dacă soțul devine comerciant în urma căsătoriei sale, densul este dator să depună copie dupe contractul seu de căsătorie, în termen de o luna socotit din diua cînd și-a început comerțul, sub pedepsa, în cas de faliment, de a fi considerat ca un bancrutar simplu.

Articolul 21

Cererea de separatiune de patrimoniul între soți dintre cari unul este comerciant, trebuie să fie publicată în modul prevedut la art. 10.

Hotărîrea asupra cererii de separatiune nu va putea fi pronunțată de cat dupe o luna de zile de la sus disa publicațiune.

Dacă se admite separatiunea, hotărîrea definitivă va trebui să fie publicată tot în același mod, în termen de o luna de la data ei.

În lipsa acestei publicațiuni, creditorii comerțului soțului pot opune, ori cînd interesul lor o cere, nulitatea separatiunei pronunțate și sa atace restituirea drepturilor dotale ale femeii, dacă a avut loc.

Deosebit de acesta ei pot sa exerce acțiunea ce le acorda art. 975 din codicele civil, cînd separatiunea ar fi fost facuta în fraudă drepturilor lor.

Titlul IV

DESPRE REGISTRELE COMERCIANȚILOR

Articolul 22

Registrele obligatorii pentru comercianți sînt: registrul jurnal, registrul inventar și registrul copiar.

Articolul 23

Ori-ce comerciant este dator ca în registrul jurnal sa înscrie pe fie-care di ce are sa ia și ce are sa dea, operațiunile comerțului seu, convențiunile, acceptatiunile sau girurile efectelor comerciale, și în general tot ce primesce și platesce sub ori-ce titlu, trecend la fie-care finit de luna și sumele întrebuiņate pentru cheltuelile casei sale. Acest registru jurnal este deosebit de alte registre ce se obicinuesc în comptabilitatea comercială, dar cari nu sînt obligatorii.

Articolul 24

Comerciantul este dator a forma la începutul comerțului seu și în fie-care an, sub a sa semnatura, un inventariu de averea sa mobila și imobilă și de datoriile sale active și pasive, incheiand bilanțul cuvenit. Acest inventariu și bilanț le va copia în registrul special pentru acesta și le va semna.

Tote efectele și datoriile active trebuiesc evaluate în inventariu și bilanț dupe prețul curent la epoca facerei inventariului.

Datoriile active greu de încasat sau îndoiioase se vor preţui după probabilitate; creanţele ce nu se pot încasa se vor înscrie numai pentru memoria.

Dacă sînt mai mulţi tovarasi solidari, trebuie să subsemneze fie-care.

Articolul 25

El este ținut a copia în registrul special și după ordinea dilei toate scrisorile ce trimite.

Articolul 26

Registrele obligatorii vor fi numerotate pe fie-care pagina și, afară de registrul copiar, parafate de un judecător al tribunalului locului de reședință al comerciantului, sau de către judecătorul ocolului respectiv în localitățile unde nu există tribunal.

Pe ultima pagina a acestor registre judecătorul va constata numărul filelor ce compun fie-care registru și va semna acesta certificare punând sigiliul tribunalului sau al judecătoriei.

Articolul 27

Registrele pe cari comerciantul este obligat a le avea, afară de copiar, vor fi prezentate tribunalului sau judecătorului de ocol la finele fie-cărui an comercial spre încheiere și viza.

Tribunalul sau judecătorul de ocol va pune imediat, sub ultima operațiune înscrisă, următoarea viza:

"Asta-di la anul s'a prezentat registrul "(jurnal, inventariu)" al comerciantului și "s'a vizat cu a nostra semnatura", punendu-se și sigiliul tribunalului sau judecătoriei.

Nici un fel de taxa, timbre sau altele nu se vor percepe pentru îndeplinirea formalităților prevădute în aceste două articole.

Articolul 28

La fie-care tribunal comercial și în localitățile unde acestea nu există, la fie-care tribunal de județ, se va ține un registru în care se va înscrie numele comercianților cari 'și-au prezentat registrele lor, ce anume registre, precum și numărul filelor fie-căruia. Tot astfel se va urma și cu registrele pe cari comerciantul le prezintă anual pentru încheiere și viza.

Dacă numerotarea sau viza unui registru a fost făcută de judecătorul de ocol, atunci acesta la finele fie-cărui an, este dator să trimită un tablou tribunalului județului sau tribunalului comercial respectiv.

Articolul 29

Registrele comercianților vor fi ținute în limba română sau în vre-una din limbile moderne europene, după ordinea datei fie-carei operațiuni, fără a se lăsa vre-un loc în alb, fără ștergere sau adaogire; se pot face îndreptări și ștersături dacă acesta este necesar; se vor face însă numai astfel ca cuvintele îndreptate sau șterse să fie citibile.

Articolul 30

Comercianții sînt datori a păstra, în timp de 10 ani de la cea din urmă viza, registrele pe cari legea le impune a ține, precum și scrisorile și telegramele primite.

Asemenea sînt datori a păstra, cel puțin pînă la doi ani, facturile mărfurilor cumpărate și introduse în stabilimentele lor.

Articolul 31

Comunicațiunea registrelor nu poate fi ordonată de judecată după cererea unei părți de cît în afaceri de succesiuni, comunități de bunuri, societăți și în cas de faliment.

Articolul 32

În cursul unei contestațiuni și ori-care ar fi natura ei, judecata, după cererea unei părți sau chiar din oficiu, va putea ordona înfățișarea registrelor spre a se extrage dintr'ensele numai ceea ce este privitor la litigiu.

Articolul 33

Cînd registrele oferite, cerute sau ordonate a se infatisa, se afla în circumscripția unui alt tribunal, judecătoria va adresa o comisiune rogatorie tribunalului sau judecătorului de ocol respectiv pentru a lua cunoștința de conținutul acelor registre, a-l consemna într'un proces-verbal și a-l trimite tribunalului unde cauza este pendinte.

Articolul 34

Dispozițiunile cuprinse în prezentul titlu nu se aplică colportorilor, comercianților cari fac micul trafic ambulant, cărăușilor sau acelor al căror comerț nu este din cercul unei profesii manuale.

Titlul V

DESPRE OBLIGAȚIUNILE COMERCIALE ÎN GENERAL

Articolul 35

Contractul sinalagmatic între persoane depărtate nu este perfect dacă acceptarea n'a ajuns la cunoștința propunătorului în termenul hotărât de densul sau în termenul necesar schimbului propunerii și acceptării, după natura contractului.

Propunătorul însă poate primi ca bună și o acceptare ajunsă peste termenul hotărât de densul, cu condițiune ca să încunoștințe îndată pe acceptant despre acesta.

Articolul 36

Când propunătorul cere executarea imediată a contractului, și un răspuns prealabil de acceptare nu este cerut și nici chiar necesar, după natura contractului, atunci contractul este perfect îndată ce partea cea-l'altă a întreprins executarea lui.

Articolul 37

Pînă ce contractul nu este perfect, propunerea și acceptarea sînt revocabile. Cu toate acestea, de și revocarea împiedică ca contractul să devie perfect, dacă ea însă ajunge la cunoștința celei-l'alte părți după ce aceasta întreprinsese executarea lui, atunci cel ce revocă contractul răspunde de daune interese.

Articolul 38

În contractele unilaterale propunerea este obligatorie îndată ce ajunge la cunoștința părții căreia este făcută.

Articolul 39

Acceptarea condiționată sau limitată se considera ca un refuz al primei propuneri și formează o nouă propunere.

Articolul 40

Cînd urmează a se hotărî adevăratul preț sau prețul curent al produselor, mărfurilor, transporturilor, navlului, al primelor de asigurare, cursul schimbului, al efectelor publice și al titlurilor industriale, el se ia după listele bursei sau după mercurialele locului unde contractul a fost încheiat, sau, în lipsă, după acelea ale locului celui mai apropiat, sau după ori-ce alt-fel de probă.

Articolul 41

Cînd moneda arătată într'un contract nu are curs legal sau comercial în țară și cînd cursul ei n'a fost determinat de însuși părțile, plata va putea fi făcută în moneda țării după cursul ce va avea schimbul la vedere în ziua scadenței și la locul plății; iar cînd în acea localitate n'ar fi un curs de schimb, după cursul pieței celei mai apropiate, afară numai dacă contractul poartă clauza "efectiv" sau o altă asemenea.

Articolul 42

În obligațiunile comerciale codebitorii sînt ținute solidaricesc, afară de stipulațiune contrară.

Aceeași presumpțiune există și contra fidejursorului, chiar necomerciant, care garantează o obligațiune comercială.

Ea nu se aplică și la necomercianți pentru operațiuni cari, în cât 'i privesc, nu sînt fapte de comerț.

Articolul 43

Datoriile comerciale lichide și plătibile în bani produc dobînda de drept din ziua cînd devin exigibile.

Articolul 44

În obligațiunile comerciale judecătorul nu poate acorda termenul de grație permis de art. 1021 din codicele civil.

Articolul 45

Retractul litigios prevăzut de art. 1402, 1403 și 1404 din codicele civil nu poate avea loc în caz de cesiune a unui drept derivînd dintr'un fapt comercial.

Articolul 46

Obligațiunile comerciale și liberatiunile se probează:

Cu acte autentice;

Cu acte sub-semnatura privată;

Cu facturi acceptate;

Prin corespondență;

Prin telegrame;

Cu registrele părților;

Cu martori, de cîte-ori autoritatea judecătorească ar crede că trebuie să admită proba testimonială și acesta chiar în cazurile prevăzute de art. 1191 codicele civil;

În fine, prin ori-ce alte mijloace de probă admise de legea civilă.

Articolul 47

Telegrama face probă, ca act sub-semnatura privată, cînd originalul este subscris de însăși persoana arătată într'însa ca trimittorul ei. Ea face aceeași probă, chiar dacă aceasta persoană este subscrisă, de o altă mână, cînd ar fi probat că originalul a fost predat oficiului telegrafic sau trimis spre a-i se preda, de însăși acea persoană.

Dacă subscrierea originalului este autenticată de autoritatea competentă, atunci se aplică principiile generale. În cas cînd identitatea persoanei care a scris sau predat originalul telegramei s'a stabilit prin alte moduri prevedute de regulamentele telegrafo-poștale, proba contrarie este admisă. Data telegramelor stabilește, pînă la proba contrarie ziua și ora în care ele au fost în adevăr expediate de oficiurile telegrafice.

Articolul 48

În cas de eroare, schimbare sau întârziere în transmiterea unei telegrami, se aplică principiile generale asupra culpei. Cu totu acestea, trimittorul unei telegrami se presuma afară de ori-ce culpa dacă a îngrijit a o colationă sau recomanda conform dispozițiilor regulamentelor telegrafo-poștale.

Articolul 49

În comerț, mandatul și ori-ce declarație de consimțiment chiar judiciar, transmise prin telegraf cu subscrierea declarata autentică de autoritatea competentă, sînt valabile și fac proba în justiție.

Articolul 50

Registrele comercianților, ținute în regula, pot face proba în justiție între comercianți, pentru fapte și chestiuni de comerț.

Înscrierea în registre, facuta de prepusul cari ține scriptele sau este însărcinat cu compatibilitatea, are același efect ca și cînd ar fi facuta de însuși stapanul.

Articolul 51

Registrele pe cari comercianții sînt obligați a le avea și cari nu vor fi ținute în regula și nici investite cu formele prevedute de lege, nu sînt permise a face proba în justiție, spre folosul celui ce le-a ținut.

Neîndeplinirea prescripțiilor legii în acesta privinta, poate atrage încă dupe sine aplicațiunea pedepselor prevedute în cas de faliment.

Articolul 52

Registrele comercianților chiar netinute în regula fac proba contra lor. Partea însă care voesce a se referi la densele nu poate scinda conținutul lor.

Articolul 53

Dacă partea, la registrele căreia cea-l-altă parte oferă sa dea credament, refusa a le prezinta, judecata poate deferi acestei din urma juramentul asupra obiectului contestațiunei.

Articolul 54

Judecata este în drept a aprecia dacă se poate atribui conținutului registrelor unui comerciant, un caracter de validitate mai mult sau mai puțin mare, dacă trebuie a se renunța la acesta proba în cas cînd registrele comerciale ale părților nu concorda, sau a atribui o credință mai mare registrelor uneia din părți.

Articolul 55

Cînd codicele comercial cere proba prin scris, proba testimoniala nu poate fi admisă de cat în casurile în cari ea este permisă și de codicele civil.

Articolul 56

Dacă un act este comercial numai pentru una din părți, toți contractanții sînt supuși, în cat privesce acest act, legii comerciale, afară de dispozițiile privitoare la persona chiar a comercianților și de casurile în cari legea ar dispune alt-fel.

Articolul 57

Data actelor și a contractelor comerciale trebuie să arate locul, ziua, luna și anul.

Ea poate fi stabilită, față de cel de al treilea, prin toate mijloacele de proba aretate în art. 46.

Data aretata în cambia și în ori-ce alte titluri la ordin precum și în girurile lor se considera drept adevărata pînă la proba contrarie.

Articolul 58

Posesorul unui titlu la purtător, usat, stricat sau distrus, are dreptul ca contradictoriu cu emitentul sa cere un duplicat al acestui titlu sau un titlu echivalent.

Cheltuielile privesc pe reclamant.

În privinta titlurilor datoriei publice, a biletelor de banca și a altor titluri de asemenea natura, se observa legile speciale.

Revendicarea titlurilor la purtător pierdute sau furate nu se admite de cat contra celui care le-a găsit sau furat și contra celor cari le au primit cu ori-ce titlu, cunoscînd viciul cauzei posesiunei.

Articolul 59

Ori-ce obligație comercială trebuie să fie executată în locul aretat prin contract sau în locul care ar rezulta din natura operațiunei, ori din intențiunea părților contractante.

În lipsa de o clausă expresă contractul trebuie să fie executat în locul unde cel ce s'a obligat 'și avea stabilimentul sau comercial sau cel puțin domiciliul ori reședința, la formarea contractului.

Dacă însă urmează a se preda un lucru determinant, care după cunoștința părților se găsea într'altă parte în momentul formării contractului, atunci predarea se va face în acel loc.

Titlul VI

DESPRE VINDARE

Articolul 60

Vindarea făcută pe un preț nedeterminat în contract este valabilă dacă părțile au convenit asupra unui mod de a-l determina în urma.

Articolul 61

Vindarea făcută pe adevăratul preț sau pe prețul curent este asemenea valabilă. În acest caz prețul se determină conform dispozițiilor art. 40.

Determinarea prețului poate fi încredințată arbitrilor unei a treia persoane desemnate în contract sau remase a se alege în urma.

Când persoana desemnată sau aleasă nu voiesce sau nu poate primi, părțile trebuie să proceda la o nouă numire.

Dacă părțile nu se învoiesc, numirea se face de justiție.

Articolul 62

Când mărfurile vândute sînt arătate în contract numai prin catatime, fel și calitate, fără nici o altă indicație de natură a desemna un corp cert și determinat, vindatorul este obligat a preda, la locul și în timpul stipulat, catatimea, felul și calitatea convenite chiar dacă mărfurile cari ar fi fost la dispozițiunea sa în momentul formării contractului, sau pe cari el și le-ar fi procurat în urma în executarea lui, ar fi perit, sau dacă expedierea sau sosirea acelor mărfuri ar fi fost împiedicată din veri-o cauză oarecare.

Articolul 63

Vindarea mărfurilor cari se afla în caletorie cu arătarea vasului care le transporta sau care urmează a le transporta, este supusă condițiunei sosirii în bună stare a acelui vas.

Dacă vindatorul 'și rezervă drepturile ca, în timpul fixat prin convențiune, să arate vasul care transporta sau urmează a transporta mărfurile vândute și dacă acest termen a trecut, cumpătorul are dreptul să ceră sau executarea contractului sau daune interese.

Pentru aprecierea pagubei cauzată, judecata va ține seama de timpul fixat pentru predarea mărfurilor vândute sau de acela determinat pentru desemnarea vasului.

Dacă prin convențiune nu se fixează veri'un termen pentru arătarea vasului, cumpătorul e în drept a cere ca termenul să fie fixat de justiție.

Articolul 64

Dacă prin contract, sau mai în urma, s'a fixat un termen pentru sosirea vasului în care se afla mărfurile ce caletoresc și termenul expiră fără ca vasul să fie sosit, cumpătorul are dreptul a renunța la contract sau a-l prelungi termenul o dată sau de mai multe ori.

Când însă nu s'a fixat nici un termen pentru sosirea vasului, se înțelege ca părțile au luat drept termen timpul necesar pentru împlinirea caletoriei.

În caz de întârziere, justiția, ținând seama de împrejurări, poate fixa un termen, și dacă și acest termen expiră fără ca vasul să sosesca, contractul se consideră ca resiliat.

În nici un caz justiția nu poate fixa un termen mai lung de cel de un an, socotit din ziua plecării vasului de la locul unde mărfurile vândute au fost încărcate.

Articolul 65

Dacă în cursul caletoriei, din cauză de forță majoră sau caz fortuit, marfa vândută este transportată din vasul desemnat pe un alt vas, contractul nu se desființează, și vasul pe care s'a făcut transportul se consideră, pentru toate efectele contractului, ca substituit primului vas.

Articolul 66

Avariele intemperate în timpul caletoriei, resiliază contractul, dacă mărfurile sînt pînă într'atît de deteriorate în cît nu mai pot servi la întrebuințarea pentru care fuseseră destinate.

În ori-ce alt caz, cumpătorul este dator să primească mărfurile în starea în care se vor afla la sosire, însă cu o potrivită scădere de preț.

Articolul 67

Cînd, mai înainte de expirarea termenului fixat pentru executarea convențiunei, una din părți a oferit celei-lalte predarea lucrului vîndut sau plata prețului, și acesta nu 'și îndeplinește la termenul fixat obligațiunea sa, atunci condițiunea resolutorie se împlinesc de drept în favoarea părții care 'și executase obligațiunea sa.

În lipsa de asemenea oferte sau de stipulațiuni exprese, resilierea contractului se regulează dupe dispozițiunile codicelui civil la condițiunea resolutoria tacită.

În amendou casurile cel în culpa respunde de daunele interese cauate.

Articolul 68

Cînd cumperatorul unui lucru mișcător nu 'și indeplinesce obligațiunea sa, vindatorul are facultatea sau a depune lucrul vîndut la o casa acreditata de comerciu pe socotela și cheltuiala cumperatorului, sau de a-l vinde.

Vindarea se va face prin licitațiune publică, sau chiar pe prețul curent dacă lucrul are un preț la bursa sau în terg, de către un oficer public însărcinat cu asemenea acte și cu dreptul pentru vindator la plata diferenței dintre prețul obținut și acela convenit la prima vindare, precum și la daune interese.

Dacă neexecutarea contractului provine din partea vandatorului, cumperatorul are dreptul de a face să se cumpere lucrul de către un oficer public însărcinat cu asemenea acte.

Cumperatorul are dreptul a pretinde diferenta în mai mult dintre prețul plătit a doua ora și acela convenit cu primul vindator, precum și a cere daune interese dacă ele se cuvin.

Partea care va usa de dreptul ce i se acordă prin acest articol este datore sa incunoscinteze prealabil despre acesta pe cea-l'altă parte contractantă.

Articolul 69

Dacă termenul stipulat într'un contract de vindarea unui lucru mobil este esențial naturei operațiunei, partea cari voesce executarea conventiunei fără sa tie sema de expirarea termenului stipulat în favorea sa, trebuie să incunoscinteze pe cea-l'altă parte, în termen de 24 de ore de la expirarea termenului.

Chiar în acest cas vindarea lucrului nu se poate face de cat a doua di dupe incunoscintare.

Articolul 70

Cumperatorul unor mărfuri sau produse provenind din o alta piața, este dator sa denunțe vindatorului vitiile aparente în timp de duoe dile de la primire, ori de câte ori un timp mai lung n'ar fi necesar din cauza condițiunilor excepționale în care se afla lucrul vîndut sau persona cumperatorului.

El este dator sa denunțe vitiile ascunse ale lucrului în cele d'anteiu doue dile de la descoperirea lor.

O-data acest termen expirat, cumperatorul nu mai poate fi primit a reclama ceva pentru vitiile lucrului vîndut.

Articolul 71

Presidentul tribunalului, și acolo unde nu exista tribunal, judecătorul de ocol poate ordonă, dupe cererea cumperatorului sau a vindatorului, ca atît calitatea cat și starea în cari se afla lucrul vîndut să fie constatate de unul sau mai mulți experți, pe cari 'i va numi din oficiu.

Prin aceeași ordonanța de numire a experților, sau prin o alta, presidentul tribunalului sau judecătorul de ocol poate ordonă sau sechestrarea lucrului vîndut, sau depunerea lui într'un deposit public sau într'alt loc pe care-l va desemna; și dacă păstrarea lucrului poate aduce mari pagube sau ocașiona cheltuieli însemnate, chiar vindarea acelui lucru, pe socotela celui ce se cuvine și în condițiunile ce se vor determina prin însăși ordonanța.

Articolul 72

Ordonanța presidentului tribunalului sau judecătorului de ocol va trebui să fie comunicată, înainte de punerea ei în lucrare, celei-l'alte părți sau represintantului seu, dacă vre-unul din ei se afla în localitate.

În cas contrariu, ordonanța va fi comunicată în termenul prevedut de art. 137 din procedura civilă, de la executarea ei.

Cumperatorul cari nu va voi a beneficia de dispozițiunile coprinse în articolul precedent, va trebui, în cas de contestatiune, sa probeze atît identitatea cat și vitiile marfei cumperate de densul.

Articolul 73

Dispozițiunile coprinse în articolele 67, 68 și 69 se aplică și la contractele de bursa încheiate dupe formele prevedute de legea ei specială.

Titlul VII DESPRE REPORT

Articolul 74

Contractul de report consta în cumperarea pe bani gata a unor titluri de credit circulând în comerciu, și în revindarea simultanea cu termen și pe un preț determinat către aceeași persona a unor titluri de aceeași specia. Pentru validitatea contractului este necesară predarea reală a titlurilor date în report.

Proprietatea lor se transfera la cumperator.

Părțile pot stipula ca primele, rambursurile și dobendile ce se vor cuveni titlurilor în termenul reportului, sa remana în profitul vindatorului.

Articolul 75

Revindarea titlurilor date în report poate fi prelungită prin voința părților, pentru unul sau mai multe termene succesive.

Articolul 76

Dacă la expirarea termenului reportului, părțile lichideza diferențele spre a face separat plățile lor și reînnoesc reportul asupra unor titluri ce diferă prin cantitatea sau specia lor, sau pe un alt preț, atunci se considera ca părțile au încheiat un nou contract de report.

Titlul VIII

DESPRE SOCIETĂȚI ȘI DESPRE ASOCIAȚIUNI COMERCIALE

Capitolul 1

Despre societăți

Secțiunea I

Dispozițiuni generale

Articolul 77

Societățile comerciale au drept obiect unul sau mai multe fapte de comerț și se deosebesc în următoarele feluri:

- 1) Societatea în nume colectiv (coprindetor) ale carei obligațiuni sociale sînt garantate prin responsabilitatea nemărginită și solidară a tuturor asociaților;
- 2) Societatea în comandită ale carei obligațiuni sociale sînt garantate prin responsabilitatea nemărginită și solidară a unui sau mai multor asociați comanditari, și prin responsabilitatea unui sau mai multor asociați comanditari marginita la o sumă determinată, care poate fi reprezentată și prin acțiuni;
- 3) Societatea anonimă în care obligațiunile sociale sînt mărginit garantate numai pînă la concurența unui capital determinat și de care fie-care asociat nu răspunde, de cît numai cu sumele ce s'a obligat a pune în societate sau cu valoarea acțiunilor sale.

Articolul 78

Societatea în nume colectiv, societatea în comandită simplă și societatea în comandită prin acțiuni există sub o firmă socială.

Societatea anonimă nu are firmă socială și nu poate fi determinată prin numele nici unuia din asociați; ea este însă calificată printr-o denumire particulară sau prin arătarea obiectului întreprinderii sale. Această denumire sau arătare trebuie să se deosebească lămurit de aceea a ori-carei alte societăți.

Societățile sus arătate constituiesc, în raport cu cel de al treilea, o persoană juridică distinctă de aceea a asociaților.

Articolul 79

Noul asociat al unei societăți constituită răspunde, ca și cei-alți, de toate obligațiunile contractate de societate înainte admiterii lui, chiar dacă s'ar fi schimbat firma socială.

Ori-ce convențiune contrară n'are efect față de cel de al treilea.

Articolul 80

Cesionarul și asociatul asociatului n'au nici un raport juridic cu societatea; ei participă numai la beneficiile și pierderile convenite asociatului, în proporțiune cu partea de interes ce li s'a atribuit.

Articolul 81

Asociatul care a versat în societate una sau mai multe creanțe nu este liberat, de cît după ce societatea a obținut plata sumei drept care s'a făcut versamentul.

Dacă plata nu s'a putut obține prin urmărirea debitorului, asociatul răspunde de suma datorită cu dobînda legală din ziua scadenței creanțelor versate, deosebit de daunele interese ce s'ar cuveni.

Articolul 82

Cînd valoarea lucrurilor versate de un asociat nu s'a fixat de către contractanți, se presupune ca convenită valoarea curentă din ziua fixată pentru versare, după cota bursei sau mercurialele locului unde 'și are sediul societatea, și în lipsa, după o estimățiune făcută de experți.

Articolul 83

În lipsa de stipulațiune contrarie, lucrurile versate devin proprietatea societății.

Articolul 84

Asociatul cari interdic să verse partea să este răspunzător de daunele interese cauzate, și dacă miza s'a stipulat în numerar, este ținut de drept și fără nici o cerere, la plata cu dobânda legală a acestei sume, din ziua în care trebuia să facă varsamentul, fără a fi scutit de daune interese, dacă ele s'ar cuveni, și deosebit de dispozițiile articolelor 170 și 188.

Articolul 85

Asociatul nu poate opune societății, în compensațiunea daunelor ce 'i-a cauzat prin dol, abus de putere sau gresela, folosele ce 'i-ar fi adus în ori-ce chip ar fi.

Articolul 86

Creditorii particulari ai asociatului nu pot, în timpul duratei societății, sa'și exercite drepturile lor de cat numai asupra părții din beneficiile cuvenite asociatului dupe bilanțul social; iar dacă societatea este dizolvată, asupra părții ce 'i-ar veni din lichidațiune.

Cu tote acestea, ei pot sechestra ori-ce parte, și, în societățile în comandită prin acțiuni și anonime, pot sechestra și chiar vinde părțile sau acțiunile debitorului lor.

Articolul 87

Participarea la beneficii concedata impiegatilor sau altor agenți ai societății, ca plata totală sau parțială a muncii lor, nu le atribue numai printr'acesta calitatea de asociați.

Secțiunea II **Despre forma contractului de societate**

Articolul 88

Contractul de societate trebuie făcut prin act scris.

Societățile în comandită prin acțiuni și societățile anonime trebuiesc constituite prin act autentic.

Articolul 89

Actul constitutiv al societăților în nume colectiv și al societăților în comandită simplă, afară de data, trebuie să cuprindă:

- 1) Numele, prenumele sau firma comercială și domiciliul asociaților;
- 2) Firma socială și sediul societății;
- 3) Asociații cari au semnatura socială;
- 4) Obiectul societății, partea pusă în societate de fie-care asociat dacă este în numerar, în creanțe sau în alte bunuri, valoarea ce li s'a dat și modul evaluării;
- 5) Partea fie-cărui asociat în beneficii și pierderi;
- 6) Epoca când trebuie să înceapă societatea și aceea când ea trebuie să înceteze.

Articolul 90

Actul constitutiv sau statutele societăților anonime și acelea ale societăților în comandită prin acțiuni, trebuie să arate:

- 1) Denumirea și sediul societății, ale stabilimentelor și reprezentantelor sale;
- 2) Felul și natura afacerilor cari constituiesc obiectul societății;
- 3) Suma capitalului subscris și a celui versat;
- 4) Persoanele asociaților și domiciliul lor sau numărul și valoarea nominală a acțiunilor, cu aretare dacă sînt nominative sau la purtător, dacă acțiunile nominative pot fi convertite în acțiuni la purtător și vice-versa; scadența și sumele versamentelor ce au să facă asociații sau actionarii;
- 5) Valoarea creanțelor sau a altor bunuri puse în societate;
- 6) În ce mod trebuiesc făcute bilanțurile, calculate și împărțite beneficiile;
- 7) Avantajele sau deosebitele drepturi concesate fundatorilor;
- 8) Numărul administratorilor, drepturile și datorile lor, cu aretare cari dintr'ensii au semnatura socială; iar în societățile în comandită prin acțiuni, numele, prenumele și domiciliul comanditarilor;
- 9) Numărul censorilor;
- 10) Puterile adunării generale, condițiunile pentru validitatea deliberatiunilor sale și pentru exercițiul dreptului de vot, dacă s'a înțeles a se deroga, în acesta privinta, la dispozițiunile art. 158, 159 și 160;
- 11) Epoca când începe și când încetează societatea.

Pe lîngă acestea, în actul constitutiv al societății urmează să se mai arate documentele continend subscripțiunile asociaților și probele depunerii primului versament în modul prescrist de art. 134.

Articolul 91

În termen de 15 zile de la data actului constitutiv al societății în nume colectiv și al societății în comandită simplă, un duplicat al actului constitutiv dacă este sub semnatura privată, sau o copie certificată conformă cu originalul dacă actul este autentic, se va depune la grefa Tribunalului de comerț în jurisdicțiunea căruia societatea 'și-a stabilit sediul seu, pentru a fi transcrist în registrul pentru societăți. În același timp se va depune

și extracte dupe actul constitutiv, conținând indicațiunile cerute de art. 89, pentru a fi afișate în sala tribunalului, în sala primăriei și în localurile bursei celei mai apropiate.

Transcriptiunea și afișările se vor face în urma unei ordonanțe prezidențiale.

Articolul 92

Actul constitutiv și statutele societăților în comandită prin acțiuni și ale societăților anonime se vor depune, prin îngrijirea și sub răspunderea administratorilor, în cele 15 zile dupe ce va rămâne definitiv încheierea judecătorească care a autorizat înființarea societății, la grefa tribunalului comercial în circumscripțiunea căruia este stabilit sediul societății. Transcriptiunea și afișarea actului constitutiv și a statutelor în formele prescrise de articolul precedent, se vor face în urma unei ordonanțe a tribunalului, data în camera de consiliu, față cu procurorul tribunalului.

Articolul 93

Dacă societatea în momentul constituirii sale sau în urma, institue sau una sau mai multe reprezentante afară de circumscripțiunea tribunalului în care se afla sediul său, sau al celorlalte stabilimente sociale, mandatul dat reprezentantului trebuie să fie depus, transcris și afișat în forma și în termenul stabilite prin art. 91 la tribunalul comercial în circumscripțiunea căruia este instituită reprezentanta.

Societățile în comandită prin acțiuni și anonime trebuiesc, prin staruinta și sub răspunderea administratorilor, să depună și să facă a transcrie și afișa procesul-verbal al deliberatiunii relativ la înființarea a noi stabilimente sau a noi reprezentante în România sau în străinătate, mai înainte de executarea lui, la grefa tribunalului comercial în circumscripțiunea căruia este stabilit sediul societății și la a celor tribunale în circumscripțiunea cărora 'și au sediul noile stabilimente sau noile reprezentante.

Administratorii sînt datori să ceară și să starue ca acest proces-verbal să se treacă în registrul pentru societăți, pe marginea actului constitutiv al societății.

Articolul 94

Un extract dupe actul constitutiv al societăților în nume colectiv și în comandită simplă, identic cu cel prevăzut de art. 91, va trebui să fie publicat, în termen de o lună de la depunerea actului constitutiv la tribunal, prin staruinta administratorilor, în Monitorul Oficial și în foia anunțurilor judiciare a locului unde societatea 'și are sediul, stabilimentele sau reprezentantele sale.

Articolul 95

Actul constitutiv și statutele societăților în comandită prin acțiuni și anonime se vor publica, prin îngrijirea administratorilor, în întregul lor și împreună cu toate documentele relative la constituirea societății, în Monitorul Oficial și în foia anunțurilor judiciare a locului unde societatea 'și are sediul, în termen de o lună de la data ordonanței tribunalului, prevăzut de art. 92.

Articolul 96

Schimbarea, retragerea sau excluderea asociaților; schimbările firmei sociale, ale sediului sau ale obiectului societății, sau ale asociaților cari au semnatura socială; reducerea, sporirea sau reconstituirea capitalului; disolvarea înainte de termenul stabilit în contract; fuziunea cu alte societăți și prelungirea peste termenul sus dis, trebuie să rezulte, pentru societățile în nume colectiv și în comandită simplă, dintr-o declarațiune sau deliberatiune expresă a asociaților; iar actele relative trebuie să fie depuse, transcrise, afișate și publicate conform dispozițiilor din articolele precedente.

Actele sus dis și în general toate schimbările introduse în dispozițiunile actului constitutiv sau statutelor societăților în comandită prin acțiuni și anonime, trebuie să rezulte dintr-o decisiune luată în conformitate cu prescripțiunile legii și actului constitutiv sau statutelor. Aceasta decisiune se va depune la grefa tribunalului de comerț. Tribunalul va verifica dacă condițiunile stabilite de lege au fost îndeplinite și va ordona transcriptiunea ei în registrul pentru societăți. Transcriptiunea, afișarea și publicarea disei decesiuni se va face conform prescripțiilor art. 92 și 95.

Articolul 97

Ori-care asociat are dreptul de a îndeplini cu cheltuiala societății formalitățile prescrise pentru depunerea și publicațiunea actului constitutiv și a statutelor societății, precum și a actelor prevăzute în art. 96, sau de a cere ca administratorii societății să fie condamnați la îndeplinirea lor.

Articolul 98

Societatea nu este legal constituită, mai înainte de îndeplinirea formalităților prescrise de art. 88, 91, 94 și 95. Asociații, fondatorii, administratorii și toți acei cari mai înainte de constituirea societății lucrează în numele ei, 'și iau o responsabilitate nemărginită și solidară pentru toate obligațiunile ce contractează.

Articolul 99

În lipsa de act scris și a publicațiunilor ordonate de articolele precedente pentru societățile în nume colectiv și în comandită simplă, fie-care din societari are dreptul să ceară dizolvarea societății.

Efectele disolvării încep a curge din ziua cererii.

Lipsa formalităților susdise nu va putea să fie opusă de către asociații celor de al treilea.

În societățile în comandită prin acțiuni și anonime, subscripții acțiunilor pot cere să fie liberați de obligațiunea ce decurge din subscripțiile lor, dacă vor fi trecut trei luni de la expirarea termenului prevăzut de art. 92 pentru depunerea actului constitutiv și acesta depunere nu s-a efectuat.

Articolul 100

Schimbările actului constitutiv sau ale statutelor, ori-care ar fi felul societății, nu au putere pînă ce mai înainte nu vor fi transcrise și publicate în conformitate cu dispozițiile art. 96.

Articolul 101

Capitalul social nu se va putea reduce de cât după trecere de trei luni din ziua în care va fi apărut în Monitorul Oficial și în foia anunțurilor judiciare publicațiunea declarațiunii sau deliberațiunii societății în aceasta privință, cu înștiințare expresă ca acei cari ar avea vre-un interes pot face opozițiune în același termen.

Opozițiunea suspendă executarea deciziunii luată pentru reducățiunea capitalului pînă la retragerea sau respingerea ei prin hotărîre definitivă.

Articolul 102

Creditorii particulari ai asociatului în nume colectiv, sau ai asociatului responsabil fără limită în societatea în comandită, ale căror drepturi sînt lichidate prin sentința definitivă, pot face opozițiune la deliberațiunea asociațiilor privitoare la prelungirea societății peste termenul stabilit pentru durata sa.

Opozițiunea făcută în cele 10 zile de la publicațiunea deliberațiunii suspendă, în privința oponentilor, efectul prelungirii societății.

Articolul 103

Disolvarea societății înainte de expirarea termenului hotărît pentru durata sa n-are efect, față cu cel de-al treilea, de cât numai după trecere de o luna de la publicarea actului de disolvare.

Articolul 104

În ori-ce contract scris, stipulat în interesul societății, și în ori-ce act, scrisore, publicațiune sau anunțiu, emanînd de la o societate, va trebui să se arate lămurit felul și sediul societății.

Capitalul societății în comandită prin acțiuni și anonime va fi aretat în aceste acte, după suma efectiv versată rezultînd din ultimul bilanț aprobat.

Secțiunea III

Despre deosebitele feluri de societăți

§ 1.

Despre societatea în nume colectiv

Articolul 105

În societatea în nume colectiv numai numele asociațiilor sau firmele lor de comerț pot face parte din firma socială.

Asociatul care are semnatura socială nu o poate transmite sau ceda, dacă acesta facultate nu i s-a dat prin contract. În caz contrariu obligațiunea contractată de cel substituit rămîne în riscul acestuia și al mandantului său, iar societatea nu este obligată către substituit de cât numai pînă la concurența sumei beneficiilor ce se va fi realizat din operațiune.

Articolul 106

Asociații în nume colectiv sînt obligați solidar pentru operațiile făcute în numele și pentru comptul societății sub semnatura adoptată de dînsa de către persoanele autorizate a administra.

Cu toate acestea, creditorii societății nu pot pretinde să fie plătiți de asociați cu din averea lor mai înainte de a fi exercitat acțiunea în contra societății.

Articolul 107

Celelalte puteri ale asociațiilor administratori se regulează după dispozițiunile art. 1514 pînă la 1517 din codicele civil.

Majoritatea determinată prin părțile de interes decide asupra opozițiunii unui sau mai multor asociați, prevădută în paragraful I al art. 1517.

Articolul 108

Majoritatea asociațiilor, afară de stipulațiune contrară, nu are dreptul de a schimba sau modifica felul societății și convențiunile sociale, și nici nu poate face alte operațiuni de cât cele determinate prin contract.

Articolul 109

Fie-care asociat are acțiune contra societății, nu numai pentru sumele cheltuite peste capitalul promis în folosul societății și pentru procentul legal al acestei sume, dar încă și pentru obligațiunile contractate de buna credință pe seama societății.

Dacă asociatul prin actele făcute în acesta calitate incerca pierdere sau daune, el trebuie să fie despăgubit de tot ce a pierdut și de daunele suferite.

Articolul 110

Asociatul care, fără consimțimentul scris al celor-l-alți asociați, întrebuințează capitalurile sau lucrurile societății în folosul sau specula sa proprie sau în aceea a unei alte persoane, este obligat să restituie societății beneficiile ce au rezultat și daunele interese cuvenite, fără prejudiciul acțiunii penale de va fi cas.

Articolul 111

Nici un asociat nu poate lua din fondul comun mai mult de cât i s'a fixat pentru cheltuielile sale particulare. Asociatul care contravine acestei dispozițiuni este responsabil de sumele luate ca și cum n'ar fi versat miza sa întreaga, fiind obligat și la plata daunelor interese.

Articolul 112

Asociații în nume colectiv nu pot să se intereseze ca asociați cu responsabilitate nemărginită în alte societăți având același obiect, nici să facă operațiuni pe comptul lor sau pe comptul altor persoane în același fel de comerț, fără consimțimentul celor-l-alți asociați.

Consimțimentul se presupune ca dat, dacă interesul sau operațiunile fiind anteriore contractului de societate și cunoscute de către cei-l-alți asociați, aceștia n'au stipulat ca ele să înceteze.

Articolul 113

În cas de contravențiune la dispozițiunile articolului precedent, societatea, deosebit de dreptul ce-i este recunoscut prin art. 188, poate sau să decidă ca asociatul a lucrat pentru comptul ei, sau să cere daune interese. Acest drept se stinge după trecere de trei luni din ziua când societatea va fi avut cunoștința de aceste fapte, fără să fi luat veri-o hotărâre.

§ 2.

Despre societatea în comandită.

Articolul 114

Societatea în comandită se administrează de către asociații cu responsabilitate nemărginită.

În societățile în comandită prin acțiuni, unicul administrator sau cel puțin jumătate plus unul din numărul administratorilor vor fi români.

Numai numele asociaților cu responsabilitate nemărginită și firma lor comercială pot face parte din firma socială.

Dacă, în contra acestei dispozițiuni, firma coprinde și numele asociatului comanditar, acesta devine responsabil solidar și fără limita de toate obligațiunile societății.

Articolul 115

Când sînt mai mulți asociați obligați solidar sub o firma socială, și în același timp asociați comanditari, fie ca asociații obligați solidar administrează toți împreună, fie ca administrațiunea generală s'a confiat unuia sau mai multora dintr'ensii, societatea este în același timp societate în nume colectiv față cu asociații obligați solidar, și societate în comandită față cu comanditarii.

Articolul 116

Dispozițiunile art. 106, 112 și 113 sînt aplicabile asociatului sau asociaților obligați solidar.

Articolul 117

Asociatul comanditar răspunde pînă la concurența mizei sale de pierderile și datoriile sociale.

El nu poate fi constrâns să restituie părțile de interes și dividendele sociale ce a perceput de buna credință și conform bilanțurilor regulat făcute din cari rezultau acele beneficii.

În cas de imputinare a capitalului social, nu se va mai procedea la plata de dividende pînă ce din beneficii nu se va împlini treptat capitalul social.

Articolul 118

Comanditarul nu poate face nici un act de administrațiune din care să nască drepturi sau obligațiuni pentru societate, nici chiar în virtutea unei procuratiuni generale sau speciale pentru o serie sau natură de afaceri. Ori-ce fapt contrariu acestei prohibițiuni îl face responsabil fără limita și solidar către cel de al treilea pentru toate obligațiunile societății.

Dacă procuratiunea este specială pentru o anumită afacere, comanditarul răspunde personal și solidar cu societatea de obligațiunile rezultând din acea afacere.

Avisul și consiliile, actele de control și supra-veghere, numirea și revocarea administratorilor în casurile prevădute de lege și autorizațiile date administratorilor în limitele contractului social pentru acte care trec peste puterile lor, nu leaga pe asociatul comanditar.

Articolul 119

În societățile în comandită prin acțiuni, administratorul poate fi revocat de către adunarea generală a acționarilor printr-o decizie luată cu majoritatea cerută de art. 160, cu rezerva pentru asociații oponenți de a usa de facultatea ce le este acordată prin penultimul alineat de sub acel articol.

Administratorul revocat rămâne responsabil către cel de al treilea pentru obligațiunile ce a contractat în timpul administrațiunei sale, cu dreptul de recurs în contra societății.

Dacă revocarea s'a făcut fără cauza bine-cuvenită, administratorul revocat are dreptul la daune interese.

Articolul 120

Adunarea generală, cu majoritate și sub rezervele arătate în articolul precedent, poate subroga o altă persoană administratorului revocat, mort, falit, interzis sau legalmente incapabil; dacă însă sînt mai mulți administratori, numirea va trebui să fie aprobată și de către aceștia.

Administratorul subrogat devine asociat comanditar cu responsabilitate nemărginită.

§ 3.

Despre societatea anonima

Articolul 121

Societatea anonima trebuie să aibă un număr de cel puțin 7 asociați.

Articolul 122

Societatea anonima se administrează de către unul sau mai mulți mandatarî timporali, revocabili, asociați sau nu.

Unicul administrator sau cel puțin jumătate plus unul din numărul administratorilor vor fi români.

Articolul 123

Administratorii, prin faptul administrațiunei lor, nu se obliga personal pentru afacerile sociale.

Cu toate acestea, ei răspund de executarea mandatului lor și de ceea ce decurge din obligațiunile pe cari legea le impune.

Densii nu pot să facă alte operațiuni de cat acele cari sînt expres menționate în actul constitutiv; în cas de abatere sînt răspundetori atît către cei de al treilea, cat și către societate.

Articolul 124

Fie-care administrator trebuie să dea pentru gestiunea sa o garanție care să reprezinte a suta parte din capitalul social, fără ca totuși acesta garanție sa pota fi mai mica de 8.000 lei.

Cu toate acestea, prin actul constitutiv se poate stipula ca garanția sa nu treacă peste 15.000 lei cînd capitalul societății este de 5.000.000 cel mult, nici peste 30.000 lei cînd capitalul este mai mare de 5.000.000.

Garanția va putea fi depusa în numerar sau în efecte publice sau acțiuni ale societății pe valoare nominală.

Garanția se va efectua prin depunerea acțiunilor în casa societății, dacă prin actul constitutiv sau de către adunarea generală nu s'a desemnat un alt loc.

Dacă acțiunile depuse sînt la purtător, ele se vor converti în acțiuni nominative, și în ori-ce cas se va face mențiune în registrul acțiunilor ca densele serv ca garanție.

Dacă capitalul nu este împărțit pe acțiuni și dacă modul cum are să se dea garanția nu este hotărît prin actul constitutiv, tribunalul comercial determina garanția.

Articolul 125

Numirea administratorilor se face de către adunarea generală; cu toate acestea primii administratori pot fi numiți prin actul constitutiv, însă termenul mandatului lor nu poate trece peste 4 ani.

Dacă durata mandatului nu este fixată, se presupune ca el a fost dat pentru doi ani.

Dacă administratorii numiți în același timp sînt mai mulți de cat unul, jumătate dintr'ensii se retrag din administrațiune la împlinirea jumetatei termenului mandatului, și trebuie să fie înlocuiți.

Dacă administratorii sînt în numer neegal, atunci se retrag jumătate dintr'ensii mai puțin unul, afară numai dacă nu s'a stipulat într'alt-fel.

Sortul decide cari sînt administratorii ce trebuiesc să se retragă.

Administratorii sînt întot-d'a-una reeligibili, cînd actul constitutiv sau statutele societății nu dispun într'alt-fel.

Articolul 126

În cas de vacanța a unui loc de administrator, cei-l-alți administratori intrunîți cu censorii și deliberând, în prezenta a două treimi și cu majoritate absolută, procedează, dacă actul constitutiv sau statutele nu dispun într'alt-fel, la înlocuire printr'un alt administrator pînă la convocarea adunării generale.

Cînd este un singur administrator și acesta se retrage, adunarea generală va trebui să fie convocată.

În cas de mort sau de împiedicare fizică, numirea provizorie se va face de către cenzori; însă adunarea generală va fi convocată de urgență pentru numirea definitivă a administratorului.

Secțiunea IV

Dispozițiuni comune societăților în comandită prin acțiuni și societăților anonime

§ 1.

Despre constituirea societății

Articolul 127

Fondatorii sînt responsabili solidar și fără limită de obligațiunile ce contractează pentru constituirea societății, cu drept de recurs în contra acesteia, de va fi cas.

Ei iau asupra-le consecințele actelor și cheltuielilor necesare constituirei societății, și dacă acesta, din ori-ce cauză ar fi, nu se poate constitui, fondatorii nu pot recurge contra subscrisorilor acțiunilor.

Articolul 128

Constituind societatea, fondatorii nu-și pot rezerva în profitul lor nici o primă, nici un agiu, sau beneficiu particular, reprezentate sub o formă ori-care de preluări de acțiuni, sau de obligațiuni de favoare; nici să acorde comisioane în favoarea celui care va fi garantat sau întreprins desfacerea acțiunilor.

Ori-ce convențiune contrară este nulă.

Fondatorii vor putea, cu toate acestea, să-și rezerve un profit exclusiv, cari nu va putea să fie mai mare de o decime din beneficiile neto ale societății asupra unui sau mai multor exercitii; însă nici o-dată pentru mai mult de 5 ani de exercițiu; și cu condițiunea ca acești ani să nu treacă peste treimea duratei societății. În nici un cas nu vor putea să stipuleze ca plata să aibă loc înainte a aprobării bilanțului.

Articolul 129

Societatea se poate constitui printr-unul sau mai multe acte autentice, subscrise de toți asociații ce vor figura în persona sau prin procuratori cu procuri speciale și autentice; acest act va avea dacă condițiunile prescise de lege s-au îndeplinit și va conține numirea administratorilor și a persoanelor însărcinate să îndeplinească funcțiunile de cenzori, pînă la întrunirea celei d'anteu adunări generale.

Articolul 130

Societatea se poate constitui și prin mijlocul unei subscripțiuni publice. În acest cas fondatorii vor face un prospect cari va avea scopul, capitalul acestei societăți, clauzele principale ale actului constitutiv sau ale statutelor, și folosele exclusive ce densii își rezerva asupra beneficiilor societății sau cari sînt coprinse în proiectul statutelor. Prospectul va trebui să fie subscris de fundatori și va putea să fixeze un alt termen de cat cel stabilit prin art. 99 pentru stingerea obligațiunei subscrisorilor. Prospectul va trebui neapărat să arate persona cari va prezida adunarea prevădută de art. 135.

Prospectul cu semnăturile autentice ale fundatorilor va trebui, înainte de publicațiune, să fie depuse la grefa tribunalului de comerț în jurisdicțiunea căruia are să se stabilească sediul viitoarei societăți.

Articolul 131

Subscripțiunile acțiunilor se vor face pe unul sau mai multe exemplare, în josul prospectului fundatorilor sau în josul proiectului statutelor societății. Fie-care subscripțiune va avea numele și pronumele sau firma comercială și domiciliul celui care subscrie, numărul acțiunilor subscrise exprimat în litere, data subscripțiunei, și va conține declarațiunea expresă ca subscrisorul cunoște și acceptă prospectul sau proiectul de statute.

Subscripțiunile pot asemenea să rezulte din scrisori adresate fundatorilor de către subscrisori, coprinde declaratiunile susdise, și în special declarațiunea expresă ca subscrisorul cunoște și acceptă prospectul sau actul constitutiv, ori statutele societății pentru ale carei acțiuni a subscris.

Subscripțiunile trebuie să fie autentificate, veri-care ar fi modul cum au fost adunate.

Reserva beneficiilor exclusive în profitul fundatorilor, conform art. 128, de și primite de subscrisori, nu va avea efect dacă nu este aprobată de adunarea prevădută de art. 135.

Articolul 132

Pentru a se putea procedea la constituirea societății, este necesar ca întregul capital social să fie subscris și ca fie-care acționar să fi versat în numerar cel puțin trei decimi din valoarea acțiunilor sau din sumele subscrise de densul.

Nu se va putea emite noi acțiuni de cat dupe plata integrală a celor d'anteu.

În nici un cas acțiunile nu vor putea să fie emise pentru o sumă mai mică de cat valoarea lor nominală.

Articolul 133

După ce subscripțiunile s-au adunat, fondatorii trebuiesc ca printr-o încunoscintare inserată în Monitorul Oficial și în foia anunțurilor judiciare a locului unde societatea și va avea sediul seu, să fixeze un termen,

pentru facerea versamentului prescris în articolul precedent, acelor din subscripitori cari nu 'l vor fi efectuat o-data cu subscripțiunea.

Dacă dupe trecerea acestui termen sînt subscripitori cari încă n'au făcut versamentul, fondatorii au dreptul sau a'l elibera de obligațiunea ce au contractat, sau de a'l constrânge la versament.

În cas cînd subscripitorii sînt liberați de obligațiunea lor, nu se va putea procede la constituirea societății mai 'nainte de a se subscrie din nou și plati acțiunile neplătite de densii.

Articolul 134

Versamentul prescris în art. 132 se va face la casa de depuneri, consemnațiuni și economie, la casieriele generale din județe pe comptul disei case, la banca națională și la sucursalele ei.

Sumele depuse nu vor putea fi restituite de cat administratorilor numiți, cari vor presinta certificatul presidentului tribunalului constatînd ca tote formalitățile prevedute de lege pentru constituirea societății s'au îndeplinit, sau subscripitorilor dacă societatea nu s'a înființat. Fondatorii nu vor putea sa retragă nici o parte.

Articolul 135

Subscripțiunile fiind adunate și versamentul aretat în art. 132 fiind făcut, fondatorii vor convoca adunarea generală în cele cinci-spre-dece zile de la expirarea termenului fixat conform prescripțiunilor art. 133, afară numai dacă prospectul sau statutele nu dispun într'alt-fel.

Adunarea:

- 1) Verifica și aproba versamentul părților sociale și valoarea lucrurilor mobiliare și imobiliare puse în societate, dacă a fost determinată; în cas contrariu ea numesce unul sau mai mulți experți pentru evaluarea adevăratului lor preț;
- 2) Discuta și aproba statutele societății, dacă n'au fost acceptate în momentul subscripțiunilor;
- 3) Deliberează asupra părților de profit pe cari fondatorii și le-au rezervat din beneficiile neto ale societății;
- 4) Numesce administratorii în societățile anonime, dacă ei n'au fost desemnați prin actul pe care s'au făcut subscripțiunile;
- 5) Numesce censorii.

Articolul 136

Fie-care acționar care va declara în acesta adunare că nu este destul de luminat, poate cere ca adunarea să fie amînată pentru trei zile. Dacă acesta propunere este susținută de un număr de asociați cari sa repesinte o pătrime din capitalul reprezentat în adunare, amînarea are loc de drept.

Dacă se cere un termen mai lung, dar numai mare de o luna, majoritatea va decide. Ori-ce termen mai mare de o luna trebuie să fie primit de trei pătrimi din numărul asociaților presenti.

Articolul 137

După ce adunarea generală îndeplinesce tot ce este prescris în articolele precedente, va procede în acea ședința la facerea actului constitutiv al societății cu concursul membrilor presenti, cari repesinta, în acest scop și pe asociații absenți.

Dacă nu este posibil ca actul constitutiv să se termine în aceeași di, ședința se va putea continua în zilele urmatore fără intrerupțiune.

Articolul 138

Societatea nu se poate înființa de cat cu autorisatiunea tribunalului comercial respectiv, care va fi data dupe o cerere ce se va face de către fundatori:

La cererea de autorisatiune se vor alătură:

- 1) Actul de constituire și statutele societății;
- 2) Actele doveditoare ca capitalul a fost întreg subscris și ca s'a versat de fie-care acționar în numerar trei decimi cel puțin din valoarea sumelor sau acțiunilor subscrise de densul;
- 3) Procesele-verbale și cele-alte acte cari constata deliberațiunile și decisiunile luate de prima adunare generală;
- 4) Titlurile de proprietate, cînd se pun imobile în societate și certificatul tribunalului situațiunei imobilelor constatat de sarcinile la cari sînt supuse;
- 5) Un inventar complet, în dublu exemplar, descriptiv de starea mobilelor sau imobilelor cari se pun în societate și evaluarea lor.

Tribunalul, dupe ce va obține avisul camerei de comerț în privinta utilității întreprinderii, moralității fondatorilor și administratorilor, exactității inventariului și estimatiunei bunurilor mobiliare și imobiliare ce se pun în societate, și dupe ce va verifica dacă s'a îndeplinit condițiunile stabilite de lege pentru constituirea legală a societății, în ședința publică, ascultînd pe ministerul public și pe reprezentantii societății, admite sau nu cererea de autorisatiune, ori arata modificările ce trebuiesc făcute în statute.

Încheierea tribunalului în acesta privinta este supusă apelului în termen de 15 zile de la pronunțarea ei.

Dreptul de apel aparține și ministerului public.

Curtea de apel se va pronunța fără recurs în casatiune, cel mult în termen de o luna din ziua facerii apelului, ascultând pe reprezentantii societății și pe ministerul public în conclusiunile sale.

Articolul 139

Ori-ce vindare sau cesiune de acțiuni facuta de subscripitori înaintea constituirii legale a societății este nulă și de nul efect, și acela care instraineaza poate fi constrâns sa restituie sumele ce în acest scop 'i vor fi fost plătite.

Nulitatea are loc cu tote ca vindarea a fost facuta cu clausa "actualmente pentru cînd societatea va fi constituită" sau alta echivalenta.

Articolul 140

Ori-ce operațiune facuta de fondatori în afară de actele necesare pentru constituirea societății este nulă, în ce privesce pe societate, dacă ea n'a fost aprobată de către adunarea generală.

& amp; 2. Despre administratori

Articolul 141

Administratorii sînt obligați sa cera și fondatorii sînt datori să le inmaneze tote documentele și corespondenta privitoare la constituirea societății. Densii sînt datori a notifica numirea lor la tribunalul de comerț, în circumscriptiunea căruia este stabilit sediul societății, în cele trei zile de cînd a avut cunoscinta de acesta numire și notificarea sa o facă printr'un act semnat de densii în presenta președintelui tribunalului sau printr'un act în forma autentică.

Articolul 142

Afară de registrele prescise pentru ori-ce comerciant, administratorii societăților sînt datori sa țină:

1) Registrul asociațiilor care să arate numele și pronumele sau firma comercială și domiciliul asociaților, sau subscripitorilor acțiunilor și versamintele făcute în comptul sumelor subscrise sau acțiunilor, atît pentru capitalul primitiv cat și pentru ori-ce sporire posteriora.

Acest registru trebuie să conțină declarațiunile de cesiune ale părților sau acțiunilor nominative, conform dispozițiunilor art. 171.

2) Registrul în care să se treca procesele-verbale privitoare la întrunirile și deliberațiunile adunărilor generale;

3) Registrul întrunirilor și deliberațiunilor administratorilor, dacă societatea are mai mulți administrtori.

Dispozițiunile art. 26, 27 și 29 se aplică și în privinta acestor registre.

Articolul 143

Cînd sînt mai mulți administratori, presenta a jumetate cel puțin dintr'ensii, dacă actul constitutiv nu cere un numer mai mare, este indispensabila pentru validitatea deliberațiunilor lor.

Articolul 144

Administratorii sînt datori să permită asociaților inspecțiunea registrelor aretate în paragrafele 1 și 2 ale art. 142.

Sînt asemenea datori, dacă li se cere, sa libereze asociaților și cu cheltuiala acestora, certificate constatând conținutul registrelor acțiunilor și versamintelor.

Pînă la plata integrală a sumelor subscrise și a acțiunilor, administratorii sînt datori să permită oricui va avea interes, inspecțiunea registrului asociaților.

Articolul 145

Numirea tuturor impiegatilor asociației se face de către administratori, afară dacă prin actul constitutiv sau statute acest drept nu a fost rezervat adunarei generale.

Articolul 146

Administratorii nu pot sa cumpere pentru comptul societății propriile ei acțiuni, nici să facă împrumuturi sau avansuri de fonduri pe aceleași acțiuni.

Articolul 147

Societățile de asigurare asupra vietei și societățile cari administrează tontinele sînt datore ca, din sumele plătite pentru asigurări și din procentele acestor titluri, sa întrebuinteze în titluri de ale datoriei publice, depunând la casa de depuneri, consemnațiuni și economie o pătrime, dacă societățile sînt naționale, și jumetate dacă ele sînt străine.

Modul și termenul acestei depuneri (intrebuintari) și a degajamentelor (liberarilor) treptate se vor stabili prin regulamente de administrațiune publică.

Societățile străine de asigurare asupra vietei vor face în polițele de asigurare alegere de domiciliu în România. În cas contrariu, tribunalul domiciliului asigurării va fi competent pentru tote litigiurile cu societatea.

Articolul 148

Cînd administratorii vor constata ca capitalul social s'a imputinat cu o treime, sînt datori sa convoce pe asociați pentru a'i întreba dacă voesc sa reconstitue capitalul, sa'l limiteze la suma cari a ramas sau să se disolve societatea.

Dacă remane numai o treime din capital, societatea se disolva de drept, afară numai dacă asociații, convocați în adunare generală, nu decid reconstituirea capitalului, sau limitarea lui la suma remasa.

Cînd societatea s'ar afla în stare de faliment, administratorii sînt datori sa ceara la tribunal declarațiunea ei în faliment, conform dispozițiilor cartei a III-a.

Articolul 149

Administratorii sînt solidar responsabili către asociați și către cel de-al treilea:

- 1) De realitatea versamentelor efectuate de către asociați;
- 2) De existenta reală a dividendelor plătite;
- 3) De existenta registrelor cerute de lege și de regulată lor ținare;
- 4) De execuțiunea întocmai a decisiunilor adunărilor generale;
- 5) Și în general, de stricta observare a datoriilor ce legea, actul constitutiv și statutele le impune și cari nu au caracterul unei însărcinări speciale și personale.

Articolul 150

Dacă prin actul social, sau prin decisiunea adunării generale, executarea operațiunilor sociale este încredințată unui director străin consiliului de administrațiune, acest director va fi responsabil către asociați și către cel de al treilea întocmai ca și administratorii, pentru îndeplinirea îndatoririlor sale dupe prescripțiunile articolului precedent, chiar de ar exista o convențiune contrarie și chiar dacă acest director ar fi pus sub autoritatea și supravegherea administratorilor.

Articolul 151

În societățile cari au mai mulți administratori, responsabilitatea pentru actele făcute sau pentru omisiuni nu se întinde și la acei administratori cari, nefiind în culpa, au făcut să se constate imediat în registrul deliberatiunilor împotrivirea lor, incunoscintand prin scris despre acesta și pe censori.

În cas de a nu fi participat la acele acte, obligațiunea de a protesta contra lor nu exista de cat dacă în urma administratorul a luat cunoscinta de densele.

Articolul 152

Administratorul care într'o operațiune determinata are, fie în numele seu propriu, fie ca reprezentant al altuia, interese contrarie intereselor societății, va trebui sa incunoscinteze despre acesta pe cei-alți administratori și pe censori și să se abțină de la ori-ce deliberare privitoare la acesta operațiune. În cas cînd deliberările n'ar fi fost aprobate de censori, administratorii cari au luat parte la deliberări sînt responsabili de pierderile ce ar resulta pentru societate.

Articolul 153

Ori-ce administrator, censor sau reprezentant al societății, perde de drept calitatea sa și trebuie să fie înlocuit dacă este declarat în stare de faliment, interdis ori legalmente incapabil sau condamnat la o pedeapsă corecțională pentru delictele de mituire, fals, furt, escrocherie și abuz de încredere.

Articolul 154

Acțiunea contra administratorilor, pentru fapte cari privesc responsabilitatea lor, aparține adunării generale care o exerciteza prin censori.

Ori-ce asociat are, cu tote acestea, dreptul de a denunta censorilor faptele ce crede ca trebuiesc censurate și ei sînt datori sa verifice, și dacă le găsesc întemeiate sa dea sema adunării despre densele în raportul lor. Dacă denunțarea este facuta de asociați represintand cel puțin o decime a capitalului social, censorii sînt datori de a presinta asupra faptelor denuntate observațiunile și propunerile lor.

Decimea capitalului se justifica prin depunerea titlurilor de acțiuni în manile censorilor sau la una din institutiunile prevedute în art. 134.

Titlurile vor remanea depuse pînă dupe întrunirea și închiderea celei mai apropiate adunări generale, servind asemenea ca sa legitimeze participarea deponentilor la acesta adunare.

Dacă censorii cred de fundata și urgenta reclamațiunea asociaților presintand decimea capitalului social, sînt datori sa convoce imediat o adunare generală; în cas contrariu, chestiunea se va supune adunării generale celei mai apropiate.

Adunarea va trebui în tot-d'a-una sa delibereze asupra reclamațiunii.

Articolul 155

Cînd sînt banueli fundate ca grave neregularități se urmeza în îndeplinirea datoriilor administratorilor și censorilor, asociații reprezentand o optime din capitalul social pot denunta faptele tribunalului de comert, justificând proprietatea acestei optimi în modul prescrist de articolul precedent.

Tribunalul, ascultând în camera de consiliu pe administratori și censori, dacă recunoște urgența de a lua măsuri înainte de întrunirea adunării generale, poate dispune printr-o încheiere, a se inspecta registrele societății, numind în acest scop, unul sau mai mulți comisari ale căror remunerații vor fi în sarcina reclamantilor, fixând cautiunea pentru cheltuieli.

Verificarea registrelor nu va avea loc de cât dupe ce reclamantii vor garanta, cu o sumă ce se va determina de tribunal, plata cheltuielilor la cari va da loc verificarea.

Comisarii sînt datori să depună raportul lor la grefa în termenul fixat de tribunal.

Tribunalul va examina raportul în camera de consiliu și se va pronunța printr-o hotărîre.

Dacă banuiala nu pare fundată, tribunalul poate să ordone ca raportul să fie publicat în Monitorul Oficial sau în foia anunțurilor judiciare, în întreg sau numai în concluziunile lui.

În cas contrariu, tribunalul va ordonă măsurile provisorii urgente ce va crede necesare și convocarea imediată a adunării generale.

Hotărîrea va fi executorie provisoriu, chiar dacă se va fi făcut opozițiune sau apel.

§ 3.

Despre adunările generale

Articolul 156

Adunările generale sînt ordinare și extra-ordinare.

Adunarea ordinară se întrunește cel puțin o dată pe an, în cele șase luni de la închiderea exercițiului social; ea trebuie ca, afară de desbaterea celor-alte cestiuni puse la ordinea zilei:

- 1) Să discute, să aprobe sau să modifice bilanțul, dupe ce va fi ascultat raportul censorilor;
- 2) Să înlocuiască administratorii cari es din funcțiunile lor;
- 3) Să numesca censori;
- 4) Să fixeze retribuițiunea administratorilor și censorilor, dacă ea nu a fost fixată prin actul constitutiv.

Adunările extra-ordinare sînt convocate de câte ori va fi trebuința.

Articolul 157

Convocarea adunărilor generale se face printr-o incunoscintare ce se va publică, cu cinci-spre-dece zile cel puțin înainte de data fixată pentru întrunire, în Monitorul Oficial și prin cele-alte mijloace de publicitate prevădute în actul constitutiv, sau în statutele societății.

Depunerea acțiunilor cari dau dreptul a lua parte la adunare, trebuie efectuată cu cel puțin 10 zile înainte de ziua întrunirii.

Dacă convocarea s'a făcut pentru un termen de 15 zile, depunerea acțiunilor se va efectua cu 5 zile cel puțin înainte de ziua întrunirii.

Incunoscintarea trebuie să conțină ordinea de zi a cestiunilor cari urmează a fi supuse deliberatiunilor adunării.

Este nulă ori-ce rezoluțiune luată asupra unei cestiuni necoprinsă în ordinea de zi.

Articolul 158

Convocarea adunărilor cari preced constituirea societății se va face de către fondatori, sau de către persona desemnată prin prospectul prevădut la art. 130 ca să presideze adunarea.

În acesta prima adunare fie-care subscriitor are dreptul la un vot, ori-care ar fi numărul acțiunilor ce a subscris; și pentru ca o deciziune să poată fi luată, se cere prezenta a jumătate din subscripți și primirea ei de către majoritatea absolută a celor prezenți.

Articolul 159

Pentru adunările generale, cari urmează după constituirea legală a societății, convocarea se face de către administratori, și este necesară prezenta a unui număr de asociați cari să reprezinte cel puțin jumătatea capitalului social. Fie-care asociat are un vot, și fie-care acționar cari posedă pînă la cinci acțiuni are un vot. Acționarul cari posedă mai mult de cinci, pînă la o sută, are un vot pentru fie-care cinci acțiuni, și pentru cel ce posedă peste numărul de o sută, are un vot pentru fie-care două-deci și cinci de acțiuni. Deciziunile se iau cu majoritate absolută. Se poate deroga la aceste dispozițiuni prin actul constitutiv sau prin statute.

Dacă o adunare este în neputință de a lucra din cauza numărului insuficient, adunarea ce se va întruni după o a doua convocare poate să delibereze asupra cestiunilor puse la ordinea zilei cele d'anteiu adunări, ori-care ar fi partea de capital reprezentată de asociații prezenți.

Dacă ziua pentru întrunirea adunării ce s'ar convoca a doua oară nu este arătată în incunoscintarea publicată pentru cea d'anteiu adunare, termenul prevădut în art. 157 va putea fi redus la opt zile.

Articolul 160

Cînd actul constitutiv sau statutele nu dispun într'alt-fel, este tot-d'a-una necesară prezenta unui număr de asociați cari să reprezinte trei pătrimi din capitalul social, și votul afirmativ al unui număr de asociați cari să reprezinte cel puțin jumătatea aceluiași capital pentru a lua o hotărîre asupra:

- 1) Disolvarei anticipata a societății;
- 2) Prolungirii duratei sale;
- 3) Fuziunei cu o alta societate;
- 4) Reducerii capitalului social;
- 5) Reconstituirei sau sporirii acestui capital;
- 6) Schimbării obiectului societății;
- 7) Ori-carei alte modificări a actului constitutiv.

Acesta majoritate este cerută și în toate cele-alte cazuri anume prevedute de lege.

Asociații cari nu primesc decisiunile ce s'ar lua asupra uneia din cestiunile prevedute în numerele 3, 5 și 6 și asupra prolongirii duratei societății, când ea nu a fost preveduta prin actul constitutiv, au dreptul de a se retrage din societate și de a obține plata părților sau acțiunilor lor în proporțiune cu activul social ce ar resulta dupe ultimul bilanț aprobat.

Dacă acești asociați sînt presenti la adunare, declarațiunea de retragere va fi facuta în cele doua-deci și patru de ore de la închiderea adunării. Pentru asociații cari nu au luat parte la adunare, declarațiunea trebuie facuta în termen de o luna din diua publicării rezoluțiunei în Monitorul Oficial, sub pedepsa, în ambele cazuri, de perderea drepturilor lor.

Articolul 161

Administratorii sînt datori sa convoce extra-ordinar adunarea în termen de o luna, când cererea a fost facuta de un numer de asociați, represintand a cincea parte din capitalul social, și dacă ea cuprinde cestiuni de natura a fi tratate de adunare.

Articolul 162

Asociații nu vor putea fi reprezentati în adunările generale de cat prin mandatarî asociați ei înșiși, afară de incapabilii și persoanele juridice cari pot fi represintate prin mandatarî neasociați. Exercițiul acestui drept poate fi limitat prin actul constitutiv sau prin statute.

Administratorii nu pot fi mandatarî.

Articolul 163

Administratorii nu pot sa ia parte la votul:

- 1) Pentru aprobarea bilanțurilor;
- 2) Pentru rezoluțiunile ce privesc responsabilitatea lor.

Articolul 164

Cînd o treime din numarul membrilor presenti în adunarea generală, sau un numer de acționari presenti cari sa întrunească jumetatea capitalului reprezentat în adunare, nu se cred destul de luminati asupra cestiunilor puse în deliberatiune, vor putea cere ca ședința să fie amînată peste trei zile.

Cei-l'alți membrii nu se pot opune la acesta.

Acest drept nu va putea fi exercitat de cat o singură dată pentru aceeași cestiune.

Prezenta dispozițiune nu se aplică în casul prevedut de art. 135.

Articolul 165

Decisiunile luate de adunarea generală în limitele actului constitutiv, statutelor sau lezei, sînt obligatorii pentru toți asociați, chiar pentru cei cari nu au luat parte sau cari se opun, cu respectarea dreptului prevedut de art. 160.

Ori-care asociat se poate opune la decisiunile cari într'un chip invederat sînt contrarii actului constitutiv, statutelor sau lezei; și presidentul tribunalului de comerț, dupe ce va asculta pe administratori și pe censori, poate să suspende executarea printr-o ordonanța provisorie cari se va încunoscînta administratorilor.

§ 4.

Despre acțiuni

Articolul 166

Acțiunile trebuiesc să fie de o valoare egala.

Ele conferă posesorilor lor drepturi egale, dacă nu s'a stipulat alt-fel în actul constitutiv, respectându-se în tot casul pentru ori-ce acționar dreptul de vot în adunările generale.

Acțiunile pot fi nominative sau la purtător.

Cînd capitalul social nu trece peste un milion lei, acțiunile nu pot fi mai mici de una suta lei fie-care.

De la un milion pînă la cinci milioane, acțiunile nu pot fi mai mici de doue sute lei fie-care.

De la cinci milioane capital în sus, acțiunile nu vor putea fi mai mici de cinci sute lei fie-care.

Articolul 167

Titlurile acțiunilor nominative sau la purtător trebuie să cuprindă:

- 1) Denumirea societății;
- 2) Data actului constitutiv și aceea a publicatiunii sale, cu aretarea locului unde ea a fost făcută;
- 3) Cifra capitalului social, numărul și suma totală a acțiunilor;
- 4) Durata societății.

Aceste titluri vor fi tăiate dintr'un registru cu matca și vor purta semnatura a doi administratori, sau a administratorului unic.

Articolul 168

Acțiunile neplătite în întreg sînt întot-d'a-una nominative.

Subscriberii și diferiții cesionari sînt responsabili de plată totală a acțiunilor lor, chiar de le vor fi înstrăinat.

Articolul 169

Situațiunea acțiunilor va fi publicată împreună cu bilanțul exercițiului social. Ea trebuie să arate versamintele făcute, numărul acțiunilor ajunse la scadență și nerepuse în circulațiune și suma versată în comptul lor.

Articolul 170

Cînd acționarul nu va fi efectuat plata versamintelor ce datorește, societatea, oșebit de acțiunea ei contra subscriberilor și contra cesionarilor pentru plata, poate vinde acțiunile pe prețul curent, în riscul și comptul acționarului dupe cinci-spre-dece zile de la publicațiunea unei somațiuni în Monitorul Oficial și în foia anunțurilor judiciare a locului unde societatea și-a stabilit sediul.

Cînd vindarea nu se va putea face din lipsa de cumpărători, societatea va putea să declare acțiunea ajunsă la scadență și să retina versamintele făcute în comptul ei sau să exercite contra subscriberului și cesionarilor drepturile ce deriva din obligațiunile ce și-au luat.

Articolul 171

Proprietatea acțiunilor nominative se stabilește prin înscrierea lor în registrul aretat în alin. I al articolului 142. Cesiunea acestor acțiuni se face printr'o declarațiune pe același registru, subscrisă de cedant și de cesionar, sau de mandatarii lor.

În cas de moarte a acționarului și dacă nu există vre-o opozițiune, declarațiunea de transmisiune a proprietății pe registrul asociațiunilor și a titlurilor acțiunilor nu va putea fi obținută, de cît dupe ce partea în drept va prezenta titlurile, actul de deces și încheierea tribunalului locului deschiderii succesiunii, care să constate calitatea sa de succesor.

Proprietatea acțiunilor la purtător se transferă prin simpla tradițiune a titlului.

Acțiunile la purtător pot fi transformate în acțiuni nominative și acestea în acțiuni la purtător, afară de cazul cînd acțiunile n'au fost integral plătite.

Articolul 172

Cînd o acțiune nominativă devine proprietatea mai multor persoane, societatea nu este ținută să înscrie și să recunoască transmisiunea, dacă acele persoane nu vor desemna un titular unic.

§ 5.

Despre obligațiuni

Articolul 173

Societățile nu pot să emită titluri de obligațiuni la purtător sau nominative, pentru o sumă cari ar trece peste capitalul versat și existent dupe constatarea celui din urma bilanț aprobat.

Vor putea cu toate acestea să emită obligațiuni chiar pentru o sumă mai mare, cînd excedentul va fi garantat prin titluri nominative emise de Stat, de județe sau comune, a căror scadență să corespundă cu aceea a obligațiunilor și cari să fie depuse la casa de depuneri, consemnațiuni și economie pentru a sta acolo pînă la stingerea obligațiunilor emise. Emisiunea biletelor de bancă sau altor titluri echivalente se regulează prin legi speciale.

Dispozițiunile primei părți a acestui articol nu se aplică cambielor, livretelor de depunere, bonurilor nominative sau altor titluri de creanță decurgend din afaceri particulare.

Articolul 174

Emisiunea obligațiunilor, chiar de va fi prevedută în actul constitutiv sau în statute, nu se va putea face de cît în urma unei deciziuni a adunării generale, luate cu majoritatea prevedută în prima parte a art. 160.

Dacă emisiunea se face prin subscripțiune publică, decisiunea împreună cu proiectul de manifest prevedut în articolul următor, se va depune la tribunalul de comerț, pentru a se îndeplini prescripțiunile art. 92.

În cazul prevedut de primul alineat al art. 173, o-data cu decisiunea și proiectul de manifest, se va depune și recipisa constatatoare de consemnarea titlurilor.

Decisiunea adunării nu are tărie dacă nu se va transcrie în registrul pentru societăți.

Articolul 175

Administratorii, pentru a proceda la emisiunea obligațiunilor prin subscripțiune publică, sînt datori să publice un manifest, care să arate:

- 1) Numele, obiectul și sediul societății;
- 2) Capitalul social;
- 3) Data actului constitutiv și a celor care au adus schimbări la acest act sau la statute și datele publicației lor;
- 4) Situațiunea societății după ultimul bilanț aprobat;
- 5) Valoarea totală a obligațiunilor ce sînt să se emită și a celor emise; modul plății obligațiunilor și valoarea nominală a fiecăreia, cu arătarea dobîndei ce produc și dacă sînt nominative sau la purtător;
- 6) Data publicării deciziunii adunării generale, care să aprobe emisiunea.

În cazul prevăzut de primul alineat al art. 173, se va adăuga informațiile necesare pentru a se putea aprecia garanția oferită prin aceste titluri.

Articolul 176

Subscripțiunile obligațiunilor se vor face în josul unui sau mai multor exemplare ale manifestului de emisiune.

Articolul 177

Titlurile obligațiunilor vor conține enunțurile cuprinse în manifest și tabloul plăților capitalului și procentelor.

§ 6.

Despre bilanț

Articolul 178

Administratorii sînt datori să prezinte cenzorilor, cel puțin cu o lună înainte de ziua fixată pentru întrunirea adunării generale care are să-l discute, bilanțul exercițiului precedent, împreună cu actele justificative, arătându-se lămurit în bilanț:

- 1) Capitalul social care există în realitate;
- 2) Suma versamentelor făcute și a celor în întârziere;
- 3) Beneficiile în adevăr realizate și pierderile încercate.

Bilanțul societăților naționale sau străine de asigurare asupra vieții și de administrațiune a tontinelor trebuie să conțină, afară de acestea, proba că dispozițiile art. 147 au fost îndeplinite.

Cu opt zile înainte de adunarea generală se va publica bilanțul societății.

Articolul 179

Societățile care au drept principal obiect exploatarea creditului sînt obligate să depună la tribunalul de comerț, în cele dinainte opt zile ale fiecărei luni, o situațiune sumară pe luna precedentă după un formular ce se va stabili printr'un regulament de administrațiune publică, certificându-se conform adevărului printr'o declarațiune semnată cel puțin de un administrator și un censor.

Societățile de asigurare vor trebui să se conformeze în ceea ce privește bilanțul lor cu modelul care se va stabili printr'un regulament de administrațiune publică.

Articolul 180

Cenzorii sînt datori ca, în raportul care conține rezultatul examinării bilanțului și al administrațiunii următoare, să prezinte observațiile lor, propunerile privitoare la aprobarea bilanțului și alte măsuri necesare.

Articolul 181

Bilanțul va sta depus în copie, împreună cu raportul cenzorilor, în birourile societății în cele 15 zile care preced întrunirea adunării generale și pînă ce va fi aprobat. Amendouă aceste acte vor putea fi examinate de către orice persoană, care va proba calitatea sa de asociat.

Articolul 182

Administratorii sînt datori ca, în cele 10 zile de la aprobarea bilanțului, să depună o copie la grefa tribunalului de comerț, alăturînd raportul cenzorilor și procesul-verbal al adunării generale, pentru a se face mențiune despre acesta în registrul pentru societăți și pentru a se lua măsuri de publicarea bilanțului conform dispozițiilor art. 95.

Articolul 183

Dividende nu se vor putea plăti asociaților de cît din beneficiile reale constatate prin bilanțul aprobat.

Societățile nu pot să prevadă prin actele lor constitutive, în statute sau alte documente, procente în favoarea acțiunilor.

Cu toate acestea, se poate prevedea, printr'o stipulațiune expresă, procente în favoarea acțiunilor prin o preluare de capital, în acele societăți industriale în care este necesitate de un spațiu de timp pentru constituirea obiectului social, dar nu pentru mai mult de trei ani, și care să nu treacă peste cinci la suta. În acest caz cifra procentelor ce trebuiesc plătite va fi calculată în cheltuielile de prima instalațiune și trecută, împreună cu acestea, în sarcina bilanțurilor care vor avea dividende reale.

Asociații nu sînt obligați sa restituie dividendele ce li s'a plătit.

Articolul 184

Asupra beneficiilor nete ale societății se va prelua în fie-care an cel puțin o a doua-decea parte, pentru a se forma un fond de rezerva, pînă ce acesta va atinge cel puțin a cincea parte a capitalului social; dacă fondul de rezerva dupe completare se va fi imputinat dintr'o cauza ore-care, el se va restabili în același mod.

§ 7.

Despre comerț

Articolul 185

În fie-care adunare ordinară și în cea preveduta în art. 135 se va numi trei sau cinci censori și tot atati supleanți, pentru supravegherea operațiunilor sociale și pentru revisuirea bilanțului.

Jumetate plus unul din numărul censorilor și din acela al supleanților vor fi români.

Censorii vor fi asociați; ei pot fi realeși.

Rudele și afinii administratorilor, pînă la al patrulea grad inclusiv, nu sînt eligibili, sau perd calitatea de censori.

În cas de morte, de renunțare, faliment sau de pierderea drepturilor unuia din censori, supleantul cel mai în versta 'l inlocuesce. Dacă cu acest chip numărul censorilor nu se poate completa, censorii cari reman numesc alte persoane cari sa înlocuiască pe cei absenți pînă la întrunirea celei mai apropiate adunări generale.

Articolul 186

Censorii sînt datori:

- 1) Sa stabilească, de acord cu administratorii societății, forma bilanțurilor și situațiunilor acțiunilor.
- 2) Sa examineze, cel puțin la fie-care trei luni, registrele societății pentru ca sa ia cunoscinta de operațiunile sociale și sa certifice ca scriptele sînt bine ținute;
- 3) Sa facă adesea și pe neașteptate inspecțiuni casei, și nici o-data mai depărtate de un trimestru una de alta;
- 4) Sa constate, cel puțin o-data pe luna, prin midlocul registrelor sociale, existenta titlurilor sau valorilor de tot felul depuse în gagi, cauțiune, sau în păstrarea societății;
- 5) Sa verifice îndeplinirea dispozițiunilor actului constitutiv și a statutelor, privitoare la condițiunile cerute pentru presenta asociațiilor în adunare;
- 6) Sa revada bilanțul și să facă raportul în termenul fixat de art. 156 și 181;
- 7) Sa supravegheze operațiunile lichidarei;
- 8) Sa convoce, dupe regulele stabilite la art. 157, adunarea extra-ordinară și chiar adunarea ordinară în cas de omisiune din partea administratorilor;
- 9) Sa ia parte la tote adunările generale;
- 10) Și, în fine, sa vegheze ca dispozițiunile legii, acelea ale actului constitutiv sau ale statutelor, să fie observate de către administratori.

Censorii pot sa asiste la întrunirile administratorilor și să facă să se insereze în ordinile de zi ale acestor întruniri, și în acelea ale adunărilor generale ordinare și extra-ordinare, propunerile ce se vor crede de cuviință.

Censorii vor depune jumetate din cauțiunea membrului consiliului de administrație.

Articolul 187

Responsabilitatea censorilor se determina dupe regulele mandatului.

Dispozițiunea art. 152 se aplică și la censori.

Secțiunea V

Despre excluderea asociațiilor, despre disoluțiunea și fuziunea societăților

§ 1.

Despre excluderea asociațiilor

Articolul 188

Se va putea exclude din societatea în nume colectiv și din societatea în comandită simpla:

- 1) Asociatul care, pus în intardiere, nu platesce ceea-ce s'a obligat sa pună în societate;
- 2) Asociatul administrator care se va fi servit de semnatura și de capitalurile sociale în afacerile sale proprii, cari comite fraude în administrațiune sau în compatibilitate, și care absentandu-se, dupe invitatiunea ce i s'a făcut în formele legale, nu se reintoarce și nu justifica motivele absentei sale;
- 3) Asociatul cu responsabilitate nemărginită:
 - a) Care se amesteca în administrațiune, cînd administratorul este desemnat în actul de societate;

b) Care contravine dispozițiilor art. 110 și 112;

c) Care este declarat în faliment, interzis, sau legalmente incapabil;

4) Asociatul comanditar care se amestecă în administrațiune contrariu prohibiției cuprinsă în art. 118.

Asociatul comanditar va putea fi asemenea exclus când lucrul ce s'a obligat să pună în societate a pierit înainte de a-l preda, sau chiar de va fi pierit în urma, dacă și-a rezervat proprietatea.

Asociatul exclus nu este liberat de obligațiunile existente în momentul excluderii și de despăgubirea ce ar datora.

Articolul 189

Excluderea asociatului nu atrage, prin ea singură, disolvarea societății.

Asociatul exclus răspunde de pierderi și are drept la beneficii pînă în ziua excluderii sale; el însă nu va putea cere lichidarea lor pînă ce și unele și altele, nu se vor repartiza, conform regulilor contractului de societate.

Dacă în momentul excluderii sînt operațiuni în curs de a se efectua, asociatul este obligat să suporte consecințele, și nu 'și va putea retrage miza sa de cît după terminarea acelor operațiuni.

Asociatul exclus n'are drept la o parte proporțională din avutul social, ci numai la o sumă de bani cari să-l reprezinte valoarea.

Articolul 190

Asociatul exclus rămâne obligat către cel de al treilea pentru toate operațiunile făcute de către societate, pînă în ziua în care excluderea sa a fost publicată.

§ 2.

Despre disoluțiunea societăților

Articolul 191

Societățile comerciale încetează:

- 1) Prin trecerea timpului pentru care au fost contractate;
- 2) Prin lipsa sau desființarea obiectului societății sau prin imposibilitatea de a-l realiza;
- 3) Prin terminarea întreprinderii;
- 4) Prin falimentul societății, atunci chiar cînd va fi urmat de un concordat;
- 5) Prin pierderea întregului capital sau prin pierderea lui parțială prevădută de art. 148, cînd asociații nu mai voesc a-l reconstitui sau a-l limita la suma rămasă;
- 6) Prin deciziunea asociaților;
- 7) Prin fuziunea cu alte societăți.

Articolul 192

La expirarea termenului fixat pentru durata sa sau după terminarea obiectului întreprinderii sale, societatea încetează de drept și nu va putea fi prelungită în mod tacit.

Articolul 193

Societatea în nume colectiv încetează prin moartea, interdicțiunea, incapacitatea legală sau falimentul unuia din asociați, afară numai dacă nu există convențiune contrară.

Societatea în comandită, afară de convențiune contrară, încetează prin moartea, interdicțiunea, incapacitatea legală sau falimentul comanditarului sau a unuia din comanditari.

Societatea în comandită prin acțiuni nu se desființează prin moartea, falimentul, interdicțiunea sau declarațiunea legală de incapacitate a administratorului, dacă în cazurile prevădute de art. 120 se numește un altul în locul său.

Articolul 194

După încetarea sau disolvarea societății, administratorii nu pot întreprinde noi operațiuni; în caz contrariu ei sînt personal sau solidar responsabili pentru afacerile ce vor fi întreprinse.

Prohibițiunea începe din ziua cînd expiră termenul fixat pentru durata societății, sau în ziua cînd s'a terminat obiectul întreprinderii sale sau a survenit moartea unuia din asociați care ar face imposibilă existența societății; sau de cînd s'a declarat de către asociați ori de către tribunal că societatea este în stare de lichidare.

§ 3.

Despre fuziunea societăților

Articolul 195

Fuziunea mai multor societăți trebuie să fie hotărâtă de fie-care societate în parte.

Articolul 196

Publicațiunea prescrisă de art. 96 va fi făcută de către fie-care din societățile cari au hotărît fuziunea, și va trebui sa cuprindă incunoscintarea preveduta de art. 101. Dacă printre densesle se găsește vre-o societate în comandită prin acțiuni sau anonima, se va observa dispozițiunile art. 92 și 95.

Fie-care societate va trebui, afară de acesta, sa publice cu aceleași forme bilanțul seu; și acele cari în urma fuziunei inceteza de a exista, vor trebui sa mai publice și o declarațiune cuprindend modul cum au hotărît sa ajungă la stingerea pasivului lor.

Dacă societatea care a rezultat din fuziune 'și stabilește sediul sau într'un alt loc de cat acela unde 'și avea sediul societățile cari au fusionat, noua societate va trebui să se conforme dispozițiunilor art. 91 și următorii:

Articolul 197

Fuziunea nu va putea avea efect de cat dupe trecerea de trei luni din diua publicatiunei prescrisă de prima parte a articolului precedent, afară numai dacă nu se va justifica plata tuturilor datorielor sociale, sau depunerea sumei corespondenta, la casa de depuneri și consemnațiuni, sau consimțimentul tuturor creditorilor.

Certificatul constatator ca s'a efectuat depunerea va trebui să fie publicat în conformitate cu dispozițiunile articolului precedent.

În cursul termenului de mai sus, ori-ce creditor al societăților cari fusioneza va putea să facă opozițiune. Opozițiunea suspenda executarea fuziunei până la pronunțarea judecatei definitive.

Articolul 198

Dacă termenul așezat în articolul precedent expira fără să se fi făcut opozițiune, fuziunea va putea să fie executată, și societatea care remane în fiinta sau cari resulta din fuziune, va avea drepturile și va lua asupra sa obligațiunile societăților stinse.

Secțiunea VI Despre lichidarea societăților

§ 1.

Despre lichidare în general

Articolul 199

Cînd actul constitutiv sau statutele societății n'au determinat modul cum are să se facă lichidarea și divisiunea activului social, se vor observa regulele urmatoare:

Dacă asociații nu se invoesc pentru numirea lichidatorilor, ea se va face de judecată, dupe cererea administratorilor sau a celor interesați, remanend în vigore dispozițiunile art. 212.

Pînă la numirea și acceptarea lichidatorilor, administratorii sînt depositarii bunurilor sociali și obligați sa dea curs afacerilor urgente.

Ori-care ar fi coprinsul actului constitutiv sau statutelor societății, actul de numire sau sentinta care o prevede și ori-ce act posterior care ar aduce vre-o schimbare în persona lichidatorilor, va trebui, prin îngrijirea acestora, să fie depus și publicat în conformitate cu dispozițiunile secțiunei a II-a a acestui capitol.

Dacă lichidarea se face pentru ca timpul hotărît pentru durata societății a expirat, sau din cauza ca obiectul societății s'a îndeplinit, va trebui să se publice o declarațiune de lichidarea făcută de către administratori sau de către lichidatori.

Articolul 200

În urma publicarei actului legal de lichidare, nici o acțiune pentru societate sau contra ei nu se va putea exercita de cat în numele lichidatorilor, sau în contra lor.

Tote actele emenate de la o societate în desfacere trebuiesc sa arate ca densa este "în lichidare".

Tote regulele stabilite pentru societățile existente, fie prin legi, fie prin actele constitutive, prin statute, sînt aplicabile și societăților în lichidare, întru cat aceste reguli nu sînt incompatibile cu lichidarea și întru cat nu exista dispozițiuni contrarii.

Lichidatorii sînt supuși la aceleași însărcinări și au aceeași responsabilitate ca și administratorii.

Articolul 201

În cas de lipsa a unuia sau mai multor lichidatori, provenită prin morte, faliment, interdicțiune, incapacitate legală, renunțare sau revocare, înlocuirea se va face în același mod ca și numirea.

Articolul 202

Lichidatorii, îndată dupe intrarea lor în funcțiune, sînt datori ca, în unire cu administratorii societății, sa încheie un inventar și un bilanț semnat și de unii și de alții, cari să constate exactă situațiune a activului și pasivului societății.

Ei sînt datori sa primească și sa păstreze registrele ce li s'a încredințat de către administratori, patrimoniul și hartiile societății, și sa țină un registru exact, în forma registrului jurnal, de toate operațiunile relative la lichidare, dupe ordinea datei lor.

Asemenea sînt obligați să facă cunoscută asociaților dacă ei o cer, starea și modul de executare al lichidarei.

Articolul 203

Lichidatorii nu pot întreprinde nici o operațiune nouă de comerț.

În caz contrari ei sînt personal și solidar responsabili pentru acele operațiuni.

Nu pot să plătească asociaților nici o sumă asupra părții ce li s'ar cuveni din lichidare, pînă ce mai înainte nu se vor plăti creditorii societății; cu toate acestea, asociații vor putea să ceară ca sumele reținute să fie depuse în conformitate cu dispozițiile art. 134 și să se facă repartitii chiar în timpul lichidarei, dacă afară de ceea-ce va fi necesar pentru îndeplinirea tuturor obligațiilor sociale ajunse sau cari au să ajungă la scadență, mai este disponibil cel puțin de zece la suta din acțiuni sau din părțile sociale.

Articolul 204

Cînd fondurile disponibile ale societății nu sînt suficiente, lichidatorii pot cere de la asociați sumele necesare dacă aceștia dupe natura societății sînt ținuți să le procure, sau dacă sînt încă debitori ai societății din valorile acțiunilor subscrise de densii sau din părțile ce s'au obligat să pună în societate.

Articolul 205

Afară de puterile mai întinse sau mai restrânse ce lichidatorii au de la asociați, ei vor putea:

Să stea în judecată și să fie acționați în interesul lichidarei înaintea tuturor instanțelor civile și penale;

Să execute și să termine operațiunile de comerț cari tind la lichidarea societății;

Să vîndă prin licitațiune publică imobilele și ori-ce avere mobilă a societății;

Să facă tranzacțiuni și să încheie compromise;

Să lichideze și să încaseze chiar în caz de faliment al debitorului, creanțele societății, dînd chitanțe;

Să contracteze obligațiuni cambiale și să facă împrumuturi neipotecari, și în general toate actele necesare pentru lichidarea afacerilor sociale.

Ei nu pot însă, în lipsa de dispozițiuni speciale în actul social sau în actul lor de numire, să constituie ipotecă asupra bunurilor societății, dacă nu vor fi autorizați prin ordonanța președintelui tribunalului de comerț data dupe ce se va lua și avizul cenzorilor.

În ori-ce caz, lichidatorii nu pot vinde bunurile sociale prin bună învoială, ci numai prin licitațiune publică și nu în bloc.

Articolul 206

Lichidatorii cari cu proprii lor bani au achitat datoriile societății, nu vor putea să exercite în contra asociaților drepturi mai mari de cît acelea cari s'ar cuveni creditorilor plătiți.

Articolul 207

Lichidatorii sînt supuși regulilor mandatului.

Articolul 208

Creditorii societății au dreptul să exercite în contra lichidatorilor acțiunile cari decurg din creanțele lor ajunse la termen, pînă la concurența bunurilor sociale indivise cari există încă, sau o acțiune personală în contra asociaților pentru plata sumelor datorite din valoarea acțiunilor subscrise ori din aceea ce s'au obligat a pune în societate, sau în contra asociaților cari, dupe felul societății, și-au luat o răspundere solidară și nemărginită.

Articolul 209

Lichidarea nu liberează pe asociați și nu împiedică declarațiunea în stare de faliment.

§ 2.

Reguli speciale pentru lichidarea societăților în nume colectiv și în comandită simplă

Articolul 210

Dupe terminarea lichidarei, lichidatorii sînt datori să formeze bilanțul lichidațiunii și să propună repartiziunea între asociați.

Dacă lichidarea și repartiziunea sînt aprobate, dreptul de recurs nu mai există între asociați și nici în contra lichidatorilor.

În caz de contestațiune, asociatul oponent va fi dator să și expună motivele sale și să întreprindă acțiune, în cele trei-deci de zile de la notificarea legală a bilanțului și a proiectului de repartiziune.

Dupe expirarea acestui termen, bilanțul și repartiziunea se considera ca aprobate și lichidatorii sînt liberați.

Intentându-se acțiune, cererile relative la lichidare vor fi de drept separate de acelea ale repartiziunii, pentru cari lichidatorii pot să rămână străini.

Articolul 211

O-data ce bilanțul va fi aprobat și repartitiunea patrimoniului social terminată, registrele și documentele cari nu vor fi necesare vre-unuia din copartasi se vor depune la asociatul desemnat de majoritatea voturilor, cari este dator să le conserve în timp de cinci ani.

§ 3.

Regulile speciale pentru lichidarea societăților în comandită prin acțiuni și anonime

Articolul 212

Numirea lichidatorilor în societățile în comandită prin acțiuni și anonime se va face de către adunarea generală, cari ordonă lichidarea, dacă actul constitutiv sau statutele nu dispun într'alt-fel.

Pentru numirea lichidatorilor sau înlocuirea lor în cas de morte, faliment, interdicțiune, incapacitate legală, renunțare sau revocare, se cere presenta unui număr de asociați cari sa represinte trei pătrimi din capitalul social și votul afirmativ al unui număr din ei cari sa represinte jumetatea aceuiași capital. În cas contrariu, numirea sau înlocuirea se va face de către judecata dupe cererea celor interesați.

Articolul 213

Prin numirea lichidatorilor inceteza mandatul administratorilor cari sînt datori sa remită celor d'anteiu administrațiunea socială.

Administratorii sînt obligați, cu tote acestea sa dea concursul lor la lichidare, dacă li se cere.

Articolul 214

Compturile administratorilor, pentru timpul trecut de la cel din urma bilanț aprobat de asociați și pînă la începerea lichidarei, vor fi date lichidatorilor, cari au dreptul să le aprobe sau sa ridice și sa susțină contestațiunile la cari ar putea da loc.

Articolul 215

Cînd unul sau mai mulți dintre administratori societății sînt numiți lichidatori, compturile menționate în articolul precedent se vor depune și publică, de o-data cu bilanțul final de lichidare, cu dreptul pentru asociați de a'l contesta dupe aceleași reguli și formalități. Dacă însă lichidarea trece peste durata unui exercițiu social, compturile se vor alătură la primul bilanț anual pe cari lichidatorii sînt obligați sa'l presinte adunarei.

Articolul 216

Dacă lichidarea dureza mai mult de cat un an, lichidatorii sînt ținuți sa inchee bilanțul anual, conformându-se dispozițiunilor legi și ale actului constitutiv.

Articolul 217

Lichidarea fiind terminată, lichidatorii fac bilanțul final aretand porțiunea cuvenită fie-carei părți sau acțiuni în repartitiunea activului social.

În nici un cas societarul sau acționarul pentru porțiunea ce i s'ar cuveni, nu va putea lua în proprietate o parte sau totalitatea imobilului ce ar aparține societății, ci împărțirea imobilelor se va face prin licitațiune publică.

Bilanțul încheiat de către lichidatori, însoțit de raportul censorilor, se va depune la tribunalul de comerț și se va publică dupe formele prevedute de art. 95.

Ori-ce asociat poate, în termeni de trei-deci de zile de la acesta publicațiune, să facă contestațiune printr'o cerere adresată tribunalului de comerț.

Tote contestațiunile ce se vor face în acest timp vor fi întrunite și se vor judeca cel mult în termen de 15 zile prin una și aceeași hotărîre.

Ori-ce asociat are dreptul sa intervină în acesta instanță; iar sentinta data va fi oposabila și asociaților cari n'au intervenit.

Articolul 218

Dacă termenul sus aretat a expirat fără a se face vre-o contestațiune, bilanțul se considera ca aprobat de către toți posesorii de acțiuni; și lichidatorii, sub reserva de a plati repartitiunile, vor fi liberați.

Deosebit de expirarea termenului, chitanța de primirea celei din urma repartitii presupune aprobarea comptului și a impartirii făcute.

Articolul 219

Sumele cuvenite asociaților cari nu se vor fi presintat să le cera în cele duoe luni de la publicarea menționată în art. 217, se vor depune la casa de depuneri, cu aretarea numelui proprietarului sau numerilor acțiunilor, dacă ele sînt la purtător.

Casa de depuneri va plati persoanei aretate, sau posesorului, retinend titlul.

Articolul 220

Efectuandu-se lichidarea și repartitiunea sau depositul aretat mai sus, registrele societății disolvate se vor depune și se vor conserva în timp de cinci ani la tribunalul de comerț. Ori-ce parte interesată va putea să ia cunoștința de densele.

Secțiunea VII

Dispozițiuni relative la societățile cooperative

Articolul 221

În statutele ori-carei societăți se poate stipula ca capitalul social va fi susceptibil de creștere prin versamente treptate făcute de către asociați, și de diminuare prin luarea înapoi, totală sau parțială, a mizelor vărsate. Societățile ale căror statute vor conține stipulațiunea de mai sus, se numesc cooperative și sînt supuse, afară de regulile generale cari le sînt proprii, dupe forma lor specială și dispozițiunile articolelor urmatore.

Articolul 222

Societățile cooperative se constituiesc prin act autentic.

Actul constitutiv, afară de cele aretate în art. 89 și 90, dupe natura diferită a societății, va determina sub pedeapsa de nulitate:

- 1) Condițiunile de admiterea noilor asociați, modul și timpul cînd densii vor fi datori să facă versamentul părților lor sociale;
- 2) Condițiunile retragerii și excluderii asociaților;
- 3) Formalitățile convocării adunărilor generale și diarele desemnate pentru publicațiunea actelor societății.

Articolul 223

Societățile cooperative sînt tot-d'a-una supuse dispozițiunilor privitoare la societățile anonime, în ceea-ce privește autorizarea judecătorească pentru a se putea înființa, publicațiunea actelor lor constitutive și a modificărilor posteriore, îndatoririle și responsabilitatea administratorilor.

Administratorii se vor alege dintre asociați; ei vor putea fi scutiți prin actul constitutiv de obligațiunea de a da cauțiune.

Sînt asemenea aplicabile societăților cooperative dispozițiunile cari se raporta la adunările generale, bilanț, censori și la lichidarea societăților prin acțiuni, întru cat nu vor fi contrarie prescripțiunilor articolelor urmatore sau actului constitutiv.

Calitatea de cooperativa trebuie să fie anume aretată, deosebit de felul societății, în toate actele enumerate la art. 104.

Articolul 224

Capitalul social nu se va putea fixa, prin actul constitutiv sau prin statutele societății, la mai mult de 200.000 lei. El va putea fi însă mărit prin decisiunile adunării generale, luate din an în an; fie-care sporire nu va putea fi mai mare de cat 200.000 lei.

Articolul 225

Nimenea nu poate să aibă într-o societate cooperativa o parte socială mai mare de 5.000 lei, sau un număr de acțiuni a căror valoare nominală să intreacă acesta suma.

Articolul 226

Acțiunile vor fi tot-d'a-una nominative.

Valoarea nominală a acțiunilor nu va putea fi mai mare de cat 100 lei, nici mai mica de 25 lei.

Ele nu vor putea fi negociabile, dacă nu vor fi integral liberate; cesiunea se va face dupe formele de transmiterea acțiunilor nominative, și statutele pot să atribue consiliului de administrațiune sau adunării generale dreptul de a se opune la transmitere.

Articolul 227

Statutele vor determina o sumă, sub care nu va putea scădea capitalul social prin retragerea de mise, autorizată de art. 221.

Acesta suma nu va putea fi mai mica de cat a 10-a parte a capitalului social.

Societatea nu se va putea constitui de cat dacă s'a făcut, de către fie-care asociat, versamentul unei decimi din capital, sau din valoarea nominală a acțiunilor subscrise.

Articolul 228

Dispozițiunile primei părți și ale primului aliniat ale art. 132 și 148 nu se aplică la societățile cooperative.

Actul constitutiv al acestor societăți va putea deroga la dispozițiunile art. 146 și la acelea ale numărului 3 de sub art. 167.

Articolul 229

Administratorii societăților cooperative sînt datori să țină registrul asociaților în conformitate cu dispozițiunile art. 142, și pe lîngă acesta să mai arate într'ensele:

- 1) Data admiterii, retragerii sau excluderii fie-cărui asociat;
- 2) Comptul sumelor versate și retrase de către fie-care dintr'ensii.

Vor fi datori să depună la finele fie-cărui trimestru, la tribunalul comercial în circumscripțiunea căruia societatea 'și are sediul, o lista de asociații cu responsabilitate nemărginită, intrați, esiti și remasi în societate, cu aretare de numele, prenumele și domiciliul lor.

Lista va fi semnată de către adminstratori și conservată la grefa, cu dreptul pentru ori-cine de a lua cunoscinta de densa.

Articolul 230

Asociații nu vor putea să fie reprezentați la adunarea generală, de cat numai în cazul unei împiedicări legitime, preveduta în actul constitutiv sau în statute.

Fie-care asociat nu are de cat un singur vot, oricare ar fi numărul acțiunilor ce posedă.

Nici un mandatar nu poate să represinte în aceeași adunare generală, de cat numai pe un singur asociat, afară de dreptul seu personal dacă și densul este asociat.

Articolul 231

Admiterea nouilor asociați se face prin semnatura lor personală sau a unui mandatar special, pusă pe registrul asociaților.

Semnatura va fi certificată de doi asociați, cari sa nu fie administratori.

Dacă actul constitutiv sau statutele nu se opun, fie-care asociat are dreptul să se retragă din societate ori-cînd va voi.

Declarațiunea de retragere se va înscrie, de către asociatul cari se retrage, în registrul asociaților, sau se va notifica societății prin portărel. Ea nu'și produce efectul de cat la finele anului social curgetor, dacă a fost făcut înainte de începutul ultimului trimestru al aceluiași an. Dacă însă ea s'a făcut mai tardiu, asociatul remane respundetor și pentru anul viitor.

Excluderea asociaților nu poate avea loc de cat pentru motive determinate prin lege și prin actul constitutiv. Hotărîrea în acesta privinta va fi luată de către adunarea generală sau de către consiliul de administrațiune conform cu dispozițiunile sus citatului articol.

Articolul 232

Asociatul cari inceteza de a mai face parte din societate, fie prin retragere de buna-voe, fie în urma excluderii sale de către adunarea generală, remane respundetor, în timp de doi ani, către asociați și către cel de al treilea, de tote obligațiunile sociale existente în momentul retragerii sau excluderii sale, în limitele responsabilității stabilite prin actul constitutiv.

Articolul 233

Ori-care ar fi forma societății cooperative, ea va fi valabil reprezentata în justiție prin administratorii sei.

Articolul 234

Societatea nu inceteza prin moartea, retragerea, interdicțiunea, incapacitatea legală sau falimentul unuia dintre asociați; ea continua de drept între cei-alți asociați.

Articolul 235

Actele constitutive ale societăților cooperative precum și actele de retragere și de admitere, vor fi scutite de taxa de înregistrare și de timbru.

Secțiunea VIII

Dispozițiuni relative la societățile civile și la societățile constituite în teri străine

Articolul 236

Societățile civile vor putea sa imprumute formele societății prin acțiuni; în acest cas ele sînt supuse dispozițiunilor prezentului codice, exceptându-se cele privitoare la faliment și competența.

Articolul 237

Societățile prin acțiuni și cele-alte societăți și asociațiuni comerciale, industriale sau financiare, constituite și avend sediul în tera străină, vor putea sa 'și stabileasca un sediu secundar sau o reprezentanta în România:

- a) Dacă vor dovedi, printr'o declarațiune a guvernului lor, ca în tera unde sînt înființate se observa deplina reciprocitate pentru societățile române de același fel;
- b) Dacă vor îndeplini prescripțiunile din presenta secțiune, fie-care fel de societate în ceea-ce o privesce.

Articolul 238

Societățile legal constituite în tera străină cari 'și stabilesc în România un sediu secundar sau o reprezentanta, sînt supuse la dispozițiunile prezentului codice în ce privesce depunerea și transcriptiunea, afișarea și

publicațiunea actului constitutiv, a statutelor, a actelor cari aduc schimbări la unul sau la altul din disele acte, și a bilanțurilor; ele sînt datore încă sa publice, în formele prevedute de acesta lege, numele persoanelor cari dirig sau administrează aceste sedii, sau cari represinta în ori-ce mod societatea în tera.

Aceste persoane sînt respundetore față de cel de al treilea ca administratorii societăților naționale.

Dacă societățile sînt alt-fel de cat cele prevedute în art. 77, ele vor fi supuse la îndeplinirea formalităților prescrise pentru depunerea și publicarea actului constitutiv și a statutelor societăților prin acțiuni, și le sînt aplicabile tote dispozițiunile prezentei secțiuni relative la aceleași societăți.

Articolul 239

Societățile cari, de și constituite în tera străină au însă în România sediul și obiectul principal al întreprinderii lor, vor fi supuse chiar pentru forma și validitatea actului lor constitutiv, de și încheiat în strainetate, la tote dispozițiunile prezentului codice, remanend supuse și la îndeplinirea prescripțiunilor secțiunei de față pentru a putea funcționa în tera.

Articolul 240

Nici o societate străină nu va putea face în România operațiuni la cari nu este indreptatita în tera unde 'și are sediul principal.

Articolul 241

Guvernul va putea, ori de câte ori va găsi cu cale, a revisui operațiunile societăților străine.

Articolul 242

Societățile străine sînt supuse acelorăși imposite la cari sînt supuse societățile române de aceeași natură.

Articolul 243

Tote actele pe cari societățile străine vor avea să le presinte guvernului sau ori-carei alte autorități române și cari vor emana de la administrațiunea lor centrala vor trebui sa porte, afară de formele autenticității lor, și legalisarea autorității consulare române din acea localitate.

Articolul 244

Societățile prin acțiuni, legal constituite în tera străină, nu vor putea sa 'și înființeze un sediu secundar sau o reprezentanta în România, fără a avea și prealabilă autorisatiune a guvernului român.

Acesta autorisatiune nu se va putea da de cat dupe ce se va lua avisul camerei de comerț din Bucuresci; și, dacă societatea 'și stabilește sediul într'un alt loc, și pe acel al camerei de comerț din acea localitate, sau al celei mai apropiate, cînd n'ar fi camera de comerț în acel loc.

Articolul 245

Cererea de autorisatiune va fi însoțită de urmatoarele acte:

1) Statutele societății autentificate în regula precum și ori-ce alte acte dovedind existenta legală a societății în tera unde s'a înființat, și o declarațiune formala ca societatea se supune legilor române.

Statutele nu vor putea sa deroge principiilor stabilite în acest codice;

2) Recipisa casei de depuneri constatînd depunerea cauțiunei fixată de guvern pentru a asigura îndeplinirea obligațiunilor ce societatea va contracta în tera. Acesta cauțiune nu va putea, în nici un cas, să fie mai mica de 300.000 lei, și guvernul va putea cere chiar sporirea ei pînă la o pîrtime din capitalul de acțiuni al societății. Societățile de asigurare vor da o cauțiune de cel puțin 250.000 lei, pentru fie-care ramura în parte.

Aceste cauțiuni vor servi pentru desdaunarea cu preferinta a acționarilor și creditorilor din tera.

Cauțiunea va consista exclusiv în efecte publice ale Statului român dupe cursul dilei cînd se face consemnarea, și va fi depusa pe numele societății, cari singura va fi recunoscută de proprietara;

3) O declarațiune a societății, omologata de autoritatea competența a terei respective, ca cauțiunea va servi spre a garanta numai afacerile făcute de societate în România.

Articolul 246

Deosebit de condițiunile stabilite prin articolele precedente și de acelea pe cari guvernul le va fixa dupe impregiurari, societățile prin acțiuni, străine, vor avea sa observe și dispozițiunile speciale urmatoare:

1) Societățile prin acțiuni străine 'și vor alege unul din orașele terei ca domiciliu, unde vor avea un reprezentant general pentru tote operațiunile lor în tera.

Acest reprezentant va trebui să fie confirmat de guvern, și o-data cu cererea de confirmare va depune o copie autentică dupe procura sa generală. Acesta procura nu va putea conține alte limite de cat cele puse prin insesi statutele societății directiunei ei centrale;

2) Dupe importanța obiectului societății, guvernul va putea cere, ori-cînd va găsi cu cale, a se înființa pe lîngă reprezentantul ei și un comitet de administrațiune compus din cel puțin duoi membri, avend domiciliul lor în tera, și care comitet va lucra ca delegațiune a administrațiunei centrale a societății, și va fi respundetore conform statutelor societății și conform legii de față;

3) Societățile prin acțiuni străine vor publică la epoce fixe cari nu vor putea fi mai depărtate de trei luni una de alta, un bilanț asupra operațiunilor lor din tera, conform prescripțiilor legii.

Asemenea ele vor înainta guvernului, imediat după publicarea lor, dările de seama și bilanțurile ce vor publică la sediul lor principal;

4) Guvernul va putea retrage însă autorizatiunea acordată, observând formalitățile prevedute pentru autorizatiune:

a) Când capitalul de acțiuni al societății autorizate se va fi redus, prin ori-ce împregiurare, la jumetatea sumei aretata când s'a făcut cererea de autorizatiune;

b) Când prin ori-ce împregiurare s'ar diminua cauțiunea depusa conform art. 245, fără ca societatea, în termen de 30 de zile, să o fi completat;

c) Când se va constata ca societatea face operațiuni străine celor prevedute în actul de constituire;

5) Cauțiunea depusa se va restitui numai atunci când se va dovedi că nu mai exista în tera nici o obligațiune a societății autorizate, sau când o societate română, recunoscută ca bună de guvern, va garanta neconditional pentru societatea străină cari va cere liberarea cauțiunei;

6) Acțiunile societăților străine funcționând în tera nu vor putea fi admise la cota bursei române, de cât după ce societățile vor fi funcționat cel puțin un an în România, având publicat bilanțul lor pentru exercițiul respectiv.

Articolul 247

Îndeplinirea formalităților și condițiilor prescrise prin articolele precedente supune pe societățile străine la consecințele legale stabilite pentru societățile naționale, fără ca aceste societăți străine să poată dobândi în România alte drepturi de cât cele recunoscute străinilor prin legi și regulamente, și fac pe societate răspundătoare de toate obligațiunile contractate de administratorii sau reprezentanții sei, chiar când aceștia prin contractarea lor ar fi depășit puterile ce li s-au conferite.

Articolul 248

Societățile străine încetează de a mai funcționa în tera:

a) Când societatea sau reprezentantul ei nu va observa principiile esențiale ale legii care regulează societățile pământene și dispozițiunile prezentei secțiuni;

b) Când ar înceta reciprocitatea preveduta la al. I de sub art. 237.

Articolul 249

Societăților străine de felul celor prevedute de art. 239 cari funcționează, precum și celor cari vor avea un sediu secundar sau reprezentanți la punerea în aplicatiune a prezentei legi, li s-a acordă un termen de trei luni spre a-și regla pozițiunea în conformitate cu dispozițiunile legii de față.

Articolul 250

Persoanele cari vor face ori-ce fel de operațiuni sub ori-ce titlu, în favoarea și pe seama societăților străine cari nu vor îndeplini condițiunile și formele prescrise din prezenta secțiune, și vor păgubi printr'acesta și pe Stat de taxele la cari are drept, vor fi răspundătoare de daunele cauzate Statului român prin operațiunile lor și supuse la pedepsele prevedute de art. 323 din codul penal.

Capitolul 2

Despre asociațiuni

Secțiunea I

Despre asociatiunea în participațiune

Articolul 251

Asociatiunea în participațiune are loc atunci când un comerciant sau o societate comercială acorda uneia sau mai multor persoane ori societăți, o participațiune în beneficiile și pierderile uneia sau mai multor operațiuni sau chiar asupra întregului lor comerț.

Articolul 252

Asociatiunea în participațiune poate să aibă loc asemenea și pentru operațiunile comerciale făcute de către necomercianți.

Articolul 253

Asociatiunea în participațiune nu constituie, în privința celor de al treilea, o ființă juridică distinctă de persona interesatilor. Cei de al treilea nu au nici un drept și nu se obligă de cât către acela cu care a contractat.

Articolul 254

Participanții nu au nici un drept de proprietate asupra lucrurilor puse în asociatiune, chiar dacă au fost procurate de densii.

Cu toate acestea, întrucât privesc raporturile lor între densii, asociații pot să stipuleze ca lucrurile ce au adus să li se restituie în natură, având dreptul, în caz când restituirea nu s'ar putea face, la reparațiunea daunelor suferite. Afară de aceste cazuri, drepturile asociațiilor se marginesc în a li se da compt de lucrurile ce au pus în asociațiune și de beneficii și pierderi.

Articolul 255

Afară de dispozițiunile articolelor precedente, convențiunile părților determina forma, întinderea și condițiunile asociațiunei.

Articolul 256

Asociațiunile în participațiune sînt scutite de formalitățile stabilite pentru societăți, dar ele trebuie să fie probate prin act scris.

Secțiunea II

Despre asociatiunea de asigurare mutuala

Articolul 257

Asociatiunea de asigurare mutuala are de scop de a împărți între asociați daunele cauzate prin riscurile cari sînt obiectul asociațiunii.

Ea constituie, față cu cel de al treilea, o persona juridică distinctă de persona asociaților.

Articolul 258

Asociatiunea de asigurare mutuala trebuie să fie probată prin act scris.

Ea se regulează prin convențiunile părților.

Articolul 259

Asociatiunea se administrează prin asociați, cari sînt mandatarii sei temporali și revocabili.

Articolul 260

Regulele privitoare la responsabilitatea administratorilor, la publicațiunea actului constitutiv, a statutelor, a actelor cari aduc schimbări unuia sau altuia dintr'ensele, a bilanțurilor societăților anonime și la penalitățile relative la aceste societăți, sînt aplicabile și asociațiunilor de asigurare mutuala.

Din bilanțurile acestor asociațiuni va trebui să resulte îndeplinirea dispozițiunilor art. 147.

Articolul 261

Asociații nu sînt obligați să contribuie de cât cu partea determinată prin contract; și în nici un caz nu sînt ținuți către cel de al treilea, de cât fie-care în proporțiune cu valoarea lucrului pentru care a fost admis în asociațiune.

Articolul 262

Acela care a pierdut lucrul pentru cari s'a asociat incetează de a face parte din asociațiune remanendu'i însă dreptul la indemnitatea ce i se cuvine.

Articolul 263

Asociatiunea nu se disolva prin interdicțiunea sau moartea unuia din asociați.

Falimentul unui asociat poate da loc la excluderea sa.

Capitolul 3

Dispozițiuni penale și transitorii

Articolul 264

Se vor pedepsi cu pedepsele stabilite de codicele penal pentru escrocherie, acei cari simulând sau afirmând fals existența subscripțiunilor sau versamintelor într-o societate prin acțiuni, sau anunțând publicului, cu rea credință, ca interesate în societate persoane cari nu sînt, sau cari prin alte simulațiuni au obținut sau au încercat să obțină subscripțiuni sau versaminte.

Articolul 265

Se vor pedepsi cu o amendă pînă la cinci mii lei, afară de pedepsele mai grele, prescrise de codicele penal:

1) Fondatorii, administratorii, directorii, censorii și lichidatorii societăților, cari în relațiunile sau comunicările de tot felul făcute către adunarea generală, în bilanțuri sau în situațiunea acțiunilor, au enunțat cu rea credință, sau cari cu știința au ținut ascunse, în totul sau în parte, fapte relative la aceleași condițiuni;

2) Administratorii și directorii cari, cu știința, în lipsa de bilanțuri sau contrariu cu ceea ce resultă dintr'ensele, sau prin mijlocire de bilanțuri fraudulos stabilite, au distribuit asociaților, acționarilor sau comanditarilor, interese sau dividende neluate din beneficiile reale;

3) Administratorii și directorii cari au emis acțiuni mai jos de cât valoarea lor nominală, au cumpărat acțiuni ale societății contrariu dispozițiilor art. 146, sau au înaintat bani pe acțiuni ale societății, sau emis obligațiuni prin încălcarea dispozițiilor primei părți ale art. 174;

4) Administratorii și directorii cari au efectuat reducțiunea capitalului sau fuziunea societății, contravenind dispozițiilor art. 101 și 197;

5) Administratorii și directorii societăților de asigurare asupra vieții și al societăților administrative de tontine, cari vor fi contravenit dispozițiilor art. 147;

6) Lichidatorii cari au repartit activul social între asociați, contravenind dispozițiilor art. 203.

Aceeași pedeapsă se aplică cenzorilor cari, în cazurile arătate în numerele 2, 3, 4, 5 și 6 de sub acest articol, nu au îndeplinit îndatoririle lor.

Articolul 266

Dacă depunerea actului constitutiv și a statutelor societăților în comandită prin acțiuni sau anonime, a actelor cari aduc schimbări dispozițiilor, a situațiilor lunare și a bilanțurilor, la tribunalul civil sau la tribunalul de comerț, după impregiurări, nu s'a făcut în termenele fixate, sau s'a făcut în mod incomplet, fie-care din persoanele cari sînt datorare a o face sau de a ordona să se facă, se va pedepsi cu o amendă, care va putea să se ridice pînă la cinci-deci lei pentru fie-care din ele de întârziere.

Articolul 267

Administratorii societăților cooperative, avînd asociați cu responsabilitate nemărginită, cari nu depun la tribunalul de comerț, la finele fie-cărui trimestru, lista prescrisă de art. 229, și grefierul care nu va denunța acesta omisiune procurorului tribunalului în cele de zece zile următoare, vor fi pedepsiți cu o amendă pînă la trei sute lei.

Articolul 268

Ori-ce abatere de la dispozițiile art. 104, 157, 167 și 200 și de la cele d'anteiu două aliniate ale art. 174, se va pedepsi cu o amendă care nu va trece peste una sută lei.

Articolul 269

Societățile constituite înainte de punerea în lucrare a prezentului codice, vor fi supuse dispozițiilor art. 104, 169, 180, 181 și 182 precum și dispozițiilor cari carmuesc lichidarea și fuziunea societăților sau reducerea capitalului lor.

Societățile existente, cari ar voi să și modifice statutele lor, sau cari ar voi să prelungească termenul pentru care fuseseră constituite, vor fi dator să pună statutele în conformitate cu prezentul codice.

Titlul IX DESPRE CAMBIA ȘI DESPRE CEC

Capitolul 1 Despre cambia

Secțiunea I Condițiunile esențiale ale cambiei

Articolul 270

Cambia coprinde sau obligațiunea de a plăti sau obligațiunea de a face să se plătească, la scadență, o sumă hotărîtă infatisatorului, după formele stabilite în capitolul de față.

Cambia coprinzînd obligațiunea de a plăti se mai numește și bilet la ordin.

Cambia coprinzînd obligațiunea de a face să se plătească, se mai numește și poliță sau trata.

Condițiunile esențiale ale cambiei sînt:

- 1) Data;
- 2) Numirea de cambia sau poliță rostită în textul înscrisului;
- 3) Numele persoanei sau firma primitorului;
- 4) Clauza la ordin;
- 5) Aretarea sumei de plătit;
- 6) A scadenței;
- 7) A locului plății;
- 8) Semnatura tragerului sau a emitentului, cu numele sau cu firma sa, ori a mandatarului său special.

Cambia care coprinde obligațiunea de a face să se plătească (poliță) trebuie să mai arate:

- 9) Persona trasului adică numele sau firma persoanei care are să facă plata.

Nu se cere să se arate în cambia valoarea sau cauza, nici tragerea dintr'un loc într'altul.

Articolul 271

Scadenta nu poate să fie de cat una și aceeași pentru tota suma aretata în cambia, și poate să fie:

- 1) la o di fixa;
- 2) la vedere (înfățișare);
- 3) La un timp anume hotărât dupe vedere: la una sau mai multe zile, la una sau mai multe luni dupe vedere;
- 4) La un timp anume hotărât dupe ziua emiterii (dupe data);
- 5) La un anume balciu;

Dacă cambia nu arata epoca platei, ea e platibila la vedere (înfățișare).

Articolul 272

Dacă în polița locul de plată nu se arata anume, polița se va plati la locul aretat lângă numele sau firma trasului. În biletul la ordin, locul emisiunii se socoteste ca loc de plată și în același timp ca domiciliu al emitentului, dacă un alt loc de plată nu s'a aretat.

Articolul 273

Lipsa vre-uneia din condițiunile esențiale aretate la articolele de mai sus, exclude calitatea și efectele speciale ale cambiei, cu rezerva efectelor ordinare ale obligatiunei, dupe natura sa comercială sau civilă.

Promisiunea de dobendi coprină în cambia sau renunțarea la prescripțiune se socoteste ca nescrisa.

Articolul 274

Cambia poate să fie trasa asupra unei persoane și platibila la alta.

Ea poate să fie trasa în folosul tragetorului. Tragetorul se poate desemna el însuși ca primitor.

Ea poate să fie trasa dupe ordinul și în socotela unui al treilea.

Articolul 275

Cînd cambia e sub semnatura privată și scrisă de un altul de cat debitorul, acesta, dacă nu e comerciant, industrial, plugar, vier, sluga sau lucrator cu mana, e dator sa adauge la semnatura sa cuvintele "bun și aprobat", aretand în litere suma pentru cari se obliga.

Articolul 276

Cambia se poate emite și în forma autentică. Cambia semnată prin punere de deget, cu pecete sau cu alte semne, nu are tărie dacă nu este facuta în forma preveduta de legea pentru autentificarea actelor.

Secțiunea II

Despre gir

Articolul 277

Proprietatea cambiei, cu toate garantiile și drepturile ce decurg dintr'ensa, se transmite prin gir.

Girantii sînt solidar respundetori de acceptarea și de plată cambiei la scadenta.

Articolul 278

Dacă tragetorul, purtatorul sau girantul a interdis transferarea cambiei prin gir, inserand într'ensa clausa "nu la ordin" sau o alta clausa echivalenta, girurile făcute contra acestei interdiciri produc numai în privinta celui care a inserat clausa efectele unei cesiuni.

Articolul 279

Girul trebuie să fie scris pe cambia, datat și semnat de girant.

Girul este valabil și cînd girantul scrie numai numele sau firma sa în dosul cambiei, fără sa arate numele aceluia în ordinul căruia el e făcut (gir în alb).

Infatisatorul e în drept sa umple girul în alb.

Articolul 280

Girul în care s'a adăugat clausa "pentru încasare", "prin procurațiune", "pentru mandat", "valoarea în garanție", sau altele de asemenea, nu transmite proprietatea cambiei, ci imputernicesce pe infatisator a cere plata cambiei, a o protesta și a notifica lipsa de plată autorului sau, a cere în justiție plata, a incasa suma depusa și a o gira prin procurațiune.

Dacă se adauga în gir clausa "fără garanție", "fără oblig", sau o alta de asemenea, girantul e scutit de obligațiunea cambiala ce ar putea sa decurgă din girul seu.

Articolul 281

Girul cambiei ajunsă la scadenta produce numai efectul unei cesiuni.

Secțiunea III

Despre acceptatiune

§ 1.

Dispositiuni generale

Articolul 282

Cambia trasa la o epoca fixa dupe vedere, trebuie să fie înfățișată pentru acceptare înăuntrul anului de la data sa, sub pedepsa pentru posesor de a perde acțiunea sa de recurs în contra giranților și în contra tragetorului.

Tragetorul și fie-care din giranți vor putea să fixeze un termen mai scurt de cat un an. În acest cas acela care a stabilit acest termen și obligații cari vin dupe densul vor fi descărcați de acțiunea de recurs, dacă cambia nu s'a înfățișat prin acceptare în termenul fixat de densii.

Cînd cambia e trasa dintr'un loc al terei și platibila într'o tera străină cu care comerțul se face pe apa, în total sau în parte, termenul indicat în prima parte a acestui articol va fi îndouit în timp de resbel maritim.

Articolul 283

Acceptatiunea trebuie să fie scrisă pe cambie și semnată de acceptant.

Acceptarea se exprima prin cuventul "accept" sau prin alte cuvinte de asemenea; cu tote acestea, pentru ca o acceptare să fie valabilă, este destul ca acceptantul să semneze numele sau firma sa pe fața anterioara a cambiei.

Articolul 284

Acceptarea unei cambie trasa la o epoca fixa de la înfățișare trebuie să fie datată. Dacă trasul refusa datarea acceptului seu, sau, în lipsa de accept, a pune pe cambie o viza datată, în acest cas posesorul va trebui să facă să se stabileasca înfățișarea la timp a cambiei prin un protest de lipsa de datare făcut înăuntrul termenului de înfățișare.

Diua protestului va ține loc, în acest cas, de data sau de di de înfățișare.

Dacă nu s'a făcut protest, atunci scadenta în contra acceptantului care a omis datarea, se socotesce de la cea de pe urma di a termenului de înfățișare.

Articolul 285

Acceptarea trebuie să fie cerută la domiciliul trasului, chiar cînd cambia ar areta un alt loc de plată.

Articolul 286

Acceptarea cambiei platibila într'un alt loc de cat acela al reședinței acceptantului, trebuie să arate persona prin midlocirea căreia urmeza să se facă plata. În lipsa unei asemenea indicatiuni, este presupus ca acceptantul voesce sa platesca el însuși la locul fixat pentru plata.

Articolul 287

Acceptarea trebuie să fie data la înfățișarea cambiei, sau cel mai tardiu în cele 24 de ore de la înfățișare. Ea nu poate fi revocată dupe ce cambia a fost înapoiată

Articolul 288

Acceptarea poate să fie restrînsa la o sumă mai mica de cat cea însemnată în cambia.

Dacă se adauga alte restricțiuni în accept, atunci cambia ast-fel acceptată se privesce ca o cambia a carei acceptare s'a refusat, și posesorul poate să exercite recursul în garanție în contra giranților și în contra tragetorului; cu tote acestea acceptantul remane indatorat conform regulilor relative la cambie, în limitele acceptului seu.

Articolul 289

Acceptarea defectuosa sau refusul total ori în parte al acceptarei se constata în chipul aretat în secțiunea VIII a capitoului de fața.

Articolul 290

Acceptantul contracteaza direct obligațiunea de a plati cambia.

Acceptantul este obligat prin acceptarea facuta, de și tragetorul ar fi cadut în faliment înaintea acceptarei fără ca acceptantul sa o fi sciut.

Acceptantul e de asemenea indatorat conform regulilor relative la cambie către tragetor; el însă nu are în contra tragetorului acțiunea cambiala.

§ 2.

Despre acceptatiunea prin interventiu sau pentru onore

Articolul 291

Cambia pe care trasul nu a acceptat'o poate fi acceptată de persoanele aretate într'ensa pentru a o accepta sau a o plati la nevoie.

Articolul 292

Cambia care nu e acceptată de tras, nici de persoanele aretate pentru a o accepta sau plati la nevoie, poate fi acceptată de către un al treilea.

Posesorul cambiei are facultatea de a primi sau nu acceptarea prin intervenție ce o oferă cel de al treilea; cu toate acestea acceptarea celui de al treilea nu lipsesc pe posesor de acțiunea de recurs pentru a dobândi cauțiune, afară numai dacă din actul de protest nu reiese ca posesorul a consimțit la acea acceptare. Pot încă interveni ca persoana de al treilea, trasul sau persoanele aretate pentru a accepta cambia sau a o plăti la nevoie, cu toate ca în acesta calitate ele ar fi refuzat acceptarea.

Articolul 293

Acceptantul prin intervenție se obliga conform regulilor relative la cambie către toți giranții cari succed persoanei în onora căreia el a acceptat.

Acesta obligațiune se stinge când cambia nu se infatiseza acceptantului pentru onore în termenul hotărât pentru facerea protestului.

Persoana onorata și giranții anteriori păstrează acțiunea de recurs pentru lipsa de acceptare în contra autorilor lor, de și cambia a fost acceptată prin intervenție.

Articolul 294

Dacă acceptantul pentru onore a omis sa însemneze în acceptul seu, în onora carei persoane anume se face acceptarea, acesta se socotesc data în onora tragetorului.

Între mai multe acceptațiuni pentru onore, precaderea se cuvine aceluia cari liberează mai mulți obligați, sub pedeapsa pentru posesor de a pierde acțiunea de recurs în contra acelor cari ar fi fost liberați.

Articolul 295

Acceptantul prin intervenție trebuie să facă a i se inmana prin posesor protestul pentru neacceptare, și sa 'l remită fără intarziere persoanei onorate.

Secțiunea IV

Despre aval

Articolul 296

Plata cambiei poate fi garantată prin aval.

Avalul e scris pe cambia și semnat de către acela care'l da.

El se exprima prin cuvintele "pentru aval" sau altele de asemenea.

Articolul 297

Datorul avalului ia asupra și îndatoririle persoanei pentru care se face garant și se obliga conform regulilor relative la cambie, cu toate ca obligațiunea persoanei pentru care s'a dat avalul nu ar fi valabilă.

Dacă nu se arata persoana pentru care se da avalul, el e socotit dat la polițe, pentru acceptant; iar dacă polița nu e încă acceptată, pentru tragetor. La biletele la ordin sau valori cambiali, el e socotit dat pentru emitent.

Posesorul cambiei trebuie să îndeplinească în contra datorului avalului toate actele cari sînt trebuincioase pentru a păstra acțiunea cambiala în contra persoanei pentru care s'a dat avalul.

Articolul 298

Datorul avalului care platesce cambia sosita la scadenta, e subrogat în drepturile ce are posesorul în contra persoanei pentru care s'a dat avalul și în contra obligatiilor anteriori.

Secțiunea V

Despre duplicate și copii

§ 1.

Despre duplicate

Articolul 299

Tragetorul sau emitentul cambiei e ținut a da primitorului, dupe cererea sa, unul sau mai multe duplicate.

Ori-ce alt posesor al cambiei poate de asemenea sa cere duplicate. El trebuie să se adreseze pentru acesta la girantul seu nemidlocit, care la rendul seu se adresează la girantul seu nemidlocit, pînă cînd cererea ajunge în cele din urma la tragetor.

Articolul 300

Ori-ce duplicat trebuie să aibă aceiași coprindere ca și cambia și să fie însemnat ca prima secunda, etc.

În lipsa unei asemenea indicațiuni, fie-care exemplar e socotit ca o cambia deosebită.

Articolul 301

Dacă s'a plătit cambia dupe înfățișarea unuia din mai multe exemplare emise, cele-alte perd puterea lor. Răspunderea de cele-l'alte exemplare are însă loc în casurile urmatoare;

1) Girantul care a girat mai multe exemplare ale aceiași cambie la diferite persoane, și toți giranții posteriori ale căror semnături se găsesc pe exemplarele neînapoiate în momentul platei, răspund de girurile lor;

2) Acceptantul care a acceptat mai multe exemplare ale aceleiași cambie, răspunde de acceptările aflate pe exemplarele neînapoiate în momentul platei;

3) Dacă mai multe exemplare sînt girate către persoane diferite și toate acceptate, girantul și acceptantul sînt ținuti solidar pentru fie-care gir și pentru toate acceptele.

Articolul 302

Acel care a transmis un exemplar al cambiei pentru acceptare, trebuie să însemneze pe celelalte exemplare persoana la care s'a expedit acest exemplar pentru acceptare: omisiunea acestei însemnări nu exclude efectele cambiei.

Depositarul exemplarului expedit pentru acceptare e dator să-l înmâneze posesorului duplicatului la a sa cerere.

Posesorul unui duplicat pe care este însemnat la cine se găsește exemplarul expedit pentru acceptare, nu poate să exercite recursul în garanție pentru lipsa de acceptare sau pentru lipsa de plată, dacă nu dovedește în formele stabilite în secțiunea VIII a capitolului de față:

- 1) Ca exemplarul expedit pentru acceptare nu i s'a înmănat de către depositar;
- 2) Ca acceptarea sau plata nu s'a putut dobîndi în temeiul duplicatului.

§ 2.

Despre copii

Articolul 303

Ori-ce posesor al unei cambie poate să scoată copii pentru trebuințele sale.

Copiele scoase trebuie să fie conforme cu originalul și să cuprindă toate girurile și însemnările ce se găsesc în el, cu adăugirea "acesta e o copie" sau o alta de asemenea.

Articolul 304

Acceptarea și girurile originale scrise pe copie îndatorează pe acceptant și pe giranți ca și cînd ar fi scrise pe cambia originală.

Secțiunea VI

Despre scadența

Articolul 305

O cambie la vedere are scadența la înfățișarea ei.

Articolul 306

Scadența unei cambie platibilă la o epocă fixă după vedere, e hotărîtă prin data acceptării sau aceea a înfățișării constatată în modul prevăzut de art. 284.

Articolul 307

Dacă termenul e fixat pe zile, scadența are loc la ultima zi a termenului; în calculul termenului nu intra nici ziua cînd s'a emis cambia platibilă după data, sau cînd s'a înfățișat pentru acceptare cambia platibilă după vedere, nici ziua scadenței. Cambia platibilă la o lună sau mai multe luni, sau la o săptămână sau mai multe săptămîni după data sau după vedere, e platibilă la data lunii sau a săptămînei scadenței corespunzătoare cu data emiterii sau a înfățișării.

Dacă această dată corespunzătoare nu există, cambia e platibilă în ziua cea de pe urma a lunii scadenței.

Dacă scadența este fixată la jumătatea unei luni, ea se împlinește la 15 ale acelei luni. Scadența la începutul sau la sfîrșitul lunii este la prima sau ultima zi a lunii.

Articolul 308

Termenul unei cambie, platibilă în timpul unui balci se împlinește în ajunul spargerei balciului, sau în ziua de balci dacă balciul nu ține mai mult de o zi.

Secțiunea VII

Despre plată

§ 1.

Dispozițiuni generale

Articolul 309

Posesorul unei cambie girate dovedește că e proprietarul ei prin seria neîntreruptă de giruri cari au ajuns pînă la densul.

Girurile șterse sînt socotite nescrise.

Acela care plătește nu e îndatorat să examineze autenticitatea girurilor.

Articolul 310

Cambia trebuie să fie înfățișată pentru plata; plătită la locul aretat într'ensa și la ziua scadentei. Dacă ziua scadentei e o serbatoare legală, ziua platei e cea d'anteiu di de lucru urmatore.

Articolul 311

Cambia emisă la vedere, sau la o epoca fixa dupe vedere, trebuie să fie înfățișată pentru plata în termenul și în modul prevedut de art. 282.

Articolul 312

Termene de grație, de favore, pentru plata cambiei nu pot avea loc.

Articolul 313

Cînd suma de plătit e scrisă în același timp în litere și în cifre, dacă este deosebire, suma cea mai mica va trebui să fie plătită.

Articolul 314

Posesorul cambiei nu poate să refuze o plata în parte, de și cambia ar fi fost acceptată pentru suma intrega; dar ca sa'și păstreze recursul în garanție pentru suma neplatita, el va trebui sa dovedesca, printr'un protest, lipsa în parte de plată.

Articolul 315

Cambia trebuie să fie plătită în moneta aretata într'ensa, cu distincțiunile prevedute de art. 41.

Articolul 316

Posesorul cambiei nu poate să fie silit a primi plata înainte de scadenta.

Acela cari platesce o cambie înainte de scadenta este respundetor de validitatea platei.

Articolul 317

Plata unei cambie facuta în manele posesorului la scadenta și fără opozițiune din partea cui-va, liberează pe debitor.

Articolul 318

Posesorul cambiei, ca sa dobandesca plata, trebuie să dea adeverinta pe însăși cambie și sa inmaneze debitorului cambia achitată.

Dacă debitorul a făcut numai o plata în parte, creditorul trebuie să facă mențiune despre plata în parte pe cambia sau sa'i inmaneze o adeverinta deosebită.

Dacă plata are loc dupe protest, actul de protest și socotela de intorcere trebuie de asemenea să fie înmânate debitorului care platesce.

Articolul 319

Lipsa totală sau parțială de plată se dovedesce în modul stabilit la secțiunea VIII a capitolului de față.

Protestul pentru neplata trebuie să fie făcut în ziua ce urmeza dupe aceea a scadentei; dacă acea di este o Duminica sau serbatoare legală, protestul se va face în cea d'anteiu di de lucru ce urmeza.

Articolul 320

Dacă plata cambiei nu e cerută la scadenta, acceptantul sau emitentul, dupe expirarea termenului protestului pentru neplata, are dreptul a consemna suma arătată în cambie la casa de depuneri, și a depune recipisa la tribunalul locului unde trebuia să se facă plata, fără nici o alta incunoscintare, pe riscul și cu cheltuiala posesorului.

Articolul 321

Debitorul cambiei nu poate fi oprit de la plata ei de cat în cas de perderea cambiei și de faliment al posesorului.

§ 2.

Despre plata prin interventiuone sau pentru onore.

Articolul 322

Dacă cambia nu e plătită de către tras, de către acceptant, de către emitent, sau de către persoanele indicate ca sa o platesca la nevoe, ea poate fi plătită de către un al treilea.

Plata prin interventiuone trebuie să fie declarata în actul de protest.

Articolul 323

Acela cari platesce o cambia prin interventiuone e subrogat în tote drepturile posesorului, în limitele aretate în art. următor.

Articolul 324

Dacă plata prin interventiuone e facuta pentru onorea tragetorului sau a emitentului, toți girantii sînt liberați.

Dacă ea e facuta pentru onorea unui girant, toți girantii posteriori sînt liberați.

Între mai mulți cari ofer plata prin intervenție, are precădere acela cari opereze mai multe liberațiuni. Un intervenient care plătește, cu toate ca se învederează din cambia sau din protest ca un altul care ar fi operat mai multe liberațiuni a oferit sa plătească cambia, nu are recursul în garanție în contra acelor giranți cari ar fi fost liberați prin plata oferită de cel-l'alt.

Articolul 325

Dacă trasul care n'a acceptat, se prezintă în această calitate ca sa plătească o cambia protestată, el trebuie să aibă precădere înaintea altora. Când însă trasul se prezintă ca sa plătească prin intervenție, atunci se aplică dispozițiile art. precedent.

Secțiunea VIII Despre protest

Articolul 326

Protestul trebuie să fie făcut de portărel dupe cererea posesorului cambiei.

Asistența de martori nu este necesară.

În orașele neresedite de tribunal protestul se va face de judecătorul de ocol.

Articolul 327

Protestul trebuie să se facă prin un singur act:

- 1) La locul însemnat în cambia pentru acceptare sau pentru plata, și în lipsa de asemenea indicațiuni, la reședința sau la domiciliul trasului sau al acceptantului, sau al emitentului, ori la ultimul seu domiciliu cunoscut;
- 2) La reședința sau domiciliul persoanelor înseminate în cambia, fie de către tragetor, fie de către girant, pentru a o accepta sau plăti la nevoie;
- 3) La reședința sau domiciliul celui de al treilea care a acceptat cambia prin intervenție.

În cas de greșită sau de falsă aretare a locurilor sus numite, portărelul este dator sa consemne în actul de protest cercetările făcute pentru a găsi aceste persoane.

Articolul 328

Protestul trebuie să cuprindă:

- 1) Transcrierea exactă a cambiei, a acceptarei, a girurilor și a tuturilor aretarilor și însemnarilor coprinse într'ensa;
- 2) Numele persoanei pentru care și în contra căreia se face protestul;
- 3) Somațiunea adresată persoanei în contra căreia se face protestul, obiectul somațiunei, locul și data unde și când s'a făcut somațiunea;
- 4) Răspunsul obținut sau aretarea ca persona în contra căreia e făcut protestul n'a dat nici un răspuns.

Protestul trebuie să fie semnat de portărel.

Dacă cambia s'a pierdut și nu există un duplicat sau o copie, protestul, în locul transcrierii, va trebui sa cuprindă o descriere pe cat se poate de precisă a cambiei.

Articolul 329

Portărelul nu va putea să facă acte de protest, în care el singur, rudele sau afiniile lui, în linie directă în toate gradele, și în linie colaterală pînă la gradul al treilea inclusiv, ar fi părți interesate.

Portărelul va areta în actul de protest mijloacele prin cari s'a încredințat de identitatea persoanelor contra cărora s'a făcut protestul.

Ștersăturile, răsăturile și ori-ce scriptura între rinduri sau cu semn de trimitere, trebuie să fie aprobate și semnate de portărel.

Articolul 330

Originalul protestului se va aduce la tribunal și, adevărindu-se de președinte sau de către acela care-i ține locul, se va da infatisatorului. Portărelul este ținut, sub pedepsa de cheltuieli și daune interese către părți, sa treacă toate protestele în întreg, di cu di și dupe ordinea datei, într'un registru special numerotat și parafat de președinte, cuprindend data, natura, specia actului și numele părților. În cas de pierdere dovedită a originalului, el se poate înlocui prin un extract legalizat din registru.

Articolul 331

Nici un act din partea posesorului cambiei nu poate să înlocuiască protestul spre a dovedi îndeplinirea actelor necesare pentru a conserva acțiunea cambială.

Cu toate acestea, protestul pentru lipsa de acceptare sau pentru lipsa de plată poate fi înlocuit, dacă posesorul consimte la acesta, printr'o declarație dată și semnată de persona care refuza de a accepta sau de a plăti. Această declarație trebuie să fie investită cu data certă în termenul prescris pentru facerea protestului, sau cel mai tardiu în cele două-deci și patru ore cari vor urma dupe expirarea acestui termen.

Această declarație poate fi făcută sau pe cambia sau prin act separat. Declarația prin act separat trebuie să cuprindă transcrierea exactă, cerută de aliniatul anterior al art. 328.

Formalitățile prescrise în acest articol se vor observa sub pedeapsa de nulitate.

Articolul 332

Mortea sau falimentul trasului, sau protestul pentru lipsa de acceptare, nu așera pe posesorul cambiei de îndatorirea de a constata lipsa de plată în chipul aretat în articolele de mai sus.

Articolul 333

Clausa "fără protest" sau "fără cheltuieli" așera de protest, dar nu dispensa de înfățișarea cambiei pentru acceptare sau plata.

Articolul 334

Perderea drepturilor prin nefacerea protestului în termenul prescris de lege, nu are loc cînd o forta majoră a împiedicat sau intardiat protestul. Forta majoră remane însă în sarcina posesorului, dacă el omite să facă protestul îndată ce impregiurarile nu se mai împotrivesc.

Secțiunea IX Despre contra-cambia

Articolul 335

Posesorul cambiei neplatita poate să încaseze suma aretata într'ensa cheltuelile și desdaunarea pentru prețul schimbului plătit de densul, prin o contra-cambia trasa la vedere asupra trageatorului sau asupra unuia din giranti.

Acela care a plătit contra-cambia poate să se despăgubească și el în același mod contra obligatilor anteriori.

Articolul 336

Contra-cambia va fi însoțită de cambia protestata, de protest, sau de declararea data conform art. 331 și de o socotela de intorcere.

Socotela de intorcere trebuie să arate:

- 1) Suma în capital a cambiei protestate cu dobenda de la diua scadentei;
- 2) Cheltuelile protestului și alte cheltuieli legiuite, precum: comisioane de banca, plata midlocitorilor de schimb, timbru și porto pentru scrisori;
- 3) Numele persoanei asupra căreia s'a tras contra-cambia;
- 4) Prețul schimbului cu care s'a negociat contra-cambia.

Articolul 337

Prețul schimbului datorit posesorului se reguleza dupe cursul schimbului locului unde cambia era platibila asupra reședinței persoanei asupra căreia s'a tras contra-cambia.

Prețul schimbului datorit girantului care a plătit cambia se reguleza dupe cursul locului de unde s'a tras contra-cambia.

Prețul schimbului nu este datorit dacă cursul schimbului nu s'a afirmat conform prescripțiunilor art. 40.

Articolul 338

Ori-ce girant care a plătit cambia poate să sterga propriul seu gir și tote girurile posteriore.

Secțiunea X Despre acțiunea cambiala

Articolul 339

Dacă lipsa de acceptare e dovedită în formele prescrise în secțiunea VIII, trageatorul și girantii sînt solidari și unul către altul obligați a da o cauțiune pentru plata cambiei la scadenta, și pentru plata cheltuielilor.

Articolul 340

Posesorul unei polițe acceptată va avea dreptul a cere o cauțiune de la giranti și de la trageator dacă acceptantul este în faliment, sau dacă el a suspendat plățile ori dacă o execuțiune în contra'i a ramas fără efect, dovedind, în formele stabilite în secțiunea VII, ca cauțiunea n'a fost data de acceptant și ca o noua acceptare nu se poate dobendi de la persoanele indicate la nevoie.

Ori-ce girant poate cere cauțiune în contra obligatilor anteriori, infatisand probele aretate mai sus.

Posesorul și giratarii vor avea același drept și în casul cînd emitentul unui bilet la ordin a cadut în faliment sau a suspendat plățile, ori a fost urmărit fără rezultat.

Articolul 341

Dacă cambia e platibila într'un alt loc de cat reședința acceptantului sau a emitentului și la o alta persona, lipsa de plată va trebui să fie constatată dupe regulile stabilite în secțiunea VIII, chiar pentru a se conserva acțiunea în contra acceptantului și în contra emitentului.

Articolul 342

Posesorul cambiei protestata pentru neplata trebuie să înștiințeze pe girantul seu despre acesta în cele două zile de la data protestului sau a declarării de care se vorbește în art. 331.

Ori-ce girant înștiințat trebuie să facă aceeași înștiințare autorului seu nemidlocit în cele două zile după primirea înștiințării, și așa mai departe până la tragetorul sau până la primul girant.

Înștiințarea e socotită dată prin predarea la poșta, în intrul termenului de mai sus, a unei scrisori recomandată. Dacă un girant n'a arătat în gir locul domiciliului seu, înștiințarea despre lipsa de plată trebuie să fie data autorului seu nemidlocit.

Acela care omite înștiințarea sau nu o da autorului sau nemidlocit, e ținut către toți giranții anteriori la repararea daunei cauzate prin acesta omisiune, perdend încă și dreptul la dobândi și cheltuieli în contra acestor persoane, de la cari nu va putea cere de cât suma arătată în cambia.

Articolul 343

Posesorul cambiei neplatita la scadența poate să exercite acțiunea cambială în contra unora din obligați sau în contra unui singur dintre ei, fără să piardă dreptul sau în contra celor-l'alți.

El nu e ținut să observe ordinea girurilor.

Articolul 344

Acțiunea posesorului cambiei neplatita la scadența se marginesce la plata sumei indicate în cambia, a dobândilor și a cheltuielilor justificate prin socotela de întorcere după dispozițiile art. 336 și 337.

Girantul care a plătit cambia are dreptul să ceră de la un girant anterior sau de la emitent plata sumei indicată în socotela de întorcere cu dobânda de la ziua plății și plata cheltuielilor și a prețului schimbului.

Articolul 345

Dacă posesorul cambiei exercită acțiunea sa de regres individual contra unuia din obligați anteriori, el trebuie să o intenteze în cele 15 zile de la data protestului, sau a declarării de care se vorbește în art. 331.

Dacă locul de reședință al debitorului este într-o depărtare mai mare de trei miriametre de la locul unde cambia era platibilă, termenul va fi sporit cu câte o zi pentru fie-care trei miriametre. Frațiunile mai mici de două miriametre nu se vor număra; frațiunile de două miriametre și mai mult vor spori termenul cu o zi.

Articolul 346

Dacă cambia este trasa sau emisă în România și plătitibilă în țară străină, acțiunea de regres în contra obligaților reședend în Regat trebuie să fie exercitată în termen:

De șase-deci de zile dacă cambia e platibilă în Europa, exceptându-se Islanda și Insulele Feroe, asupra unei piețe maritime a Asiei sau a Africii pe Mediterana, pe Marea Neagră, pe canalul de Suez sau pe Marea Roșie, sau asupra unei piețe interioare legate cu una din piețele maritime sus discutate cu o cale ferată.

De unaște două-deci de zile dacă cambia e platibilă asupra unei piețe maritime sau legată cu densa cu cale ferată a Oceaniei sau asupra unei piețe a Americii dincoace de Capul Horn.

De două sute patru zile în cele-alte cazuri.

Termenele de mai sus vor fi îndoit în timp de război maritim, dacă cambia e platibilă asupra unei piețe cu care traficul se face în tot sau în parte pe calea mării.

Articolul 347

Citațiunea trebuie să fie înmănată obligaților acționați, în intrul termenelor prevăzute în precedentele două articole.

Articolul 348

Dacă posesorul exercită acțiunea cambială colectiv în contra giranților și în contra tragetorului, el se bucură în privința fie-cărui din ei de termenul fixat în articolele de mai sus.

Giranții au dreptul să exercite aceeași acțiune, sau individual sau colectiv, în aceleași termene.

În privința lor termenul curge de la data plății sau de la data primirii citațiunii în judecată pentru plată.

Articolul 349

Debitorul unei cambii nu va putea opune de cât excepțiunile privitoare la forma titlului sau lipsa condițiunilor necesare pentru exercițiul acțiunii și excepțiunile personale acelui care a exercitat acesta acțiune.

Aceste excepțiuni personale însă nu vor putea întârzia condamnarea la plată, de cât dacă ele sînt lichide și de o grabnică soluțiune, și, în toate cazurile întemeiate pe o probă scrisă.

Articolul 350

Posesorul cambiei pierde acțiunea în recurs în contra tragetorului și în contra giranților după expirarea termenelor de mai sus:

- 1) Pentru înfățișarea cambiei platibilă la vedere sau la o epocă fixă după vedere;
- 2) Pentru protestul de neplată;
- 3) Pentru exercițiul acțiunii de recurs.

Girantii perd de asemenea acțiunea lor de recurs în contra obligatiilor anteriori, dupe expirarea termenelor de mai sus, fie-care în ceea-ce'l privesce.

Cererea în judecata, de și intentată d'înaintea unor judecători incompetenti, împiedica perderea acțiunii de recurs.

Articolul 351

Cu tota perderea acțiunii de recurs, tragetorul remane obligat către posesorul cambiei pentru suma de la care tragetorul ar avea, în alt chip, un folos nedatorat în paguba posesorului.

În casul prevedut de art. 341, acesta dispozițiune va fi de asemenea aplicabilă acceptantului unei polițe și emitentului unui bilet la ordin.

Secțiunea XI

Despre cambie purtînd semnatura unor persoane incapabile sau o semnatura falsa ori falsificata

Articolul 352

Cambia semnată de persoane incapabile e valabilă în privinta persoanelor capabile cari au semnat'o.

Cambia purtînd o semnatura falsa sau falsificata are tărie față cu toți girantii și cu emitentul ale căror semnături nu sînt false sau falsificate.

Articolul 353

Acei cari au girat, avalizat sau acceptat o cambia falsa, sînt obligați față cu posesorul ca și cînd ar fi girat, avalizat sau acceptat o cambia adeverata.

Secțiunea XII

Despre cambia perduta sau sustrasa

Articolul 354

O cambia perduta sau sustrasa se poate declara fără tărie față cu ori-ce posesor care nu va exercita drepturile sale în termenul hotărît prin dispozițiunile urmatoare.

Articolul 355

Proprietarul unei cambie perduta sau sustrasa poate cere anularea ei la tribunalul comercial al locului platei. Dacă presidentul tribunalului va găsi ca reclamantul a justificat proprietatea și perderea sau sustragerea cambiei, el va ordonă, prin încheiere, publicarea unei ordonanțe coprindend transcrierea exactă sau o descriere precisa a cambiei pierdută sau sustrasa, și invitarea către ori-cine o posedă de a o infatisa la grefa tribunalului, instiintand ca în lipsa de înfățișare ea se va declara fără tărie față cu posesorul.

Termenul pentru presintarea cambiei va fi de 40 zile pentru cambiile trase sau emise în tera; iar pentru cele afară din tera se vor aplica termenele prevedute în art. 346.

Ordonanța va trebui să fie afișată în sala tribunalului, în localurile bursei celei mai apropiate și în sala comunei locului platei. Ea va trebui să fie publicată de asemenea în foia anunțurilor judiciare ale aceluiași loc și în alte diare pe cari, dupe impregiurari, presidentul le va insemna în încheierea sa.

Termenul va curge de la data scadentei cambiei dacă ea n'a ajuns încă la scadenta, și în cas contrariu de la publicarea ordonanței.

Articolul 356

În cursul termenului stabilit în articolul precedent, proprietarul cambiei va putea exercita tote actele cari tind la păstrarea drepturilor sale, și dupe scadenta el va putea cere plata dând cauțiune, sau în lipsa de cauțiune, consemnarea sumei.

Dupe trecerea acestui termen și constatandu-se ca cambia pierdută sau sustrasa nu s'a presintat, ea se va declara fără tărie față cu posesorul, prin o hotărîre a tribunalului data contradictoriu cu cei obligați.

Acesta hotărîre va descarca cautiunile date.

Articolul 357

Posesorul care se va justifica prin o serie neîntreruptă de giruri nu poate fi obligat a înapoia cambia, exceptându-se casul de rea credința sau de gresela mare saversita în dobendirea ei.

Secțiunea XIII

Despre ordinul în produse sau mărfuri

Articolul 358

Ordinul în produse sau mărfuri e o polița și se reguleza dupe dispozițiunile capitolului de față, cu reserva modificărilor coprinse în articolele urmatoare.

Articolul 359

Ordinul în produse sau mărfuri trebuie să cuprindă numirea de polița sau de ordin în produse sau mărfuri, rostită în textul înscrisului, și să arate natura produselor sau mărfurilor de predat, calitatea și cantitatea lor.

Articolul 360

În ordinul în produse sau mărfuri se va hotărî epoca cînd va trebui să se facă predarea.

În lipsa de asemenea lămurire, calitatea de polița va fi exclusă, cu rezerva efectelor obligațiunilor după natura lor civilă sau comercială.

Articolul 361

După trecerea termenului fixat în ordin, posesorul va avea facultatea a-l executa sau prin încărcarea marfei pe apă sau pe uscat, sau prin strămutarea acestei marfi în alte locuri de deposit, sau în alte magazine.

Dacă posesorul vrea să o păstreze în depozitele sau în magazinele unde ea se găsește, după trecerea termenului fixat în ordin, mărfurile vor rămâne pe socotela și în risicul său.

Articolul 362

În lipsa de convențiuni speciale, cheltuielile predării sau, după cazuri, acelea ale măsurării sau ale cântăririi, vor fi în sarcina aceluia care trebuie să predea.

Cheltuielile primirii vor fi în sarcina creditorului căruia va trebui să se facă predarea.

Articolul 363

Prețul marfei nepredată se va regula, întrucât privește plata despăgubirilor, după cursul pieței la locul și în timpul hotărît pentru predare.

Cursul se va regula după dispozițiunile cuprinse în art. 40.

Capitolul 2

Despre cec

Articolul 364

Ori-cine are sume de bani disponibile la o bancă sau la ori-ce persoană va putea dispune de aceste sume, în tot sau în parte, în folosul său personal sau în folosul unui al treilea prin un cec.

Articolul 365

Cekul trebuie să arate suma de plătit, să fie datat și semnat de emitent. El va putea fi emis la infatisator sau în folosul unei persoane numite. Va putea fi plătit la vedere sau într'un termen care nu va fi mai mare de două zile de la înfățișare.

El va putea să fie scris în ordin și transmis chiar prin gir în alb.

Articolul 366

Sînt aplicabile cekului toate dispozițiunile privitoare la gir, la aval, la semnatura persoanelor incapabile, la semnăturile false sau falsificate, la scadența și plata cambielor, la protest, la acțiunea în contra emitentului și în contra giranților, la biletele pierdute sau sustrate.

Articolul 367

Posesorul cekului trebuie să-l înfățișeze trasului pentru-plata, în cele opt zile de la data dacă el este emis în locul plății, și în cele cinci-spre-dece zile dacă el e plătit într'un loc oșebit de acela unde el este emis. Ziua datei nu este cuprinsă în acest termen.

Articolul 368

Posesorul cekului care nu-l infatisează în termenele de mai sus pierde acțiunea sa în contra giranților; el pierde chiar acțiunea sa în contra emitentului, dacă suma nu este disponibilă din faptul trasului, la scadența termenelor de mai sus.

Articolul 369

Acela care emite un cec fără data, sau cu o dată falsă, sau fără să existe în manele depozitarului suma disponibilă, va fi pedepsit cu o amendă egală cu două la sută a sumei aretată în cec, afară de pedepsele prevădute în legea penală, dacă va fi caz.

Titlul X

DESPRE COMPTUL CURENT

Articolul 370

Contractul de compt curent produce:

1) Strămutarea proprietății valorilor înscrise în comptul curent asupra primitorului lor prin aceea că el le trece în debitul său, și novatiunea obligațiunei de mai înainte între acela care a trimis valorile și primitorul lor. Înscirarea însă în comptul curent a unui efect de comerț sau a unui alt titlu de credit e presupusă făcută sub "rezerva încasării;"

- 2) Compensatiunea reciprocă între părți, pînă în concurența debitului și a creditului respectiv la încheierea socotelei, cu rezerva plății diferenței;
- 3) Curgerea de dobenzi pentru sumele trecute în contul curent în debitul primitorului, de la data înscrierii.
- Dobenzile sînt cele comerciale și se socotesc pe di, dacă părțile nu s'au învoit alt-fel.

Articolul 371

Existența contului curent nu exclude drepturile de comision și plata cheltuielilor pentru afacerile însemnate în contul curent.

Articolul 372

Încheierea contului curent și lichidarea diferenței vor avea loc la scadența termenelor stabilite prin convențiuni, și în lipsa la 31 Decembrie a fie-cărui an.

Dobenda diferenței curge de la data lichidării.

Numai diferența (saldo) lichidată la încheierea contului curent poate fi supusă execuțiunii sau opririi în mână a unuia al treilea sau asigurată prin ipotecă. Dacă s'a consimțit o ipotecă pentru credit deschis, posesorii efectelor create sau negociate în termenul acestei deschideri de credit nu se vor putea folosi de densul de cat pînă la concurența soldului final al contului.

Articolul 373

Contractul de cont curent e de drept desființat.

- 1) Prin scadența termenului convenit;
- 2) În lipsa de convențiune, prin retragerea uneia din părți;
- 3) Prin falimentul uneia din părți.

Desființarea contractului de cont curent se poate cere în caz de moarte, de interdicțiune sau incapacitate legală a uneia din părți.

Titlul XI

DESPRE MANDATUL COMERCIAL ȘI DESPRE COMISION

Capitolul 1

Despre mandatul comercial

Secțiunea I

Despre mandatul comercial în general

Articolul 374

Mandatul comercial are de obiect tratarea de afaceri comerciale pe seama și socotela mandantului.

Mandatul comercial nu se presupune a fi gratuit.

Articolul 375

De și conceput în termeni generali, mandatul comercial nu se întinde și la afacerile cari nu sînt comerciale, afară numai dacă acesta se declară cu precizie prin mandat.

Dacă mandatarul nu are instrucțiuni de cat asupra unor părți ale afacerii, mandatul se socotesc liber pentru cele-alte.

Mandatul pentru o anumită afacere cuprinde împuternicire și pentru toate actele necesare executării lui, chiar cînd nu ar fi anume arătate.

Articolul 376

Comerciantul care nu vrea să primească o însărcinare este dator, în cel mai scurt termen posibil, să facă cunoscut mandantului neprimirea; în acest caz este încă dator a face să se păstreze în loc sigur lucrurile ce i s'au expediat și să îngrijescă de densele în socotela mandantului, pînă ce acesta va putea lua măsurile necesare.

În caz de întârziere, el va putea încă cere sechestrul judiciar și chiar vinderea lucrurilor după formele prevăzute de art. 71.

Articolul 377

Dacă lucrurile primite în socotela mandantului prezintă semne de stricăciuni suferite în timpul transportului, mandatarul va trebui să ia toate măsurile necesare pentru păstrarea drepturilor mandantului față de cel ce a făcut transportul; alt-fel este responsabil de lucrurile primite după descrierile cuprinse în scrisorile de carat sau în polițele de încărcare. Dacă stricăciunea reclame îngrijiri urgente, mandatarul poate cere vinderea lucrurilor după formele prevăzute de art. 71.

Articolul 378

Mandatarul este îndatorat a face cunoscut mandantului toate faptele ce ar putea să-l hotărască a revoca sau modifica mandatul.

Articolul 379

Mandatarul este răspundător de stricăciunile lucrurilor ce i sînt încredințate spre păstrare, afară de cele provenite din cas fortuit, forța majoră, din vitiul sau chiar natura lor.

Articolul 380

Mandatarul e ținut a plăti dobînda la sumele de bani cuvenite mandantului din ziua în care era dator a le trimite sau a le consemna.

Articolul 381

Mandatarul care nu se conformă instrucțiunilor primite de la mandant, răspunde de daune interese.

Articolul 382

Mandatarul este dator a încunoscînta fără întârziere pe mandant despre executarea mandatului.

Dacă în urma primirii acestei încunoscîntări, mandantul întârzie răspunsul un timp mai lung de cît cel cerut de natura afacerii, el este considerat ca a acceptat executarea mandatului, chiar dacă mandatarul a trecut peste limitele mandatului.

Articolul 383

Mandatarul care schimbă destinațiunea sumelor primite în socotela mandantului, e dator dobînda la aceste sume din ziua în care le-a primit, deosebit de daune interese provenind din neîndeplinirea mandatului și de orice altă acțiune, chiar penală în cas de dol sau fraudă.

Articolul 384

Mandatarul este dator să și arate mandatul persoanelor cu cari tratează, cînd i se cere.

El nu poate opune celor de al treilea instrucțiunile deosebite ce i s'ar fi dat de către mandant, afară numai dacă nu probează că aceștia aveau cunoscînta de ele în momentul cînd obligațiunea a fost contractată.

Articolul 385

Mandantul e ținut a procura mandatarului mijloacele necesare pentru îndeplinirea mandatului, afară numai dacă nu există convențiune contrarie.

Articolul 386

Suma ce se datorește mandatarului pentru executarea mandatului se determină, în lipsa de convențiune, de către judecata, după impregiurări.

Articolul 387

Mandatarul, pentru tot ce i se datorează din executarea mandatului sau și chiar pentru retribuițiunea sa, are un privilegiu special. Acest privilegiu se exercită asupra lucrurilor mandantului pe cari mandatarul le deține pentru executarea mandatului, sau cari se găsesc la dispozițiunea sa, în magazinele sale sau în depozite publice, sau pentru cari el poate proba prin posesiunea legitimă a poliței de încărcare, sau a scrisorii de carat, că i s'au expedit.

Creanțele susdise au precădere asupra ori-cărora alte creanțe contra mandantului și chiar contra vindătorului ce revendică, cu toate plățile și cheltuielile vor fi fost făcute înainte sau după ce lucrurile au intrat în posesiunea mandatarului.

În cas de faliment al mandantului, privilegiul mandatarului asupra lucrurilor cumpărate în socotela lui, se exercită conform dispozițiilor de la cap. III, titlul IV, cartea III din acest codex.

Dacă lucrurile mandantului au fost vîndute de către mandatar, privilegiul subsistă asupra prețului.

Articolul 388

Pentru a exercita dreptul aretat în articolul precedent, mandatarul trebuie să notifice formal mandantului sumele ce i sînt datorite, cu invitațiune de a i se face plata în termen de cinci zile și cu prevestirea că, la cas de neplata, se va procedea la vinderea lucrurilor supuse privilegiului.

Mandantul va putea face opozițiune, citînd pe mandatar înaintea judecătorei. Opozițiunea va trebui să fie notificată mandatarului în termen de trei zile de la primirea notificățiunei de către mandant.

Dacă mandantul nu are reședința sau domiciliul ales în locul de reședința al mandatarului, termenul pentru opozițiune va fi de 10 zile dacă mandantul domiciliază în circumscripțiunea unui tribunal limitrof; de 20 zile dacă domiciliază în ori-ce altă parte a țării; de două luni dacă domiciliază afară din România.

Dacă termenul a trecut sau opozițiunea s'a respins, mandatarul poate, fără altă formalitate, să facă a se vinde lucrurile susdise, conform dispozițiilor art. 68.

Articolul 389

Dacă mai mulți mandatari sînt numiți prin același act fără a se arăta că ei trebuie să lucreze împreună, fie-care din ei poate lucra în lipsa celui-alt.

Dacă prin act se declară că mandatarii trebuiesc să lucreze împreună și mandatul nu este primit de toți, acei ce acceptă se socotesc autorizați să-l îndeplinească cînd ar forma majoritatea celor numiți.

Comandatarii sînt responsabili solidar.

Articolul 390

Afară de casurile prevedute de codicele civil, mandatul inceteza:

- 1) Prin căsătoria femeii comercianta ce a dat sau primit mandatul, dacă nu este autorizata a continua comerțul conform dispozițiilor art. 15;
- 2) Prin revocarea autorizatiunii de a exercita comerțul, ce fusese acordată femeii maritate sau minorului cari au dat sau primit mandatul.

Articolul 391

Mandantul sau mandatarul care, fără cauza justa, prin revocarea sau renunțarea sa întrerupe executarea mandatului, răspunde de daune interese.

Dacă executarea mandatului este întreruptă prin moartea mandantului sau a mandatarului, retribuțiunea acestui din urma se va determina după ceea-ce s'a executat în proporțiune cu ceea-ce s'ar fi datorit pentru completa executare a mandatului.

Secțiunea II **Despre prepuși și reprezentanți**

Articolul 392

Prepus este acela care este însărcinat cu comerțul patronului seu, fie în locul unde acesta l' exercita, fie în alt loc.

Articolul 393

Patronul răspunde de faptele prepusului și de obligațiunile contractate de el în limitele însărcinării ce l'a dat.

Dacă sînt mai mulți patroni, fie-care din ei este solidar responsabil.

Dacă patronul este o societate comercială, responsabilitatea societărilor se regulează după natura societății.

Articolul 394

Mandatul dat prepusului poate fi expres sau tacit.

Mandatul expres trebuie să fie depus la tribunalul în a cărui jurisdicțiune prepusul are a îndeplini însărcinarea, spre a fi transcris în registrul destinat pentru acesta și a fi conform dispozițiilor art. 10.

Un extract al mandatului va fi publicat, prin îngrijirea grefierului, în foia anunțurilor judiciare a localității. Pînă la îndeplinirea formalităților de mai sus se aplică dispozițiunile articolului următor.

Articolul 395

Fața cu cel de al treilea, mandatul tacit al prepusului se socotesc general, și cuprinde toate actele necesare exercițiului comerțului pentru care este dat.

Patronul nu poate opune celor de al treilea vre-o restricțiune a mandatului tacit, dacă nu probează ca ei o cunoscă în momentul contractării obligațiunii.

Articolul 396

Prepusul este tot-d'a-una dator a trata în numele patronului și să arate în sub-semnatura sa, pe lîngă numele și pronumele seu propriu, numele și pronumele sau firma patronului cu mențiunea "prin procura", sau alta asemenea.

În lipsa unei asemenea declarațiuni, prepusul se obliga personal; cei de al treilea însă pot exercita și contra patronului acțiunile ce deriva din actele prepusului privitoare la exercițiul comerțului cu care acesta a fost însărcinat.

Articolul 397

Prepusul nu poate, fără învoirea expresă a patronului, a face operațiuni, nici a lua parte, în socotela sa proprie sau a altuia, la alte negoțuri de natura aceluia cu cari este însărcinat.

În caz contrariu, prepusul este responsabil de daune interese, și patronul are încă dreptul de a reține pentru sine folosele ce ar rezulta din aceste operațiuni.

Articolul 398

Prepusul e responsabil solidar cu patronul de observarea dispozițiilor cuprinse în titlul III și IV al acestei cărți, în ce privește comerțul cu care este însărcinat.

Articolul 399

Revocarea mandatului expres trebuie să fie făcută în aceleași forme cu care el a fost dat.

Articolul 400

Prepusul poate intenta ori-ce acțiune și a fi chemat în judecată în locul patronului pentru obligațiunile contractate de densul în exercițiul comerțului cu care a fost însărcinat.

Articolul 401

Dispozițiile acestei secțiuni se aplică reprezentanților caselor comerciale sau ai societăților străine cari de obicei tratează sau încheie în tera, în numele și pe socotela acestora, afacerile comerciale cu care au fost însărcinați.

Secțiunea III

Despre comisii caletori pentru comerț

Articolul 402

Ori-cine trimite în alta localitate o persoană din serviciul său, autorizând-o cu scrisori, avizuri, circulari sau alte asemenea documente, ca să trateze sau să facă operațiuni de ale comerțului său, rămâne obligat prin faptele contractate de această persoană în marginile însărcinării ce i-a dat.

Articolul 403

Dispozițiile art. 396 se aplică comisiilor caletori; aceștia însă nu pot subscrie "prin procura," ci trebuie numai să arate numele patronului lor.

Secțiunea IV

Despre comisii pentru negot

Articolul 404

Comisii pentru negot sînt prepuși pentru vinderea în detaliu a mărfurilor; ei au dreptul ca în locul unde exercitează comerțul și în momentul predării să ceară și să încaseze prețul mărfurilor vîndute, putînd da pentru aceasta valabilă chitanță în numele patronului lor.

Afară din magazin, ei nu pot cere plata creanțelor patronului fără autorizație specială.

Capitolul 2

Despre comision

Articolul 405

Comisionul are de obiect tratarea de afaceri comerciale de către comisionar în socotela comitentului.

Între comitent și comisionar există aceleași drepturi și obligațiuni ca între mandant și mandatar, cu deosebirile stabilite prin articolele următoare.

Articolul 406

Comisionarul este direct obligat către persoana cu care a contractat ca și cum afacerea ar fi fost a sa proprie.

Comitentul nu are acțiune în contra persoanelor cu cari a contractat comisionarul, și nici acestea nu au vre-o acțiune în contra comitentului.

Articolul 407

Comisionarul trebuie să țină, deosebite între dusele și chiar de ale sale proprii, lucrările diferiților comitenți, și să aibă în registrele sale partida deosebită pentru fie-care operațiune.

Dacă comisionarul are în contra aceleiași persoane creanțe provenind din diferite operațiuni făcute în comptul comitentilor săi, sau din o operațiune a sa proprie și a altuia, el este dator să ceară de la acel debitor un înscris deosebit pentru fie-care afacere, și în cas de plată să arate în registrele sale persoana pentru care plata s'a făcut. În lipsa de asemenea arătare, plata se va împărți proporțional între fie-care creanță.

Articolul 408

Operațiunile făcute de comisionar cu violarea mandatului sau peste limitele sale rămân în sarcina sa, și prin urmare:

- 1) Dacă a vîndut cu preț mai mic de cît cel hotărît sau în lipsa mai mic de cît cel curent, el este dator să plătească comitentului diferența, afară numai dacă nu ar proba că vinderea cu prețul hotărît nu se putea face, și că vindînd astfel comitentul a fost scutit de pagubă;
- 2) Dacă a cumpărat cu un preț mai mare de cît cel hotărît, comitentul poate refuza operațiunea și a o considera ca făcută în socotela comisionarului, dacă acesta nu ar oferi să plătească diferența prețului;
- 3) Dacă lucrul cumpărat nu corespunde cu calitatea convenită, comitentul îl poate refuza.

Articolul 409

Comisionarul care, fără autorizarea comitentului, face înaprări de bani, vînderi sau alte operațiuni pe credit, și ia asupra-și ori-ce răspundere, și comitentul îl poate cere plata neîntârziată a creditelor făcute cedîndu-i interesele și folosele ce ar rezulta din acesta.

Articolul 410

Comisionarul cari vinde pe datorie este dator să arate comitentului, în scrisoarea de avis, persoana cumpărătorului și termenul acordat; altminteri operațiunea se presupune că s'a făcut pe bani gata, proba contrarie nu este admisă.

Articolul 411

Cînd comisionarul este însărcinat să vînda sau să cumpere cambie, obligațiuni sau efecte ale Statului ori alte titluri de credit circulînd în comerț sau mărfuri avînd preț la bursă ori în piață, dacă comitentul nu a dispus într'alt-fel, el însuși poate să-i procure pe prețul cerut, ca vindator, lucrurile ce trebuia să cumpere, sau să retina pentru sine dupe prețul curent, ca cumpător, lucrurile ce trebuia să vînda în socotela comitentului, deosebit de dreptul său la proviziune.

Dacă în casurile mai sus arătate, comisionarul, dupe îndeplinirea însărcinării sale, nu face cunoscut comitentului persoana cu care a contractat, comitentul are dreptul să considere că cumpărarea sau vîndarea s'a făcut pe comptul său și să ceră de la comisionar executarea contractului.

Articolul 412

Comisionarul nu este răspundător pentru îndeplinirea obligațiunilor luate de către persoanele cu cari a contractat, afară de convențiune contrară.

Cînd comisionarul ia o asemenea răspundere, el este obligat personal, față cu comitentul, pentru îndeplinirea obligațiunilor rezultînd din contract.

În acest caz, el are dreptul la proviziunea specială numită "pentru garanția", "pentru credit". Acesta proviziune se stabilește de părți prin convențiunea lor, iar în lipsa este lăsată la aprecierea judecătorești.

Titlul XII DESPRE CONTRACTUL DE TRANSPORT

Articolul 413

Contractul de transport are loc între expeditor sau acela care dă însărcinarea pentru transportul unui lucru și întreprindătorul care se obligă a-l face în numele său propriu și în socotela altuia, ori între unul dintre aceștia și căraușul ce se însărcinează a-l face.

Se numește "cărauș" persoana care și ia însărcinarea ca într'un mod ore-care să transporte sau să facă a se transporta un obiect ore-care.

Obligațiunile între expeditor și întreprindătorul de transporturi pe apă, și căpitan sau patron, sînt regulate prin dispozițiunile prevădute în cartea II a acestui codice.

Articolul 414

Expeditorul trebuie să dea căraușului care i-ar face cerere o scrisoare de carat.

Scrisoarea de carat poate să fie la ordin sau la purtător.

Forma și efectele girului scrisorii de carat sînt regulate prin dispozițiunile titlului IX din această carte.

Articolul 415

Scrisoarea de carat trebuie să fie datată, scrisă de expeditor și să coprindă;

- 1) Natura, greutatea, măsura sau numărul lucrurilor de transportat, și dacă lucrurile sînt în lăzi sau pachete și calitatea acestora, numărul și sigiliile sau mărcile puse pe densele;
- 2) Numele expeditorului și locuința sa;
- 3) Numele și locuința căraușului;
- 4) Locul de destinațiune și persoana destinatarului cu arătare dacă scrisoarea de carat este la ordin sau la purtător.
- 5) Portul sau prețul transportului și sumele datorite căraușului pentru expedițiune, adăugîndu-se cheltuielile anticipate sau de provizion;
- 6) Timpul în care trebuie să fie făcut transportul sau, cînd transportul are loc pe calea ferată, dacă trebuie făcut cu mare sau mica iutelă;
- 7) Cele-alte stipulațiuni asupra cărora părțile s-au înțeles.

Expeditorul se poate desemna el însuși ca destinatar.

Articolul 416

Expeditorul este dator să încredințe căraușului actele de vamă sau altele ce ar fi de trebuință; el este răspundător de coprinsul și regularitatea lor.

Articolul 417

Căraușul va da expeditorului, cînd acesta i-ar cere, un exemplar al scrisorii de carat scrisă de el.

Dacă scrisoarea de carat e la ordin sau la purtător, girul sau remiterea exemplarului semnat de cărauș, transferă posesiunea lucrurilor transportate.

Convențiunile necoprinite în scrisoarea de carat nu au nici o tărie, față cu destinatarul sau posesorul exemplarului scrisorii de carat la ordin sau la purtător, ce a fost scrisă de cărauș.

Articolul 418

Dacă căraușul primește lucrurile de transportat fără nici o rezervă, se presupune că ele nu prezintă vicii aparente de imbalotare.

Articolul 419

Cărauşul este dator să facă expediţiunea lucrurilor de transportat dupe ordinea în care le-a primit, afară dacă prin natura lor, din cauza destinaţiunei ce acele lucruri au sau pentru alte cuvinte, nu ar trebui să se urmeze într'alt fel, sau dacă nu ar fi împiedicat de veri-un cas fortuit sau forta majoră.

Articolul 420

Dacă din cas fortuit sau forta majoră, transportul este împiedicat sau peste mesura intardiat, cărauşul trebuie să incunosciascizeze îndată pe expeditor, care are facultate de a resilia contractul plătiind numai cheltuelile făcute de cărauş, şi dacă împiedicarea are loc în timpul efectuareii transportului, cărauşul are încă dreptul la plata portului în proporţiune cu drumul făcut. În amenduoe casurile se va înapoia cărauşului exemplarul scrisorei de carat la ordin sau la purtător, pe care 'l-a subscris.

Articolul 421

Expeditorul are dreptul de a suspenda transportul şi de a cere restituirea lucrurilor transportate, sau predarea lor unei alte persoane de cat aceea aretata în scrisoreea de carat, ori de a dispune cum va crede de cuviinţă; dar este dator a plati cărauşului cheltuelile făcute şi pagubele directe şi imediate resultand din executarea acestui contra-ordin.

Obligaţiunea cărauşului de a executa ordinul expeditorului inceteza din momentul în cari lucrurile, fiind ajunse la locul de destinaţiune, persona căreia 'i sînt destinate şi care poseda actele necesare a făcut cererea de predare cărauşului, sau din momentul în care acesta 'i-a remis scrisoreea de carat. În aceste casuri numai destinatarul lucrărilor transportate are facultatea de a dispune de densesle.

Dacă scrisoreea de carat este la ordin sau la purtător, dreptul aretat în prima parte a acestui articol este al celui ce poseda exemplarul scrisorei de carat subscris de cărauş. Cărauşul primind contra-ordin are dreptul sa cera restituirea exemplarului sus dis sau, dacă destinaţiunea lucrurilor de transportat s'a schimbat, el poate pretinde o noua scrisore de carat.

Articolul 422

Termenul predarei lucrurilor transportate se hotarasce prin învoirea părţilor. În lipsa, el este lăsat la aprecierea judecatei.

Articolul 423

Cărauşul este raspundetor de faptele subordonaţiilor sei, de ale tuturor cărauşilor succesivi şi de ale ori-carei alte persoane carei densul 'i-a încredinţat facerea transportului.

Articolul 424

Diferiţi cărauşi au dreptul de a face să se declare, pe scrisoreea de carat sau într'alt-fel, starea în care se afla lucrurile ce se transporta în momentul cînd ele le sînt încredinţate.

În lipsa unei asemenea declaraţiuni, se presupune ca ei au primit lucrurile în buna stare şi conform cu aretarile coprinse în scrisoreea de carat.

Articolul 425

Cărauşul este raspundetor de perderea sau stricăciunea lucrurilor ce 'i-au fost încredinţate spre transport, din momentul în care le primesce pînă la acela al predarei lor destinatarului, afară dacă nu probeza ca perderea sau stricăciunea au provenit din cas fortuit sau din forta majoră, din chiar vitiul propriu al lucrurilor sau din natura lor, din faptul expeditorului sau din acel al destinatarului.

Articolul 426

Dacă sînt de transportat lucruri fragile sau cari se strica uşor, animale sau lucruri pentru cari transportul urmeza să fie făcut în anume condiţiuni, administraţiunile căilor ferate pot stipula ca perderea sau stricăciunea să se presupună ca provenită din vitiul lucrurilor transportate, din cauza naturei lor, sau din faptul expeditorului ori al destinatarului, afară numai dacă ele sînt în culpa vedita.

Articolul 427

Stricăciunile se vor proba conform dispositiunilor art. 71, şi expeditorul, posesorul scrisorei de carat sau destinatarul, dupe distincţiunile prevedute în art. 421, poate fi autorisat de către justiţie sa cera predarea lucrurilor transportate, cu sau fără cauţiune.

Articolul 428

În cas de intardiere în efectuarea transportului peste termenul stabilit prin art. 422, cărauşul perde o parte din preţul transportului în proporţiune cu durata intardierei, şi perde întreg preţul transportului dacă intardierea a durat indoit de timpul hotărît pentru facerea transportului, afară de pagubele mai mari de cari este raspundetor dacă s'ar proba ca ele au provenit din acesta cauza.

Cărauşul nu este responsabil de intardiere, dacă probeza ca ea a provenit din cas fortuit sau forta majoră, sau din faptul expeditorului ori al destinatarului.

Lipsa midlocelor indestulatore de transport nu ajunge pentru a justifica intardierea.

Articolul 429

Cărauşul 'şi poate margini răspunderea pînă la concurenţa unei sume de atît la suta pentru lucrurile cari, prin natura lor, sînt supuse în timpul transportului la o micşorare în greutate sau în măsura. Aceasta suma trebuie să fie hotărîtă mai d'înainte şi specificată pentru fie-care lada sau colet, dacă lucrurile sînt împărţite în ladi sau colete. Cărauşul nu poate beneficia de convenţiunea prin care densul 'şi-a mărginit răspunderea, dacă expeditorul sau destinatarul probează ca micşorarea nu a provenit din natura lucrurilor, sau dacă probează ca, dupe împregiurările ce au avut loc, micşorarea nu putea ajunge la aceea hotărîtă de părţi.

Articolul 430

Paguba provenită prin pierdere sau stricăciune se calculează dupe preţul curent al lucrurilor transportate la locul şi în timpul predării. Preţul curent se stabileşte dupe dispoziţiunile art. 40, scadendu-se cheltuielile ce în tot-d'a-una se fac în cas de pierdere sau stricăciune.

Dacă paguba este cauzată prin dol sau negligenţa vedită, cuantumul despăgubirii se determină dupe dispoziţiunile art. 1084 şi 1086 din codicele civil.

În cas de pierdere a obiectelor unui caletor predate cărauşului fără aretarea conţinutului, cuantumul despăgubirii se determină dupe împregiurările particulare ale faptului.

Articolul 431

Cărauşul nu răspunde de lucrurile preţioase, bani şi titluri ce nu 'i-au fost declarate, şi în cas de pierdere sau stricăciune nu este răspundător de cât de valoarea aretată.

Articolul 432

Dupe ajungerea lucrurilor transportate sau dupe trecerea dilei în care ele trebuiau să ajungă la locul de destinaţiune, destinatarul poate exercita toate drepturile derivând din contractul de transport, precum şi acţiunile de despăgubire; din acel moment el poate pretinde predarea chiar a lucrurilor şi a scrisorii de carat.

Articolul 433

Cărauşul nu este obligat să predea lucrurile transportate pînă cînd persoana ce se prezintă a le primi nu 'şi îndeplineşte obligaţiunile.

În cas de neînţelegere, dacă destinatarul plăteşte suma ce crede că datoreşte, şi depune în acelaşi timp şi diferenţa pînă la suma pretinsă de cărauş, acesta este dator a 'i preda lucrurile transportate.

Dacă scrisorea de carat e la ordin sau la purtător, cărauşul se poate opune ca să facă predarea pînă la restituirea exemplarului subscris de densul.

Articolul 434

Destinatarul are dreptul să verifice cu cheltuiala sa, în momentul predării, starea în care se afla lucrurile transportate, de şi ele n'ar prezenta încă semne exterioare de stricăciune.

Destinatarul care primeşte lucrurile e obligat să plătească ceea ce se datoreşte pentru transport dupe scrisorea de carat, precum şi toate celelalte cheltuieli.

Articolul 435

Dacă cărauşul predă lucrurile transportate, fără a areta sumele ce 'i se datoresc lui, cărauşilor anteriori sau expeditorului, sau fără a pretinde depunerea sumei asupra căreia exista neînţelegere, pierde dreptul de regres şi rămâne răspundător către expeditor şi cărauşii anteriori pentru sumele ce li se cuveneau; are însă acţiune contra destinatarului.

Articolul 436

Ori-ce cerere de despăgubire trebuie îndreptată contra primului sau ultimului cărauş. Se poate îndrepta şi contra cărauşului intermediar, cînd s'ar proba că paguba s'a cauzat în timpul cînd acesta a făcut transportul.

Ori-ce cărauş chemat să răspunde de fapte cari nu sînt ale sale, are facultatea de a chema în garanţie sau pe cărauşul care 'l-a precedat imediat, sau pe cărauşul intermediar răspundător de paguba, dupe dispoziţiunile stabilite mai sus.

Articolul 437

Pentru toate creanţele rezultând din contractul de transport, cărauşul are privilegiu asupra lucrurilor transportate pînă la predarea lor destinatarului.

Dacă sînt mai mulţi cărauşi, cel din urma dintre ei exercită drepturile celor anteriori.

Articolul 438

Dacă nu se găseşte destinatarul, sau se ivesce neînţelegere în privinţa primirii lucrurilor transportate, preşedintele tribunalului respectiv sau judecătorul de ocol poate ordona depunerea sau sechestrul acelor lucruri. Poate asemenea face a se verifica starea în care se afla lucrurile, şi să ordone vindarea lor pînă la concurenţa sumelor datorite cărauşului, observându-se formele prevădute de art. 71.

Dacă nu e nici o contestaţiune, cărauşul, pentru a obţine plata ce i se datoreşte, se va conforma dispoziţiunilor art. 388.

Articolul 439

Dacă în contractul de transport a fost preveduta veri-o clausa penală pentru neîndeplinire sau intarriere a predarei, se poate cere și executarea transportului și clausa penală.

Pentru plata clausei penale nu se cere ca paguba să se probeze.

Cînd s'ar dovedi ca paguba suferită este mai mare de cat clausa penală, se poate cere diferinta.

Clausă penală nu poate să aibă loc cînd, în casurile prevedute de art. 425 și 428, căraușul nu este supus la răspundere.

Articolul 440

Plata portului și primirea fără reserva a lucrurilor transportate, chiar cînd plata portului ar fi fost facuta înainte, sting ori-ce acțiune contra căraușului.

Cu tote acestea acțiunea contra căraușului pentru perderea parțială sau stricăciunea ce nu se putea cunosce în momentul predarei, subzistă și dupe plata portului și primirea lucrurilor transportate, dacă se dovedesce ca perderea sau stricăciunea a avut loc între darea lucrului în primirea căraușului și predarea facuta de acesta, cu condițiunea însă ca cererea pentru verificare să fie facuta îndată dupe ce se va fi descoperit paguba, și nu mai tardiu de cat cinci zile dupe primirea lucrurilor de către destinatar.

Articolul 441

Ori-ce stipulațiuni cari ar exclude sau ar margini în transporturile pe calea ferată, obligațiunile și răspunderile stabilite prin art. 417, 418, 419, 425, 427, 428, 429, 430, 433, 436, și 440 sînt nule și de nul efect, chiar dacă ar fi fost permise prin regulamente generale sau particulare, afară numai de casul cînd prin tarife speciale s'ar stabili ca prețul transportului să fie mai mic de cat acela coprins în tarifele ordinare.

Titlul XIII

DESPRE CONTRACTUL DE ASIGURARE

Capitolul 1

Dispositiuni generale

Articolul 442

Asigurarea este un contract prin care asiguratorul se obliga ca, drept o primă, sa despăgubească pe asigurat de pierderile sau daunele ce acesta ar incerca din ore-cari intemperi fortuite ori de forta majoră, sau a plati o sumă de bani dupe durata sau ore-cari întâmplări ce ar avea loc în viața uneia sau mai multor persoane.

Articolul 443

Asigurările maritime sînt în special regulate prin dispositiunile prevedute în cartea II a acestui codice.

Articolul 444

Societățile de asigurare mutuala regulate prin dispositiunile titlului VIII sînt supuse și regulilor coprinse în titlul present, întru cat acestea nu sînt incompatibile cu natura lor specială.

Articolul 445

Contractul de asigurare se va face prin act scris.

Polița de asigurare va fi datată și va areta:

- 1) Persona asiguratului și reședința sau domiciliul seu;
- 2) Persona asiguratorului și reședința sau domiciliul seu;
- 3) Obiectul asigurări ;
- 4) Suma asigurata;
- 5) Prima de asigurare;
- 6) Riscurile ce asiguratorul ia asupra-și și timpul de cînd aceste riscuri încep și cînd se sfersesc.

Articolul 446

Dacă prin polița nu se declara pentru cine anume s'a contractat asigurarea, ea se socotesce contractată pe seama celui ce o face.

Articolul 447

Asiguratorul poate, la rendul seu, să facă să se asigure de către un altul lucrurile ce și el a asigurat.

Asiguratul poate să asigure prima de asigurare.

Cesiunea drepturilor asiguratului, față cu asiguratorul, se face transferand polița printr'o declarațiune subscrisă de cedant și de cesionar; față cu cel de al treilea, ea nu are tărie dacă nu s'a notificat asiguratorului sau acceptat de acesta prin act scris.

Capitolul 2

Despre asigurarea în contra daunelor

Secțiunea I

Dispozițiuni generale

Articolul 448

Asigurarea se poate face nu numai de proprietar, dar și de creditorul care are veri-un privilegiu sau o ipoteca asupra lucrului, și în general de ori-cine are un interes invederat și legitim sau veri-o răspundere pentru conservarea lucrului.

Articolul 449

Asigurarea contra daunelor poate fi facuta pentru întreaga valoare a lucrului, pentru o parte a valorii sau pentru o sumă determinată.

Asigurarea se poate face asemenea asupra unei ore-care părți a lucrului, asupra mai multor lucruri de o-data sau deosebite, sau asupra unei universalități de lucruri.

Pot fi asigurate câștigurile ce se spera și fructele neculese în casurile prevădute de lege.

Articolul 450

Dacă asigurarea contra daunelor nu acoperă de cat o parte din valoarea lucrului asigurat, asiguratul suferă o parte proporțională din daunele și pierderile încercate.

Articolul 451

Lucrurile asigurate pentru întreaga lor valoare nu pot fi din nou asigurate pentru același timp și pentru aceleași riscuri.

Cu toate acestea, a doua asigurare este valabilă:

- 1) Dacă este subordonată nulității primei asigurări sau insolvenței totale sau parțiale a primului asigurator;
- 2) Dacă drepturile rezultând din prima asigurare s'au cedat celui de al doilea asigurator, sau dacă s'a renunțat la primul asigurator.

Articolul 452

Dacă prin cel d'antieru contract nu s'a acoperit întreaga valoare a lucrurilor asigurate, asiguratorii posteriori răspund de restul valorii dupe ordinea datei contractelor.

Toate asigurările contractate în aceeași di se considera ca făcute în același timp și sînt valabile, pînă la concurența valorii întregi, în proporțiune cu suma asigurată de fie-care din ele.

Articolul 453

Asigurarea pentru o sumă mai mare decît valoarea lucrurilor asigurate, nu folosește asiguratului dacă a fost dol sau fraudă din partea sa; iar asiguratorul de buna credința are dreptul la prima.

Dacă nu a fost dol nici fraudă din partea asiguratului, asigurarea este valabilă pînă la concurența valorii lucrurilor asigurate; asiguratul nu este ținut a plăti prima pentru cat a declarat mai mult, însă este dator o indemnitate egală cu jumetatea primei și nu mai mare de cat jumetate la suta din suma asigurată.

Articolul 454

Ori-ce declarațiune falsă sau gresită, ori-ce ascundere de impregiurari sau fapte cunoscute asiguratului, dau loc la nulitatea asigurării cînd declarațiunea sau ascunderea ar fi fost de așa natura ca asiguratorul, dacă ar fi cunoscut adevărata stare a lucrurilor, nu ar fi încheiat contractul sau nu 'l-ar fi făcut în aceleași condițiuni.

Asigurarea este nulă chiar cînd declarațiunea sau ascunderea sînt relative la impregiurari cari în realitate nu au avut influența asupra daunei sau pierderii lucrurilor asigurate.

Dacă asiguratul a fost de rea credința, asiguratorul are dreptul la prima.

Articolul 455

Asigurarea este nulă dacă asiguratorul și asiguratul sau persona ce a asigurat cunoscneau ca n'au fost riscuri, sau ca ele încetase, ori ca paguba se și intimplase.

Dacă numai asiguratorul cunoscnea lipsa sau încetarea riscurilor, asiguratul nu este dator a plăti prima; dacă cel ce a făcut asigurarea scia ca dăuna avusese loc, asiguratorul nu este ținut la executarea contractului, dar are dreptul la prima.

Articolul 456

Asigurarea se socotese ca cum nu ar fi existat dacă lucrul asigurat nu a fost supus riscurilor; asiguratorul însă are dreptul la o indemnitate care se va determina conform dispozițiunilor art. 455 al. 1.

Articolul 457

Asiguratorul nu mai este responsabil cînd asiguratul prin faptul seu a transformat riscurile sau le-a mărit prin schimbarea unei circumstanțe esențiale ast-fel în cat, dacă acesta noua stare de lucruri ar fi existat în momentul încheierii contractului, asiguratorul nu 'și-ar fi dat consimțimentul, sau nu ar fi consimțit la asigurarea în aceleași condițiuni.

Acesta dispoziție nu se aplică când asiguratorul a continuat executarea contractului după ce a avut cunoștința de acea schimbare.

Articolul 458

Dacă asiguratul cade în faliment în timpul când riscurile sînt încă posibile și asiguratorului nu i s'a plătit prima, acesta poate cere cauziune sau resilierea contractului.

Asiguratul are aceleași drepturi dacă asiguratorul cade în faliment sau este în stare de lichidațiune.

Articolul 459

Sînt în sarcina asiguratorului pierderile și stricăciunile ce se întampla lucrurilor asigurate din casuri fortuite sau de forța majoră, pentru cari 'și-a luat răspunderea.

Asiguratorul nu răspunde de pierderile și pagubele provenite din însuși vitiul lucrurilor asigurate și nedenunțat, nici de acelea cauzate prin faptul sau culpa asiguratului, a agenților, comisionarilor sau comitentilor sei.

El nu răspunde de riscurile resbelului sau de daunele rezultand din miscari populare, afară de convențiune contrarie.

Articolul 460

Despăgubirea datorită de către asigurator pentru daunele intemplete se determina după valoarea ce aveau lucrurile asigurate în timpul sinistrului.

Dacă valoarea asigurată a fost precedată de o prețuire făcută prin experți aleși de ambele părți, acesta nu o poate ataca de cat pentru fraudă, simulațiune sau falsificare, fără prejudiciul ori-carei alte acțiuni, chiar penale.

Dacă nu s'a făcut prețuire, valoarea lucrurilor asigurate poate fi stabilită prin toate mijloacele de probă admise.

Afară de dispozițiile relative la asigurările contra riscurilor navigațiunii, asiguratul nu are dreptul să abandone asiguratorului lucrurile remase sau scapate din sinistru. Valoarea lucrurilor remase sau scapate se scade din suma datorită de asigurator.

Articolul 461

În termen de trei zile după sinistru sau de când a avut cunoștința de densul, asiguratul este dator să-l facă cunoscut asiguratorului; e dator încă a face tot ceea ce-i va sta prin putința spre a evita sau micșora daunele.

Cheltuielile făcute în acest scop de către asigurat sînt în sarcina asiguratorului, de și suma lor adaogată la acea a daunelor ar trece peste suma asigurată, numai să nu se dovedesca că, în totul sau în parte, aceste cheltuieli au fost făcute fără chibzuință.

Articolul 462

Asiguratorul care a plătit despăgubirea pentru stricăciunea sau pierderea lucrurilor asigurate, este subrogat, față cu cel de al treilea, în drepturile ce din cauza daunei nasc pentru asigurat. Asiguratul este responsabil de ori-ce act care a vătămă asemenea drepturi.

Dacă despăgubirea s'a plătit numai în parte, asiguratul și asiguratorul au dreptul să recurgă contra celui de al treilea în proporțiune cu cat li se datoresce la fie-care.

Articolul 463

În cas de înstrăinare a lucrurilor asigurate, drepturile și îndatoririle vechiului proprietar nu trec la noul proprietar, dacă nu este convențiune contrarie.

Secțiunea II

Despre unele specii de asigurare contra daunelor

Articolul 464

Dacă creditorul a asigurat solvabilitatea debitorului seu, asiguratorul, înainte de a plăti suma asigurată, are dreptul să invoce beneficiul de discuțiune conform art. 1662 și următorii din codicele civil.

Asiguratorul care plătește suma asigurată este subrogat în drepturile asiguratului, față cu debitorul, cu rezerva ărețată în art. 462 în cas de despăgubire parțială.

Articolul 465

Asigurarea contra pagubelor provenite din foc coprinde toate daunele cauzate de incendiu ori din ce cauza ar proveni, afară de culpa gravă imputabilă personal asiguratului și de casurile prevădute în ultimul alineat al art. 459.

Asigurarea coprinde încă și daunelor derivând din vitiul propriu al clădirei asigurate de și el n'a fost ărețat, afară dacă nu se probează că asiguratul avea cunoștința de acel vitiu în momentul încheierii contractului.

Articolul 466

Sînt asimilate daunelor provenind din incendiu, dacă nu este convențiune contrarie;

1) Stricăciunile cauzate lucrurilor asigurate de incendiul intemplet la o construcțiune învecinată, sau provenind din mijloacele întrebuintate pentru a se opri sau a se stinge incendiul:

- 2) Pierderile și stricăciunile intemperate prin ori-ce cauza, în timpul transportului, lucrurilor asigurate, dacă acesta s'a făcut în scopul de a le apăra de incendiu;
- 3) Stricăciunile cauzate prin deramarea construcției asigurate, dacă s'a făcut în scopul de a se opri sau de a se împiedica incendiul;
- 4) Pagubele provenind din stricăciunile produse prin trasnet, prin exploziuni sau alte asemenea accidente, chiar dacă nu s'ar fi dat naștere la incendiu.

Articolul 467

Riscul asiguratorului contra daunelor provenind din incendiu începe de la jumătatea zilei ce urmează datei poliței de asigurare dacă nu este convențiune contrară.

Articolul 468

Daunele produse de incendiul unei clădiri se determină prin comparațiunea valorii ce avea clădirea înainte de sinistru cu aceea ce o are după incendiu.

Articolul 469

Asiguratorul contra riscurilor locative, sau contra riscului recursului vecinilor, răspunde numai de daunele materiale care sînt consecința imediată și directă a sinistrului.

Articolul 470

În caz de asigurarea recoltelor sau a fructelor pământului, despăgubirea datorită de către asigurator se determină după valoarea ce aceste produse ar fi avut în timpul maturității lor, sau în timpul în care oicînd se culeg dacă sinistrul nu ar fi avut loc.

Articolul 471

Asigurarea lucrurilor ce se transportă poate avea drept obiect valoarea lor cu cheltuielile trebuincioase pînă la locul de destinațiune și profitul sperat pentru cel mai mare preț ce ar avea în acel loc.

Dacă profitul sperat nu este anume prețuit în poliță, el nu este cuprins în asigurare.

Articolul 472

Riscul asiguratorului de transporturi începe din momentul în care lucrurile au fost depuse pentru transport și continuă pînă în momentul în care sînt ajunse la locul de destinațiune, dacă nu este convențiune contrară.

Întrerupțiunea temporară a transportului și schimbarea drumului hotărît sau a modurilor de expedițiune nu liberează pe asigurator de riscuri, dacă acesta întrerupțiune și schimbare ar fi fost necesară pentru facerea transportului.

Capitolul 3

Despre asigurările asupra vieții

Articolul 473

Ori-cine poate ca, drept o primă, să asigure plata unei sume de bani după durata sau intemparile ce ar avea loc în însuși viața sa sau a unei alte persoane.

Asigurarea asupra vieții unei alte persoane e nulă dacă contractantul nu are nici un interes la existența ei.

Articolul 474

Asiguratorul nu datorează plata sumei asigurate dacă moartea persoanei ce 'și-a asigurat viața a provenit din sinucid, duel, sau e consecința unui delict ori a unei crime comisă de asigurat.

În aceste cazuri asiguratorul câștigă prima, dacă nu este convențiune contrară.

Articolul 475

Schimbarea locuinței, ocupațiilor stării și felului vieții asiguratului, nu fac să înceteze efectele asigurării dacă nu au caracterul arătate la art. 457 și dacă asiguratorul, după ce le-a cunoscut, nu a cerut resilierea contractului.

În caz de resiliere, asiguratorul este dator să restituie asiguratului a treia parte din primă.

Articolul 476

Dispozițiunile articolelor 454 și 455 se aplică și la asigurările asupra vieții.

Articolul 477

În caz de moarte sau faliment al celui care a asigurat asupra vieții sale proprii, sau asupra vieții unei alte persoane, o sumă ce are să se plătească altuia, de și acesta 'i-ar putea fi moștenitor, folosele asigurării rămân în beneficiul exclusiv al persoanei desemnată prin contract, afară întru cât privește versemintele făcute, de dispozițiunile codicilului civil relative la raporturi și reduțiuni în succesiuni și la revocarea actelor făcute în fraudă creditorilor.

Titlul XIV

DESPRE GAGIU

Articolul 478

Gagiul constituit de către un comerciant sau de un necomerciant pentru fapte de comerț, se constată, între părțile contractante, prin toate probele admise de legea comercială și prevădute în art. 46 din acest codice, fără a se distinge dacă părțile au sau nu același domiciliu.

Fața însă cu cel de al treilea, gagiul nu poate fi dovedit decât prin înscris, dacă suma pentru care s-a constituit gagiul trece peste 500 lei.

Articolul 479

Gagiul cambielor și titlurilor la ordin poate fi constituit prin gir cu clauza "valoarea în garanție" sau o altă de asemenea, din care să rezulte voința părților ca aceste titluri au fost date în gagiul, iar nu ca s-a transmis proprietatea lor.

Gagiul asupra acțiunilor, părților de interes și obligațiunilor nominative ale societăților financiare, industriale, comerciale sau civile, poate fi constituit prin un transfer înscris în registrele societății, cu arătarea "pentru cauza de garanție".

Dacă s-a dat în gagiul o creanță mobilă, creditorul gagiist, pentru a-și avea privilegiul său față de cel de al treilea, urmează să notifice debitorului creanței dată în gagiul, constituirea gagiului.

Articolul 480

Creditorul are dreptul de a fi plătit cu privilegiul asupra lucrului ce i s-a constituit în gagiul.

Acest privilegiul nu există decât dacă lucrul s-a pus și se află în posesiunea creditorului sau a unei alte persoane aleasă de părți.

Creditorul este presupus că are în posesiunea sa lucrurile date în gagiul când ele se află în magazinele sale sau ale comisionarului său, în vasele sale, la vama sau într-un depozit public, sau dacă înainte de sosirea lor e în posesiunea poliției de încărcare, sau a scrisorii de carat girată cu clauza "valoarea în garanție" sau o altă asemenea.

Articolul 481

Creditorul e dator să facă actele necesare pentru conservarea lucrului primit în gagiul. Dacă efectele date în gagiul au sosit la scadență, creditorul gagiist este dator să urmărească și încaseze valoarea lor.

Cheltuielile făcute i sînt înapoiate și, după ce i s-a încasat creanța cu toate accesoriile ei, va da socotela de ceea ce rămâne.

Articolul 482

În caz de neplata la termen a întregii datorii pentru care s-a constituit gagiul, creditorul poate procedea la vinderea obiectelor date în gagiul.

Pentru acest sfersit el se va adresa la președintele tribunalului cu cerere de a fi autorizat să vîndă gagiul. Președintele va ordona să se comunice îndată prin portare această cerere atât debitorului, cât și celui care a procurat obiectele date în gagiul, dacă acesta este altul decât debitorul cu invitație ca să i se supună în termen de trei zile observațiile sau întăririle lor contra acestei cereri, dacă au vîr-unele de făcut.

După expirarea celor trei zile libere de la această notificare, președintele va statua asupra cererii de vîndare a gagiului și, prin ordonanță ce va da, va încuviința vîndarea fie în mod convenit de părți dacă ele au stipulat în ce mod să se vîndă gagiul, fie în mod public și prin organul unui agent judecătoresc designat de președinte dacă părțile n-au prevădut alt mod de vîndare.

Articolul 483

Ordonanța aceasta nu va deveni executorie decât după ce va fi fost notificată debitorului și celui care a procurat gagiul, cu indicarea zilei, locului și orei la care se va procedea la vîndare și, după ce vor fi expirat cele trei zile ale opozițiunii, ordonanța va rămănea definitivă și în ultim resort, dacă în trei zile de la primirea ei debitorul sau terțiul care a procurat gagiul nu vor fi făcut opozițiune și nu vor fi chemat pe creditor înaintea tribunalului.

În caz de opozițiune, citarea părților și judecarea opozițiunii se vor face de urgență și cel mult în termen de opt zile de la primirea opozițiunii.

Articolul 484

Termenul pentru a face apel contra hotărîrii intervenite asupra acestei opozițiuni va fi de opt zile de la comunicarea hotărîrii tribunalului.

Articolul 485

Termenele mai sus fixate nu sînt susceptibile de a fi mărite în raport cu distanța.

Dacă debitorul sau terțiul care a procurat gagiul nu sînt domiciliați în copriusul acestui tribunal și n-au făcut electiune de domiciliu în acel coprius, notificările menționate la articolele precedente vor fi valabil făcute prin afișarea lor în sala de audiență a tribunalului și prin publicarea în Monitor sau în foile anunțurilor judecătorești din acea localitate.

Procesul-verbal al portărelului, constatând îndeplinirea acestor formalități va tine loc în acest caz de dovada a notificării.

Notificarea primei ordonanțe a președintelui se va face, chiar în acesta ultima ipoteză, conform art. 74 din procedura civilă.

Articolul 486

Ordonanța care autorizează vinderea, dacă nu s-a făcut opoziție în termenul prescris, și hotărârea dată de tribunal asupra opoziției, în caz când s-a făcut asemenea opoziție, sunt executorii de drept și fără cautiune chiar când s-ar fi făcut apel contra acelor acte și înainte de expirarea termenului de apel.

Articolul 487

Drepturile acordate creditorului gagișt prin articolele precedente nu sunt suspendate prin falimentul sau moartea debitorului ori a celui care a procurat lucrul dat în gagiu.

Articolul 488

Este nulă ori-ce clauză care ar autoriza pe creditor ași apropria gagiul, ori a dispune de densul fără îndeplinirea formelor de mai sus.

Articolul 489

Dispozițiile precedente nu modifică legile speciale și regulamentele ce privesc băncile și alte institute autorizate a face împrumuturi de bani și împrumuturi de depozite și lucruri date în gagiu.

Gagiul asupra mărfurilor depuse în magazinele generale e regulat prin dispozițiile legii speciale din 28 iunie 1881, și gagiul asupra vaselor de comerț prin dispozițiile cartei a II-a a acestui codice.

Cartea II

DESPRE COMERȚUL MARITIM ȘI DESPRE NAVIGAȚIUNE

Titlul I

DESPRE VASE ȘI PROPRIETARIILOR

Articolul 490

Vasele sunt bunuri mobile.

Fac parte din vas: imbarcațiunile, uneltele, instrumentele, armele, munițiile, proviziunile și în general toate lucrurile destinate uzului său permanent, chiar când ar fi ore-care timp separate de vas.

Articolul 491

Contractele pentru construcțiunea vaselor, modificările și resiliile lor, precum și declarațiunile și cesiunile de participare la proprietatea unui vas în construcțiune, făcute de către comitent sau de către constructorul care a luat asupra sa construcțiunea, trebuie să fie făcute în scris, și nu se pot opune celor de al treilea dacă nu sunt transcrise în registrele căpităniei portului sau a autorității maritime unde e întreprinsă construcțiunea.

Articolul 492

Pe lângă drepturile decurgând din dispozițiile codicelui civil relative la locațiune, comitentul mai poate cere resilierea contractului pentru incapacitatea manifestă sau pentru fraudă constructorului.

Constructorul poate desființa contractul pentru caz de forță majoră.

În caz de moarte a constructorului, contractul se desființează după dispozițiile art. 1485 din codicele civil.

Articolul 493

Ori-ce înstrăinare sau cesiune totală sau parțială a proprietății sau folosinței unui vas trebuie făcută prin act scris, afară de dispozițiile cuprinse în titlul IV din această carte.

Dacă înstrăinarea sau cesiunea are loc în tera, ea poate fi făcută prin act public sau prin act privat, dar nu se poate opune celor de al treilea dacă nu e transcrisă în registrele căpităniei portului unde vasul se găsește înscris. Afară din tera, înstrăinarea trebuie făcută prin act încheiat d'înaintea consulului și nu are tărie față cu cei de al treilea dacă nu este transcrisă în registrele consulatului. Consiliul este dator să trimită copie legalizată după actul de înstrăinare la căpitănia portului unde se afla vasul înscris.

În toate cazurile, înstrăinarea trebuie să fie notată și pe actul de naționalitate cu aretare dacă vindetorul rămâne creditor al prețului total sau în parte.

Capitanii de porturi și autoritățile consulare nu pot primi și transcrie actul de înstrăinare, dacă nu li se prezintă actul de naționalitate al vasului, afară de cazul prevăzut la art. 499 din acest codice.

Când se va fi înstrăinat vasul la mai multe persoane, data adnotățiunii pe actul de naționalitate determină preferința.

Articolul 494

Autoritățile consulare în tera străină nu pot primi actele de înstrăinare ale vaselor, dacă nu se va fi asigurat plata sau garanția datoriilor privilegiate notate pe actul de naționalitate.

Articolul 495

Contractul de gagiu asupra vasului sau asupra unei porțiuni din el, trebuie făcută prin înscris.

Înscrisul făcut în tera prin care se constituie gagiul, nu are putere față cu cel de al treilea, dacă nu este transcris în registrele căpitaniei portului unde vasul este înscris, sau în acelea ale autorității consulare ale locului unde se găsește vasul când înscrisul de gagiu este făcut în tera străină. Consulul este obligat să trimită îndată o copie legalizată după contractul de gagiu la oficiul maritim unde vasul se afla înscris.

În amendouă cazurile, gagiul trebuie să fie notat pe actul de naționalitate al vasului.

Capitanii de porturi și autoritățile consulare în tera străină nu pot transcrie actul de gagiu dacă nu li se prezintă actul de naționalitate, afară de cazurile prevădute în art. 496 și 499.

În actul de transcriptiune se va face mențiune despre adnotarea gagiului pe actul de naționalitate.

Articolul 496

Înscrisul constitutiv al gagiului asupra unui vas în construcție nu are putere față cu cel de al treilea dacă nu este transcris în registrele oficiului maritim în a cărei circumscripție se face construcția.

Când după terminarea construcției se da vasului actul de naționalitate, se va adnota în acest act înscrisurile constitutive de gagiu ce au fost transcrise în registrele căpitaniei portului.

Articolul 497

Nu este necesitate de numirea vre-unui custode pentru ca gagiul asupra unui vas să-și aibă tărie.

Articolul 498

Dacă înscrisul care constituie gagiul este la ordin, girul transmite creanța și ori-ce alt drept accesoriu.

Articolul 499

Dacă înstrăinarea, cesiunea sau constituirea în gagiu a unui vas se face în tera, pe când vasul se afla în calea către o tera străină, părțile pot conveni ca adnotarea pe actul de naționalitate să se facă în cancelaria consulatului locului unde se afla vasul sau unde se duce, cu condițiune ca acest loc să fie declarat în scris de o dată cu cererea de transcriptiune a titlului. În acest caz capitanul portului va trimite îndată o copie legalizată după acel titlu oficiului consular sus dis cu spesele reclamantului.

Contractul nu are tărie față de cel de al treilea decât de la data adnotării pe actul de naționalitate.

Articolul 500

Contractele de construcție, de înstrăinare sau de gagiu ale vaselor mici care nu sînt destinate a eși din porturi, din riuri, din canale sau lacuri și a altora ce n-au acte de naționalitate, nu au putere față cu cel de al treilea, dacă nu sînt transcrise într'un registru ce se va ține de autoritățile și în formele ce se vor determina printr'un regulament de administrație publică.

Articolul 501

Proprietarul unui vas este răspundător de faptele căpitanului și ale celor-alte persoane ale echipajului și ținut de obligațiunile contractate de căpitan, pentru tot ce privește vasul și expedițiunea. Cu toate acestea, proprietarul sau coproprietarul care nu s'a obligat personal poate, în toate cazurile, prin abandonul vasului sau a navlului ce i se datorează sau este a i se datori, să se libereze de răspundere sau de obligațiunile susdise, exceptându-se însă acelea relative la salariile și emolumentele persoanelor echipajului.

Când capitanul este proprietar sau coproprietar al vasului, el nu are dreptul de abandon; iar dacă el nu este decât coproprietar, în lipsa de speciale convențiuni, nu este răspundător personal pentru îndeplinirea obligațiunilor ce a contractat relativ la vas și expedițiune, decât în proporțiune cu interesul ce are.

Articolul 502

Abandonul vasului se poate face către toți creditorii sau numai către unii dintr'ensii.

Declarațiunea de abandon va fi transcrisă în registrele oficiului maritim unde vasul este înscris și după ce transcriptiunea s'a făcut; ea va fi notificată creditorilor a căror titluri sînt transcrise în același registru sau adnotate pe actul de naționalitate.

În privința creditorilor care au introdus o acțiune sau făcut o somațiune, abandonul se va face prin portare, notificându-se la domiciliul ales de creditor, sau, în lipsa, la grefa tribunalului de comerț, în termen de opt zile de la primirea citățiunii sau a somațiunii primită de la creditor, sub pedeapsă de a nu se mai ține în seama.

Articolul 503

În caz de abandon, ori-ce creditor poate lua pentru sine vasul, cu obligațiune de a plăti pe cei-alți creditori privilegiați. Dacă sînt mai mulți creditori care voiesc a lua vasul, se va prefera cel ce a făcut anterior declarațiunea; și dacă declarațiunea este făcută în același timp, se va prefera creditorul mai mare în sumă.

Dacă nici un creditor nu voiesc a lua pe seama sa vasul, el va fi vîndut după stăruințele creditorului celui mai diligent; prețul va fi distribuit între creditori, și ceea ce va rămănea după plata datoriilor va fi al proprietarului.

Articolul 504

Proprietarul poate departa pe căpitan.

În cas de depărtare nici o despăgubire nu va fi datorită, afară numai dacă acest drept n'a fost stipulat în scris.

Dacă capitanul departat e coproprietar al vasului, el poate renunța la coproprietate și cere plata capitului ce ar reprezenta partea sa de proprietate.

Suma acestui capital se determina prin expertisa.

Articolul 505

Pentru tot ce se atinge de interesul comun al proprietarilor unui vas, decisiunile majorității sînt obligatorii și pentru minoritate.

Majoritatea se formează din cei cari reprezintă un interes în vas mai mare de cît jumătatea valorii lui.

Tribunalul este ținut să încuviințeze vindarea cu licitațiune a unui vas, cînd i se va cere de un număr de coproprietari reprezentînd jumătatea proprietății vasului, afară numai dacă părțile n'ar fi convenit într'alt fel.

Dacă vindarea unui vas este cerută de grave și urgente împrejurări privitoare la interesul comun, tribunalul poate încuviința, deși coproprietarii ce o cer nu reprezintă mai mult de cît o pătrime a proprietății vasului.

Titlul II DESPRE CĂPITAN

Articolul 506

Capitanul sau patronul însărcinat cu comanda unui vas este responsabil pentru greselile sale, chiar ușoare, pe cari le comite în exercițiul funcțiilor sale.

Responsabilitatea căpitanului, în cazurile prevădute de acest codice, nu încetează de cît probându-se obstacole provenite din cas fortuit sau forța majoră.

Articolul 507

Capitanul nu poate refuza încărcarea lucrurilor cu transportul cărora s'a însărcinat, sub cuvent că nu sînt potrivite cu vasul său.

Articolul 508

Capitanul este responsabil de lucrurile încărcate.

Da recieșă de primire prin polița de încărcare.

Capitanul nu răspunde de lucrurile prețioase, de bani și titlurile de credit ce nu 'i-au fost declarate.

Capitanul este responsabil de stricăciunile ce din ori-ce cauză s'a întemplat lucrurilor asedate de densul pe podela de sus a vasului, fără consimțimentul în scris al încărcătorului. Aceste dispozițiuni nu se aplică la caleoriile cele scurte ce se fac din port în port și din liman în liman, pe lîngă termuri, fie pe mare, fie pe riuri.

Articolul 509

Capitanul are dreptul a întocmi echipagiul vasului, a fixa retribuțiunea persoanelor ce'l compun, însă e dator a face acesta în înțelegere cu proprietarii vasului cînd ei se vor afla într'acel loc.

Articolul 510

Capitanul este dator să țină un registru al vasului împărțit în următoarele patru cărți;

Jurnal general și de comptabilitate;

Jurnal de navigațiune;

Jurnal de încărcare sau manual al bordului, și

Inventariul bordului.

Registru nu poate fi întrebuițat dacă mai anteu fie-care foie nu va fi fost numerotată și parafată de funcționarul însărcinat special cu acesta; el va fi ținut conform dispozițiunilor art. 29, observându-se regulile următoare:

În jurnalul general și de comptabilitate va fi notat tot ceea ce se raporta la atribuțiunile căpitanului față cu echipagiul și cu caleorii, la lucrurile încărcate, la ceea ce se petrece mai important în timpul caleoriei, la decisiunile luate, la veniturile și cheltuelile vasului, și în general, la tot ceea ce privesc interesul proprietarilor, armatorilor sau încărcătorilor și care poate da loc la vre-o răspundere sau cere în judecată, afară de însemnările particulare ce trebuiesc făcute în cele-alte jurnale;

În jurnalul de navigațiune se va însemna, în special, direcțiunile urmate, calea percursă, manevrele făcute, observațiunile geografice, meteorologice și astronomice și tot ce privesc navigațiunea;

În jurnalul de încărcare sau manual al bordului vor fi însemnate datele și locurile încărcării, natura, calitatea și cantitatea lucrurilor încărcate, destinațiunea lor, persona încărcătorilor și destinațarilor, locul și data predării și tot ce privesc încărcarea;

În inventariul bordului trebuiesc a fi însemnate uneltele, instrumentele și toate obiectele ce se afla pe vas, precum și ori-ce schimbare li s'ar întempla.

Regulile pentru ținerea uniformă a jurnalului nautic, a cărților din cari se compune și pentru verificarea inventariului față cu legile maritime, sînt determinate de regulament publicat prin decret regal.

Articolul 511

Ținerea registrului nu e obligatorie pentru navigațiunea pe riuri sau lacuri și pentru caletoriile vaselor cu capacitate mai mica de cinci-deci tone, cînd aceste caletorii nu se întind mai departe de termurile Mării-Negre, la Odesa și Constantinopole.

Articolul 512

Capitanul va face sa i se viziteze vasul în casurile și modurile stabilite prin regulamentele și legile speciale.

Înainte de plecare, el se va asigura ca vasul este în stare proprie de a face caletoria, ca este bine încărcat sau cu savura necesară.

Articolul 513

Capitanul este dator a avea pe vas:

- 1) Actul de naționalitate;
- 2) Lista echipajului ;
- 3) Polițele de încărcare și contractul de navlu;
- 4) Actele de visita;
- 5) Chitanțele de plată sau înscrisurile de cauțiune ale vamei.

Articolul 514

Capitanul va comanda în persona vasul la intrarea și esirea din porturi, limanuri, canale sau riuri.

El este obligat a întrebuința, cu spesele vasului, un pilot experimentat ori de câte ori acesta ar fi declarata obligatorie prin legile terei sau prescisa de regulamentele ori usurile locale în străinătate.

Articolul 515

În caz de contravențiune la dispozițiunile art. 510, 512, 513 și 514, capitanul este răspunzător de orice paguba către cei interesați.

Articolul 516

Cînd capitanul se afla în localitatea unde domiciliază proprietarii, armatorii sau procuratorii lor, el nu poate, fără specială lor autorizare, sa ordone reparațiunea vasului, sa cumpere pânze, funii sau alte lucruri pentru vas, și nici sa'l închirieze sau sa ia bani cu împrumut în comptul vasului sau povereii (incarcaturei) sale.

Articolul 517

Dacă vasul este închiriat cu consimțimentul proprietarilor sau al majorității acestora și vre-unul dintre coproprietari refusa a contribui la cheltueile necesare pentru expedițiune, capitanul, dupe doue-deci și patru de ore de la somatiunea facuta celor ce refusa a da partea lor de cheltuiala, poate cere autorizatiunea tribunalului comercial sau, în lipsa, a judecătorului de ocol, ca sa ia în comptul lor cu împrumut suma cuvenită, cu sau fără gagi, asupra partii de interes ce densii au în vas.

Articolul 518

În timpul caletoriei, capitanul, dupe ce va constata necesitatea echipajului , poate întrebuința pentru serviciul vasului lucrurile ce se găsesc pe bord, cu obligațiune de a plăti prețul lor celui în drept.

Articolul 519

Dacă în cursul caletoriei va fi trebuinta de bani pentru reparațiuni, cumperare de provisiuni, sau pentru alte urgente trebuințe ale vasului, capitanul este dator, dacă e posibil, a incunoscinti neintardiat pe armatori, incarcatori sau destinatari, și, dupe ce va constata necesitatea dupe cum s'a stabilit prin articolul precedent, poate cere, în tera, autorizatia tribunalului de comert și, în lipsa, a judecătorului de ocol, iar în strainetate a autorității consulare a Regatului, sau, în cas de lipsa, a autorității străine locale, pentru a'și procura suma necesară, luînd bani cu împrumut pe corpul vasului, dând gagi sau vindend lucrurile încărcate sau obligandu-se către cei ce vor procura direct material, unelte, provisiuni sau vre-o lucrare. Titlul împrumutului și actul proband operațiunile sus dise, se vor transcrie în modul stabilit prin prezentul codice și adnota pe actul de naționalitate al vasului de către funcționarul maritim sau consular, de către autoritatea ce a dat autorizarea, prin îngrijirea căpitanului, în timp de dece zile de la data contractului, sub pedepsa de a se pierde rangul privilegiului.

Vindarea lucrurilor încărcate se va face prin licitațiune publică.

Proprietarii vasului sau capitanul ce'i represinta vor tine compt de lucrurile vîndute, dupe valoarea ce vor avea în locul și timpul descarcării vasului.

Inchirietorul sau diferiții incarcatori, cînd se învoiesc, se pot opune la vindarea sau darea în gagi a lucrurilor lor, descarcandu-le și plătind navlul în proporțiune cu calea facuta. Dacă consimțimentul unuia sau mai multor incarcatori lipsește, acela cari va voi sa useze de acesta facultate, va plăti navlul întreg pentru partea sa de încărcare.

Articolul 520

În cursul caletoriei, capitanul poate, dacă este urgenta, sa notifice ori-ce acte sau chiar sa pornesca judecata în numele și interesul proprietarilor vasului, întru cat privesce vasul și navigațiunea cu care este însărcinat.

Asemenea, cei de al treilea cînd se vor afla în alt loc decât acela unde domiciliază proprietarii vasului sau cei ce 'i represinta, pot să facă somațiuni, sa urmaresca sau sa intenteze acțiuni contra căpitanului, în cat privesce faptele lui sau ale echipajului , sau obligațiunile contractate de el în cursul expedițiunei. Actele trebuie notificate sau personal căpitanului, sau la bordul vasului.

Proprietarii pot în tot-d'a-una sa 'și insusesca judecata pornită de căpitan sau contra lui.

Condamnatiunile pronunțate contra căpitanului nu ridica proprietarilor dreptul de a face abandonul vasului conform dispozițiilor art. 501.

Articolul 521

Capitanul, mai 'nainte de a pleca din locul în care a făcut cheltuelile extra-ordinare sau a contractat obligațiuni, va trimite proprietarilor sau armatorilor vasului sau procuratorilor un compt subscris de el însuși, atît de cheltuelile făcute cu aretarea actelor justificative dacă sînt, cat și de obligațiunile contractate, cu numele, pronumele și locuinta creditorilor.

Dacă încărcarea s'a făcut în comptul proprietarilor sau armatorilor, capitanul le va trimite un compt de lucrurile încărcate și de prețul lor.

Articolul 522

Capitanul care fără necesitate a contractat obligațiuni, a pus în gagi sau vîndut lucruri încărcate sau provisiuni, sau a pus în compturile sale avarii și cheltuieli neadeverate, e obligat personal către armatori către toți cei interesați la despăgubire, afară de acțiunea penală, dacă este cas.

Articolul 523

Capitanul nu poate vinde vasul fără mandat special din partea proprietarului, afară de casul cînd vasul nu mai e în stare de a putea naviga.

Declarațiunea de imposibilitate a navigațiunei cum și autorizarea pentru vindare vor fi pronunțate, în tera, de tribunalul respectiv, iar în strainetate de către autoritatea consulară a terei.

Vindarea va fi facuta prin licațiune publică.

Articolul 524

Capitanul cari s'a indatorat a face o caletorie, e ținut a o îndeplini; alt-fel e obligat la daune și cheltuieli către proprietari și inchirietori.

Dacă vasul a fost declarat în imposibilitate de a mai naviga, capitanul e dator a îngriji, cu tot dinadinsul, sa'și procure alt vas cu care să pota transporta lucrurile încărcate la locul de destinațiune.

Articolul 525

Capitanul care caletoresce avend parte din profit asupra încărcării, nu poate face, pe comptul seu particular, nici un fel de comerci, dacă în scris nu s'a convenit într'alt-fel.

În cas de contravențiune, lucrurile încărcate de căpitan în comptul seu particular reman în profitul celor-alți interesați.

Articolul 526

La sosire în portul de destinațiune, atît la ducere cat și la intorcere, sau la locul unde cu voe sau silit se adapostesce, precum și în cas de naufragiu, capitanul va cere sa i se vizeze registrul vasului de către funcționarul public competente. Dacă s'au intemplat evenimente extra-ordinare care intereseza vasul, lucrurile încărcate sau personale, capitanul, afară de îndatoririle la cari este supus de codicele și regulamentele marinei comerciale, e ținut sa'și facă raportul seu.

Raportul va coprinde locul și timpul plecării, calea urmată, pericolele peste cari a dat, desordinele intemplate pe vas și în general tote evenimentele importante ale caletoriei.

Articolul 527

Raportul va fi făcut cat de neintardiat și cel mult în doue-deci și patru de ore dupe sosire sau adăpostire, către presidentul tribunalului, către judecătorul de ocol, dacă sosirea sau adăpostirea este într'un port al terei; și către autoritatea consulară a terei, și în lipsa către autoritățile străine locali, dacă vasul se afla sosit sau adapostit în port străin.

Raportul făcut în tera se va depune la grefa tribunalului respectiv. Judecătorul de ocol 'l va trimite asemenea, fără intardiere, presidentului tribunalului.

Articolul 528

Presidentul, judecătorul de ocol sau autoritatea consulară care a primit raportul, va verifica faptele coprinse într'ensul, interogand în nepresinta căpitanului și separat persoanele echipajului , și dacă e cu putinta și caletoriei. Răspunsurile trebuie a fi scrise. Ori-ce alte informațiuni folositoare în descoperirea adevărului trebuiesc culese prin tote midloacele permise de lege.

Verificațiunea va fi făcută în cel mai scurt timp și ziua fixată pentru acest sfersit se va face cunoscută printr'un anunț lipit pe porta localului autorității către care raportul a fost făcut, prin afișe la bursa cea mai apropiată, în vecinătățile locului unde vasul este ancorat și ori unde se va găsi de cuviință.

Persoanele interesate și cei ce vor să le reprezinte, chiar fără mandat, sînt admise a asista la verificare.

Procese-verbale încheiate asupra operațiunilor de mai sus se vor alătură la raport.

Constatările coprinse în raport pot fi combătute prin proba contrarie.

Articolul 529

Raporturile ce nu sînt verificate nu pot fi primite în descărcarea căpitanului și nu fac proba în judecata, afară de cazul cînd capitanul singur a scăpat din naufragiu în locul unde și'a făcut raportul.

Articolul 530

Capitanul nu poate descarca nici un lucru din vas pînă ce nu și'a făcut și nu i s'a verificat raportul, exceptându-se casurile urgente.

Titlul III

DESPRE ÎNROLAREA ȘI SALARIELE PERSOANELOR ECHIPAJULUI

Articolul 531

Persoanele ce compun echipagiul sînt: capitanul sau patronul, oficerii, marinarii și lucrătorii indicați în rolul echipajului format în modul prevădut de regulamente, precum și mașiniștii, fochiștii și toate celelalte persoane funcționînd sub ori-ce numire în serviciul mașinilor la vasele cu abur.

Rolul va avea salariile sau partea de beneficiu datorite persoanelor echipajului. Cele-alte condițiuni ale înrolării trebuie să fie coprinse în contractul de înrolare.

Articolul 532

Contractul de înrolare va fi făcut prin act scris, legalizat de autoritatea maritimă în țară, de cea consulară în străinătate trecut în registrele oficiului maritim și transcris în registrul vasului.

Dacă cine-va este înrolat în țară străină, unde nu se afla autoritate consulară, română, contractul va fi transcris numai în registrul vasului.

În ori-ce caz contractul de înrolare va fi scris de căpitan și de înrolat; și dacă acesta nu poate sau nu știe să scrie, de doi martori.

Convențiunile cari nu sînt învestite cu aceste formalități nu au nici o tărie.

Dispozițiunile precedente nu sînt obligatorii pentru contractele de înrolare în casurile prevădute de art. 511.

Articolul 533

Contractul de înrolare enunță, în mod lămurit și precis, durata lui și navigațiunea în vederea căreia se încheie.

În vederea speculațiunilor comerciale, destinațiunea și navigațiunea pot fi ținute secrete; în asemenea caz însă, echipagiul trebuie să fie încunoscînt și să consimtă a fi înrolat în astfel de condițiuni. Consimțimentul trebuie exprimat prin act scris în forma stabilită prin articolul precedent.

Articolul 534

Înrolatul e dator să continue serviciul și după expirarea termenului înrolării pînă la întorcerea vasului în țară, la locul destinațiunii sale, cu condițiune ca întorcerea să se facă direct, fără alte întârzieri de cât cele neapărate. În acest caz, acela căruia s'a prelungit înrolarea are dreptul la o retribuțiune proporțională salariului.

Înrolarea se înțelege în tot-d'a-una terminată, de și termenul prevădut în contract nu a expirat, cînd vasul s'a întors în țară la locul destinațiunii sale după ce și-a făcut prima caletorie și după ce a fost descărcat.

Articolul 535

Dacă durata înrolării nu este fixată, marinarul poate cere părăsirea serviciului după doi ani de la înrolare, afară de dispozițiunea prevădută în articolul precedent. Dacă vasul se afla în țară străină și nici s'a dispus nici s'a început caletoria de întoarcere în țară, marinarul, afară de plată salariului ce i se cuvine, mai are dreptul la cheltuielile de întoarcere în patrie, dacă capitanul nu i-ar înlesni altă îmbarcare.

Marinarul nu poate cere să iasă din serviciu într'un port cari nu este cel de destinațiune.

Înrolarea pe timp nedeterminat și pentru toate caletoriile ce s'ar întreprinde, nu împiedică pe marinar de a cere după doi ani esirea din serviciu, afară numai dacă nu s'a convenit în mod expres ca serviciul să continue și peste doi ani.

Articolul 536

După expirarea termenului înrolării, capitanul va da act scris fie-carei persoane a echipajului, pentru esirea din serviciu.

Acest act va avea numele și felul vasului, numele și prenumele căpitanului, timpul cât a ținut înrolarea, și va fi înscris în registrul vasului.

Cînd, dintr'o cauza ore-care, capitanul se va afla în neputință de a scrie însuși actul, el va fi scris, în presinta sa, de ajutorul sau locotiitorul seu, și subscris de doi martori.

Articolul 537

Capitanul și persoanele echipajului nu pot, sub nici un cuvent, incarca în comptul lor, pe vas, nici un fel de marfa fără învoirea proprietarilor și fără sa platesca navlul, dacă nu sînt autorizați a face acesta prin condițiunile inrolarei lor.

Articolul 538

Persoanele echipajului înrolate cu luna, au dreptul la salariu din diua în care sînt înscrise pe rol dacă nu s'a convenit într'alt-fel.

Articolul 539

Cînd caletoria a fost împiedicată prin faptul proprietarilor, căpitanului sau inchirietorilor, înainte de plecarea vasului, marinarii inrolati pentru caletoria intrega sau cu luna au dreptul la plata dilelor servite, și ca despăgubire a retine ceea ce au primit înainte

Dacă nu li s'a plătit nimic înainte, marinarii inrolati cu luna primesc ca despăgubire salariul cuvenit pe o luna; cei ce au fost inrolati pentru caletoria întreaga, primesc o sumă corespundetore salariului pe o luna, facendu-se calculul dupe durata probabila a caletorie, și dacă durata probabila nu trece peste o luna, primesc întreg salariul cu cat s'a învoit.

Cînd caletoria este împiedicată dupe plecarea vasului:

- 1) Marinarii inrolati pentru întreaga caletorie au dreptul la tot salariul conform invoelei;
- 2) Marinarii inrolati cu luna au dreptul la salariul cuvenit pentru timpul cat au servit, și afară de acesta încă la o dreapta despăgubire în proportiune cu salariul cuvenit pentru restul duratei probabile a caletorie pentru care se inrolase;
- 3) Marinarii inrolati pentru caletoria întreaga sau cu luna au încă dreptul la cheltuelile pentru intorcere la locul de unde a plecat vasul, dacă capitanul sau altul interesat, sau autoritatea competența, nu le procura imbarcarea pe alt vas cu destinatiune pentru acel loc.

Articolul 540

Dacă comericiul cu locul de destinatiune al vasului este interdis, sau dacă vasul este oprit printr'un ordin al guvernului înainte de începerea caletorie, marinarii nu au dreptul de cat la plata dilelor servite pînă atunci.

Articolul 541

Dacă interdicerea comericiului sau oprirea vasului se intempla în cursul caletorie;

- 1) în cas de interdicere, marinarii au dreptul la plata salariului pentru timpul cat au servit;
- 2) în cas de oprire, marinarii inrolati cu luna au dreptul la jumetatea salariului pentru timpul cat tine oprirea, și marinarii inrolati pentru întreaga caletorie au dreptul la salariul cuvenit prin inrolare.

Dacă se acordă vre-o despăgubire pentru interdicere sau pentru oprire, marinarii inrolati cu luna primesc restul salariului; iar cei inrolati pentru întreaga caletorie primesc o adaogire de salariu în proportiune cu timpul cat a ținut oprirea; în ori-ce cas indemnitatea datorită tutulor marinarilor nu va putea trece peste a treia parte din indemnitatea acordată vasului.

Articolul 542

Dacă se prelungesce caletoria, suma salariului marinarilor inrolati pentru întreaga caletorie se maresce în proportiune cu timpul prelungirii.

Articolul 543

Dacă descărcarea vasului se face de buna-voe într'un loc mai apropiat de cat cel aretat în contractul de închiriere, salariile nu sînt supuse la scădere.

Articolul 544

Marinarii inrolati cu parte la câștig sau navlu, nu au dreptul la plata dilelor servite, nici la despăgubire pentru caletoria împiedicată, intardiata sau prelungită din cas fortuit sau forta majoră.

Cînd caletoria este împiedicată, intardiata sau prelungită prin faptul încărcătorilor, persoanele echipajului iau parte la despăgubirile ce s'ar acorda vasului

Aceste despăgubiri sînt împărțite între proprietarii vasului și persoanele echipajului în aceeași proportiune în care s'ar fi împărțit între ei navlul.

Dacă împiedicarea provine din faptul căpitanului sau al proprietarilor, ei sînt datori despăgubirile cuvenite persoanelor echipajului .

Articolul 545

în cas de pradare, de sfaramare sau de naufragiu cu perderea întreaga a vasului și a povere, marinarii nu pot pretinde nici un salariu

Nu sînt însă obligați a restitui ceea ce li s'a dat prin anticipatiune.

Articolul 546

Dacă se scapa vre-o parte a vasului, marinarii inrolati pentru intreaga caletorie sau cu luna sînt plătiți pentru timpul servit din remasitele vasului sau din ceea ce s'a putut scapa de prada.

Dacă lucrurile scapate sau redobendite nu ajung, sau dacă nu s'a scăpat sau redobendit de cat povara, ei sînt plătiți subsidiar din navlu.

Marinarii inrolati cu participarea la navlu, sînt plătiți în proportiune cu ceea ce s'a cîștigat din navlu.

Marinarii, în ori-ce condițiune inrolati, au dreptul la plata dilelor servite de ei pentru scăparea remasitelor vasului și lucrurile inecate.

Articolul 547

Marinarul ce se imbolnavesce în timpul caletoriei sau care e rănit în serviciul vasului, primesce salariul; el este căutat și îngrijit cu cheltuelile vasului

Dacă este rănit în îndeplinirea unui serviciu comandat în interesul vasului și povereii, e căutat și îngrijit cu cheltuelile vasului și povereii.

Cînd căutarea sanetatei cere ca marinarul să fie debarcat, capitanul va depune la autoritatea consulară a terei, sau la autoritatea competența a locului, suma ce se găsește necesară pentru insanetosire și intorcere în patrie.

În ori-ce cas, marinarul debarcat nu are dreptul la cheltuieli de căutare a sanetatei și la salariu pentru mai mult de patru luni din diua debarcarei.

Articolul 548

Dacă marinarul e rănit sau se imbolnavesce din gresela sa proprie, sau pe cînd se găsește pe uscat fără autorisare, cheltuelile pentru căutarea sanetatei sînt în sarcina sa, însă capitanul este dator sa i le înainteze.

Dacă marinarul trebuie să fie debarcat, capitanul îngrijesce pentru căutarea sanetatei lui și pentru intorcerea în patrie în modul aretat prin articolul precedent, afară de dreptul la restituire a cheltuielilor înaintate, și salariul nu i se plătește de cat pe timpul servit.

Articolul 549

În cas de morte a marinarului în timpul caletoriei:

- 1) Dacă era inrolat cu luna, salariul ce i se cuvine se datoresce moștenitorilor pînă la diua morții sale;
- 2) Dacă era inrolat cu caletoria și more în timpul ducerei sau în portul de destinațiune, salariul se datoresce pe jumetate; iar cînd more în timpul intorcerei, salariul se datoresce întreg;
- 3) Dacă marinarul era inrolat cu parte la cîștig sau la navlu, i se datoresce partea întreaga, cînd more dupe începerea caletoriei:

Marinarului mort în aperarea vasului, se datoresce întreg salariul pentru tota caletoria, dacă vasul a scăpat.

Articolul 550

Marinarul prins și făcut prizonier pe vas are dreptul la salariu pînă în diua cînd a fost prins.

Dacă a fost prins și făcut prizonier pe cînd era trimis pe mare sau pe uscat pentru serviciul vasului, are dreptul la întregul salariu pînă în diua în care 'și-ar fi îndeplinit serviciul

La plata ia parte și marfa încărcată pe vas, dacă trimiterea s'a făcut și în interesul ei.

Articolul 551

Dacă în timpul inrolării vasul este vîndut, persoanele echipajului au dreptul la intorcerea în patrie cu cheltuelile vasului și la plata salariilor.

Articolul 552

Capitanul poate concedia pe marinar înaintea termenului inrolării și fără să fie obligat de a dovedi ca 'și-a călcat datoriile; dar este dator ca o-data cu congediul sa'i inlesnesca midlocele necesare pentru intorcerea în patrie.

Marinarul congediat fără causa bine-cuventata, afară de plată pentru serviciul îndeplinit, are dreptul la o indemnitate.

Dacă congediul este dat în portul în care s'a făcut înrolarea și înaintea plecării, indemnitatea este egala cu salariul pe o luna

Dacă congediul este dat dupe plecare sau într'un port al terei altul de cat acela în care s'a făcut înrolarea, indemnitatea este egala cu salariul pentru patru-deci dile.

Dacă congediul este dat afară din apele terei indemnitatea este egala cu salariul pentru o luna pe costele Mării-Negre din Europa; pentru duoe luni pe costele Mării Mediterane și cele-alte coste ale Mării-Negre; pentru patru luni pe ori-ce alte coste.

În nici unul din casurile de mai sus, capitanul nu poate să pretindă de la proprietarii vasului restituirea indemnizațiilor plătite, dacă congediul nu a fost dat cu consimțimentul lor.

Nici o indemnitate nu se datoresce marinarului congediat înainte de închiderea rolului echipajului .

Articolul 553

Persoanele echipajului au dreptul să fie întreținute pe vas, pînă cînd li se va plati salariile sau partea din profit ce li se cuvine.

Articolul 554

În lipsa de convențiune contrarie, persoanele echipajului , dupe terminarea inrolarei, sînt datore a'și continua serviciul pînă la ajungerea la destinațiune și descărcarea vasului

În schimb, au dreptul la plata și întreținere pentru tot timpul cat servesc dupe expirarea termenului inrolarei.

Dacă în timpul carantinei vasul trebuie să plece pentru o noua caletorie, persona ce nu voesce a se inrola are dreptul să fie debarcată în lazaret și plătită pînă cînd vasul va capeta libera practica.

Cheltuelile pentru întreținere, carantina și lazaret, sînt în sarcina vasului.

Articolul 555

Salariile și cîștigurile marinarilor nu pot fi cedate nici sechestrate de cat pentru alimente datorite dupe lege și pentru datorii către vas, născute cu ocasiunea serviciului pe vas

În primul din aceste casuri reținerea prin sechestrul asupra salariului sau cîștigului nu poate trece peste a treia parte.

Articolul 556

Dispositiunile privitoare la salariile și îngrijirea marinarilor se aplică și la căpitan sau patron, precum și la oficeri sau ori-ce alta persona a echipajului .

Titlul IV DESPRE CONTRACTUL DE ÎNCHIRIERE Capitolul 1 Dispositiuni generale

Articolul 557

Contractul de închiriere trebuie făcut prin act scris.

Actul trebuie să cuprinda:

- 1) Numele, naționalitatea și capacitatea vasului;
- 2) Numele și pronumele inchirietorului și chiriașului;
- 3) Numele și pronumele căpitanului sau patronului;
- 4) Locul și timpul ce s'a stabilit pentru încărcare și descărcare;
- 5) Navlul (chiria);
- 6) Dacă închirierea se raporta la întregul vas sau numai la o parte a lui;
- 7) Indemnitatea ce s'ar cuveni în cas de intardiare.

Proba prin scris nu este necesară dacă închirierea are de obiect vasele și caletoriele aretate la art. 511.

Articolul 558

Schimbarea căpitanului sau a patronului aretat în act, chiar dupe concediul dat de proprietarul vasului, nu face sa înceteze efectele contractului de inchiriere, dacă nu s'a convenit într'alt-fel.

Articolul 559

Timpul încărcării sau al descarcării vasului se stabilește prin convențiunea părților; în lipsa de asemenea convențiuni, el se determina de oficiul maritim local.

Articolul 560

Dacă inchirierea este cu luna sau pe un timp ore-care și nu este hotarita de cînd începe, ea curge din diua cînd începe încărcarea lucrurilor ce sînt de transportat pînă la diua cînd sînt descărcate la locul de destinațiune.

Articolul 561

Dacă înainte de plecarea vasului caletoria pentru locul de destinațiune este împiedicată prin faptul vre-unui guvern străin, contractul este desființat și nici una dintre părți nu datoreza celei-alte vre-o despăgubire.

Cheltuelile pentru încărcare și descărcare privesc pe încărcător.

Articolul 562

Dacă plecarea vasului sau continuarea caletoriei este împiedicată pentru cat-va timp, din cas fortuit sau forta majoră, contractul subzistă, și nu e loc la adăugire de navlu (chirie) sau la despăgubire din cauza intardierei.

Pe cat timp tine împiedicarea, încărcătorul poate descarca cu cheltuiala sa lucrurile sale, cu obligațiune însă de a le reincarca sau de a despăgubi pe căpitan; pentru îndeplinirea acestei obligațiuni el va da cauțiune.

Articolul 563

În cas de blocus al portului de destinațiune sau alt cas fortuit ori de forta majoră, care ar împiedica intrarea vasului în acel port, capitanul, dacă nu are ordine sau dacă ordinele primite nu se pot executa, este dator sa lucreze în cel mai bun mod pentru aperiarea intereselor încărcătorului, ori intrand în alt port vecin, ori intorcendu-se la portul de unde a plecat.

Articolul 564

Dispozițiunile art. 440 se aplică și la contractul de închiriere prevădut în acest capitol.

Capitolul 2

Despre polița de încărcare

Articolul 565

Polița de încărcare trebuie să cuprindă: natura, specia, calitatea și cantitatea lucrurilor încărcate.

Ea va fi datată și va avea:

- 1) Persona încărcătorului și reședința sa;
- 2) Persona căreia este îndreptată expedițiunea și reședința sa;
- 3) Numele și pronumele căpitanului sau patronului;
- 4) Numele, naționalitatea și capacitatea vasului;
- 5) Locul plecării și al destinației;
- 6) Navlul (chiria).

Vor fi însemnate pe marginea poliței mărcile și numerele lucrurilor încărcate.

Polița poate fi la ordin sau la purtător; în primul caz formele și efectele girului sînt regulate prin dispozițiunile titlului IX al primei cărți.

Polița nu poate fi subscrisă de căpitan înainte de încărcare.

Articolul 566

Polița de încărcare va fi făcută în patru originale, destinate căpitanului, proprietarului sau armatorului vasului, încărcătorului și persoanei căreia lucrurile încărcate trebuiesc predate.

Pe fie-care original se va avea persona căreia este destinată.

Dacă încărcătorul cere unul sau mai multe duplicate ale originalului destinat persoanei căreia sînt a se preda lucrurile încărcate, se vor aplica dispozițiunile art. 299 și 300.

Originalele destinate căpitanului și proprietarului sau armatorului vasului sînt subscrise de către încărcător; cele-alte de către căpitan.

Subscrierea și predarea respectiva a originalelor vor avea loc în două-deci și patru de ore după terminarea încărcării.

Încărcătorul va preda în același termen căpitanului, facturile lucrurilor încărcate și chitanțele de plată sau certificatele de cauțiune ale vamei.

Articolul 567

Căpitanul va preda la locul de destinație mărfurile celui care i va prezenta polița de încărcare ori-care ar fi numărul ei, dacă nu i s'a notificat vre-o opozițiune.

În caz de opozițiune, sau dacă se prezintă mai mulți purtători ai poliței de încărcare, căpitanul, cu autorizația justiției, va depune mărfurile în locurile ce i se va desemna; el va putea încă să obțină autorizațiunea de a vinde o parte dintr'ensele pentru plata navlului.

Articolul 568

Polița de încărcare formată în modul stabilit mai sus, face proba față cu toate părțile interesate în încărcare, precum și între ele și asiguratori.

Articolul 569

În caz de deosebire între polițele aceleiași încărcări, face proba aceea ce se afla la căpitan, dacă este scrisă în întreg de către încărcător sau de către comisionarul său; aceea ce este prezentată de către încărcător sau de către persona căreia este adresată expedițiunea face proba, dacă este scrisă în întreg de căpitan.

Articolul 570

Comisionarul sau destinatarul care a primit lucrurile aretate în polița de încărcare sau în contractul de închiriere, este dator, la cerere, a da căpitanului chitanța de primire; alt-fel este răspundător de cheltuielile făcute și de pagubele ocazionate chiar prin întârziere.

Capitolul 3

Despre navlu (chirie)

Articolul 571

Navlul se regulează prin convențiunea părților și se probează prin contractul de închiriere sau prin polița de încărcare.

Navlul poate avea de obiect:

- a) Întregul vas sau o parte a lui, pentru una sau mai multe călătorii, sau pentru un timp determinat;
- b) Transportul unor lucruri determinate după număr, greutate sau volum.

Articolul 572

Capitanul care a făcut declarațiune ca vasul este de o capacitate mai mare sau mai mica de cat cea adevarata, este raspundetor de ori-ce daune către chiriașul vasului.

Nu se socotesc ca erori în declarațiune, dacă diferența nu trece peste a două-decea parte, sau dacă declarațiunea este conformă cu actul de naționalitate.

Articolul 573

Dacă vasul este închiriat în întregul său și dacă chiriașul nu da tota povara, capitanul nu poate, fără învoirea acestuia, să încarce alte lucruri

Chiriașul se folosește de navlul lucrurilor ce completează povara.

Articolul 574

Chiriașul care înainte de plecarea vasului declară că nu mai face caletoria fără să fi încărcat ceva, este dator să plătească jumătatea navlului.

Dacă nu a declarat că nu mai voia să facă caletoria sau dacă încarcă o cantitate mai mică decât cea învoită, este dator să plătească navlul întreg.

Dacă încarcă o cantitate mai mare, este dator să plătească pentru excedent, în raport cu navlul convenit.

Articolul 575

Dacă contractul de închiriere are de obiect transportul unor lucruri determinate, încărcătorul poate înainte de plecarea vasului să și retragă lucrurile încărcate, plătiind însă jumătatea navlului.

În asemenea caz, cheltuielile de încărcare, de descărcare și de reîncărcare a lucrurilor ce trebuie transportate, precum și cheltuielile pentru întârziere privesc pe încărcător.

Articolul 576

Capitanul poate să ia afară din vas la locul încărcării lucrurile ce găsesc că nu i-au fost declarate, sau să ceră pentru navlul lor cel mai mare preț care se plătește în același loc pentru lucrurile de același fel.

Articolul 577

Încărcătorul care, în timpul caleției, retrage lucrurile încărcate, este dator să plătească navlul întreg și toate cheltuielile cauzate de descărcare.

Dacă lucrurile sînt retrase prin faptul și din culpa căpitanului, acesta este responsabil de daune și cheltuieli.

Articolul 578

Dacă vasul întârzie la plecare, în cursul caleției sau la locul de descărcare, prin faptul chiriașului, acesta este răspundetor de cheltuielile întârzierii.

Dacă vasul închiriat pentru ducere și întorcere se înapoiază neîncărcat sau încărcat în parte, se datorează navlul întreg, afară de despăgubirea ce s-ar cuveni pentru întârziere.

Articolul 579

Capitanul este dator chiriașului despăgubire, dacă prin faptul său vasul a întârziat la plecare, în timpul caleției sau la locul descărcării.

Articolul 580

Dacă, din caz fortuit sau forță majoră, capitanul este silit să și repare vasul în cursul caleției, chiriașul este dator să plătească sau să plătească navlul întreg.

Dacă vasul nu se poate repara, navlul se datorează în proporție cu caleția făcută.

Dacă pentru transportul lucrurilor încărcate la locul de destinație capitanul închiriasse un alt vas, noua închiriere se socotesc făcută în calculul încărcătorului.

Articolul 581

Capitanul pierde navlul și este ținut la despăgubire către chiriaș, dacă acesta probează că vasul nu era în stare să navigheze cînd a plecat.

Proba este admisă chiar contra actelor de vizită.

Articolul 582

Cînd s-ar interzice comerțul cu tera către care calețesc vasul, capitanul are dreptul la navlul întreg cu toate că vasul ar fi constrîns să se întorcă încărcat la locul de plecare; dar dacă vasul este închiriat pentru ducere și întorcere, se datorează jumătatea navlului întreg sau a celor două navluri socotite la un loc.

Articolul 583

Dacă vasul este închiriat pentru a merge într'un port spre a lua o povară și a o duce în alt port, și interdicțiunea de comerț supravine pe cînd vasul calețesc spre a lua acea povară, capitanul are dreptul la cheltuielile făcute în executarea contractului și la o indemnitate ce se va hotărî după împrejurări.

Articolul 584

Dacă vasul în cursul calelor este oprit din ordinul unui Stat străin, sau constrâns a se adăposti într'un port pentru a-și repara stricăciunile, chiar cu voința suferite pentru scăparea comuna, nu se datorește vre-un navlu în timpul opririi sau sederei în port când vasul a fost închiriat cu luna; nici adaogire de navlu când a fost închiriat cu calelor.

Articolul 585

Navlul este datorit pentru lucrurile încărcate pe cari capitanul a fost silit a le vinde, a le pune în gagi, sau a le întrebuința pentru necesitățile urgente ale vasului.

Cu tote acestea, capitanul este dator a restitui proprietarilor valoarea ce aceste lucruri ar avea la locul descarcării, dacă vasul a ajuns bine în port.

Când vasul s'a perdut capitanul va restitui proprietarilor lucrurile vândute sau întrebuințate, prețul ce a luat pentru densele, și pentru cele date în gagi suma luată în împrumut, retinend în același timp navlul aretat în polițele de încărcare.

În ambele casuri, proprietarii au dreptul să facă abandonul.

Dacă din acesta cauza resulta vre-o pierdere pentru proprietarii lucrurilor întrebuințate, vândute sau date în gagi, pierderea este împărțită prin contribuțiuni asupra valorilor și asupra tuturor lucrurilor ajunse la destinațiune, sau a celor ce au fost scapate de naufragiu, în urma evenimentelor maritime cari au necesitat întrebuințarea, vindarea sau gagiul.

Articolul 586

Capitanul are dreptul la navlu asupra lucrurilor aruncate în mare pentru scăparea comuna, intrand în contribuțiune dupe regulile aretate în titlul VII, cap. II al acestei cărți.

Articolul 587

Nu se datorește navlu pentru lucrurile perdute prin naufragiu, rapite de pirati sau luate de inamici, și capitanul e dator sa restituie navlul ce i se va fi plătit înainte, dacă nu exista convențiune contrarie.

Articolul 588

Dacă vasul și lucrurile încărcate sînt rescumperate sau sînt scapate de naufragiu, capitanul are drept navlu pînă la locul unde vasul a fost pradat sau a naufragiat; iar dacă duce lucrurile încărcate la locul destinațiunii lor, el are drept la navlul întreg, contribuind cu partea sa la rescumperare.

Contribuțiunea pentru rescumperare se face dupe prețul curent al lucrurilor încărcate la locul descarcării, scadendu-se cheltuelile, și asupra jumetatei vasului și navlului.

Salariile marinarilor sînt scutite de contribuțiune.

Articolul 589

Dacă destinatarul lucrurilor încărcate refusa a le primi, capitanul poate cu autorisatiunea justiției a face să se vinda cantitatea necesară pentru plata navlului și a pune în deposit ceea ce remane.

Dacă prețul rezultat din vindarea lucrurilor nu ajunge pentru plata navlului, capitanul conserva dreptul sau pentru rest contra încărcătorului.

Articolul 590

Capitanul nu poate retine lucrurile încărcate în cas de neplata a navlului

Are dreptul însă, în timpul descarcării, sa cere ca ele să se depună în o a treia mana pînă la plata navlului.

Articolul 591

În nici un cas încărcătorul nu poate cere scăderea navlului.

Încărcătorul nu poate lasă, drept prețul navlului, lucrurile încărcate scadute în valoare, sau stricate prin vitiul lor propriu, din cas fortuit sau forta majoră

Cu tote acestea, dacă vinul, oleul sau alte lichide s'au scurs, butile ce le contineau, remase goale sau aproape goale, pot fi lăsate pentru navlul ce urma a se plăti pentru densele.

Capitolul 4 **Despre calelor**

Articolul 592

Contractul de închiriere pentru transport de calelor, în lipsa de convențiune specială, se reguleza dupe urmatoarele dispositiuni.

Articolul 593

Când caleloria nu mai are loc înainte de plecarea vasului:

- 1) Dacă calelorul nu vine pe vas la timpul oportun, se datorește navlu întreg căpitanului;
- 2) Dacă caleloria nu se mai face dupe declarațiunea calelorului sau din cauza de morte, bola, ori alt cas fortuit sau de forta majoră, privind persona sa, navlul se datorește pe jumetate, scadendu-se cheltulile de hrana pentru cat trebuia sa țină caleloria, dacă acestea au fost coprinse în navlu;

- 3) Dacă caletoria se împiedica prin faptul căpitanului, caletorul are dreptul la despăgubire;
- 4) Dacă nu mai are loc din cas fortuit sau forta majoră, privind vasul, contractul este desființat și navlul plătit înainte se restituie, dar fără drept de despăgubire, nici pentru o parte nici pentru cea-alta.

Articolul 594

Cînd caletoria inceteza dupe plecarea vasului:

- 1) Dacă caletorul debarca în vre-un port de buna-voe, platesce navlul întreg;
- 2) Dacă capitanul nu vrea sa continue caletoria sau, prin culpa sa, face pe caletor sa debarce în alt port, e dator despăgubire;
- 3) Dacă caletoria inceteza din cas fortuit sau forta majoră, privind vasul sau persona caletorului, navlul se datoresce în proportiune cu calea facuta.

Nu se platesce nici un navlu de către moștenitorii caletorului mort în naufragiu, dar nici navlul plătit nu se restituie.

Articolul 595

În cas de intardiere a plecării vasului, caletorul are dreptul la locuinta și chiar la hrana pe bord în timpul intardierei, dacă hrana e coprinsa în navlu, afară de dreptul la despăgubire cînd intardierea nu provine din cas fortuit sau forta majoră.

Dacă intardierea trece peste dece dile, caletorul poate resilia contractul; în acest cas, trebuie să i se restituie navlul întreg.

Dacă intardierea este causata de timpul reu, caletorul nu poate desfiinta contractul, de cat perdend a treia parte din navlu.

Faptul ca timpul este reu se recunosce și se declara de către capitanul portului respectiv.

Articolul 596

Vasul închiriat exclusiv pentru transport de caletori, trebuie să 'i ducă direct, ori în ce numer ar fi, la portul de destinatiune, oprindu-se la stațiunile anunțate înaintea contractului de închiriere sau la cele obișnuite .

Dacă vasul, se abate din cale sau se opresce din voința sau faptul căpitanului, caletorii continua a primi locuinta și hrana în socotela vasului și au drept la despăgubire, pe lîngă facultatea de a resilia contractul.

Dacă vasul, afară de caletori, are încărcate mărfuri sau alte obiecte, capitanul are facultatea de a se opri, în timpul caletoriei, pentru descărcare.

Articolul 597

Dacă vasul, în timpul caletoriei, intampina vre-o intardiere în urma unei opriri ordonată de un Stat străin, sau pentru trebuințe de reparațiuni:

- 1) Caletorul, cînd nu voesce sa aștepte ca sa înceteze oprirea sau ca să se facă și să se termine reparațiunile, poate resilia contractul, plătind navlul în proportiune cu caletoria facuta;
- 2) Dacă prefera a aștepta sa continue caletoria, nu datoresce nici o adaogire de navlu, dar urmeza a se hrani cu cheltuiala sa în timpul opririi sau al reparațiunilor.

Articolul 598

Hrana caletorului în timpul caletoriei se presupune ca se coprinde în navlu; dacă s'a convenit într'alt-fel, capitanul este dator în timpul caletoriei, și la cas de trebuinta, sa 'i-o procure pe adeveratul preț.

Articolul 599

Dacă vasul este în totul sau în parte închiriat pentru a transporta caletori, de și numerul lor nu este indicat, drepturile chiriașului și ale inchirietorului sînt regulate dupe dispositiunile capitolului III din acest titlu, dacă nu ar fi incompatibile cu obiectul contractului.

Articolul 600

Se aplica, în privinta lucrurilor ce caletorul aduce cu sine pe vas, dispositiunile contractului de navlu, dar nu se datoresce, dacă nu s'a stipulat alt-fel, plata deosebită.

Titlul V DESPRE ÎMPRUMUTUL MARITIM

Articolul 601

Contractul de împrumut maritim, în sensul codicelui comercial, este un împrumut făcut de către capitanul unui vas în virtutea puterilor ce'i da legea și prin cari el da garanție vasul, navlul, totalitatea sau o parte din mărfurile încărcate, cu condițiune ca suma împrumutată sa o perda împrumutătorul dacă lucrurile date în garanție ar peri; iar dacă ele vor ajunge bine în port, împrumutătorul sa'și primească banii împreună și cu prima convenită între părți.

Prima convenită se numesce folos maritim.

Articolul 602

Contractul de împrumut maritim trebuie făcut prin act scris, alt-fel rămâne simplu împrumut și nu produce de cat interese legale.

Înscrisul va cuprinde:

- 1) Capitalul împrumutat și suma convenită ca interes sau folos maritim;
- 2) Lucrurile asupra cărora împrumutul e asigurat;
- 3) Numele vasului;
- 4) Numele și prenumele căpitanului sau patronului;
- 5) Persona cari da banii și aceea care primesce împrumutul;
- 6) Pentru ce caleorie, și pentru cat timp e făcut împrumutul;
- 7) Timpul și locul platei.

Articolul 603

Împrumutul maritim asupra vasului sau asupra unei porțiuni din el, făcut în tera, se va transcrie în registrele oficiului maritim al circumscriptiunii unde s'a făcut, adnotându-se și pe actul de naționalitate al vasului.

Dacă împrumutul este făcut în tera străină, va fi transcris în registrele consulatului român al locului unde este stipulat, adnotându-se și pe actul de naționalitate al vasului.

Autoritatea maritima și cea consulară a terei în strainetate, vor tramite copie dupe actul de împrumut la oficiul maritim unde este înscris vasul.

Actul nu va putea fi transcris în registre, dacă nu se va prezenta în același timp și actul de naționalitate al vasului.

Împrumutul maritim făcut într'o tera străină unde nu este autoritate consulară română, nici alt cine-va cari sa'i țină locul, se va adnota, prin îngrijirea căpitanului vasului, pe actul de naționalitate, de către autoritatea locală competente a da autorizatiunea, sau de un alt funcționar public din acea localitate.

Capitanul care nu dovedește îndeplinirea acestei formalități, e obligat personal la plata împrumutului maritim.

Originalul sau o copie autentică a contractului se va expedia împreună cu copia autentică a actului de autorizatiune autorității consulare române cea mai apropiată, cari le va transcrie în registre și le va trimite oficiului maritim competente din tera.

Contractul nu se poate opune celor de al treilea de cat de la data adnotării pe actul de naționalitate.

În casurile prevedute de art. 499 și 519 se aplică și dispozițiunile acelor articole.

Articolul 604

Actul de împrumut maritim, dacă este la ordin, poate fi transmis prin gir.

Formele și efectele girului sînt regulate dupe dispozițiunile titlului IX al cartei anteiu.

Garanția de plată se întinde și la folosul maritim, dacă nu este convențiune contrarie.

Articolul 605

Împrumutul maritim poate fi constituit:

- 1) Asupra întregului vas a a unei părți din el;
- 2) Asupra uneltelor, instrumentelor și armamentului;
- 3) Asupra navlului;
- 4) Asupra vasului, navlului și povereii împreună.

Împrumutul maritim nu se poate face asupra salariilor sau asupra participării la câștig a marinarilor și a omenilor de mare; dacă, cu toate acestea împrumutul are loc, împrumutătorul are drept numai la plata capitalului fără interese.

Articolul 606

Împrumutul maritim, care întrece valoarea lucrurilor asupra cărora a fost constituit, are tărie pentru avea valoare dupe prețuirea facuta sau convenită; iar restul sumei împrumutată se răspunde cu procente dupe cursul pieței.

Dacă însă a fost fraudă din partea împrumutatului, împrumutătorul are dreptul a cere anularea contractului și restituirea sumei împrumutate cu procentele de mai sus.

Profitul ce se spera asupra lucrurilor încărcate nu se socotesce ca exces de valoare, dacă acesta s'a declarat în mod expres.

Articolul 607

Împrumutul maritim nu poate fi contractat de cat de proprietarii lucrurilor date în granatie sau de către împuterniciții lor speciali, afară de drepturile acordate căpitanului prin art. 517 și 519.

Articolul 608

Din diua în care capitalul împrumutat și folosul maritim au devenit exigibile, nu se datoresce de cat procentele legale la intrega suma.

Articolul 609

Dacă caletoria s'a întrerupt înainte de începerea riscurilor, împrumutatul e dator sa restituie banii cu procente legali din diua împrumutului

Dacă însă întreruperea caletoriei a avut loc prin chiar faptul seu, el este dator procente dupe cursul pieței cînd acesta ar fi superior procentelor legali, și deosebit de acesta sa platesca despăgubirea cuvenită asiguratorului, dacă împrumutul a fost asigurat.

Articolul 610

Împrumutătorul nu risca nimic în cas de schimbare a itinerariului, a caletoriei sau a vasului, declarate în contract, afară numai dacă schimbarea a avut loc din cas fortuit sau forta majoră.

Asemenea nu risca nimic împrumutătorul cînd împrumutatul se abține sau face o declarațiune falsa, care ar putea sa micșoreze tema de pericole sau sa schimbe obiectul.

Schimbarea căpitanului sau a patronului, chiar prin congediul dat de proprietarul vasului, nu face sa înceteze efectele contractului, dacă nu este convențiune contrarie.

Articolul 611

Dacă lucrurile asupra cărora s'a constituit împrumutul maritim sînt cu totul perdute din cas fortuit sau forta majoră, în timpul și locul pentru cari împrumutătorul 'și-a luat raspunderea de riscuri, împrumutatul este liberat de plată.

Dacă pierderea e parțială, plata sumelor împrumutate e redusă la valoarea lucrurilor afectate împrumutului și cari au fost scapate, afară de plată cheltuielilor pentru scăpare și a creanțelor privilegiate cărora s'ar cuveni preferinta.

Cînd împrumutul e făcut asupra navlului, plata, în cas de sinistru, e redusă la ceea-ce se datoresce de către chiriaș, scadendu-se mai anteiu salariile persoanelor echipajului pentru cea din urma caletorie și contributiunea cheltuielilor pentru scăparea vasului.

Dacă lucrul asupra căruia s'a constituit împrumutul maritim este și asigurat, valoarea partei ce s'a scăpat se împarte între împrumutător numai pentru capital, și asigurator numai pentru sumele asigurate, în proporțiune cu interesul fie-căruia.

Articolul 612

Împrumutătorul nu suferă pierderile și daunele cauate prin vitiul inerinte lucrului afectat la asigurarea platei, sau pe acelea cari sînt cauate prin faptul debitorului.

Articolul 613

Timpul riscurilor, dacă nu este determinat prin contract, începe:

- 1) În privinta vasului, accesoriilor lui și navlului, din momentul în care vasul părăsește portul, pînă în diua cînd arunca ancora în portul de destinațiune;
- 2) În privinta poverei, din momentul în care lucrurile se incarca în vas sau în barci pentru a fi transportate pe vas pînă în diua cînd s'a descărcat pe uscat, la locul de destinațiune.

Articolul 614

Cel ce se imprumuta pe mărfuri transportate, nu este liberat de plată prin pierderea vasului și a poverei, dacă nu dovedesce ca se găsea pe vas lucruri încărcate pe comptul seu pînă la concurenta sumei luată cu împrumut.

Articolul 615

Împrumutătorii contribuesc și ei la avariele comune spre ușurarea celor împrumutați; ori-ce convențiune contrarie este nulă.

Avariele particulare nu sînt în sarcina imprumutatorilor, dacă nu s'a convenit ast-fel; dar dacă prin faptul unor asemenea avarii lucrurile afectate împrumutului nu ajung sa satisfacă pe creditor, suferă și acesta paguba ce resulta.

Titlul VI

DESPRE ASIGURAREA ÎN CONTRA RISCURILOR NAVIGATIUNEI

Capitolul 1

Despre contractul de asigurare și despre obligațiunile asiguratorului și asiguratului

Articolul 616

Regulile stabilite în titlul XIII al cartei I se aplică și la asigurările contra riscurilor navigatiunei, întru cat ele nu vor fi incompatibile cu asigurările maritime și nu vor fi modificate prin dispositiunile urmatoare.

Societățile de asigurare mutuala, maritima, sînt supuse și dispositiunilor titlului VIII din aceeași carte.

Articolul 617

Polița de asigurare, afară de regulile stbilite prin art. 445, va coprinde:

- 1) Numele, specia, naționalitatea și capacitatea vasului;
- 2) Numele și pronumele căpitanului sau patronului;
- 3) Locul unde obiectele asigurate au fost sau trebuiesc să fie încărcate;
- 4) Portul din cari vasul a plecat sau trebuie să plece;
- 5) Porturile în cari vasul trebuie să încarce și sa descarce și în cari are să între.

Dacă indicațiunile de mai sus nu se pot face, sau pentru ca asiguratul nu este în stare să le procure, sau din cauza naturii speciale a contractului, vor fi suplinite prin altele în stare de a determina obiectul asigurării.

Articolul 618

Asigurarea poate avea ca obiect:

- 1) Vasul, cu abur sau pânze, gol sau încărcat, armat sau nearmat, singur sau acompaniat;
- 2) Mașinile, uneltele, instrumentele, armamentul, dotațiunea și proviziunile;
- 3) Navlul caletorilor și al lucrurilor încărcate, pe lângă care se poate prevedea și salariile omenilor de echipaj;
- 4) Lucrurile încărcate;
- 5) Sumele date cu împrumut maritim;
- 6) Sumele plătite sau datorite pentru avarii comune și cheltuielile făcute sau datorite pentru avarii particulare, când nu ar fi acoperite prin împrumut;
- 7) Și în general ori-ce lucruri care se pot prețui în bani și sînt supuse la riscurile navigațiunii.

Asemenea poate fi făcută asupra totalității sau a unei părți din sus diiele lucruri împreună sau deosebit.

Articolul 619

Asigurarea e nulă dacă are de obiect:

Sumele luate cu împrumut maritim.

Lucrurile care serv drept garanție împrumutului maritim nu pot fi asigurate de cat pentru partea valorii ce trece peste suma împrumutată.

Articolul 620

Dacă, fără fraudă, s'au făcut mai multe asigurări asupra acelorași lucruri de către deosebiți interesați sau de către mai mulți reprezentanți ai aceleiași persoane ce au lucrat fără însărcinare specială, toate asigurările sînt valabile pînă la concurența valorii lucrurilor.

Cei interesați au acțiune contra ori-căruia dintre asiguratori dupe alegere, afară de recursul asiguratorului care a plătit contra celor-alți, în proporțiune cu interesul fie-căruia.

Articolul 621

Asigurarea poate fi făcută în timp de pace sau în timp de război, înainte sau în cursul călătoriei vasului.

Poate fi făcută pentru o călătorie, sau pentru un timp determinat.

Asigurarea pentru o călătorie poate fi făcută numai pentru ducere sau numai pentru întorcere, sau pentru ducere și întorcere.

Asigurarea pe un timp determinat se socotesc făcută pentru ori-ce navigațiune sau stațiune a vasului în timpul convenit, afară de o convențiune specială.

Articolul 622

Adăugirea de prima convenită în timp de pace pentru timpul de război ce ar putea supraveni, și a carei sumă nu ar fi determinată prin contract, va fi stabilită de judecată, avendu-se în vedere riscurile, împrejurările și convențiunile fie-carei polițe de asigurare.

Articolul 623

Dacă contractul de asigurare nu determină timpul riscurilor, se vor observa regulile urmatoare:

În asigurările pentru un timp determinat, riscurile încep de la data poliței și iau sfîrșit la timpul convenit.

În asigurările pentru o călătorie, riscurile încep și se sfîrșesc la timpul arătat în art. 613

Dacă însă asigurarea e făcută dupe începerea călătoriei, riscurile se socotesc de la data poliței.

Dacă descărcarea lucrurilor asigurate este întârziată prin culpa destinatarului, riscurile încetează pentru asigurator dupe o lună de la ajungerea vasului la locul de destinațiune.

Articolul 624

Lucrurile încărcate pot fi asigurate:

Sau pentru prețul cu care s'au cumpărat, adăugîndu-se cheltuielile de încărcare și navlul;

Sau pentru prețul curent la locul de destinațiune, dupe ajungerea lor, fără avarii.

Prețuirea făcută prin contract lucrurilor încărcate fără o altă explicațiune, se poate referi la amendouă aceste cazuri, și nu vor fi aplicabile dispozițiunilor art. 453, dacă ea nu trece peste cel mai mare din prețurile menționate.

O asemenea prețuire se socotesc în tot-d'a-una ca s'a făcut dupe declarațiunea asiguratului dacă nu a fost precedată de o estimățiune primită de asigurator, și pentru acest cuvînt ea este supusă regulii stabilită în secundu aliniat al art. 460.

Articolul 625

Dacă se stipulează prin contract ca prețul lucrărilor asigurate să fie plătit în moneda străină, lucrurile vor fi prețuite în moneda țării dupe cursul ce va avea în timpul subscrierii poliței, afară de convențiune contrarie.

Articolul 626

Cînd chiar prin faptul asiguratului caletoria, înainte de începerea riscurilor nu are loc, asigurarea n'are nici un efect și asiguratorul primesce, în acest cas, ca indemnitate jumătate din prima stipulată și nu mai mult de o jumătate la suta din suma asigurata.

Articolul 627

Sînt în riscul asiguratorului pierderile și pagubele ce se intempla lucrurilor asigurate, din furtuna, naufragiu, azvarlire pe terenuri sau pe stanci, lovire intemplatore a vaselor, schimbări silite de cale, de caletorie sau de vas, din cauza de aruncare în mare, explosiune, foc, prindere, pirateria și în general din cauza vre-cărui alt accident de mare.

Asiguratorul nu este responsabil de pierderile și pagubele provenind numai din vitiul inerinte al lucrului asigurat.

Articolul 628

Riscurie de resbel nu sînt în sarcina asiguratorului, dacă nu este convențiune expresă

Dacă asiguratorul 'și-a luat asupra-și riscurile de resbel fără a le determina precis, el răspunde de pierderile și pagubele intemplate lucrurilor asigurate din cauza ostilităților, represalielor, opririlor, prinderilor sau vexațiunilor de ori-ce natura din partea vre-unui Stat amic sau inamic, de drept sau de fapt, recunoscut sau nerecunoscut, și în general pentru tote faptele și accidentele de resbel.

Articolul 629

Ori-ce schimbare de cale, de caletorie sau de vas, provenind din faptul asiguratului, nu sînt în sarcina asiguratorului; acesta are drept la prima dacă au început riscurile.

Schimbarea căpitanului sau patronului, chiar prin concediul dat de către proprietarul vasului, nu face sa înceteze efectele asigurări , afară însă de dispozițiunile articolului următor.

Articolul 630

Asiguratorul nu este responsabil de culpa sau prevaricațiunile căpitanului sau omenilor echipajului , dacă nu s'a convenit într'alt-fel.

O asemenea convențiune însă este nulă dacă se raporta la un căpitan anume aretat în contract, cînd asiguratul 'l concediaza și 'l inlocuesce printr'un altul fără consimțimentul asiguratorului.

Articolul 631

Asiguratul nu participa la cheltuelile de navigațiune, de calauzia, de ernatic, de carantina, nici la taxele de ori-ce fel, și nici la drepturile impuse asupra vasului sau povereii.

Articolul 632

Dacă contractul are de obiect asigurarea mărfurilor pentru ducere și intorcere, și ajungend vasul la prima destinațiune se intorce gol ori neincarcat deplin, asiguratorul are dreptul numai la duoe treimi din prima de asigurare convenită, dacă nu exista convențiune contrarie.

Articolul 633

Dacă asigurarea s'a făcut separat pentru lucrurile ce trebuiesc încărcate pe mai multe vase cu aretare de cătă anume suma s'a asigurat în fie-care, și povara intrega este pusă pe un singur vas sau pe un numer de vase mai mic de cat cel aretat în contract, asiguratorul nu răspunde mai mult de cat suma asigurata din vasul care a primit povara, de și s'ar pierde tote cele-l'alte vase aretate; cu tote acestea, asiguratorul are dreptul la indemnitatea stabilită prin art. 626 pentru sumele în privinta cărora asigurara remane fără efect.

Articolul 634

Dacă capitanul are facultatea de a intră în mai multe porturi spre a completa sau schimba povara, asiguratorul răspunde de riscurile la cari sînt supuse lucrurile asigurate, numai cat timp ele sînt pe vas, afară dacă nu s'a stipulat într'alt-fel.

Articolul 635

Asiguratorul nu mai răspunde de riscuri și are dreptul la prima, dacă asiguratul expediază vasul într'un loc mai departat de cat cel aretat în contract, de și aflat pe aceeași cale.

Asigurarea 'și produce efectele dacă caletoria se scurteza, oprindu-se vasul într'un loc mai apropiat, în care putea sa stațiuneze.

Articolul 636

Obligațiunea asiguratorului este marginita la suma asigurata.

Dacă în timpul cat tine asigurarea lucrurile asigurate sufer mai multe sinistre succesive, asiguratul trebuie în tot-d'a-una sa țină socotela, chiar în cas de abandon, de sumele ce i s'a plătit sau i se datoresce pentru sinistrelle precedente.

Articolul 637

Clausa "fără de avaria" liberează pe asigurator de ori-ce avaria comuna sau particulară, exceptându-se casurile de abandon

În aceste cazuri, asiguratul poate alege între abandon și exercițiul acțiunii pentru avaria.

Articolul 638

Pentru verificarea pagubelor de cari este răspundător asiguratorul, asiguratul este dator să îl notifice toate încunoscintările ce a primit

Notificarea trebuie făcută în trei zile de la primirea încunoscintării, sub pedeapsă de despăgubire.

Aceeași obligațiune are asiguratul pentru povara, când vasul a fost declarat ca nefiind în stare a naviga, cu toate că povara nu va fi suferit altă stricăciune din cauza sinistrului intemplat.

Articolul 639

Asiguratul este dator să notifice asiguratorului, în trei zile de la primire, actele doveditoare că lucrurile asigurate au fost expuse riscurilor și că s'au pierdut.

Asiguratorul poate face proba contraria celor ce rezultă din actele prezentate de asigurat.

Admiterea probei contraria nu suspendă însă condamnarea asiguratorului la plata sumei asigurate, dacă asiguratul da cauciune.

Dacă în timp de patru ani nu a fost făcută cererea în judecată, cauciunea este liberată.

Articolul 640

În caz de pierdere de mărfuri încărcate pe vas în comitul căpitanului, acesta e dator să justifice proprietatea lor cu probe admise de legea comercială, și povara cu o poliță de încărcare, subscrisă de doi dintre fruntașii echipajului.

Ori-ce om al echipajului sau caletorul care aduce din străinătate mărfuri asigurate în țară, trebuie să consemneze polița de încărcare la consulul român din locul unde se face încărcarea, sau, în lipsa, la autoritatea locală.

Articolul 641

În ori-ce caz de sinistru, căpitanul și asiguratul sau însărcinatul său sînt datori să dea ajutor pentru scăparea și conservarea lucrurilor asigurate, fără prejudiciul drepturilor lor față cu asiguratorul

Cheltuielile făcute trebuiesc plătite pînă la concurența valorii lucrurilor scapate.

Asiguratorii și agenții sau însărcinații lor pot, în înțelegere cu căpitanul, cu asigurații și cu însărcinații lor, sau cu fie-care dintre ei, să ia măsuri pentru scăparea lucrurilor asigurate și pentru conservarea lor, fără prejudiciul vre-unui drept.

Articolul 642

Asiguratul notificând asiguratorului încunoscintările primite, și poate rezerva dreptul de a cere prin act separat plata ce i se datorește prin asigurare.

Articolul 643

Asiguratorul este dator să plătească sumele datorite;

În caz de simplă avarie, în termen de trei-deci zile de când i s'a notificat lichidațiunea relativă;

În caz de abandon, în termen de două luni de la abandon.

Asiguratul este dator însă să probeze, în aceste termene, sinistrul ce da loc acțiunii de avarie sau dreptului de abandon.

Dacă este opunere, fie-care dintre oponenți și asiguratul chiar pot cere ca suma să se consemneze la casa de depuneri și consemnațiuni.

Capitolul 2

Despre abandon

Articolul 644

Abandonul lucrurilor asigurate poate fi făcut în cazurile:

- 1) De naufragiu;
- 2) De pradă;
- 3) De oprire prin ordinul unui Stat străin;
- 4) De oprire prin ordinul guvernului, după începerea caletoarei;
- 5) De imposibilitate de a continua navigațiunea, dacă vasul nu poate fi reparat, sau dacă cheltuielile necesare pentru a-l repara și pune în stare să reia caletoria se sue la trei părți din valoarea sa asigurată;
- 6) De pierdere sau deteriorarea lucrurilor asigurate, când pierderea sau deteriorarea se urca la cel puțin trei părți din valoarea lucrurilor.

În ori-ce alt caz, asiguratul nu poate cere de cât despăgubire pentru avariele suferite.

Articolul 645

Asiguratul poate face abandonul chiar fără să fie ținut a proba pierderea vasului, dacă în călătoriile cu lung curs a trecut un an, și în celelalte călătorii au trecut șase luni, din ziua plecării vasului sau din ziua la care se referă ultimele știri primite.

În caz de asigurare pe timp mărginit și după trecerea termenelor de mai sus, pierderea vasului se presupune că a avut loc în timpul asigurării.

Dacă sînt mai multe asigurări succesive, pierderea se presupune că a avut loc a doua-din după primirea ultimelor știri.

Articolul 646

Dacă vasul s'a declarat a nu fi în stare de navigație, abandonul lucrurilor încărcate într-unsul se poate face, dacă în termenul de trei luni de la declarațiunea imposibilității de navigație nu s'ar fi putut găsi un alt vas pentru a reîncarca lucrurile și a le transporta la locul destinației lor.

Articolul 647

În cazul prevăzut de articolul precedent și de art. 524, dacă lucrurile sînt încărcate pe alt vas, asiguratorul este obligat să plătească stricăciunile ce ele au suferit, cheltuielile de descărcare și de reîncărcare, de depozit și de pază în magazine, excedentul navlului și toate celelalte cheltuieli făcute pentru scăparea lucrurilor pînă la concurența sumei asigurate, și dacă acesta nu s'a cheltuit întreaga, asiguratorul continuă a răspunde de riscuri pentru cât mai rămâne.

Articolul 648

În caz de oprire din partea vre-unui Stat străin sau de pradă, abandonul lucrurilor oprite sau prădate nu poate fi făcut de cât după trei luni de la notificarea sinistrului, dacă acesta s'a întemplat în apele sau marile Europei, în canalul Suez sau Marea-Roșie, și după șase luni de la notificare dacă a avut loc în alte mări.

Pentru lucrurile supuse stricăciunii, termenele de mai sus se reduc la jumătate.

Articolul 649

Abandonul trebuie făcut asiguraților în termenul:

De trei luni din ziua în care s'a primit știrea despre sinistru, dacă acesta a avut loc în apele sau în marile Europei, în canalul Suez sau Marea-Roșie;

De șase luni, dacă sinistru a avut loc în alte mări ale Africii, în marile occidentale și meridionale ale Asiei și în marile orientale ale Americii;

În termen de un an, dacă sinistru s'a întemplat în celelalte mări.

În caz de oprire din partea vre-unui Stat străin, sau în caz de pradă, aceste termene curg de la împlinirea termenelor arătate în articolul precedent.

Odată ce aceste termene au trecut, asiguratul nu mai poate face abandonul, rămînîndu-i numai acțiunea pentru avarii.

Articolul 650

Asiguratul, notificînd știrile ce a primit, poate face abandonul, somînd pe asigurator să-i plătească suma asigurată în termenul stabilit prin contract sau prin lege, ori poate a-și rezerva dreptul de a-l face în termenele legale.

Odată cu facerea abandonului, asiguratul este dator a declara asigurările efectuate sau ordonate și împrumuturile maritime făcute

În lipsa, termenul pentru plată nu începe de cât din ziua în care acesta declarațiune a fost notificată; termenul însă pentru urmărirea dreptului de abandon nu se poate prelungi.

În caz de declarațiune falsă, asiguratul pierde toate drepturile rezultînd din contractul de asigurare.

Articolul 651

Abandonul lucrurilor asigurate nu se poate face nici pentru parte din lucruri, nici sub condițiune

El cuprinde numai lucrurile ce fac obiectul asigurării și al riscurilor.

Articolul 652

Odată ce abandonul s'a notificat și primit sau declarat valabil, lucrurile asigurate devin ale asiguratorului din ziua în care a fost făcut

Asiguratul e dator a-i da toate actele privitoare la lucrurile asigurate.

Asiguratorul nu poate, sub cuvent de întorcere a vasului, să se sustragă de la plată sumei asigurate.

Articolul 653

În caz de pradă, dacă asiguratul nu a putut înștiința despre aceasta pe asigurator, poate rescumpera lucrurile prădate fără a mai aștepta ordinul său.

Asiguratul însă e dator a notifica asiguratorului învoirea ce va fi făcut pentru rescumperare, îndată ce-i va fi cu putință.

Asiguratorul are alegerea sau de a primi asupra și rescumperarea sau de a renunța la densa; el e dator însă a notifica asiguratorului alegerea ce va fi făcut în termen de două-deci și patru de ore de la comunicarea invoieii de rescumperare.

Dacă declara ca primesce pe comptul seu rescumperarea, asiguratorul e dator să contribuie, fără intarriere, la plata ei conform conventiunei și în proportiune cu partea asigurata de densul, neîncetînd de a fi respundetor pentru riscurile caletoriei în conformitate cu contractul de asigurare.

Dacă declara ca renunța la rescumperare, asiguratorul va plati suma asigurata fără a putea pretinde ceva din lucrurile asigurate.

Cînd asiguratorul nu a notificat alegerea sa în termenul de mai sus, se presupune ca el a renunțat la beneficiul rescumperarei.

Titlul VII **DESPRE AVARII ȘI DESPRE CONTRIBUTIUNE**

Capitolul 1 **Despre avarii**

Articolul 654

Se socotesc avarii tote cheltuelile extra-ordinare făcute pentru vas și pentru povara, pentru amendoue împreună sau pentru fie-care în parte, și tote pagubele ce se intempla vasului și lucrurilor încărcate, dupe încărcare și plecare pînă la intorcere și descărcare.

Avariile sînt de doue feluri: avarii mari sau comune, și avarii simple sau particulare.

Nu sînt avarii, ci numai simple cheltuieli în sarcina vasului: cheltuelile ce de ordinar se fac pentru intrarea în golfuri, riuri sau canaluri, sau pentru a esi dintr'ensele, și cheltuelile pentru drepturi sau taxe de navigațiune.

În lipsa de convențiune specială între părți, avariile sînt regulate dupe urmatoarele dispositiuni.

Articolul 655

Sînt avarii comune sau mari, cheltuelile extra-ordinare făcute și pagubele suferite de buna-voe pentru binele și pentru scăparea comuna a vasului și a povereii.

Ast-fel sînt:

- 1) Lucrurile date prin învoiala și sub titlu de rescumperare a vasului și a povereii;
- 2) Lucrurile aruncate în mare, pentru scăparea comuna;
- 3) Catarturile, pânzele, otgonele și alte unelte tăiate sau sfaramate, pentru scăparea comuna;
- 4) Ancorele, lanțurile și alte obiecte părăsite sau aruncate în mare, pentru scăparea comuna;
- 5) Pagubele ce prin aruncare în mare s'a causat lucrurilor remase pe vas;
- 6) Pagubele cauate vasului prin operațiunea aruncării în mare, de buna-voe sau de necesitate, precum și pagubele aduse vasului pentru înlesnirea scapării lucrurilor încărcate sau pentru a înlesni scurgerea și secarea apelor, și pagubele ce s'ar causa, din acesta, lucrurilor încărcate;
- 7) Daunele cauate vasului și povereii cu ocasiunea stingerei incendiului de pe bord;
- 8) Cheltuelile făcute cu căutarea și hrana persoanelor ranite în aperiarea vasului și cheltuelile funerarii, în cas de morte a acelor persoane;
- 9) Salariile și hrana persoanelor echipajului în timpul opririi sau împiedicării, cînd vasul este oprit în caletoria prin faptul unui Stat străin, sau este constrîns a sta într'un port din cauza unui resbel ce ar supraveni, sau din o alta asemenea cauza ce împiedica caletoria la portul de destinatiune, pînă cînd vasul și povara sînt liberate de obligațiunile ce le privesc;
- 10) Cheltuelile de intrare sau esire și taxele de navigațiune plătite într'un port unde vasul a fost silit a se opri din cauza furtunei, gonei inamicului sau piratilor, ori a intrării de apa, provenită din cas fortuit sau forta majoră;
- 11) Salariile și hrana persoanelor echipajului într'un port de oprire silită în timpul reparațiunilor necesare pentru continuarea caletoriei, cînd reparațiunile constituiesc avaria comuna;
- 12) Cheltuelile de descărcare se reîncărcare a obiectelor puse pe uscat pentru înlesnirea sau facerea sus diselor reparațiuni ale vasului într'un port de oprire silită; cheltuelile pentru paza și chirie a magasielor unde acele obiecte au stat în deposit;
- 13) Cheltuelile făcute pentru a se obține liberarea sau restituirea vasului oprit, cînd oprirea nu provine dintr'o cauza ce ar privi exclusiv pe vas, persona căpitanului sau aceea a armatorului, precum și salariile și hrana persoanelor echipajului în timpul necesar pentru obținerea unei asemenea liberari sau restituiri, dacă ea a fost obținută;
- 14) Cheltuelile de descărcare pentru ușurarea vasului, cînd a trebuit să se facă în timp de furtuna sau din alta cauza privitoare la scăparea comuna a vasului sau a povereii, și daunele ce vasul sau povara au suferit cu ocasiunea descarcării și reincarcării;

15) Pagubele pe cari vasul sau povara le-au încercat în cufundarea la mal de buna-voe, pentru scăparea vasului de furtuna, de prada sau de alt pericol iminent;

16) Cheltuelile făcute pentru scoterea d'asupra apei a vasului cufundat în casul de mai sus, și recompensele datorite pentru lucrările și serviciile aduse în asemenea ocaziuni;

17) Perderea și stricăciunile suferite de lucrurile puse în luntre sau barci pentru ușurarea vasului în casurile aretate la numărul 14, copriindu-se partea de contribuțiune ce s'ar datori chiar luntrelor sau barcilor; de asemenea și pagubele suferite de obiectele remase pe vas, întru cât asemenea pagube pot fi considerate ca avarii comune;

18) Primele și interesele împrumuturilor maritime contractate pentru a face față cheltuielilor considerate între avariile comune, și primele de asigurare ale acelorași cheltuieli, precum și perderea ce trebuie să se plătescă proprietarului mărfurilor vândute în timpul caletoarei într'un port de oprire silită, pentru acoperirea acelorași cheltuieli;

19) Cheltuelile regulării avariilor comune.

Nu sînt considerate ca avarii comune, cu tote ca sînt făcute de buna-voe, pentru binele și scăparea comuna; pagubele încercate de vas sau cheltuelile făcute pentru densul cînd provin din vitiu, sau vechime a vasului, sau din culpa ori negligența căpitanului sau a echipajului .

Obiectele de armament ale vasului aruncate în mare, ancorele, lanțurile sau alte obiecte părăsite chiar de buna-voe, pentru binele și scăparea comuna, nu pot fi trecute între avarii, dacă nu sînt descrise în inventariul bordului ținut conform dispozițiilor art. 510.

Aruncarea în mare a proviziunilor vasului nu poate fi, nici într'un cas, considerată ca avaria comuna.

Articolul 656

Se considera ca avarii comune:

1) Prețul sau indemnitatea pentru rescumperarea omenilor echipajului trimiși pe uscat în serviciul vasului și făcuți prizonieri sau ținuți ca ostateci;

2) Cheltuelile unei carantine neprevedute la facerea contractului de inchiriare, dacă ea privesce și vasul și povara, precum și cheltuelile în timpul carantinei.

Articolul 657

Dacă este necesitate de a se arunca în mare lucruri, trebuie a se începe cu cele mai puțin necesare, mai grele și de mai puțin preț, pe cat va fi cu putinta, și apoi lucrurile dupe anteia podela a vasului și succesiv cele-alte.

Articolul 658

Sînt avarii particulare tote pagubele încercate și tote cheltuelile făcute numai pentru vas, sau numai pentru povara.

Ast-fel sînt:

1) Ori-ce pierdere sau paguba suferită de lucrurile încărcate, prin furtuna, incendiu, prada, naufragiu, cufundare, sau prin ori-ce alt cas fortuit sau de forta majoră;

2) Perderea catartelor, pânzelor, franghielor, ancorelor, sau ori ce alta paguba suferită de vas din cauzele menționate mai sus;

3) Ori-ce paguba suferită din vitiul însuși al vasului sau al mărfurilor;

4) Cheltuelile pentru ori-ce oprire causata din vitiul vasului, din intrare de apa provenind din vechimea lui, din lipsa de proviziuni pe bord, sau din ori-ce alta cauza imputabilă proprietarului, armatorului sau căpitanului;

5) Salariul și hrana marinarilor în timpul carantinei ordinare, sau în timpul reparațiilor provenite din vitiu sau vechimea vasului, sau din o alta cauza imputabilă proprietarului, armatorului sau căpitanului, sau în timpul oprirei ori sederei într'un port ce ar privi numai vasul sau numai povara, și cheltuelile pentru a obține în acest cas liberarea uneia sau alteia;

6) Cheltuelile pentru conservarea mărfurilor încărcate sau pentru repararea butoaielor, ladilor sau sacilor în cari sînt puse, cînd aceste cheltuieli nu provin din pagube considerate ca avarii comune;

7) Excedentul nvalului în casul prevedut de art. 580:

Pagubele intemperate mărfurilor prin accidente provenind din negligența căpitanului sau celor-l'alte persoane ale echipajului sînt avarii particulare în sarcina proprietarului acelor mărfuri, avend acesta dreptul de acțiune pentru despăgubire contra căpitanului, sau asupra vasului și asupra navlului.

Capitanul raspunde de pagubele cauate proprietarilor vasului, prin lungă sau arbitrară ședere în porturi.

Capitolul 2

Despre contribuțiune

Articolul 659

Avariile particulare se suporta și se plătesc de către proprietarul lucrului care a încercat paguba, sau a dat ocaziune la o cheltuiala.

Avariile comune sînt proporțional împărțite între povara și jumetate a vasului și a navlului.

Valoarea lucrurilor aruncate este coprinsa în formarea masei ce urmeza să contribuie.

Articolul 660

Bagagele persoanelor echipajului și ale caletorilor nu contribuiesc la avaria comuna dacă sînt scapate, dau însă dreptul la contribuțiune, dacă sînt aruncate în mare sau sufer vre-o stricăciune.

Articolul 661

Lucrurile ce nu se coprind în polița de încărcare, sau pentru cari nu exista declarațiunea căpitanului, de se vor fi aruncat în mare, nu se plătesc; iar de au scăpat, contribuiesc.

Articolul 662

Lucrurile încărcate pe podela de sus a vasului, contribuiesc în tot-d'a-una la avariile comune, dacă sînt scapate. Dacă lucrurile sînt aruncate în mare sau stricate prin aruncare, afară de cazul caletoriilor prevedute în ultimul aliniat al art. 508, proprietarul nu este primit a cere despăgubire pentru pierderea sau stricarea lor, de cat de la capitanul care le-a încărcat pe podela vasului fără învoirea scrisă a încărcătorului. În cas contrariu, o specială contribuțiune are loc între vas, navlu și cele-alte lucruri încărcate pe podela, deosebit de contribuțiunea generală pentru avariile comune la tota povara.

Articolul 663

Dacă aruncarea în mare nu scapa vasul, nu e loc la contribuțiune. Lucrurile scapate nu sînt supuse la plata și nici la despăgubirea celor aruncate în mare sau stricate. Dacă aruncarea în mare scapa vasul și acesta, urmandu'și caletoria, se perde, lucrurile scapate contribuiesc la aruncare dupe valoarea lor în starea în care se afla, scadendu-se cheltuelile făcute pentru scăpare. Lucrurile aruncate în mare nu contribuiesc în nici un cas la plata pagubelor ce se vor fi intemplat în urma aruncării lucrurilor scapate. Povara nu contribuie la plata vasului perdut sau ajuns în stare de a nu mai putea naviga.

Articolul 664

În cas de pierdere a lucrurilor puse în luntre sau barci pentru ușurarea vasului, repartitiunea pierderii se face asupra vasului și asupra întregii poveri. Dacă vasul se perde cu restul poverii, nu e loc la contribuțiune pentru lucrurile puse în barci sau luntre, de și acestea ar ajunge bine în port.

Articolul 665

Dacă, dupe repartitiune, lucrurile aruncate în mare sînt redobendite de proprietarii lor, aceștia vor restitui căpitanului și persoanelor interesate ceea ce au primit din contribuțiune, scadendu-se pagubele cauate prin aruncare și cheltuelile făcute pentru redobendire.

Articolul 666

Vasul contribuie pentru valoarea ce are la locul descarcării, sau pentru prețul cu care ar putea fi vîndut, scadendu-se avariile particulare chiar posteriore avariei comune. Navlul ce, prin faptul conventiunei aretate la art.587, e cîștigat chiar în cas de pierdere a lucrurilor încărcate, nu este supus la contribuțiune:

Articolul 667

Lucrurile scapate și cele aruncate în mare sau în ori-ce alt chip sacrificate, contribuiesc în proporțiune cu valoarea ce au la locul descarcării. Dacă a avut loc convențiunea aretata în articolul precedent, navlul nu se scade din valoare.

Articolul 668

Natura, specia și calitatea lucrurilor ce urmeza să contribuie și a celor aruncate sau sacrificate, se stabilește prin polițele de încărcare, facturi și, în lipsa, prin ori-ce alte midloce de proba admise de lege. Cînd în polița de încărcare calitatea sau valoarea lucrurilor încărcate nu este cea adeverata și în realitate lucrurile sînt de o valoare mai mare, ele contribuiesc dupe valoarea lor reală, dacă sînt scapate, și se plătesc dupe calitatea și valoarea indicată, dacă sînt aruncate în mare sau stricate. Dacă însă lucrurile sînt de o calitate sau o valoare mai mica celei declarate prin polița de încărcare, ele contribuiesc dupe calitatea și valoarea indicată, dacă sînt scapate, și se plătesc dupe valoarea lor reală, dacă sînt aruncate în mare sau stricate.

Articolul 669

Capitanul va încheia proces-verbal despre ori-ce hotărîre va lua și despre operațiunile urmate pentru scăparea comuna, îndată ce acesta 'i va fi cu putinta. Procesul-verbal va coprinde motivele hotărîrei și va areta în mod sumar lucrurile aruncate sau stricate; va fi subscris de fruntasii echipajului sau va areta motivele nevoinței lor de a subscrie și va fi transcris în registrul vasului. O copie de pe acest proces-verbal, subscrisă de căpitan, va fi alăturată la raportul prevedut de art. 526.

Articolul 670

Descrierea, prețuirea și repartitiunea perderilor și pagubelor va fi facuta, în locul de descărcare al vasului, prin îngrijirea căpitanului de către experți, numiți, în tera, de președintele tribunalului respectiv și, în lipsa de tribunal, de către judecătorul de ocol; iar în tera străină, de autoritatea consulară română și, în lipsa, de autoritatea locală.

Repartitiunea propusă de experți va fi supusă, în tera, cercetării tribunalului respectiv sau judecătorului de ocol și, în tera străină, autorității locale competente.

Articolul 671

Acțiunea pentru avaria contra chiriașului, vasului și contra destinatarului nu poate avea loc dacă capitanul a primit navlul și a predat lucrurile încărcate fără a protesta, chiar când plata lucrurilor, chiar când plata navlului ar fi fost facuta înainte.

Titlul VIII

DESPRE PAGUBELE CAUSATE PRIN LOVIREA VASELOR (ABORDAGIU)

Articolul 672

Dacă lovirea vaselor a avut loc din cas fortuit sau forta majoră, pagubele și pierderile provenite din acesta cauza sînt în sarcina lucrurilor ce au suferit, fără drept de despăgubire.

Articolul 673

Dacă lovirea s'a intemplat din culpa unuia din vase, pagubele și pierderile sînt în sarcina vasului în culpa Despăgubirile datorite persoanelor morte sau ranite sînt privilegiate în cas de neajungere a sumei de împărțit.

Articolul 674

Dacă nu se dovedesce căruia dintre vase se poate imputa culpa, sau dacă culpa se dovedesce a fi comuna, fie-care suferă pagubele și pierderile încercate fără drept la vre-o despăgubire; cu toate acestea, fie-care vas este obligat în mod solidar la plata pagubelor și perderilor cauate lucrurilor încărcate și a leziunilor cauate persoanelor, conform dispozițiilor celor două articole precedente.

Articolul 675

Responsabilitatea vaselor stabilită prin articolele precedente, nu așera de răspundere pe autorii culpei către persoanele vatemate și către proprietarii vaselor.

Articolul 676

Cînd un vas a lovit, nu din culpa sa, pe un altul, ci pentru ca el însuși a fost lovit din culpa unui al treilea, toate răspunderea este în sarcina acestuia.

Articolul 677

Acțiunea de despăgubire, pentru daunele provenind din lovirea vaselor, nu poate fi admisă dacă nu s'a făcut, în termen de trei zile, către autoritatea locului unde s'a intemplat faptul, sau a primului port în care vasul s'a oprit. Pentru pagubele cauate persoanelor sau mărfurilor, lipsa de protestare sau reclamațiune nu vatemala drepturile persoanelor cari nu se găsesc pe vas, sau nu erau în pozițiune ași manifesta voința.

Titlul IX

DESPRE CREANȚELE PRIVILEGIAȚE

Capitolul 1

Dispozițiuni generale

Articolul 678

Privilegiile stabilite prin acest titlu trec înaintea ori-căruia alt privilegiu general sau special asupra mobilelor, stabilit prin codicele civil.

Articolul 679

În ori-ce cas de deteriorare sau micșorare a lucrului asupra căruia exista privilegiul, acesta se exercită pe ceea ce remane, sau se redobîndeste ori se scapa.

Articolul 680

Dacă creditorul ce are un privilegiu asupra unuia sau mai multor obiecte, este primat asupra prețului acestor obiecte de un creditor al căruia privilegiu se întinde și asupra altor obiecte, cel d'anteiu este subrogat în privilegiul aparținînd ultimului creditor.

Același drept 'l au asemenea și cei-alți creditori privilegiați cari suferă o pierdere în urma sus aretatei subrogatiuni.

Articolul 681

Creanțele privilegiate în același grad concursa între densele în cas de nesuficienta a lucrului în proporțiune cu cat au sa ia, dacă sînt contractate în același port

Dar dacă asemenea creanțe iau naștere în urma, dupe reluarea caletoriei, creanțele posteriore sînt preferite celor anteriore.

Articolul 682

Dacă titlul creanței privilegiate este la ordin, girul transmite și privilegiul.

Capitolul 2

Despre creanțele privilegiate asupra lucrurilor încărcate

Articolul 683

Sînt privilegiate asupra lucrurilor încărcate, și plătite în ordinea preveduta prin prezentul articol, creanțele urmatoare:

- 1) Cheltuielile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor pentru acte de conservatiune și de urmărire a lucrurilor;
- 2) Cheltuielile, indemnizațiile și primele de scăpare datorite pentru ultima caletoria;
- 3) Drepturile vamale datorite pentru lucruri la locul de descărcare;
- 4) Cheltuielile de transport și descărcare;
- 5) Chiria magasielor în cari lucrurile descărcate au fost depuse;
- 6) Sumele datorite ca contributiune pentru avariile comune;
- 7) Primele de asigurare;
- 8) Capitalul și procentele datorite pentru obligațiunile contractate de căpitan asupra poverii, în casurile prevedute de art. 519 și cu îndeplinirea formalităților prescrise;
- 9) Ori-ce alt împrumut maritim cînd acela ce a dat bani poseda polița de încărcare.

Articolul 684

Privilegiile aretate în articolul precedent nu se conserva, dacă acțiunea nu este exercitată în termen de cinci-spre-dece zile de la descărcare și înainte de trecerea lucrurilor încărcate în mana celor de al treilea.

Pentru sechestrarea, darea în gagi și vinderea silită a lucrurilor supuse privilegiului, se aplică regulile generale stabilite prin codicele de procedura civilă, afară de casurile în cari codicele de comerci nu ar dispune într'alt-fel.

Capitolul 3

Despre creanțele privilegiate asupra navlului

Articolul 685

Sînt privilegiate asupra navlului și admise la plata, în ordinea aci aretata, urmatoarele creanțe:

- 1) Cheltuielile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor pentru acte de conservare și urmărire;
- 2) Cheltuielile, indemnizațiile și primele de scăpare, datorite pentru ultima caletorie;
- 3) Salariile, retribuțiunile și indemnizațiile datorite persoanelor echipajului pentru caletoria în care s'a cîștigat navlul;
- 4) Sumele datorite ca contributiune la avarii comune;
- 5) Primele de asigurare;
- 6) Capitalul și procentele datorite pentru obligațiunile contractate de căpitan asupra navlului, în casurile prevedute de art. 519 și cu îndeplinirea formalităților prescrise;
- 7) Pentru despăgubirile datorite chiriașilor vasului pentru nepredarea lucrurilor încărcate sau pentru avarii suferite de densele din culpa căpitanului sau persoanelor echipajului în ultima caletorie;
- 8) Ori-ce alta datorie cu împrumut maritim sau cu gagi asupra navlului, transcrisă și adnotata pe actul de naționalitate.

Capitolul 4

Despre creanțele privilegiate asupra vasului

Articolul 686

Vasele sau părțile lor, chiar cînd s'ar afla în posesiunea unei a treia persoane, sînt supuse la plata creanțelor ce legea declara privilegiate, în modul și marginele mai jos stabilite.

Articolul 687

Sînt privilegiate asupra vasului și admise la plata asupra prețului sau și în ordinea aretata în prezentul articol, creanțele urmatoare:

- 1) Cheltuielile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor pentru acte de conservatiune și urmărire a vasului;
- 2) Cheltuielile, indemnizațiile și primele pentru scăpare, datorite pentru ultima caletorie,

- 3) Taxele de navigațiune stabilite prin lege;
 - 4) Salariile piloților, salariul custodelui și cheltuelile de paza a vasului, dupe intrarea lui în port;
 - 5) Chiria magasielor pentru păstrarea uneltelor și instrumentelor vasului;
 - 6) Cheltuelile de întreținere a vasului și a uneltelor și instrumentelor sale dupe ultima sa caletorie și intrare în port;
 - 7) Salariile, retribuțiunile și indemnizațiile datorite conform dispozițiilor titlului III al acestei cărți, căpitanului și celor-alte persoane ale echipajului pentru cea din urma caletorie;
 - 8) Sumele datorite ca contribuțiune la avariile comune;
 - 9) Capitalul și procentele datorite pentru obligațiunile contractate de căpitan la trebuințele vasului în casurile prevedute de art. 519 și cu îndeplinirea formalităților prescise;
 - 10) Primele de asigurarea vasului și accesoriilor sale pentru cea din urma caletorie, dacă asigurarea a fost facuta pentru un timp determinat sau cu caletoria, și pentru vasele cu abur ce fac caletorii periodice asigurate pentru un timp determinat, primele corespundetore cu cele din urma șase luni; și deosebit de acestea, în asociațiunile de asigurare mutuala, reparațiunile și contribuțiunile pentru ultimele șase luni;
 - 11) Indemnitatele datorite chiriașilor pentru nepredarea lucrurilor încărcate sau pentru avariile suferite de densele din culpa căpitanului sau a echipajului , în ultima caletorie;
 - 12) Prețul vasului datorat încă vindetorului;
 - 13) Creanțele aretate la numărul 9 de mai sus, ce au fost transcise și adnotate tardiu; ori-ce alta creanta de împrumut maritim asupra vasului și creanțele pentru cari vasul a fost dat în gagiu.
- În cas cînd mai multe creanțe din cele prevedute de numărul 13 se afla în concurenta, preferinta se determina dupe data transcripțiunei titlului și adnotatiunei lui pe actul de naționalitate.

Articolul 688

Girantul, cesionarul, subrogatul sau creditorul care a primit în gagiu o creanta asupra unui vas, transcrisă și adnotata, vor putea cere să se menționeze, pe registrul căpitaniei portului și pe actul de naționalitate al vasului girul, cesiunea, subrogatiunea sau constituirea gagiului ce a avut loc.

Articolul 689

Privilegiile aretate în articolele precedente nu se pot exercita, dacă creanțele nu sînt probate și privilegiile nu sînt conservate în modul următor:

- 1) Cheltuelile de judecată cu compturile lichidate de judecătorul competent dupe formele stabilite prin legile de procedura;
- 2) Cheltuelile, indemnizațiile și primele pentru scăpare, și salariile piloților, cu sentințe, cu atestate ale autorității maritime și cu cele-alte probe ce autoritatea judecătoreasca va crede de cuviință a admite, dupe impregiurari;
- 3) Taxele de navigațiune cu recipisele autorităților competente;
- 4) Salariul custodelui, cheltuelile de paza aretate în numărul 4 al art. 687 și creanțele aretate în numărul 5 al art. 683 și în alineatele 5 și 6 ale art. 687 prin state aprobate de presidentul tribunalului respectiv;
- 5) Salariile și retribuțiunile căpitanului și celor-l'alte persoane ale echipajului , cu rolurile de armament și desarmament extrase din oficiurile autorității maritime, cele-l'alte indemnități cu raportul căpitanului și cu cele-l'alte probe ale intemprarilor ce le-au dat nascere;
- 6) Creanțele pentru contribuțiuni la avariile comune, cu actele relative la repartitiunea lor;
- 7) Creanțele aretate la numărul 8 de sub art. 683 la alineatul 6 de sub art. 685 și la alineatul 9 de sub art. 687 prin procesele-verbale subscise de fruntasii echipajului , ordinele de autorizatiune, statele subscise de căpitan și confirmate de experți, prin actele de vindare și procesele verbale subscise de el, sau prin mijlocul altor acte, dovedind necesitatea cheltuelilor.
- 8) Primele de asigurare, cu polițele de asigurare sau cu alte titluri subscise de asigurat și cu extractele de pe registrele mijlocitorilor de asigurare; repartitiunile sau contribuțiunile în societățile de asigurare mutuala, cu extractele de pe registrele de admitere a vaselor în societate;
- 9) Indemnitatele datorite chiriașilor unui vas cu sentințele ce le-au lichidat; și dacă la timpul distribuiri prețului, sentinta de condamnare la despăgubire e pronunțată, iar daunele-interese nu sînt încă lichidate, creditorii pot, dupe impregiurari, să fie admiși la plata despăgubirii pentru o sumă aproximativă, dând cauțiune ca vor restitui ceea ce se va constata ca au primit mai mult; tot ast-fel vor fi admiși la plata și creditorii posteriori celor d'anteiu, dacă vor da cauțiune de restituire;
- 10) Vinderea vasului cu actul de vindare, transcris și adnotat în modul stabilit prin art. 493;
- 11) Creanțele aretate la numărul 9 de sub art. 683, la numărul 8 de sub art. 685 și la numărul 13 de sub art. 687, cu actele respective transcise și adnotate în modul prescrist.

Articolul 690

Afară de regulile generale pentru stingerea obligațiunilor, privilegiile creditorilor asupra vasului se sting:

- 1) Prin vindarea silită, facuta sau dupe cererea creditorilor sau pentru alta cauza, dupe formele stabilite de procedura comercială și dupe plata prețului asupra căruia privilegiul a trecut;

2) Prin expirarea termenului de trei luni, în cas de înstrăinare de buna-voe a trecut;

Acest termen începe de la data transcrierii actului de înstrăinare, dacă vasul se găsește în timpul transcripției în circumscriptiunea unde e înscris; și de la data întorcerei sale în disa circumscriptiune, dacă transcripțiunea înstrăinării s'a făcut după plecarea vasului, cu condițiunea ca în termen de o luna de la data transcripțiunii, vindarea să fie notificată creditorilor privilegiați a căror titluri se afla transcrise și adnotate pe actul de naționalitate.

Stingerea privilegiului nu poate avea loc față cu creditorul privilegiat, care înainte de expirarea termenului a chemat în judecata pe cumpătorul vasului pentru a obține recunoașterea privilegiului său.

Articolul 691

Achizitorul unui vas sau unei părți din vas, pentru a-l purga de creditele creanțelor privilegiate, la cari nu este obligat personal, e dator să notifice creditorilor, înainte de punerea în gagi sau urmărirea vasului, un act conținând:

- 1) Data și felul titlului său, datele transcripției titlului și adnotării pe actul de naționalitate;
- 2) Numele și pronumele autorului său;
- 3) Numele, felul și capacitatea vasului;
- 4) Prețul convenit și ori-ce altă sarcină impusă achizitorului sau valoarea ce el oferă să plătească;
- 5) Lista creditorilor cu aretarea numelui și pronumelui lor, a sumelor ce li se datoresc; data titlurilor lor, a transcripției și adnotatiunii pe actul de naționalitate;
- 6) Oferta de depunere a prețului convenit sau a valorii declarate, pentru a fi împărțită între creditori;
- 7) Alegerea domiciliului la reședința tribunalului care ar fi competent să proceda la vindarea cu licitațiune, dacă acesta ar trebui să aibă loc.

Un extract sumar de pe acest act se va publica în foia anunțurilor judiciare a locului unde se afla oficiul maritim la care vasul este înscris; acesta va ține loc de notificatiune pentru creanțele nesupuse publicității.

Articolul 692

Ori-ce creditor privilegiat sau fidejutorul unor asemenea creanțe, poate, în termen de 15 zile de la notificarea sau publicațiunea sus aretată, să ceară vindarea prin licitațiune publică a vasului, oferind suirea prețului cu a de cea parte, și dând cautiune pentru plata prețului și pentru îndeplinirea ori-carei alte sarcini.

Acesta cerere, subscrisă de cel ce o face sau de un procurator special al său, va fi notificată achizitorului cu citatiune de înfățișare d'înaintea tribunalului locului unde vasul este înscris, pentru ca judecata să se pronunțe atât asupra admisibilității cautiunii, cât și asupra cererii de vindare.

Articolul 693

Dacă vindarea n'a fost cerută în termenul și modul stabilit prin articolul precedent, sau dacă cererea este respinsă, prețul rămâne fixat definitiv și, prin depunerea lui, achizitorul obține proprietatea vasului sau unei părți din el, liberă de ori-ce privilegiu.

În acest caz privilegiile trec asupra prețului depus, cari urmează a fi distribuit ca în cazurile de vindare silită.

Dacă cererea este admisă, tribunalul, prin aceeași sentință, va autoriza vindarea vasului, care se va face conform dispozițiilor cuprinse în procedura codicelui comercial.

Articolul 694

Radierea transcripțiilor sau a adnotării privilegiilor nu se va putea face decât după consimțimentul părților interesate sau în virtutea unei sentințe rămase definitive.

Ori-cine poate obține un act dovedind existența unei sau mai multor transcripțiuni asupra unui vas sau unei părți din el, sau un certificat că nu există nici o sarcină.

Cartea III DESPRE FALIMENT

Titlul I

DESPRE DECLARAȚIUNEA DE FALIMENT ȘI DESPRE EFECTELE SALE

Articolul 695

Comerciantul care a încetat plățile pentru datoriile sale comerciale, este în stare de faliment.

Articolul 696

Falimentul se declară prin hotărâre judecătorească pronunțată după declarațiunea falitului, sau după cererea unui ori a mai multor creditori, sau din oficiu.

Articolul 697

Declarațiunea falimentului se pronunță de tribunalul de comerț și jurisdicțiunea căruia debitorul 'și are principalul său stabiliment comercial.

Tribunalul este investit cu întreaga procedura a falimentului, și va judeca acțiunile derivend dintr'ensul, dacă prin natura lor nu vor fi de competența jurisdicțiunii civile.

Formele de procedura în acesta materie se reguleza prin dispozițiunile speciale coprinse în cartea IV și prin acele ale codicelui de procedura civilă.

Articolul 698

Falitul va fi dator ca în cele trei zile de la încetarea plăților, în cari se cuprinde și ziua încetării lor, să facă declarațiunea la tribunalul de comerț așezat în articolul precedent.

Declarațiunea trebuie să fie însoțită de depunerea bilanțului, datat, semnat și certificat de falit ca este adevărat și de registrele sale de comerț în starea în care se afla.

Bilanțul trebuie să cuprindă indicațiunea și estimațiunea aproximativă a tuturor bunurilor mobile și imobile ale falitului, starea datoriilor și a creanțelor cu numele, prenumele și domiciliul fie-cărui creditor, și pe cât se va putea cauza fie-carei datorii, tabloul profitelor și pierderilor precum și al cheltuielilor personale ale falitului și familiei sale din tot timpul exercițiului comerțului său pe cât se va putea.

Articolul 699

Ori-ce creditor, a cărui creanță are o cauză comercială, poate să ceară tribunalului competente declarațiunea în faliment a debitorului său comerciant, probând încetarea plăților.

Nu sînt admiși a cere declarațiunea în faliment descendenții, ascendenții și soțul debitorului.

Articolul 700

Dacă încetarea plăților unui comerciant este notoria, sau dacă ea rezultă din alte fapte neîndoioase, tribunalul va declara falimentul din oficiu; însă va putea, de va crede necesar, să asculte mai înainte pe falit.

Articolul 701

În cele d'ainteiu șapte zile a fie-carei luni portării și judecătoria de ocol vor transmite președintelui tribunalului de comerț în jurisdicțiunea căruia se afla, sau a tribunalului civil care-i ține locul, un tablou de protestele făcute în cursul lunii precedente

Acest tablou trebuie să arate data fie-cărui protest, numele și domiciliul persoanelor căror s'a făcut, și care a cerut protestul, scadența obligațiunei protestate, suma datorită și motivele refuzului de plată.

Aceste tablouri se vor face pe formulare tipărite trimise de ministru și vor trebui să fie cusute în fascicule lunare și păstrate la grefa, pentru ca ori-cine să poată lua cunoștința de densele.

Portărele sau judecătorul de ocol care nu îndeplinește această obligațiune va fi supus la o amendă de la 5 pînă la 50 de lei, pe care o va pronunța completul tribunalului.

Articolul 702

Comerciantul care s'a retras din comerț va putea fi declarat în faliment, însă numai în decursul a cinci ani de la acest eveniment, și numai cînd încetarea plăților a avut loc în timpul exercițiului comerțului, sau chiar în anul următor, pentru datorii decurgend din același exercițiu

Se va putea încă declara falimentul după moartea comerciantului, însă numai în decursul anului de la acest eveniment.

Articolul 703

Prin sentința declarativă de faliment tribunalul trebuie:

- 1) Să numesca din sinul sau un judecător-comisar pentru procedura falimentului;
- 2) Să ordone punerea sigiliilor;
- 3) Să numesca un sindic provisoriu;
- 4) Să fixeze ziua, ora și locul unde creditorii să se adune, în cursul a 20 zile de la data sentinței, pentru numirea membrilor delegațiunei de supraveghere și pentru a fi consultați asupra numirii definitive a sindicului;
- 5) Să stabilească un termen nu mai mare de o lună, în cari creditorii trebuie să prezinte la grefa tribunalului declarațiunea creanțelor lor;
- 6) Să determine ziua și ora în care se va proceda, la reședința tribunalului, la încheierea procesului-verbal pentru verificarea creanțelor în decursul celor două-deci de zile următoare.

Sentința trebuie încă să conțină ordinul către falit de a infatiza pînă în trei zile bilanțul în forma stabilită prin art. 698 și registrele sale de comerț dacă nu sînt deja depuse.

Această sentință este executoria provisoriu.

Articolul 704

Cînd averea unui comerciant declarat în faliment se afla și în alte localități, judecătorul-comisar va interveni prin comisiune rogatorie către autoritatea judecătorească locală pentru punerea sigiliilor și încheierea actelor constatatoare acestei operațiuni.

Articolul 705

Un extract copriind dispozitivul sentinței declarative de faliment se va publica în foia anunțurilor judiciare și se va afișa în sala tribunalului.

Articolul 706

Falitul are dreptul să facă opozițiune în contra sentinței declarative de faliment, pronunțată din oficiu, sau dupe cererea unui ori a mai multor creditori, înaintea tribunalului care a pronunțat-o, pînă în termen de opt zile de la afișarea copiei dupe sentința pe usa tribunalului.

Ori-ce alta persona interesată are dreptul să facă opozițiune în contra sentinței declarative de faliment pînă în cinci-spre-dece zile de la data îndeplinirii aceluiași formalități.

Sentința asupra opozițiunii se da contradictoriu cu sindicul.

Articolul 707

Îndată dupe pronunțarea sentinței declarative de faliment, procurorul tribunalului va trebui sa ia cunoștința în ori-ce cas de tote actele din dosar, spre a vedea dacă este loc la o acțiune penală.

În acest cas, președintele tribunalului trebuie, pînă în doua-deci și patru de ore, sa comunice procurorului copie dupe sentința declarativă de faliment, cu tote cele-alte acte și informațiuni aflate în tribunal.

Articolul 708

Tribunalul de comerț este în drept sa ordone de o-data cu pronunțarea sentinței declarative de faliment, sau în urma, în ori-ce stare a procedurii, arestarea falitului în contra căruia se ivesc indicii suficiente de răspundere penală, mai cu seama în casuri de disparițiunea sau lipsa nejustificată a depunerii bilanțului sau a registrelor de comerț și chiar arestarea celor-lalți complici sau culpabili de infracțiunile prevedute în titlul VIII al acestei cărți. Ordonanța de arestare trebuie să fie imediat comunicată procurorului, prin îngrijirea căruia se va procede la arestare.

Articolul 709

Procedura falimentului înaintea jurisdicțiunii comerciale, și instrucțiunea sau procedura penală se vor urma independente una de alta și fără întrerupere, afară de casurile prevedute la art. 852 și la alin. 1 al art. 874.

Judecătorul de instrucțiune poate culege de la tribunalul de comerț, de la judecătorul-comisar și de la sindic ori-ce informațiuni și ori-ce științe de cari ar avea trebuința; poate asemenea verifica sau cere copii ori extracte dupe actele procedurii falimentului, precum și dupe registrele și hârțile falitului dar nu poate să le ridice de la grefa tribunalului comercial.

Completîndu-se instrucțiunea, judele-instructor trebuie în ori-ce cas să se pronunțe dacă este sau nu cas de urmărire în contra inculpaților.

Deciziunea definitivă a instanțelor penale va trebui să fie notată pe marginea sentinței declarative de faliment și se va publica ca și acesta.

Articolul 710

Numele și prenumele falitului se va înscrie într'un tablou afișat în sala tribunalului care a declarat falimentul și în sala burselor de comerț.

Acei al căror nume figureza pe acest tablou nu pot intra în localurile burselor

Acesta dispozitiune trebuie să fie înscrisă pe tablou.

Articolul 711

Pînă ce nu se termina procedura falimentului, falitul nu se poate departa de la domiciliul sau fără o permisiune a judecătorului-comisar, și este dator să se prezinte înaintea celui judecător ori de câte ori va fi chemat

Însă dacă judecătorul se va convinge ca falitul este împiedicat de a se infatisa în persona din cause bine-cuvenite, poate să-l autorizeze a se infatisa prin mandatar.

Articolul 712

Sentința declarativă de faliment ridică de drept falitului, din ziua pronunțării sale, administrațiunea bunurilor sale, chiar și a aceluia pe cari le-a dobîndit în timpul falimentului.

Acțiunile cari aparțin falitului nu vor putea fi exercitate de cat de către sindic, afară de acele cari privesc drepturile lui exclusiv personale, sau cari sînt străine falimentului.

Din ziua declarațiunii falimentului, nici o acțiune în contra falitului privitoare la bunurile sale mobile sau imobile, și nici un act de executare asupra aceluiași bunuri, nu va putea fi intentat sau îndreptat de cat în contra sindicului.

Tribunalul, dacă găsește cu cale, poate permite sau ordonă ca falitul să fie citat în cauza, mai cu seama atunci cînd ar avea interese opuse cu sindicul.

Falitul are dreptul sa intervină în cesiunile din cari pot sa decurgă în sarcina sa o imputare de bancruta.

Articolul 713

Sentința declarativă de faliment suspendă, numai față de masa creditorilor, curgerea dobîndilor a creanțelor negarantate prin ipoteca, gagi, sau alt privilegiu.

Dobenzile creanțelor garantate nu pot fi cerute de cat asupra sumelor provenind din vindarea bunurilor supuse privilegiului sau ipotecei; cînd însă din neajungerea acestor garanții dreptul creditorilor se exercită asupra masei hirografare, restul creanței neacoperit se determina, fără a se tine în sema dobenzile posteriore datei sentinței declarative de faliment.

Articolul 714

Datoriile cu scadența obligatoria în sarcina falitului, și acele a căror scadenta este subordonata voinței sale, sînt considerate ca ajunse la scadenta prin efectul declaratiunei falimentului.

Articolul 715

Pentru chiriile datorite de falit, actele de executare asupra bunurilor mobile cari servesc la comerțul seu vor fi suspendate în timp de trei-deci de zile de la data sentinței declarative de faliment, afară de mesurile conservatoare și de dreptul pe care proprietarul 'l dobendise mai d'înainte pentru a reîntra în posesiunea bunurilor închiriate Cînd proprietarul a obținut acest drept, suspendarea actelor de execuțiune mai sus aretate inceteza de drept.

Articolul 716

Dacă falitul este locatar de imobile pentru trebuințele comerțului seu, și dacă contractul trebuie să dureze mai mult de un an de la data declaratiunei falimentului, masa creditorilor are facultatea sa ceta desființarea acelu contract, dînd proprietarului o dreapta despăgubire.

Articolul 717

Prin sentinta declarativă de faliment, sau printr'o alta posteriore, tribunalul, din oficiu sau dupe cererea ori-cărui interesat, determina provisoriu ziua încetării plăților.

În lipsa de o determinare specială, încetarea plăților se socotesce ca a avut loc în ziua pronunțării sentinței care a declarat falimentul, sau în ziua morții falitului, sau în aceea a retragerii sale din comerț, dacă falimentul a fost declarat în urma acestor evenimente.

În nici un cas încetarea plăților nu se va putea fixa la o epoca mai departata de trei ani de la datele sus menționate.

Articolul 718

Singurul refus al unor plati pe temeiul de excepțiuni pe cari în buna credința debitorul 'l socotesce întemeiat, nu constituie o proba de încetarea plăților; precum asemenea faptul material al continuării plăților prin mijloce procurate în mod ruinator sau fraudulos, nu împiedica ca comerciantul să fie declarat ca în realitate este în stare de încetare de plati.

Articolul 719

În contra sentinței cari determina provisoriu la un timp anterior data încetării plăților, se poate face contestatiune înaintea tribunalului care a pronunțat'o, numai ca acesta contestatiune să fie notificată în cursul celor 8 zile de la încheierea procesului-verbal de verificarea creanțelor.

Tote contestațiunile în contra acestei sentințe se discuta contradictoriu cu sindicul în audienta fixată pentru discutarea contestațiunilor ivite la verificarea creanțelor, și se rezolva împreună cu densesle prin una și aceeași sentinta.

După expirarea acelu termen sau cînd sentinta care s'a pronunțat asupra contestatiunei nu mai este supusă opozițiunei sau apelului, data încetării plăților remane irevocabil determinata în privinta tutulor creditorilor.

Articolul 720

Tote actele și operațiunile falitului și tote plățile făcute de densul în urma sentinței declarative de faliment sînt nule de drept.

Sînt asemenea nule, față cu masa creditorilor:

- 1) Tote actele și înstrăinările cu titlu gratuit făcute în urma datei încetării plăților;
- 2) Plata datoriilor neajunse la scadenta facuta în urma sus disei date, fie în bani, fie prin cesiune, vindare, compensatiune sau alt-fel.

Articolul 721

Tote actele, plățile și înstrăinările făcute în fraudă creditorilor, în ori-ce timp ar fi fost făcute, trebuiesc să fie anulate conform dispozițiunilor art. 975 din codicele civil.

Articolul 722

Se presum făcute în fraudă creditorilor, și în lipsa de proba contrarie se anuleza față cu masa creditorilor, urmatoarele acte dacă sînt survenite în urma datei încetării plăților;

- 1) Tote actele, plățile și înstrăinările cu titlu oneros, cînd cel de al treilea cunoscea starea de încetare a plăților în cari se găsea comerciantul, cu tote ca încă nu era declarat falit;
- 2) Actele și contractele comutative, în cari valorile date sau obligațiunile luate de falit întrec cu mult ceea ce i s'a fost dat sau promis;
- 3) Plățile datoriilor ajunse la scadenta și exigibile, cari nu au fost efectuate în bani sau cu efecte de comerț;

4) Gagiurile, anticresele și ipotecele constituite asupra bunurilor debitorului.

Aceeași presumpțiune va avea loc și pentru actele, plățile și înstrăinările cu ori-ce titlu făcute în cele dece zile anterioare declarațiunii în faliment, chiar în lipsa punctelor extreme sus enunțate.

Articolul 723

Inscripțiunile ipotecare luate în virtutea unui titlu recunoscut valabil nu sînt coprinse în dispozițiunile articolelor precedente, numai să fie anterioare sentinței declarative în faliment.

Articolul 724

Dacă dupe încetarea plăților și înainte de pronunțarea sentinței declarative în faliment, comerciantul a plătit cambiale, acțiunea pentru restituirea banilor se va putea îndrepta numai în contra ultimului obligat pe cale de regres, care ar fi avut cunoștința de încetarea plăților în momentul cînd cambiala a fost trasa, sau girata.

Articolul 725

Dacă comerciantul a fost declarat falit dupe moartea sa, sau dacă more dupe declarațiunea în faliment, soțul, fiii și moștenitorii sei pot să se prezinte în persona sau prin mandatar, ca în locul defunctului, la formarea bilanțului, la cercetarea registrelor și la procedura falimentului.

Titlul II

DESPRE ADMINISTRAȚIUNEA FALIMENTULUI

Capitolul 1

Despre persoanele însărcinate cu administrațiunea falimentului

Articolul 726

Administrațiunea falimentului se va exercita de către un sindic numit de tribunal, cu supravegherea unei delegațiuni a creditorilor, sub direcțiunea judecătorului-comisar.

Ea are de scop conservarea și lichidarea bunurilor falitului și repartitiunea lor între creditori.

Secțiunea I

Despre sindic

Articolul 727

Sindicul se alege de tribunal dintre persoanele străine masei creditorilor, și cari să nu fie rude sau afini falitului pînă la al patrulea grad inclusiv.

Articolul 728

Camerile de comerț, în a căror circumscripțiune se găsesc orașe unde reșede un tribunal de comerț, sau sînt notabile prin importanța comercială, pot forma o listă de persoanele cele mai apte pentru sarcina de sindic în falimente, deliberând cu scrutin secret.

Lista se comunică președintelui tribunalului comercial respectiv, și se reînnoiesce la fie-care doi ani.

Persoanele înscrise în listă pot fi menținute în listă reînnoită.

Sindicii falimentelor nu încetează din funcțiunile ce li s'a conferit, cu toate că numele lor nu mai figurează pe noua listă făcută la expirarea celor doi ani.

Articolul 729

Acolo unde există listă indicată prin articolul precedent, sindicul trebuie să fie ales dintre persoanele coprinse în ea, dacă tribunalul, pentru motive ce le-ar enunța în sentința sau încheierea sa, nu va găsi cu cale să numească o altă persoană afară din listă.

Articolul 730

După prima adunare a creditorilor arătată prin art. 703, tribunalul, vădînd procesul-verbal al acestei adunări, declară definitivă numirea sindicului în persona provisoriu desemnată, sau conferă acesta sarcina unei alte persoane.

Articolul 731

Numirea provisorie sau definitivă trebuie să fie încunoscîntă imediat sindicului.

Sindicul care nu voiesce să primească însărcinarea, trebuie să declare tribunalului refuzul său în trei zile de la notificarea numirii.

Chiar în urma acestui termen, sindicul poate cere tribunalului să fie dispensat, însă nu poate părăsi însărcinarea pînă ce nu i se va numi un succesor, și pînă ce nu se va fi remis acestuia patrimoniul falimentului și comptul administrațiunii sale.

Articolul 732

Dacă creditorii în adunarea în care se încheie procesul-verbal de verificarea creanțelor sau mai în urma cererii ca în locul sindicului numit de tribunal să se numească un alt sindic de încrederea lor, de și acesta nu ar figura pe

lista eligibililor sau ar fi interesat în faliment, și dacă cererea lor este sprijinită de majoritatea cerută pentru validitatea concordatului, înlocuirea trebuie să fie acordată.

Articolul 733

Tribunalul poate în orice timp să revoce pe sindic și să-l înlocuiască cu o altă persoană, fie după cererea creditorilor, fie din oficiu, după ce însă mai întâi îl va fi ascultat în camera de consiliu.

Articolul 734

Sindicul în genere nu este ținut să dea garanție; dar dacă mijlocesc interese speciale derivând din natura patrimoniului falitului, sau din condițiunile administrațiunei, tribunalul îi poate impune asemenea obligațiune prin sentința declarativă de faliment, sau printr-o altă posterioară, din oficiu sau după stăruința delegatiunei creditorilor.

Cuantumul acestei garanții se determină de tribunal, luându-se și avisul delegatiunei.

Articolul 735

Tribunalul este în drept să determine suma retribuțiunei datorită sindicului pentru munca și serviciile sale.

Retribuțiunea nu poate consta decât într-o sumă fixată pentru totă durata falimentului, sau în o sumă determinată în proporțiune de atîta la suta asupra totalității valorilor încasate.

Ea se va plăti în rate sau în fracțiuni odată cu repartițiunile succesive de activ între creditori, și în proporțiune cu ceea ce densii primesc.

Secțiunea II **Despre delegațiunea creditorilor**

Articolul 736

Creditorii survegează administrațiunea falimentului prin mijlocul unei delegațiuni a trei sau cinci din ei, numită la cea dinainte adunare ce s-a fixat prin sentința declarativă de faliment.

Majoritatea creditorilor, a căror creanțe au fost verificate sau admise la pasiv, poate, în adunarea încheierei procesului-verbal de verificarea creanțelor, să schimbe pe membrii delegațiuni ori pe unul din ei, sau să le sporescă numărul de la trei la cinci.

Articolul 737

Sindicul este dator să încunoscînteze imediat delegaților numirea lor.

Aceștia pînă în cinci zile de la comunicarea numirii lor trebuie să aleagă dintre densii un președinte, și să-l facă cunoscut tribunalului.

Iar în caz contrariu delegațiunea se prezidează de creditorul numit cu numărul mai mare de voturi.

Președintele reprezintă delegațiunea creditorilor în relațiunile sale cu sindicul, cu judecătorul-comisar și cu tribunalul; dar delegațiunea are facultatea de a distribui îndatoririle funcțiunei sale între membrii săi pe rend, sau pentru afaceri determinate.

Dacă președintele este împiedicat, îi ține locul acel dintre cei-alți delegați care a fost numit cu un mai mare număr de voturi.

În caz de paritate de voturi, se preferă cel mai înaintat în versta.

Decisiunile delegaților se iau cu majoritatea absolută a voturilor.

Articolul 738

Delegațiunea creditorilor trebuie să se adune cel puțin de două ori pe luna, însă președintele poate să o convoce ori cînd va crede de cuviință.

Articolul 739

Fiecare din membrii delegațiuni creditorilor are dreptul nelimitat să examineze registrele și actele privitoare la administrațiunea falimentului.

Delegațiunea și chiar președintele singur are dreptul să asculte în orice timp pe sindic și pe falit; are asemenea dreptul să ceară măsurile ce va crede de cuviință în interesul masei creditorilor, și chiar revocarea sindicului.

Secțiunea III **Despre judecătorul-comisar**

Articolul 740

Judecătorul-comisar este în special însărcinat de a dirige și grăbi toate operațiunile falimentului.

El ordonă măsurile urgente care sînt necesare pentru siguranța și conservarea bunurilor mesei; numește, după propunerea sindicului, pe avocații, procuratorii, experții, mijlocitorii și custodii de al căror serviciu are nevoie în afacerile falimentului; lichidează cheltuielile, emolumentele și despăgubirile care trebuie să se

platesca persoanelor susmise; convoca pe creditori veri de câte ori găsește cu cale; da relații tribunalului de contestații care se ivesc în faliment și care sînt de competența comercială; și poate propune chiar din oficiu revocarea sindicului.

Tribunalul poate ori cînd să înlocuiască pe judecătorul-comisar cu un alt judecător.

Articolul 741

Judecătorul-comisar trebuie să se pronunțe în trei zile asupra reclamațiilor ce i s'ar face în contra ori-carei operațiuni a sindicului, sub rezerva recursului la tribunal

Ordonanța judecătorului-comisar este executorie provisoriu.

Cererile falitului sau ale creditorilor pentru revocarea sindicului trebuie să fie propuse judecătorului-comisar

Dacă acesta nu a referit tribunalului în termen de trei zile, aceleași cereri pot să fie adresate direct tribunalului.

Articolul 742

Cînd din cauza de renunțare ori alt motiv este necesar să se numesca unul sau mai mulți membri ai delegației creditorilor, judecătorul-comisar trebuie să îngrijesca ca numirea să se facă în cea mai apropiată adunare a creditorilor, sau să ordone de urgență o convocare anume pentru acesta.

Articolul 743

Judecătorul-comisar are dreptul să asculte pe falit, comisii și impiegatii săi, cum și ori-ce altă persoană, în privința formării și verificării bilanțului, în privința cauzelor și impregiarilor falimentului, și trebuie să transmită procurorului tribunalului informațiile culese.

Cu toate acestea, ascendenții, descendenții, frații și surorile, cum și soțul falitului, pot să se abțină de a face veri-o depunere.

Articolul 744

Dacă în contra falitului ascuns s'a emis mandat de arestare, sau dacă este tema ca se va emite, judecătorul-comisar poate, după cererea falitului, recunoscînd printr-o ordonanță necesitatea de a-l asculta personal, să mijlocească pe lîngă procuror spre a se obține de la justiția penală competența salvagardarea libertății lui.

Articolul 745

Dacă falitul se afla arestat, judecătorul-comisar îl poate asculta veri de câte ori va avea trebuința, sau a-l aduce înaintea sa după propunerea sindicului, sau a delegației creditorilor, făcînd pentru acesta cerere judecătorului de instrucție.

Capitolul 2

Despre punerea sigilelor și despre inventariu

Articolul 746

Îndată după declarațiunea falimentului, sau cel mult în 24 de ore, judecătorul-comisar sau judecătorul de ocol, după delegație, va proceda la punerea sigiliilor, fie în prezența sindicului provisoriu dacă intervine, fie și în absența sa.

Chiar înainte de declarațiunea falimentului, tribunalul comercial poate ordona punerea sigiliilor din oficiu, sau după stăruința unuia sau mai multor creditori, dacă debitorul a dosit sau dacă este sustragere chiar parțială de activ.

Articolul 747

Sigiliile se vor pune pe magazine, comptore, birouri, case de bani, portofolii, registre, hîrtii mobile și pe ori-ce efecte ale falitului.

Cînd sigiliile s-au aplicat prin mijlocirea unui judecător de ocol, el va înainta actele imediat tribunalului sau judecătorului-comisar care l-a delegat.

Articolul 748

Vestimentele, rufele și mobilele necesare falitului și familiei lui nu se vor pune sub sigilii, ci se vor lăsa falitului cu o listă descriptivă, rezervîndu-se dreptul judecator-comisar de a statua asupra reclamațiilor ce s'ar ivi în această privință din partea sindicului sau a delegației creditorului.

Articolul 749

Obiectele a căror vânzare a fost autorizată și cele ce serv la exercițiul comerțului falitului, în caz cînd sindicul a fost autorizat să continue acest comerț, nu vor fi puse sub sigilii, dacă sindicul va cere; dar vor trebui să fie imediat inventariate și prețuite în prezența judecătorului-comisar

Procesul-verbal constatator se va înainta tribunalului.

Articolul 750

Registrele de comerț ale falitului, dacă sindicul o cere, nu se vor pune sub sigilii; dar vor trebui să fie parafate, încheindu-se un proces-verbal cu o descriere minucioasă a stării în care se găsesc.

Acest proces-verbal se va păstra de judele-comisar, iar registrele se vor remite sindicului cu obligație de a le depune imediat la tribunal.

Judele-comisar poate autoriza pe sindic să păstreze el registrele sau să le ridice de la tribunal pentru a se servi cu dusele cînd ar avea trebuința în cursul administrației, determinînd timpul ce va crede necesar pentru acesta.

După expirarea acestui termen, registrele falitului trebuie să fie depuse și să remana în păstrarea grefei pînă la închiderea falimentului.

În cas însă de acuzațiune de fals, judecătorul penal va putea cere remiterea temporală a registrelor pentru trebuințele judecătorești.

Cînd sindicul este depositarul registrelor falitului, el e dator să le prezinte ori de cîte ori i s'ar cere, spre examinare, de către judecătorul-comisar, de delegațiunea creditorilor sau de judecătorul de instrucțiune.

Articolul 751

Cambialele și cele-alte titluri de credit cu scadența scurtă, sau cari ar fi de prezentat la acceptare, sau acelea în privința cărora ar fi necesar a se face acte conservatorii, pot fi remise sindicului cu autorizarea judecătorului-comisar și dupe o prealabilă descriere a lor, pentru ca sindicul să îngrijească a se face acele acte.

Judecătorul-comisar va lua de la sindic o listă subscrisă de toate actele lui încredințate.

Articolul 752

Atunci cînd judecătorul-comisar găsește ca inventariul bunurilor falitului se poate face într-o singură zi, el poate ordona ca sindicul provisoriu să proceda imediat la facerea inventariului, fără să se mai pue sigiliile.

Articolul 753

În cele trei zile de la numirea sa definitivă, sindicul va cere ridicarea sigiliilor și va proceda la inventarierea bunurilor falitului în prezența acestuia, sau citîndu-l legalmente.

Articolul 754

Inventariul este scutit de formalitățile obișnuite de procedura și de taxele de timbru și înregistrare, și va trebui să fie făcut în dublu original de către sindic împreună cu delegațiunea creditorilor, sau, dacă acesta nu este încă constituită, în prezența a unui sau mai multor creditori, designați de tribunal sau, în cas de urgență, de către judecătorul-comisar.

Inventariul trebuie să cuprindă descrierea întregului activ al falitului, și să fie subscris de toți aceia cari au participat la facerea lui.

Unul din originalele inventariului va trebui să fie depus în 24 de ore de la terminarea lui, la grefa tribunalului.

Sindicul se poate ajuta la facerea inventariului și a estimățiunii bunurilor, cu o persoană expertă numită de judecătorul-comisar.

Cu toate acestea, cînd împrejurările speciale ale falimentului o cer, tribunalul poate prescrie reguli și precauțiuni particulare pentru facerea inventariului.

Articolul 755

Inventariul o dată terminat, sindicul trebuie să se constituie, din josul fie-căruiă exemplar original, depositar judiciar al mărfurilor, banilor, titlurilor de creanță, registrelor, hartiilor, mobilelor și celorlalte obiecte ale falitului, cari se remit în păstrarea sa.

Banii trebuie să fie depuși la casa de depuneri și recipisa la tribunal.

În ce se atinge de registrele și de hartiile falitului, în cas de acțiune penală pentru fals, se va urma conform art. 454 și 457 și altor dispozițiuni relative din codicele de instrucțiune criminală.

Articolul 756

Dacă falimentul se declară în urma morții falitului, mai înainte de a se fi făcut inventariul moștenirii sale, sau dacă falitul more în urma declarării falimentului, dar înainte de facerea inventariului, se procedează îndată la formarea lui conform regulilor de mai sus, în prezența moștenitorilor, sau ei legalmente citați.

Capitolul 3

Despre funcțiunile relative la administrațiunea falimentului

Articolul 757

Sindicul, îndată dupe numirea sa, trebuie să staruiască la judecătorul-comisar sau la judecătorul de ocol ca să procedeze la punerea sigiliilor, dacă ele nu ar fi încă aplicate.

El trebuie asemenea, dupe indicațiunile bilanțului, registrelor și hartiilor falitului, cum și dupe ori-ce alte informațiuni ar mai putea culege, să întocmească un tablou despre creditorii falimentului și să adreseze fie-căruiă dintre ei o înștiințare specială, pentru cea d'anteiu adunare, cu arătarea dispozițiunilor din sentința declarativă de faliment, privitoare la prezentarea declarațiunilor creanțelor și la închiderea procesului-verbal de verificare.

Tabloul creditorilor, cu aretarea aproximativă a creanțelor respective, trebuie să fie depus la grefa tribunalului, și poate fi rectificat și completat la judecătorul-comisar, chiar înainte de verificarea creanțelor.

În cas de omisiune sau de neglijență în îndeplinirea îndatoririi mai sus aretata, sindicul este responsabil de daune, și poate chiar să fie destituit din însărcinarea sa și lipsit de parte sau de totalul salariului său.

Articolul 758

Cînd falitul nu a prezentat bilanțul, sindicul sub controlul judecătorului-comisar și al procurorului trebuie să-l întocmească fără întârziere cu elementele ce a putut aduna.

Dacă bilanțul a fost prezentat de falit, sindicul trebuie să-l verifice și să-i facă rectificările și adaosurile ce ar crede necesare.

Bilanțul astfel făcut, verificat și rectificat, trebuie depus la grefa tribunalului.

Articolul 759

Dacă falitul justifică ca s-a găsit în imposibilitate, fără culpa din parte-i, de a prezenta bilanțul sau registrele sale de comerț în termenul fixat de art. 698, tribunalul poate, dacă nu are nici o îndoielă că ar fi rea credință, să-l autorizeze, printr-o încheiere dată în camera de consiliu, de a prezenta bilanțul într-un termen ulterior scurt; iar după expirarea și acestui termen se vor aplica dispozițiile articolului precedent.

În acest scop falitul poate să examineze registrele sale de comerț la sindic sau la grefa.

Articolul 760

Sindicul trebuie să cheme pe falit înaintea sa, ca să examineze registrele, să le recunoască conținutul, să le certifice starea în care se afla, să la încheie și să le semneze în prezența sa.

Dacă falitul nu se prezintă la invitarea făcută, va fi somat să compare cel mult în 48 de ore înaintea judecătorului-comisar.

Falitul care se afla în stare de arestare, sau care nu a obținut o permisiune de libertate, poate fi autorizat de judecătorul-comisar să compare prin mandatar.

Articolul 761

Sindicul provisoriu trebuie să încaseze creanțele falitului, observând măsurile de asigurare care vor fi fost prescrise de judecătorul-comisar, și să dea chitanță.

El trebuie să facă toate actele conservatoare pentru drepturile falitului în contra debitorilor săi, și să ia asupra bunurilor lor înscrisuri pentru ipotecele care nu ar fi fost înscrise de falit.

Înscrisurile se vor lua în numele masei, și pe lângă cerere se va alătură un certificat al greii tribunalului de comerț constatând numirea sindicului.

Sindicul numit definitiv continuă încasarea creanțelor sub privegherea delegației creditorilor.

Articolul 762

Scrisorile și telegramele adresate falitului trebuie să fie remise sindicului, care este autorizat să le deschidă și pe unele și pe altele; falitul poate să asiste la deschiderea lor, și, dacă conținutul scrisorilor și telegramelor nu privește la interesele sale patrimoniale, poate să ceră predarea lor.

Sindicul este dator să păstreze secretul.

Articolul 763

Sindicul chiar provisoriu poate să fie autorizat de judecătorul-comisar să vîndă lucrurile supuse stricaciunii sau la o micșorare iminentă de valoare, cum și acele a căror conservare ar fi costisitoare; asemenea poate fi autorizat să continue comerțul falitului, dacă acest comerț n-ar putea fi întrerupt fără prejudiciu pentru creditori.

Formele și condițiile vînderei și siguranțele necesare pentru continuarea comerțului sînt determinate de judecătorul-comisar.

Ordonanța este provisoriu executorie; dar este supusă recursului înaintea tribunalului în care se atinge de autorizarea de a continua exercițiul comerțului.

Articolul 764

Sindicul trebuie să lucreze personal în toate afacerile însărcinării sale, dacă nu a fost autorizat de judecătorul-comisar să se reprezinte prin alții și cu cheltuielile sale în unele operațiuni determinate.

El mai poate asemenea fi autorizat de judecătorul-comisar, ascultându-se și delegația creditorilor, atunci cînd impregiurări particulare o reclama, ca să fie ajutat sub a sa răspundere în administrațiune de una sau mai multe persoane retribuite.

El mai poate asemenea fi autorizat de judecătorul-comisar să întrebuințeze pe falit pentru a-i înlesni administrațiunea, și în acest caz condițiile concursului dat de falit sînt determinate de judecător.

În adunarea încheierei procesului-verbal de verificarea creanțelor, creditorii trebuie să delibereze asupra continuării puterilor condate sindicului, sau asupra modificărilor ce vor crede de cuviință.

Articolul 765

Judecătorul-comisar poate acorda falitului, pentru el și familia sa, din activul falimentului ajutoarele necesare , și să le fixeze cuantumul dupe propunerea sindicului, ascultandu-se și delegațiunea creditorilor.

Ordonanța judecătorului-comisar este supusă recursului la tribunal.

Dupe încheierea procesului-verbal de verificarea creanțelor, nici un ajutor nu se mai poate da falitului și familiei sale, fără o deliberatiune a creditorilor.

Articolul 766

Banii provenind din vinderi și din încasări, scadendu-se sumele recunoscute necesare de judecătorul-comisar pentru cheltuelile de justiție și de administrație, vor trebui să fie imediat depusi la casa de depuneri, și recipisa la tribunal

Sindicul este dator ca în trei zile de la încasare sa prezinte judecătorului-comisar proba executării acestei depuneri

În cas de intarziere, sindicul este dator dobândi pentru sumele nedepuse.

Articolul 767

Banii depusi de sindic sau de alții în comptul falimentului nu pot fi retrasi de cat în virtutea unei ordonanțe a judecătorului-comisar

Dacă sînt sechestrați, sindicul trebuie mai anteu să obțină ridicarea sechestrului.

Articolul 768

Sindicul trebuie să prezinte, la finitul fiecărei luni, delegatiunei creditorilor, un prospect sumariu despre administrațiunea sa, și un tablou despre depozitele efectuate cu actele justificative

Dacă impregiurarile falimentului o reclama, judecătorul-comisar poate să prelungeasca acest termen pînă la trei luni.

Articolul 769

În ori-ce faliment sindicul trebuie, în 15 zile de la primirea însărcinării sale, sa remită judecătorului-comisar o expunere sucinta a principalelor cauze și impregiurari ale falimentului și a caracterului ce el prezinta, cum și un compt sumariu al stării aparente a masei.

Judecătorul-comisar trebuie să privegheze îndeplinirea acestor îndatoriri, și sa transmită imediat procurorului tribunalului expunerea și comptul sindicului, însoțite de observațiunile sale

Dacă aceste relațiuni nu s'au prezentat în termenul sus aretat, judecătorul-comisar trebuie să avizeze pe procuror, aretandu-i cauzele intarzierii și sa constringa pe sindic chiar cu pedepse pecuniare a le prezinta în cel mai scurt termen posibil.

Articolul 770

Cînd sindicul inceteza din însărcinarea sa înainte de a se fi terminat lichidațiunea activului dupe dispozițiunile titlului IV, el trebuie să predea fără intarziere succesorului sau patrimoniul și actele falimentului, și sa'i remită comptul administrațiunei sale.

Dacă facerea inventariului nu este terminată, el trebuie să intervină pentru a face să se constate predarea a tot ce el primise.

Darea socotelilor nu e definitivă pînă ce nu se va fi aprobat de creditorii.

În cas de morte sau de interdicțiune a sindicului, aceste îndatoriri trec la eredi sau reprezentantii sei.

Terminandu-se lichidarea activului, creditorii vor fi convocați de judecătorul-comisar pentru a delibera asupra dării socotelilor de către sindic.

La adunările creditorilor în cari se trateaza despre darea socotelilor, trebuie să fie citat și falitul.

Titlul III

DESPRE LICHIDAȚIUNEA PASIVULUI

Capitolul 1

Despre verificarea creanțelor

Articolul 771

Creditorii falitului trebuie să prezinte declarațiunea creanțelor lor și titlurilor din cari deriva, la grefa tribunalului de comert, în termenul fixat de sentința declarativă de faliment

Grefierul le da chitanța și formează un tablou (stat).

Articolul 772

Dacă sînt creditorii cari reșed în țara străină, judecătorul-comisar poate, dupe impregiurari, în privința acestora, sa prelungeasca termenul pentru verificarea creanțelor lor și pentru închiderea procesului-verbal de verificare

Despre acesta însă el trebuie să dea o înștiințare specială tuturor creditorilor.

Articolul 773

Declarațiunea creanțelor trebuie să arate numele și pronumele, sau firma, și domiciliul creditorului, suma datorită, drepturile de privilegiu, de gagi sau de ipoteca, și titlul din care creanta deriva.

Ea trebuie să conțină afirmarea clară și explicită, ca creanta este adevărată și reală, și trebuie să fie semnată de creditor sau de o persoană autorizată cu mandat special să facă pentru el această afirmare, trebuind și în mandat să se exprime suma creanței.

Dacă creditorul nu domiciliază în comuna în care reșede tribunalul, declarațiunea trebuie să conțină și alegerea de domiciliu în aceeași comuna; altfel toate notificățiunile posterioare se vor face creditorului la grefa tribunalului, afișându-se și la usa tribunalului.

Articolul 774

Creanțele se verifică de judecătorul-comisar prin confruntarea titlurilor prezentate cu registrele și cu hărțile falitului.

Judecătorul-comisar poate să ordone intervenirea sindicului, a delegațiunii creditorilor și a falitului; poate încă să ordone comparațiunea personală a creditorului sau să-l autorizeze a compara prin mandatar, să prescrie înfățișarea registrelor de comerț ale creditorului sau a unui extract dintr-ensele, și să asculte pe ori-ce altă persoană care ar putea să-i dea informațiuni sau lămuriri.

Procesul-verbal de verificare a creanțelor trebuie să enunțe toate operațiunile făcute, să indice numele persoanelor intervenite și să relateze declarațiunile lor.

Articolul 775

Creanțele necontestate și acelea pe care judecătorul-comisar le găsește justificate, sunt admise la pasivul falimentului

Judecătorul-comisar trebuie să facă mențiune despre acesta în procesul-verbal și pe marginea titlurilor din care ele deriva, arătând suma pentru care fie-care creanta s-a admis.

Dacă este contestațiune sau dacă judecătorul-comisar nu găsește ca creanta este pe deplin justificată, ori-ce deciziune rămâne rezervată până la ziua închiderii procesului-verbal de verificare, și creditorul care nu a intervenit în persoană sau prin mandatar trebuie să fie încunoscintat special de sindic.

Articolul 776

În ziua fixată de sentința declarativă a falimentului pentru închiderea procesului-verbal de verificare, judecătorul-comisar, în virtutea puterilor acordate de art. 774, va procedea contradictoriu cu interesatii la examinarea tuturor creanțelor contestate, și chiar ale acelor deja admise asupra cărora s-ar ivi vre-o contestație.

Falitul și creditorii, a căror creanțe au fost verificate sau numai trecute în bilanț, pot să asiste și să se opună la verificările făcute sau ce sunt să se facă.

Creanțele necontestate, sau acelea pe care toți interesatii le recunosc ca justificate, sunt admise la pasivul falimentului în modul arătat în articolul precedent.

În caz de contestațiuni, dacă creanțele contestate sunt comerciale, judecătorul-comisar decide prin o singură sentință contestațiile care privesc acele creanțe, care prin valoarea lor nu trec peste competența judecătorului de ocol, cu rezerva apelului la tribunal; cât pentru cele-alte creanțe, el trimite pe părți la o audiență fixă înaintea tribunalului.

Dacă creanțele contestate sunt civile, judecătorul-comisar, ori-care ar fi suma contestată, trimite pe părți la o audiență fixă înaintea aceluiași tribunal, care însă le va judeca constituit civilmente.

Audiența va fi fixată până în 15 zile de la închiderea procesului-verbal, chiar dacă nu vor fi expirate termenele prorogate după dispozițiunile art. 772.

Articolul 777

După închiderea procesului-verbal de verificare, declarațiunile creanțelor și opozițiunile în contra declarațiunilor sau admițerilor de creanțe deja făcute, trebuiesc să fie notificate sindicului și creditorilor a căror creanțe se ataca, și să fie depuse la grefa tribunalului cu documentele pe care se întemeiază, cel puțin două zile mai înainte de audiența fixată pentru rezolvarea contestațiunilor.

În lipsa de asemenea contestațiuni, audiența trebuie să fie fixată în un termen nu mai mic de cinci și nici mai mare de cinci-spre-dece zile de la închiderea sus disului proces-verbal.

Articolul 778

Tribunalul sau judecătorul de ocol, examinând toate contestațiile de odată și împreună, contradictoriu cu sindicul și persoanele arătate în articolele precedente, se pronunță prin o singură sentință, chiar dacă ar trebui să se ordone vre-un act ori-care de instrucțiune în privința uneia sau a mai multor creanțe.

Articolul 779

În toate cazurile în care nu se poate pronunța sentința definitivă, și chiar dacă în privința unei creanțe ar fi contestațiuni pendinte înaintea jurisdicțiunii civile, tribunalul comercial poate să admită provisoriu pentru o

sumă determinată la pasivul falimentului creanțele contestate, pentru ca în virtutea lor să se pota exercita drepturile creditorului în deliberațiunile falimentului, cu rezerva însă a deciziunii definitive din partea judecătorului competent, asupra validității contestatului.

Tribunalul de comerț poate suspenda deciziunea definitivă asupra admiterii unei creanțe până la sfârșitul acțiunii penale privitoare la dădă, sau al procedurii penale începute dupe dispozițiile art. 707, și în acest cas el determină asemenea dacă și până la ce sumă acea creanță să fie admisă provisoriu la pasivul falimentului.

Articolul 780

Creditorul căruia nu 'i se contesta de cat privilegiul sau ipoteca, va fi admis provisoriu la deliberațiile falimentului ca creditor hirografar până ce acea contestatune va fi rezolvată.

Articolul 781

Creanțele neproductoare de dobândă și neajunse la scadența la data declarațiunii falimentului, vor fi admise la pasiv pentru suma lor întreagă, cu rezerva expresă însă ca plata ori-carei repartituni parțiale să consistă într'o sumă la care dacă 'i s'ar adăoga interesele socotite de 6% pe an, pentru timpul cat mai rămâne să curgă de la data mandatului de plată până la ziua scadenței creanței, acesta sumă să echivaleze cu suma cotei de repartitune.

Articolul 782

Creanțele pentru declarațiunea căroră s'a prelungit termenul conform art. 772, vor fi verificate în mod suplimentar la sosirea aceluia termen, dupe dispozițiile acestui capitol.

Articolul 783

Chiar dupe expirarea termenelor fixate prin articolii precedenți, creditorii cunoscuți sau necunoscuți cari nu 'și-au declarat încă creanțele, pot să facă acesta declarație contradictorie cu sindicul, până când nu s'au sfârșit repartituniile întregului activ al falimentului.

Tribunalul va putea chiar să 'i admită provisoriu la pasiv, conform dispozițiilor precedente.

În cas de descoperire de fals, de dol, de erori esențiale de fapt sau de descoperiri de titlu până aci necunoscute, se poate încă face opozițiune contra admiterilor de creanțe deja efectuate.

Cheltuielile derivând din declarațiunile de creanțe și opozițiunile tardive sînt în tot-d'a-una în sarcina aceloră cari le fac.

Efectele declarațiunilor și opozițiunilor tardive sînt determinate în titlul V.

Capitolul 2

Despre diferitele specii de creditori

Articolul 784

Toți creditorii falitului au dreptul să ia parte la deliberațiile falimentului, cu rezerva dispozițiilor cari regulează participarea creditorilor având ipoteca, gagiul, sau alt privilegiu în repartitunea activului și intervenirea lor la concordat.

Secțiunea I

Despre creditorii având gagiul sau alt privilegiu asupra bunurilor mobile

Articolul 785

Sindicul poate ori când, cu autorizarea judeului-comisar, să retragă în profitul falimentului lucrul dat în gagiul, plătind pe creditor.

Poate asemenea să facă să se ordone de judecătorul-comisar vinderea gagiului cu licitație publică, și creditorul nu se va putea opune la acesta de cat numai renunțând la dreptul de a 'și obține plata creanței sale asupra celor-alte bunuri nesupuse gagiului.

Dacă gagiul s'a vîndut pe un preț mai mare de cat creanța, prisosul aparține masei falimentului.

Articolul 786

Dispozițiile codicelui civil privitoare la privilegiile asupra mobilelor se aplică și în materie de faliment, cu rezerva dispozițiilor speciale coprinse în acest codice și cu modificările urmatoare:

1) Salariul datorit lucrătorilor întrebuințați d'a dreptul de către falit, în timpul lunii care a precedat declarația falimentului, se va admite între creanțele privilegiate, în același rang ca privilegiul stabilit în art. 1729 din codicele civil pentru salariile datorite omenilor de serviciu. Salariul datorit baților din pravalie și comisilor pentru cele șase luni cari au precedat declararea falimentului se va admite cu același rang.

2) Privilegiul locatorului prevădut la art. 1730 din codicele civil nu se întinde asupra mărfurilor esente din magazine sau din locurile unde locatarul 'și exercită comerțul sau industria sa, dacă cei de al treilea au dobîndit drepturi asupra lor, afară de cazul de sustracțiune fraudulos. Privilegiul are loc și asupra despăgubirii datorită locatorului dupe dispozițiile art. 716;

3) Creanta pentru prețul neplătit al mașinilor de importanța valoare, întrebuințate într-o exploatare industrială, manufacturiera sau agricolă, este privilegiată în rangul indicat la numărul 5 de sub articolul 1730 codicele civil, asupra mașinilor vândute și predate falitului în cei trei ani cari au precedat declarația falimentului cu toate ca ar fi devenit imobile prin destinațiune

Acest privilegiu nu va avea nici un efect dacă vindetorul, în cele trei luni de la predarea mașinilor în primirea cumparatorului în tera, nu va fi făcut să se transcrie actul din care resulta vindarea și creanta sa, în registrul de transcriptiune imobiliară a tribunalului în jurisdicțiunea căruia s'au asedat mașinile.

Articolul 787

Sindicul trebuie să presinte judecătorului-comisar lista creditorilor cari pretind a avea dreptul de gagi sau alt privilegiu asupra mobilelor

Contestațiunile asupra existenței privilegiului vor fi rezolvate dupe dispozițiile art. 776 și următoarele.

Articolul 788

Dacă prețurile mobilelor supuse la un privilegiu special nu ajunge pentru plata creditorilor privilegiați, aceștia concursa pentru rest cu creditorii hirografari la distribuirea celei-alte părți de activ.

Secțiunea II

Despre creditorii privilegiați sau ipotecari asupra imobilelor

Articolul 789

Dacă una sau mai multe repartitiuni a prețului bunurilor mobile se face înainte de distribuirea prețului imobilelor, creditorii privilegiați sau ipotecari ale căror creanțe sînt verificate concursa la acele repartitiuni cu întreaga lor creanta, cu rezerva deducerilor mai jos aretate.

Articolul 790

Creditorii privilegiați sau ipotecari cari, dupe vindarea imobilelor, sînt defenitiv colocali asupra imobilelor în rang util pentru totalitatea creanțelor lor, nu vor primi partea din preț ce li se cuvine, de cat deducendu-se dintr'ensa sumele ce ei au primit deja din repartițiunile masei hirografare

Sumele ast-fel distrase nu reman pentru cei-l-alți creditori ipotecari, dar sînt atribuite masei hirografare și distribuite numai ei.

Articolul 791

Dacă creditorii privilegiați sau ipotecari nu au fost colocali de cat pentru o parte din creanțele lor asupra prețului imobilelor, drepturile lor asupra masei hirografare sînt defenitiv regulate în proporție cu sumele pentru cari ei au mai ramas creditori în urma acelei colocaliuni, și masa va fi subrogată în locul lor pentru aceea ce ei vor fi primit, dupe dispozițiile art. 789, peste proporțiunea părții creanței necolocate.

Articolul 792

În privinta creditorilor privilegiați sau ipotecari cari nu au fost colocali în rang util asupra prețului, sau cari nu sînt plătiți integral cu prețul imobilelor, se va aplica dispozițiile art. 788.

Secțiunea III

Despre drepturile femeii falitului

Articolul 793

În cas de faliment al bărbatului, femeia reia imobilele dotale cu dreptul de a percepe veniturile precum și imobilele parafernale cari 'i aparțineau în momentul căsătoriei, și pe acelea pe cari le-a dobendit în timpul căsătoriei provenind din cauze juridice anteriore, sau prin efectul unei donatiuni sau succesiuni testamentare sau legitime

Articolul 794

Femeia va relua asemenea imobilele dobendite de densa și în numele ei cu banii provenind din înstrăinarea bunurilor cari 'i aparțineau în momentul căsătoriei, sau cari 'i-au parvenit în urma prin unul din modurile aretate în articolul precedent, cu condițiune însă numai ca în contractul de achizițiune să se declare expres acesta întrebuințare și ca proveninta banilor să fie stabilită printr'un inventar sau prin ori-ce alt act cu data certa.

Articolul 795

În toate cele-alte casuri și ori-care ar fi regimul sub care s'au căsătorit sotii, presumpțiunea este ca bunurile dobendite de femeia falitului aparțin bărbatului și ca au fost plătite cu banii lui, ast-fel în cat acele bunuri trebuiesc să fie întrunite la masa falimentului; femeia însă este admisă să facă proba contrarie.

Articolul 796

Bunurile mobile, atît dotale cat și parafernale coprinse în contractul de căsătorie, sau parvenite femeii în vre-unul din modurile aretate în art. 793, se reiau de femeie în natura dacă identitatea lor este dovedită cu un inventar sau prin ori-ce act cu data certa.

Dacă bunurile femeii au fost înstrăinate și cu prețul lor s'au dobândit alte bunuri mobile și imobile, femeia poate exercita asupra acestora dreptul indicat în art. 794, cu condițiune ca proveniența banilor și noua lor întrebuințare să fie constatată printr'un act având data certa.

Tote cele-alte obiecte mobile aflate în posesiunea fie a bărbatului, fie a femeii și ori-care ar fi regimul căsătoriei, se presupun ca aparțin bărbatului, afară numai dacă femeia nu va proba contrariul.

Articolul 797

Data certa a unui act, cerută de art. 794 și 796, trebuie să fie stabilită în modurile determinate de codicele civil; dar proba achizițiunii, a posesiunii și a instrăinării titlurilor de credit și acțiunilor de societăți comerciale se va putea face și cu registrele stabilimentelor publice, sau ale societăților prin acțiuni.

Articolul 798

Dreptul aretat în art. 793 și 794 nu poate fi exercitat de femeie de cat cu sarcina datoriilor și ipotecelor de cari acele bunuri au fost legalmente grevate.

Articolul 799

Dacă bărbatul era comerciant la expoca celebrării căsătoriei, sau dacă, ne având atunci vre-o profesiune determinată, a devenit comerciant în anul următor, ipoteca legală pentru dota femeii nu se întinde în nici un cas asupra bunurilor dobândite de bărbat în timpul căsătoriei prin ori-ce alt titlu, afară de succesiune sau donațiune.

În casurile sus dise femeia nu poate exercita nici o acțiune asupra masei falimentului pentru avantajele derivând din contractul de căsătorie, și creditorii nu vor putea să se prevaleze de avantajele derivând din același contract în favoarea bărbatului.

Articolul 800

Dacă femeia are contra bărbatului vre-o creanta derivând dintr'un contract cu titlu oneros, sau dacă ea a plătit pentru densul vre-o datorie, creanta este presumata a fi constituită și datoria a fi plătită cu banii bărbatului, și femeia nu va putea exercita nici o acțiune asupra masei falimentului, de cat dacă va face proba contrarie, conform dispozițiilor art. 795.

Femeia falitului va fi admisă la pasivul falimentului pentru prețul bunurilor sale înstrăinate în timpul căsătoriei de către bărbat, rezervandu-se însă acțiunea masei asupra sumelor ce femeia ar putea scote conform dispozițiilor art. 1255 din codicele civil.

Secțiunea IV Despre coobligati și despre fidejutori

Articolul 801

Creditorul cari poseda obligațiuni subscrise, girate sau garantate solidar de către falit și alți coobligati, cari au cadut în stare de faliment, participa la repartitiuni în toate masele și va fi trecut cu valoarea nominală a creanței sale pînă la deplina achitare.

Articolul 802

Nici un regres pentru dividendele plătite nu se acordă falimentelor coobligăților, unora contra altora; însă dacă creanta întreaga, capital și accesorii, a fost plătită de una sau de mai multe mase coobligate, ast-fel ca creditorul nu mai are nici o acțiune contra celor-alte, cele d'anteiu vor avea drept de regres contra celor de al doilea în proporțiune cu partea datoriei ce au plătit, și cu aceea ce cădea în sarcina respectiva a fie-căreia.

Dacă toate dividendele întrunite, ce s'au atribuit creditorului în toate falimentele coobligăților, ar trece peste suma lui datorită, restul va fi înapoiat maselor falimentelor în proporțiunea sus aretată

Dacă însă unii din coobligati erau garanții altora, prisosul aparține dupe ordinea obligațiunilor maselor falimentelor a acelor coobligati cari au dreptul să fie garantați.

Articolul 803

Dacă creditorul, posesor al unor obligațiuni solidare între falit și alți coobligati, a primit înainte de faliment o parte din creanta sa, el nu va putea fi trecut la masa falimentului de cat scadendu-se partea primită și conserva pentru ceea-ce 'i mai remane datorit drepturile sale contra coobligăților sau fidejusorilor.

Coobligatul sau fidejusorul falitului cari a plătit o parte din datoria solidară, va figura la masa pentru tot ce va fi plătit în descărcarea falitului; cu toate acestea creditorul conserva dreptul de a prelua, pînă la plata sa integrală, dividendul destinat coobligatului sau fidejusorelui, restrangendu'și în acest cas acțiunile sale contra aceluiași coobligat sau fidejusore la suma pentru care va mai fi ramas încă creditor dupe primirea celor două dividende.

Articolul 804

Coobligatul sau fidejusorul falitului care, pentru siguranța acțiunii sale de regres, are asupra bunurilor acestuia un drept condiționat de ipoteca sau de gagiu, va fi coprins în masa falimentului cu suma pentru care ipoteca sau gagiul 'i-au fost constituite.

Dar acesta suma se va confunda cu acea cerută de creditor în masa falimentului, și prin urmare va fi computată o singură dată în calculul majorității cerute pentru validitatea deliberărilor creditorilor falimentului. Prețul bunurilor ipotecate sau al gagiului aparține creditorului, deducându-se din suma ce 'i este datorată.

Articolul 805

Creditorii conserva acțiunea lor pentru totalitatea creanțelor contra coobligaților sau fidejuserilor falitului, chiar dacă acesta ar fi obținut un concordat la care ar fi consimțit de buna-voe înșși acești creditori.

Titlul IV DESPRE LICHIDAREA ACTIVULUI

Capitolul 1 Midlocele pentru a lichidă activul

Articolul 806

Sindicul trebuie să proceda, sub supravegherea delegațiunii creditorilor și sub direcțiunea judecătorului-comisar, la lichidarea activului falimentului, fie asigurând și incasand creanțele, fie procedând la vindarea averii mobile și imobile, îndată dupe trecerea celor de ce de la pronunțarea hotărîrei aretate în art. 778.

Dacă în acest interval a intervenit o propunere de concordat, în vederea condițiunilor căruia s'ar crede oportun să se amâne vindarea, sindicul va putea fi autorisat de judecătorul-comisar sa suspende acea vindare.

Judecătorul-comisar va putea, dacă o va găsi cu cale, ca înainte de a se efectua vindarea să facă a se estima lucrurile ce sînt de vîndut prin experți numiți de densul.

Acesta estimățiune se va depune la grefa tribunalului.

Articolul 807

Vindarea bunurilor este asemenea suspendată, dacă creditorii vor decide a se continua exploatarea în tot sau în parte a patrimoniului comercial al falitului, pentru timpul, în limitele și cu condițiunile ce ei vor trebui sa determine cu precisiune.

Acesta decisiune nu poate fi luată de cat cu o majoritate de trei pături a creditorilor în numer și în suma

Creditorii disidenti și falitul pot face opozițiune la tribunal, dar acesta nu va suspenda executarea decisiunei luate de creditori.

Articolul 808

Datoriile provenind din operațiunile sindicului vor fi plătite din activul falimentului, cu preferinta asupra datoriilor anteriore; iar dacă aceste operațiuni trag dupe densele obligațiuni cari ar trece peste activul falimentului, numai creditorii cari le-au autorisat, sînt personal ținuți peste partea lor din activ, în limita însă a autorisațiunei date Ei vor contribui în proporțiunea creanțelor lor respective.

Articolul 809

În casul prevedut de art. 807, creditorii trebuie să fie convocați de judecătorul-comisar cel puțin o-data pe an.

În aceste adunări sindicul va da socotela de administrațiunea sa.

Articolul 810

Judecătorul-comisar, ascultând delegațiunea creditorilor, va putea autorisa pe sindic a transige asupra tuturor contestațiunilor cari intereseza masa, chiar cînd ar fi privitoare la drepturi imobiliare.

Cînd obiectul transacțiunei are o valoare nedeterminată sau mai mare de 1500 lei, transactia va trebui să fie supusă la omologarea tribunalului comercial, dacă obiectul aparține patrimoniului comercial, și la acea a tribunalului civil dacă face parte din drepturile străine comerului.

Omologarea nu va putea avea loc de cat dupe ce falitul va fi fost ascultat sau chemat în regula.

Capitolul 2 Despre vindarea mobilelor și a imobilelor falitului

Secțiunea I Despre vindarea mobilelor

Articolul 811

Judecătorul-comisar, ascultând delegațiunea creditorilor, poate autorisa pe sindic sa vinda mărfurile și cele-alte obiecte mobile ale falitului, fixând însă termenul vindarei și prescriind dacă ea trebuie să se facă prin buna învoiala, sau cu licațiune, prin organul midlocitorilor de mărfuri, prin al portareilor, sau altor funcționari publici delegați pentru acesta

Acesta autorisație poate fi acordată pentru cause bine-cuventate chiar înainte de a fi expirat termenul indicat la art. 806, citându-se însă prealabil falitul.

În ambele casuri ordonanța va fi supusă apelului la tribunal.

Articolul 812

Tribunalul, dupe cererea sindicului și citând pe falit, poate autoriza pe sindic să trateze și să încheie vindarea în masa totală sau parțială a bunurilor mobile rămase nevândute și a creanțelor neîncasate. Actul de înstrăinare trebuie să fie aprobat de delegațiunea creditorilor și omologat de tribunal.

Secțiunea II Despre vindarea imobilelor

Articolul 813

De la data sentinței declarative de faliment, nici un creditor nu va putea proceda la exproprierea silită a imobilelor, chiar dacă ar avea asupra lor un drept de privilegiu sau ipoteca; sindicul însă este dator să provoace vindarea lor cu formele stabilite pentru vindarea bunurilor de minori.

Cererea de vindare va fi făcută către tribunalul civil competent îndată după expirarea termenului prevăzut de art. 806.

Dacă la prima licitație nu se prezintă concurenți, judecătorul-comisar va putea, după cererea sindicului și cu consimțimentul delegațiunii creditorilor și al creditorilor ipotecari să permită vindarea de bună-voie, când ea ar prezenta un folos învederat.

Actul de vindare trebuie să fie omologat de tribunalul civil.

Articolul 814

Dacă urmărirea era începută înainte de a se pronunța sentința declarativă de faliment de către un creditor având privilegiu sau ipoteca asupra imobilelor urmărite, sindicul trebuie, pentru ca procedura să poată fi îndeplinită fără întârziere, să intervie sau să ceară a fi substituit în locul creditorului urmărit în cazurile prevăzute de lege.

Dispozițiile art. 513 și 523 procedura civilă se aplică și în cazul în care, afară de imobilele supuse urmăririi, falitul mai are și alte imobile în cuprinsul jurisdicțiunii aceluiași tribunal.

Capitolul 3 Despre revendicațiune

Articolul 815

Pot fi revendicate rimesele în cambiale sau în alte titluri de credit neplătite încă, și pe cari falitul le posedă în natura în ziua sentinței declarative de faliment, dacă aceste rimese au fost făcute de proprietarul lor cu simplul mandat de a face să se încaseze valoarea lor și de a o păstra în contul său, sau dacă ele au fost destinate de proprietarul lor pentru plăți anume determinate.

Articolul 816

Pot asemenea să fie revendicate, dacă se posedă în natura, în tot sau în parte, de către falit în ziua sentinței declarative de faliment, mărfurile cari 'i-au fost predate cu titlul de deposit spre a fi vândute în contul proprietarului, cu rezerva însă a dispozițiilor din acest codex relative la revendicațiunea titlurilor la purtător pierdute sau furate și ale art. 1909 din codexul civil.

Poate asemenea să fie revendicat prețul sau parte din preț al acelorași mărfuri cari nu fuseseră plătite în bani sau alt-fel, nici trecut în cont curent între falit și cumpărător.

Articolul 817

Mărfurile expediate falitului, al căror preț el nu 'l-a plătit încă, pot fi revendicate dacă, în ziua declarării falimentului, nu ajunseseră încă în magazinele sale sau nu fuseseră primite la dispoziția lui în magazinele sau locurile de deposit ori de pază ale comisionarului însărcinat să le vândă pentru contul lui.

Revendicațiunea nu este admisă dacă mărfurile înainte de sosirea lor fuseseră vândute fără fraudă prin girarea facturii, a poliței de încărcare sau a scrisorii de carat, când acestea sînt în ordine, sau prin remiterea acelor titluri când sînt la purtător.

Acela care revendică, trebuie să despăgubească masa de sumele plătite în contul lui și de toate anticipațiunile făcute pentru navlu sau port, pentru comision, pentru asigurări sau alte spese și să plătească sumele ce ar fi datorite pentru aceleași cauze.

Articolul 818

Vîndătorul poate să țină mărfurile vîndute cari n-au fost predate falitului, sau cari nu 'i-au fost expediate lui sau unei alte persoane pentru contul său.

Articolul 819

În cazurile prevăzute de cele două articole precedente, sindicul, cu consimțimentul delegațiunii creditorilor și cu autorizarea judecătorului-comisar, va putea cere predarea mărfurilor plătind vîndătorului prețul convenit.

Articolul 820

Cererile de revendicare trebuie să fie propuse înaintea judecătorului-comisar contradictoriu cu sindicul și cu delegațiunea creditorilor.

Fie-care din creditorii și chiar falitul este admis să le contesteze

Dacă nu există contestațiune sau dacă contestațiunea dupe valoarea lucrului revendicat este de competența judecătorului de ocol, revendicarea este admisă sau respinsă printr-o ordonanță a judecătorului-comisar supusă apelului

În caz contrariu, judecătorul-comisar trebuie să trimită pe părți la o audiență fixă înaintea tribunalului de comerț.

Articolul 821

Cererile de revendicare în natura suspendă vinderea lucrurilor revendicate, dar nu pot anula vinderile deja efectuate.

Cererile de revendicarea prețului nu au efect asupra sumelor deja distribuite înaintea lor.

Titlul V

DESPRE REPARTITIUNEA ÎNTRE CREDITORI ȘI DESPRE ÎNCHIDEREA FALIMENTULUI

Articolul 822

Sumele de bani aparținând falimentului, scadent cheltuielile de justiție și de administrațiune și ajutoarele acordate falitului și familiei sale, trebuie înainte de tot să se întrebuițeze, cu autorizarea judecătorului-comisar, la plata creditorilor cu gagi sau alt privilegiu, și restul va fi distribuit între toți creditorii în proporțiune cu creanțele lor verificate.

În acest scop sindicul trebuie să prezinte în fie-care lună judecătorului-comisar un stat de situațiune al falimentului și al banilor disponibili, pentru a fi repartizați

Judecătorul-comisar va ordona, de va fi loc, o repartitiune, fixând suma de distribuit și va îngriji ca toți creditorii să fie avertizați despre aceasta.

Articolul 823

Statul de repartitiune va fi format de sindic și va deveni executoriu prin ordonanță judecătorului-comisar.

Pentru repartizarea banilor aflați în depozit, sindicul va remite fie-căruia din creditorii mandatul de plată dupe statul de repartitiune.

Plățile se efectuează de-a-dreptul de către casa.

Articolul 824

Nu se va procedea la nici o repartitiune de cât rezervându-se porțiunea corespunzătoare conform bilanțului la creanțele pentru cari termenul verificării a fost prorogată, dacă aceste creanțe n-au fost încă admise la pasivul falimentului în momentul repartitiunii.

Dacă aceste creanțe n-au fost trecute în bilanț pentru o sumă determinată, sau dacă creditorul pretinde o sumă mai mare de cât cea trecută în bilanț, judecătorul-comisar va determina suma de rezervat, cu apel la tribunal. Ordonanța judecătorului-comisar este provizoriu executorie.

Articolul 825

Porțiunea rezervată rămâne în depozit pînă la împlinirea termenelor prorogate dupe dispozițiile art. 772

Dacă creditorii pentru cari termenile au fost prorogate nu au făcut să li se verifice creanțele conform dispozițiilor precedente, porțiunea rezervată se va împărți între creditorii admiși la pasiv.

Aceeași rezervă are loc și pentru creanțele în privința admiterii cărora nu s'a fost statuat definitiv.

Dacă sumele rezervate produc interese, acestea se cuvin creditorilor pentru cari s'au rezervat.

În toate cazurile, depozitul este în risc și pe cheltuielile lor.

Articolul 826

Nici un mandat de plată nu se va emite de sindic de cât numai dupe prezentarea titlului constitutiv al creanței.

Sindicul va menționa pe titlu mandatul de plată.

Dacă nu există titlu scris, sau dacă nu este posibil a-l prezenta, judecătorul-comisar va putea autoriza plata asupra prezentei extractului dupe procesul-verbal de verificarea creanțelor.

Creditorul va da chitanță pe marginea statului de repartitiune.

Articolul 827

Creditorii cari vor fi declarați tardivi creanțele lor conform dispozițiilor art. 783, nu vor putea reclama în contra repartitiunilor activului deja făcute, nici să se opună la cele deja ordonate de judecătorul-comisar; dar vor concura numai la repartitiunile urmatoare în proporțiune cu creanța lor, și cînd vor fi fost admiși provizoriu la pasiv în proporțiune cu suma determinată de tribunal

Dacă însă ei justifică ca au fost în imposibilitate de a face declarațiunea creanței lor în termenele stabilite, ei vor putea fi admiși a prelua asupra activului nedistribuit încă și dividendele ce li s'ar fi cuvenit în distribuțiile anterioare.

În cas de opozițiune tardivă în contra admiterii unei creanțe, tribunalul poate ordonă ca sumele cuvenite pentru acesta creanța în repartitiunile urmatore sau pentru partea contestată a acestei creanțe, să fie ținute în rezerva; și dacă în virtutea acelei opozițiuni creanța va fi în tot sau în parte declarată neexistenta, chiar sumele pe nedrept primite în repartitiunile precedente vor trebui să fie restituite la masa.

Articolul 828

Dupe terminarea repartitiunei sumelor provenite din averea mobilă și imobilă a falitului, procedura falimentului va fi închisă; însă fie-care creditor își păstrează dreptul la plata restului creanței sale.

Cu toate acestea, procedura falimentului se va redeschide când debitorul va face o asemenea cerere, oferind creditorilor sei de a le plăti cel puțin încă o decime din creanțele lor și dând cautiune pentru cheltuieli

În acest cas tribunalul va rechema la însărcinarea lor pe judecătorul-comisar și pe sindic, sau 'i va numi din nou, și va lua toate măsurile prevădute în dispozițiunile precedente în privința conservățiunei și a administrațiunei patrimoniului existent, cum și în privința lichidațiunei lui, și în privința pasivului care ar fi survenit.

Nu se va procedea la nici o repartitiune de cat numai dupe expirarea în privința nouilor creditori, a termenelor stabilite conform dispozițiunilor art. 703.

Articolul 829

Dacă falitul probează ca a plătit integral în capete, interese și cheltuieli, toate creanțele admise la faliment, el va putea obține de la tribunal prin o sentință ștergerea numelui seu de pe tabloul falitilor.

Această dispozițiune nu se aplică bancrutarilor frauduloși, nici celor condamnați pentru fals, furt, abus de încredere, escrocherie sau înșelăciune și delapidare de bani publici.

Titlul VI

DESPRE ÎNCETAREA ȘI SUSPENDAREA FALIMENTULUI

Capitolul 1

Despre neajungerea activului

Articolul 830

Dacă operațiunile falimentului nu vor putea continua în mod util din cauza insuficienței activului, tribunalul, ascultând pe sindic, delegațiunea creditorilor și pe falit, va putea declara, chiar din oficiu, încetarea acelor operațiuni.

Această declarațiune va reintegra pe creditori în exercițiul drepturilor lor asupra bunurilor falitului, menținându-se în privința acestuia efectele declarațiunei de faliment.

Articolul 831

Falitul și ori-ce interesat va putea ori când cere tribunalului revocarea sentinței prin care s'a declarat încetarea operațiunilor falimentului plătiind cheltuielile judecătorești aretate în articolul precedent și dând cautiune pentru cheltuielile ulterioare.

Dacă revocațiunea este admisă, se va procedea conform primului alineat al art. 828.

Capitolul 2

Despre moratoriu

Articolul 832

Dacă sentința declarativă de faliment a fost pronunțată dupe cererea creditorilor sau din oficiu, falitul justificând cu probe valabile ca încetarea plăților a fost consecința unor evenimente extra-ordinare și neprevădute, sau în alt mod scusabile, și stabilind cu documente sau cu dare de garanții indeștulate ca activul patrimoniului seu coversesce pasivul, va putea să cere tribunalului, în cele trei zile ce urmează dupe publicarea acelei sentințe, ca să se suspende executarea ei.

Cererea nu va putea fi primită dacă falitul nu a prezentat sau nu prezintă împreună cu dânsa registrele sale de comerț regulat ținute, bilanțul seu comercial și o listă nominativă de toți creditorii sei, cu aretarea domiciliului și a sumelor creanțelor lor.

Articolul 833

Președintele, verificând prezentarea registrelor, a bilanțului și a listei creditorilor, va ordonă convocarea acestora înaintea judecătorului-comisar pentru a discuta cererea de moratoriu și va fixa la trebuința o zi, care să nu fie posterioară zilei primei adunări ordonată prin sentința declarativă de faliment.

Această ordonanță se va notifica imediat sindicului și tuturor creditorilor prin îngrijirea falitului.

Acesta ordonanța nu va împiedica îndeplinirea actelor decurgând din declarațiunea de faliment în privința persoanei și bunurilor falitului.

Articolul 834

Procesul-verbal al adunării trebuie să arate numele și prenumele creditorilor cari au comparut și declarațiunile fie-căruia dintr'ensii și a sindicului, în privința veracității și ființei fie-carei creanțe, a cererii de moratoriu și a duratei lui.

Va trebui asemenea să arate propunerile măsurilor conservatorii necesare, modurile de lichidațiune prin bună înțelegere, și persoanele cărora se poate încredința administrațiunea sau supravegherea patrimoniului falitului în timpul moratoriului.

Articolul 835

La cea d'anteiu audiența care va urma după ziua adunării susdise, tribunalul va statua contradictoriu cu falitul, cu sindicul și cu creditorii intervenienți asupra cererii de suspensiune, ținând mai cu seamă compt de dorința exprimată de majoritatea creditorilor.

Dacă tribunalul găsește acesta cerere admisibilă, el ia următoarele măsuri:

- 1) Fixează termenul moratoriului, fără ca acest termen să poată trece peste șase luni;
- 2) Ordonează debitorului ca înăuntrul aceluiași termen să producă dovada cum că a plătit toate datoriile sale ajunse la scadență, sau că a obținut de la creditorii amânarea plății;
- 3) Prescrie măsurile conservatorii și precauțiunile ce va crede necesare pentru a asigura integritatea patrimoniului debitorului;
- 4) Numesce o comisiune de creditori însărcinată de a supraveghea administrațiunea și lichidarea patrimoniului cadut în faliment.

Suspendarea procedurii comerciale a falimentului nu împiedică cursul urmăririi penale.

Articolul 836

Debitorul care a obținut moratoriul, are dreptul să procedeze la lichidațiunea voluntară a activului falimentului său și la stingerea pasivului cu concursul comisiunii creditorilor sus numită și sub direcțiunea judecătorului-comisar.

Regulele speciale ale lichidațiunii și autorizațiunile de a vinde, de a constitui ipotecă sau gajuri, de a lua bani împrumut, de a transige, de a încasa bani sau a face plăți, sau de a face alte acte strict necesare în scopul lichidării, trebuie să fie prescrise de tribunal prin sentința care acordă moratoriul sau prin alte sentințe ulterioare, ascultându-se și comisiunea lichidatoare.

Articolul 837

În timpul moratoriului, nici un act de urmărire nu se va putea întreprinde sau continua contra debitorului, și nici o acțiune nu se va putea intenta sau continua contra lui, dacă nu rezultă din fapte posterioare acordării moratoriului.

Moratoriul nu are efect în privința creanțelor Statului provenind din contribuțiuni, nici în privința drepturilor creditorilor având ipoteca, gaj sau alt privilegiu.

Articolul 838

Dacă în timpul moratoriului intervine o înțelegere de bună-voie cu toți creditorii, relațiunile ulterioare între aceștia și debitor se regleză conform acelei convențiuni.

Învoiala se poate de asemenea stipula în mod valabil numai cu majoritatea creditorilor cari ar reprezenta cel puțin trei pătrimi din pasiv, cu condițiune numai că creditorii cari au consimțit să ia asupra-le împreună cu debitorul consecințele ori-cărui litigiu cu creditorii disidenți și la trebuința obligațiunea plății integrale a creanțelor lor.

În ambele aceste cazuri, dacă declarațiunea de faliment intervenise deja, învoiala trebuie să fie omologată de tribunal și produce efectele concordatului întrucât privește închiderea falimentului.

Articolul 839

Dacă cererea de moratoriu nu este admisă, tribunalul, dacă este necesar, fixează prin aceeași sentință noi termene pentru verificarea creanțelor.

Dacă după acordarea moratoriului se descoperă, în timpul duratei sale, datorii nedeclarate de falit, sau neexistența unora din creanțele declarate, sau dacă acesta nu îndeplinește obligațiunile cari i-au fost impuse în privința administrațiunii și lichidării patrimoniului său, sau dacă s'a făcut culpabil de fapte de dol ori rea credință, sau dacă activul său nu mai oferă speranța plății integrale a datoriilor sale, tribunalul va putea revoca chiar din oficiu moratoriul, și prescrie măsurile necesare pentru continuarea procedurii falimentului.

Articolul 840

Chiar înainte de declarațiunea de faliment, comerciantul va putea cere un moratoriu, numai să fie în stare a justifica concursul condițiunilor prescrise de art. 832, depunând la grefa tribunalului documentele acolo aretate și suma necesară pentru cheltuieli.

Dacă justificările prezentate se găsesc suficiente, tribunalul, ascultând pe reclamant în camera de consiliu, va putea ordona convocarea creditorilor în cel mai scurt termen posibil, fără a trece peste 15 zile, și prescrie măsurile provizorii ce le va crede necesare, însărcinând pe judecător cu direcțiunea executarei.

Sentința va fi notificată procurorului tribunalului în scopul indicat la art. 707.

Acest moratoriu se regulează prin dispozițiunile acestui capitol, care nu ar fi incompatibile cu densul.

Dacă tribunalul găsește ca cererea nu e nejustificată, sau dacă se ivesc unul din cazurile prevădute în articolul precedent, se pasează fără întârziere la declararea de faliment.

Articolul 841

Ori de câte ori s'a acordat un moratoriu, dacă în cursul duratei lui se dovedește a se fi plătit creditorilor anteriori o parte considerabilă din creanțele lor, sau dacă mijlocesc împiedicări speciale, tribunalul va putea, intervenind un vot favorabil al majorității creditorilor, care ar reprezenta cel puțin jumătate din restul pasivului, să acorde un al doilea moratoriu pentru un termen care asemenea nu va trece peste șase luni.

Articolul 842

Documentele și celelalte mijloace de probă, având de scop a lumina judecata tribunalului asupra cererii de moratoriu, pot să fie prezentate fără a fi necesar de a le investi cu formalitățile prescrise de lege pentru timbru de înregistrare.

Capitolul 3 Despre concordat

Articolul 843

În ori-ce stare a procedurii falimentului se poate încheia concordat între falit și creditorii săi, data toți consimt la acesta.

Sindicul este dator să depună toate silintele pentru încheierea concordatului.

În concordat se poate conveni încetarea sau suspendarea procesului comercial al falimentului, dar nu se poate împiedica continuarea instrucțiunii penale.

Articolul 844

Dacă nu s'a obținut un concordat prin consimțimentul tuturor creditorilor, falitul, sindicul, delegațiunea creditorilor, sau un număr de creditori reprezentând cel puțin o patra parte a pasivului, pot cere ori cînd judecătorului-comisar o convocare a creditorilor pentru a li se propune un concordat.

Ordonanța de convocare trebuie să fie notificată creditorilor, sindicului și falitului.

Propunerea concordatului nu suspendă actele întreprinse pentru lichidarea falimentului, cu rezerva dispozițiunii primului alineat al art. 806.

Articolul 845

În adunarea pentru concordat, falitul trebuie să se prezinte în persoană; dar poate să fie autorizat pentru juste motive de către judecătorul-comisar să se reprezinte printr-o altă persoană.

Sindicul trebuie să prezinte adunării o relațiune scrisă în privința stării falimentului, a îndeplinirii formalităților, a operațiunilor ce au avut loc și în special în privința mijloacelor întrebuintate pentru a provoca încheierea concordatului, în privința obstacolelor întâmpinate și a măsurilor ce crede necesare pentru a înlesni acea încheiere.

Relațiunea trebuie să fie subscrisă de sindic și prezentată judecătorului-comisar.

Procesul-verbal al adunării va menționa tot ce s'a deliberat și decis într'ansa.

Articolul 846

Concordatul nu se poate face de cât cu primirea majorității tuturor creditorilor, ale căror creanțe au fost verificate sau admise provizoriu cu condițiunea ca creditorii aderenti să reprezinte cele trei părți din totalitatea acelor creanțe; alt-fel concordatul e nul.

Variațiunile în numărul creditorilor și în suma creanțelor derivând din sentința arătată în art. 778, nu au influența asupra validității concordatului încheiat cu majoritatea sus disa.

Articolul 847

Pentru formarea majorității cerute pentru validitatea concordatului nu se ține socotela de creanțele cu ipoteca, gaj sau alt privilegiu, dacă creditorii nu renunța la ipoteca, gaj sau alt privilegiu, dacă creditorii nu renunța la ipoteca sau privilegiul lor.

Renunțarea poate asemenea să se refere la o parte din creanța și la accesorii, numai ca suma, în capital și accesorii pentru care ea are loc, să fie determinată, și ca aceasta suma să nu fie inferioară la a treia parte din creanța întreagă.

Votul dat fără nici o declarațiune de renunțare limitată implică de drept renunțarea la ipoteca sau la privilegiu pentru întreaga creanță.

Efectele renunțării încetează de drept dacă concordatul nu are loc sau se anulează în urma.

Decisiunile celorlalti creditori nu pot vatama drepturile creditorilor ipotecari sau privilegiați.

Articolul 848

Concordatul trebuie să fie scris în aceeași daunare în care a fost consimțit.

Dacă concordatul s'a primit numai de majoritatea în număr a creditorilor prezenți sau de majoritatea celor trei părți a sumei totale a creanțelor, și chiar când nu s'ar fi întocmit nici una nici cea-l'alta din aceste majorități, dar dacă concordatul a fost primit de un număr însemnat de creditori, judecătorul-comisar poate, dacă creditorii aderenti nu declară ca 'și retrag consimțimentul, să amâne deliberatiunea la o altă adunare, sau să fixeze un termen pentru culegerea și altor adesiuni.

În cas de veri-o schimbare în condițiunile concordatului, adesiunile date în prima adunare rămân fără efect.

Creditorii au dreptul să ia notite în cancelarie după procesele-verbale ale adunării.

Articolul 849

Concordatul va trebui să fie omologat de tribunal după cererea părții celei mai diligente.

Creditorii care n'au consimțit sau n'au intervenit, vor putea face opozițiune în termen de 8 zile de la închiderea procesului-verbal sau de la expirarea termenului concedat de judecătorul-comisar.

Cererea de opozițiune va fi motivată și va trebui să fie notificată sindicului și falitului de o-data cu citațiunea pentru audiența fixă înaintea tribunalului.

Dacă termenul sus dis a trecut fără să se fi făcut vre-o opozițiune, tribunalul statuează în camera de consiliu asupra omologățiunei:

În cas contrariu, tribunalul se va pronunța asupra opozițiunilor și asupra omologățiunei prin una și aceeași sentință.

Dacă opozițiunea este admisă tribunalul anulează concordatul față cu toți intereseții.

Dacă opozițiunea este respinsă, tribunalul sau curtea de apel va putea o-data cu respingerea opoziției condamna pe oponent la o amendă de la 100 pînă la 5.000 lei, când opoziția sa va fi fost făcută cu rea credință și în scopul învederat numai de a se întârzia execuțiunea concordatului.

Articolul 850

Dacă judecată vre-unei opozițiuni depinde de rezolvarea unor chestiuni care, din cauza materiei, nu ar fi de competența tribunalului de comerț, acest tribunal nu se va putea pronunța de cat după rezolvarea acestor chestiuni; însă va trebui să fixeze un termen scurt înăuntrul căruia creditorul oponent va fi obligat să pormască judecata înaintea autorității competente și să justifice ca a făcut acesta, cu deșteptare că în cas contrariu se va urma judecata asupra celorl'alte opozițiuni fără a se mai lua în considerațiune pretențiunile sale.

Articolul 851

Dacă prin concordat s'a consimțit ipotecă pentru garantarea celor interesați, tribunalul, pronunțând omologarea concordatului, va trebui să fixeze un termen scurt pentru luarea înscriziunilor ipotecare.

Omologarea nu produce efect de cat din ziua luării înscriziunilor.

Articolul 852

Cînd, după circumstanțele falimentului și după condițiunile concordatului, se vede că falitul ar merita un tratament special, hotărîrea de omologare mai poate ordona ca, după completă îndeplinire a obligațiunilor luate prin concordat, numele debitorului să fie sters din tabloul falitilor; se mai poate asemenea declara printr'ensa că prin efectul îndeplinirii acelorăși obligațiuni va rămânea revocată sentința declarativă de faliment, chiar în privința urmăririi penale.

Îndeplinirea obligațiunilor sus dis se constată prin o sentință pronunțată de același tribunal.

Articolul 853

Omologarea face concordatul obligatoriu pentru toți creditorii trecuți sau netrecuți în bilanț, a căror creanță sînt sau nu verificate și chiar pentru creditorii care au reședința afară din țară, și pentru aceia care au fost admiși provisoriu la pasiv, ori-care ar fi suma definitiv lichidată în favoarea lor.

Articolul 854

Îndată ce sentința de omologarea concordatului nu va mai fi supusă opozițiunei sau apelului, încetează starea de faliment și tot-d'o-data încetează funcțiunile sindicului și ale delegățiunei creditorilor, cu rezerva însă a dispozițiunilor articolelor urmatoare:

Sindicul va trebui să dea compt falitului de administrația sa, care compt va fi discutat și încheiat în prezența judecătorului-comisar și va remite falitului toate bunurile sale, registrele, hărțile și ori-ce alte efecte, luînd descărcare, conformându-se condițiunilor și precauțiunilor stabilite prin concordat.

Judecătorul-comisar va încheia despre toate proces-verbale și funcțiunile sale încetează.

Tribunalul va judeca contestațiunile ivite.

Articolul 855

Concordatul de și omologat va putea să fie anulat de tribunal dupe cererea sindicului sau a ori-cărui creditor, dupe ce va asculta contradictorii pe sindic și pe falit, dacă se descoperă dupe omologare ca s'a exagerat în mod fraudulos pasivul sau ca s'a disimulat o parte importantă din activ

Acesta anulare liberează de drept garanțiile date pentru concordat.

Nici o alta acțiune de nulitate în contra concordatului nu se admite în urma omologării.

Articolul 856

Dacă falitul nu indeplinește condițiunile concordatului, majoritatea creditorilor cari au luat parte la deliberatiuni și cari n'au fost îndestulați cu sumele cuvenite prin concordat, va putea cere resilierea lui.

Majoritatea se va determina dupe dispozițiunile art. 846.

Cererea se va propune înaintea tribunalului în numele zisilor creditori de către sindic sau de către creditori incesi, citându-se sindicul contradictoriu cu falitul și cu fidejutori, dacă sînt.

Resilierea concordatului va putea fi cerută în mod individual, dar numai în propriul lor interes, de unul sau mai mulți creditori cari nu vor fi fost îndestulați în tot sau în parte de sumele venite la scadenta ce li se cuvenea în virtutea concordatului

În asemenea cas, acești creditori reîntra în întregimea drepturilor lor față cu falitul, dar nu vor putea cere restul sumelor promise prin concordat, de cat dupe expirarea termenelor fixate pentru plata ultimelor rate

Resilierea concordatului nu liberează pe fidejutori, nici face sa înceteze ipotecele și cele-alte garanții constituite printr'ensul.

Articolul 857

Asupra prezentării sentinței cari anuleza sau resiliaza concordatul, tribunalul va proceda conform dispozițiunilor primului aliniat al art. 828.

Actele făcute de falit în urma omologării concordatului și mai înainte de anularea sau resilierea lui, nu vor putea fi declarate nule de cat numai dacă vor fi fost făcute în fraudă drepturilor creditorilor.

Articolul 858

Creditorii anteriori concordatului reîntra în întregimea drepturilor lor numai față cu falitul, dar nu vor putea participa la masa falimentului de cat numai în proporțiunile urmatoare:

Dacă nu au primit nici o parte din dividend, participa pentru totalitatea creanțelor lor;

Dacă au primit o parte, participa numai pentru porțiunea creanței primitive corespunzătoare cu porțiunea de dividend promisa și neprimată.

Dispozițiunile acestui articol se aplică și în cazul cînd un al doilea faliment va fi fost declarat, fără ca falimentul anterior sa fi fost anulat sau resiliat.

Titlul VII

DISPOZIȚIUNI PRIVITORE LA FALIMENTUL SOCIETĂȚILOR COMERCIALE

Articolul 859

Falimentul unei societăți comerciale se declara de tribunalul comercial din jurisdicțiunea căruia societatea și are sediul ei.

Articolul 860

Falimentul unei societăți în nume colectiv sau în comandită produce și falimentul soților ilimitat responsabili.

Tribunalul va declara prin aceeași sentința falimentul societății și al soților; va arta numele, pronumele și domiciliul acestora și va numi un singur judecător-comisar și un singur sindic.

Cu toate acestea, patrimoniul societății va fi ținut deosebit de acel al fie-cărui soț atît la formarea inventariului cat și în operațiunile administrațiunei și ale lichidațiunei activului și pasivului.

Numai creditorii societății iau parte la deliberațiunile cari intereseza patrimoniul social, dar ei concursa cu creditorii fie-cărui soț la deliberațiunile cari intereseza patrimoniul individual al fie-cărui soț cadut în faliment.

Sentința declarativă de faliment produce pentru toți soții faliți efectele aretate în titlul I al acestei cărți.

Articolul 861

Falimentul unui sau mai multor soți nu trage dupe sine falimentul societății.

Falimentul tuturor soților ilimitat responsabili în societățile în nume colectiv sau în comandită nu trage dupe sine falimentul societății, dacă acesta nu se afla în stare de încetare de plăți.

Articolul 862

În cas de faliment al unei societăți în comandită prin acțiuni sau anonima, actele de procedura se fac contra administratorilor, directorilor și lichidatorilor

Ei sînt ținuți sa compare înaintea judecătorului-comisar, a sindicului și a delegatiunei creditorilor ori de câte ori ar fi chemați, și în special a procura informațiunile necesare pentru formarea și verificarea bilanțului și pentru descoperirea cauzelor și împrejurărilor falimentului

Ei vor trebui să fie ascultați ca reprezentanți legali ai societății falite în toate cazurile în care legea prescrie ca falitul să fie ascultat.

Articolul 863

Creditorii particulari ai unui soț nu sînt admiși la pasivul falimentului societății

Ei nu au drept de cat asupra a ceea ce va mai remanea soțului după îndestularea creditorilor societății, exceptându-se drepturile derivând din privilegiu sau ipoteca.

Asociații în participațiune ai comerciantului falit nu sînt admiși la pasivul falimentului, de cat numai pentru acea parte a capitalului adus de densii pe cari vor putea-o proba că nu a fost absorbită de partea perderilor ce cad în sarcina lor.

Articolul 864

Dacă societatea falita a emis obligațiuni la purtător, posesorii acestor obligațiuni vor fi admiși la pasivul falimentului în raport cu valoarea de emisiune a obligațiunilor, scadendu-se aceea ce li se va fi plătit cu titlul de amortisment sau de ramburs asupra capitalului de fie-care obligațiune.

Articolul 865

Dacă soții cu responsabilitate limitată în societățile anonime sau în comandită nu efectuase încă în momentul declarațiunii falimentului versamintele părților luate asupra-le, sindicul poate fi autorizat să le ceară versamintele ulterioare a căror necesitate va fi recunoscută la tribunal.

Articolul 866

În falimentul unei societăți anonime, cari nu se găsește în stare de lichidațiune, concordatul poate avea de obiect continuarea sau cedarea întreprinderii sociale, și în asemenea caz el trebuie să determine condițiunile exploatarei ulterioare.

Articolul 867

În societățile în nume colectiv și în comandită, creditorii pot consimți un concordat chiar în favoarea unuia sau mai multora dintre soții cu responsabilitate limitată.

În acest caz tot activul social se va supune administrațiunii și operațiunilor sindicului

Numai bunurile particulare ale soțului căruia i s'a acordat concordatul sînt excluse și nici o parte a activului social nu va putea fi întrebuințată pentru plata obligațiunilor derivând din concordat.

Soțul cari a obținut un concordat particular este liberat de obligațiunea solidară către creditorii societății; dar pentru ca să obțină sentința indicată în art. 829, el trebuie să probeze ca toate datoriile societății falite au fost plătite; capete, interese și cheltuieli.

Titlul VIII

DESPRE INFRAȚIUNI PENALE ÎN MATERIE DE FALIMENT

Articolul 868

Acțiunea penală pentru infracțiunile coprinse în acest titlu este de ordine publică.

Ea poate fi pusă în mișcare chiar înainte de declarațiunea de faliment, cînd încetarea plăților este însoțită de faptul de dosire, de ascundere, de închiderea magazinelor, de darea la o parte, sustragerea sau imputinarea frauduloasă a patrimoniului în dăuna creditorilor.

În aceste cazuri, procurorul tribunalului trebuie să comunice îndată încetarea plăților președintelui tribunalului comercial pentru îndeplinirea dispozițiunilor titlului I al acestei cărți.

Capitolul 1

Despre bancruta

Articolul 869

Este culpabil de bancruta simplă comerciantul cari a încetat plățile și cari se găsește într'unul din cazurile urmatoare:

- 1) Dacă cheltuelile sale personale sau acelea ale familiei sale au fost prea mari în raport cu starea sau condițiunea sa economică;
- 2) Dacă a pierdut o mare parte din patrimoniul său în operațiuni curate de noroc, sau manifest imprudente;
- 3) Dacă, în scopul de a-și întârzia falimentul, a făcut cumpărări cu intențiunea urmată de fapt de a revinde lucrurile cumpărate cu prețuri sub valoarea lor curentă, sau dacă a avut recurs la împrumuturi, girare de efecte sau alte mijloace ruinoase pentru a-și procura fonduri;
- 4) Dacă în urma încetării plăților a plătit pe vreun creditor în detrimentul masei;
- 5) Dacă n'a ținut în mod regulat registrele prescrise de lege sau cel puțin registrul jurnal încheiat și vizat conform art. 27.

Articolul 870

Este asemenea culpabil de bancruta simpla comerciantul cari a încetat plățile și cari se găsește în vre-unul din casurile urmatoare;

- 1) Dacă nu a făcut în mod exact inventariul anual sau dacă registrele și inventarele sale sînt incomplete sau neregulat ținute, sau nu dau seama de adeverata stare a activului și pasivului sau, chiar cînd n'ar fi fraudă;
- 2) Dacă avînd contract de căsătorie, nu s'a conformat dispozițiilor art. 19 și 20;
- 3) Dacă în cele trei zile de la încetarea plăților nu a făcut declarațiunea prescrisă de art. 699, sau dacă, fiind vorba de falimentul unei societăți, declarațiunea făcută nu arata numele tuturor soților solidari;
- 4) Dacă, fără împiedicare legitima, nu s'a prezentat în persona înaintea judecătorului-comisar, a delegațiunii creditorilor sau a sindicului, în casurile și în termenele prescrise, și dacă prezentându-li-se le-a dat informațiuni false, sau dacă, după ce au obținut o permisiune de libertate nu s'a supus ordinului de a se prezenta, sau dacă s'a departat fără permisiune de la domiciliul sau în timpul falimentului;
- 5) Dacă nu a îndeplinit obligațiunile luate într'un concordat obținut într'un faliment anterior.

Articolul 871

Ori-cine exercitînd obișnuit profesiunea de mijlocitor va fi cadut în faliment, e culpabil de bancruta simpla.

Articolul 872

E culpabil de bancruta simpla comerciantul cari, chiar înainte de declarațiunea de faliment și numai pentru a-și facilita obținerea unui moratoriu, 'și-a atribuit cu buna știință și în contra adeverului o parte din activ, sau a simulat datorii neexistente pentru a face să intervie în adunări creditori în tot sau în parte fictivi.

Articolul 873

E culpabil de bancruta frauduloasă, comerciantul falit cari a sustras sau falsificat registrele sale, distras, tănuț sau disimulat o parte din activul său, și comerciantul cari, într'un alt scop de cît cel indicat în articolul precedent, a înfățișat datorii neexistente; sau cari în registre, în scripte sau în acte autentice ori private, sau în bilanț, s'a dat în mod fraudulos dator de sume ce nu datora.

Mai pot fi declarați bancrutari frauduloși comercianții cari, înainte de declararea în faliment, vor fi înstrăinat o parte însemnată din mărfuri sau activ, pe prețuri reduse și mai scădute de cît costul lor, în scopul fraudulos de a frustra pe creditori.

Articolul 874

Delictele de bancruta simpla să pedepsesc cu închisoarea de la șase luni pînă la doi ani

În casurile prevădute de art. 870, pedeapsa poate să fie scădută pînă la o luna.

Dacă tribunalul, prin sentința de omologare a concordatului, declară, conform dispozițiilor art. 852, ca sentința declarativă de faliment este revocată, urmărirea penală pentru bancruta simpla rămîne suspendată, și prin completă îndeplinire a obligațiilor luate prin concordat se stinge și acțiunea penală.

Bancruta frauduloasă se va pedepsi cu maximum închisorii corecționale și cu interdicțiunea pe timp mărginit.

Contra aceloră ce vor fi exercitat obicinuț profesiunea de mijlocitori, judecata, în cas de faliment, va aplica tot-d'a-una maximum pedepselor prescrise în acest articol.

Cel ce este condamnat pentru faptul de bancruta va putea fi, oșebit de acesta, declarat incapabil de a exercita profesiunea de comerciant și nu va mai putea avea intrare în localurile de bursa.

Capitolul 2

Despre delictul altor persoane de cît falitul, fără complicitate în bancruta

Articolul 875

Prepusul sau reprezentantul comerciantului falit cari în gestiunea lui încredințată s'a făcut culpabil de vre-unul din faptele indicate la No. 2, 3, 4 și 5 din art. 869 și la No. 1 din art. 870, va fi pedepsit conform dispozițiunei primei părți a art. 874.

Dacă s'a făcut culpabil de vre-unul din faptele arătate la art. 873, el va fi pedepsit conform alin. 2 din același articol.

Articolul 876

În cas de faliment a unei societăți în comandită, prin acțiuni sau anonima, administratorii și directorii ei vor fi pedepsiți după dispozițiunile l-ei părți a art. 874, dacă falimentul a provenit din culpa lor, sau dacă nu au fost îndeplinite dispozițiunile articolelor 92, 93, 95, 96, 101, 104, 142, 146, 147, 148, 157, 168, 173, 174, 175, 178, 179, 182, 183 și 184, sau dacă sînt culpabili de vre-unul din faptele arătate la No. 2, 3, 4 și 5 a art. 869 și la No. 1, 3, 4 a art. 870:

Ei se vor pedepsi după aliniatul al 2-lea al art. 874, dacă sînt culpabili de vre-unul din faptele indicate la art. 873.

Asemenea și:

- 1) Dacă au omis cu dol de a publică contractul social și schimbările ulterioare în modurile prescrise de lege;
- 2) Dacă au aretat în mod fals capitalul subscris sau versat;
- 3) Dacă au distribuit societărilor dividende evident fictive și cu chipul acesta au micșorat capitalul social;

- 4) Dacă cu dol au făcut preluări mai mari de cat cele permise prin actul social;
- 5) Dacă au ocazionat cu dol sau prin mijlociri de operațiuni dolose falimentul societății.

Articolul 877

Sindicul falimentului care se va fi făcut culpabil de malversatiuni în administrațiunea sa, se va pedepsi cu maximul închisorei; iar dacă paguba causata este mica, închisorea se va putea reduce pînă la trei luni.

Dacă sindicul nu s'a făcut culpabil de cat de neglijenta, el va fi pedepsit cu închisore de la o luna la un an și cu amendă pînă la 300 lei

Aceste pedepse se pot aplica și separat, dupe impregiurari.

Dispositiunile acestui articol se vor aplica asemenea auxiliarelor și celor însărcinați de către sindic cu executarea operațiunilor falimentului.

Articolul 878

Se vor pedepsi cu maximul închisorei acei cari, de și n'ar fi complici în bancruta, se vor dovedi culpabili;

1) Ca într'un faliment, cu buna sciinta au distras, tănuit sau disimulat prin declarațiuni publice sau private bunuri mobile sau imobile de ale falitului;

2) Ca în mod fraudulos au produs în faliment creanțe simulate în numele lor propriu, sau prin persoane interpose;

3) Ca au saversit vre-unul din faptele aretate în art. 873, exercitând comerțul sub numele altuia sau sub nume simulat

Aceeași pedeapsa se va aplica și comerciantului care 'și-a prestat numele.

Ascendenții, descendenții, afinii și soțul falitului, cari cu sciinta vor fi distras sau tănuit valori sau alte lucruri aparținend falimentului, se vor pedepsi cu închisore corecțională.

Articolul 879

Creditorul care va fi stipulat cu falitul sau cu alta persona avanaagie în folosul seu propriu pentru votul seu în deliberările falimentului, sau în cererea de moratoriu, sau acela care prin alte moduri de cat cele prevedute în art. 873 'și va fi procurat avantagie în sarcina activului falimentului, se va pedepsi cu închisore pînă la un an și cu amendă pînă la 2.000 lei.

Inchisorea se poate întinde pînă la doui ani, dacă creditorul este membru al delegatiunei de supraveghere.

Articolul 880

În casurile prevedute de cele duoe articole precedente, sentinta penală de condamnare va trebui sa ordone:

1) Reintegrarea, dacă este cazul, la masa creditorilor a bunurilor sau valorilor sustrate și restituirea celor în drept a sumelor ce creditorele primise fără sa 'i fi datorat;

2) Despăgubirea daunelor pentru sumele căte s-au constatat, cu rezerva despăgubirei și a altor daune mai mari dacă s'ar dovedi în urma;

3) Anularea în privinta tutulor și chiar a falitului, a conventiunilor particulare ce vor fi fost încheiate pentru a procura creditorilor avantagiile menționate în articolul precedent.

Dacă cererile pentru obiectele sus indicate nu au fost propuse în instanța penală, sau dacă fiind propuse a intervenit o ordonanța de neurmărire, sau o sentinta absolutorie, acele cereri vor putea fi în urma introduse și judecate înaintea tribunalului de comerț.

Cartea IV

DESPRE EXERCITIUL ACȚIUNILOR COMERCIALE ȘI DESPRE DURATA LOR

Titlul I

DESPRE EXERCITIUL ACȚIUNILOR COMERCIALE

Capitolul 1

Dispositiuni generale

Articolul 881

Exercițiul acțiunilor comerciale se reguleza de codicele de procedura civilă, afară de dispositiile codicelui de față.

Articolul 882

Aparține jurisdicțiunei comerciale a judeca:

I) Tote contestațiunile relative la fapte de comerț între ori-ce persoane;

II) Acțiunile de revocare sau de confirmare a sechestrului unei nave, chiar cînd ar fi înființat în temeiul unei creanțe civile;

III) Acțiunile contra capitanelor de nave, contra prepușilor sau reprezentantilor, contra comisilor-caletori de comerț și contra comisilor de negot, derivate din faptele de comerț cu cari sînt însărcinați; precum de asemenea și în aceleași limite acțiunile acestor persoane contra patronilor lor;

IV) Contestațiunile dintre calfi sau ucenici, baeti și servitori de magazine, comisionari de strade și lucrători cu diua, luna sau anul, cu comerciantul sau șeful unei întreprinderi comerciale, pentru îndeplinirea serviciului la cari ei s'au obligat, sau pentru plata de salariu ori alta lucrare;

V) Acțiunile pasagerului contra căpitanului sau armatorului unei nave, precum și acțiunile acestora contra pasagerilor;

VI) Acțiunile întreprindetorului de spectacole publice contra artiștilor teatrali, precum și acțiunile acestora contra întreprindetorului;

VII) Contestațiunile relative la vindarea cu licitațiune a mărfurilor sau produselor depuse în magazine generale, docuri ori întreprinse;

VIII) Tot ce privește la falimente dupe dispozițiunile cartei III din acest codice;

IX) Contestațiunile privitoare la calitatea de comerciant sau la existența unei societăți comerciale.

Articolul 883

Acțiunile aparținând jurisdicțiunei comerciale se vor judeca în prima instanță, pînă la valoarea de 1.500 lei, capital și interese de judecatorie de ocole, cu drept de apel la tribunalul comercial, în coprinsul căruia se afla.

Articolul 884

Dacă înaintea unui tribunal comercial se ridică un incident civil, același tribunal este competent a statua și asupra incidentului, afară de cazul cînd contestațiunea incidenta ar purta asupra filiațiunei, asupra calității de erede, sau asupra unui drept de proprietate sau servitute imobiliară

În aceste cazuri, tribunalul comercial va trimite pe părți pentru judecarea incidentului înaintea tribunalului civil competent, sau 'l va judeca însuși fără asistența membrilor comerciali, dacă e de competența tribunalului civil local.

În toate cazurile în cari incidentul se rezolvă de același tribunal, apelul și recursul în casatiune nu se poate face, contra hotărîrii intervenite asupra incidentului de cît o-data și în aceleași termene, cu apelul sau recursul contra hotărîrii asupra fondului.

Încheierea prin cari tribunalul comercial trimite la un alt tribunal sau reține judecarea incidentului, nu este de asemenea supusă apelului sau recursului de cît o-data cu hotărîrea asupra fondului.

Articolul 885

Chiar cînd actul este comercial numai pentru una din părți, acțiunile ce deriv dintr'ensul sînt de competența jurisdicțiunei comerciale.

Articolul 886

Cînd o contestațiune de natura comercială se ivesce într'un loc unde se ține un terg sau balciu, sau într'un port ori schela, și ea reclama o grabnică soluțiune, judecătorul de ocol poate să constate ori-ce fapt și să ordone provisoriu măsurile de asigurare prevădute de art. 71 și 72 din acest cod și 455 și următorii din procedura civilă, pînă cînd se va judeca cauza de autoritatea competentă.

Același drept 'l poate exercita și președintele judecătoriei comunale, dacă în aceleași localități nu se afla o judecătorie de ocol.

Articolul 887

Excepțiunea de incompetență a jurisdicțiunei comerciale pentru cauzele civile, și a jurisdicțiunei civile pentru cauzele comerciale, poate să fie propusă în ori-ce stare a cauzei, și autoritatea judecătorească o poate pronunța chiar din oficiu.

Cu toate acestea, cînd autoritatea judiciară ce se invocă exercită amende jurisdicțiunile, comercială și civilă, omisiunea sau eroarea în indicațiunea uneia sau altelei nu poate da loc la o declarațiune de incompetență.

Articolul 888

Dacă, cu ocaziunea judecării unei afaceri comerciale, părțile sînt trimise înaintea tribunalului civil în urmarea unui incident ore-care, judecătoria comercială e în drept ca mai 'nainte de hotărîrea asupra incidentului să ordone provisoriu ori-ce măsuri folositoare în cauza.

Articolul 889

În materie comercială, acțiunile personale și mobiliare se vor putea intenta, dupe alegerea reclamantului:

- 1) La tribunalul unde cel ce s'a obligat 'și are stabilimentul seu comercial, sau cel puțin domiciliul ori reședința;
- 2) La tribunalul locului unde obligațiunea a luat naștere sau unde va trebui executată;
- 3) La tribunalul locului unde s'a stipulat a se face plata;
- 4) Dacă s'a ales un domiciliu pentru executarea unui act, acțiunea se va putea intenta la tribunalul acestui domiciliu.

Articolul 890

Acțiunile personale și acțiunile reale mobilizate rezultând din operațiunile întreprinse, pe comptul unei societăți pamentene sau străine, de către prepusul sau reprezentantul acestora, în afară de sediul social, se vor putea

intenta de către cel de al treilea înaintea autorității judecătorești a locului unde prepusul ori reprezentantul societății exercita comerțul, sau 'și are reședința.

Articolul 891

Acțiunile ce nasc din contractul de transportul se pot intenta înaintea autorității judecătorești a locului unde se afla stațiunea de plecare sau aceea de sosire

Sînt aplicabile șefului de stațiune dispozițiile art. 400.

Articolul 892

Acțiunile rezultând din lovirea unui vas (abordagiu) se pot intenta înaintea autorității judecătorești a locului unde faptul s'a întâmplat, sau înaintea aceleia a primului port unde vasul a ajuns ori a locului de destinațiune.

Competința capitanilor de porturi de a cunoște de contestațiunile ce le sînt deferite prin regulamentul de la 30 Martie 1879 se menține.

Articolul 893

În toate cauzele comerciale, termenul obicinuît de înfățișare fixat prin art. 78 din procedura civilă, se reduce la jumătate.

Președintele tribunalului va putea însă, dupe împregiurari, să permită ca citațiunea să se facă pentru un termen și mai scurt fără a fi obligat pentru acesta să declare urgenta cauzei.

Pentru cei domiciliați afară din România, termenul de înfățișare va fi cel puțin de 40 zile de la esirea citațiunei.

Asupra infatisării de se va cere termen de pregătire, acel termen se va fixa de tribunal dupe împregiurari, ordonându-se provisoriu ori-ce măsuri de asigurare se vor crede necesare pînă la judecarea afacerii.

Articolul 894

Partea condamnată în lipsa poate face opozițiune fără a fi ținută a justifica cauzele absentei sale.

Articolul 895

În materie comercială, termenul de perempțiune este pe jumătate de cel fixat prin art. 257 din codicele de procedura civilă

Articolul 896

În materie comercială termenul de apel contra hotărîrilor pronunțate în prima instanță este de 30 zile.

Acest termen începe: pentru sentințele date contradictoriu, din ziua pronunțării lor; pentru cele date în lipsa, din ziua primirii copiei dupe sentința, conform art. 74 și 137 din codicele de procedura civilă.

Dacă hotărîrea s'a dat asupra unei opozițiuni, termenul de apel curge din ziua respingerei opozițiunei, fie ca sentința s'a pronunțat în lipsa sau contradictoriu cu oponentul.

În contra hotărîrilor pronunțate în materie de faliment, termenul de apel va fi de 15 zile.

Articolul 897

Recursul în casatiune contra sentințelor sau decisiunilor pronunțate în ultima instanță va fi de 40 zile.

Acest termen va curge, pentru decisiunile sau sentințele date contradictoriu, din ziua pronunțării lor; pentru cele date în lipsa, din ziua comunicării decisiunei sau sentinței.

În contra decisiunilor sau sentințelor pronunțate în materie de faliment, recursul este de 20 zile.

Articolul 898

Dispozițiunile art. 321 și 734 din procedura civilă se aplică în materie comercială și pentru cazul cînd înăuntrul termenului de apel sau recurs se va forma contra părții condamnate cerere de interdicțiune sau de punere sub consiliu judiciar.

Articolul 899

Partea interesată în cauza comercială va putea de o-data cu intentarea acțiunii să ceară să se pună sechestrul asigurator asupra averii mobile a debitorului său, conform art. 614 și următorii din procedura civilă, dupe deosebiri de mai jos enunțate.

Va putea de asemenea să urmarească și să poprescă pentru sumele coprinse în titlul său sumele sau efectele datorite debitorului său de către un al treilea, conformându-se dispozițiilor art. 456 și următorii din codicele de procedura civilă.

Articolul 900

Sechestrul sau poprirea nu se va putea înființa de cît numai cu dare de cauțiune, afară de cazul cînd cererea de sechestrul sau de poprire se va face în virtutea unei cambii sau a unui alt efect comercial la ordin sau la purtător protestat de neplată.

Judecătoria se va pronunța asupra sechestrului în camera de consiliu fără prealabilă chemare a părților.

Sechestrul asigurator nu poate fi ridicat de cît dacă debitorul va consemna suma, capital, interese și cheltuieli, pentru cari s'a înființat acel sechestrul.

Articolul 901

Cînd va fi loc a se cerceta socoteli, înscrisuri și registre de comerț, tribunalul va putea numi în acest scop unul sau mai mulți experți socotitori, cari, sub direcțiunea unui judecător-delegat să asculte pe părți, să examineze socotelile, înscrisurile și registrele, să consemneze prin proces-verbal declarațiunile și recunoșterile părților, și să cerce a le împacă de va fi cu putinta; iar dacă nu, să raporteze în scris tribunalului despre rezultat. Experții vor fi numiți de părți prin comun acord, și, în cas de neînțelegere între ele, se vor numi din oficiu de tribunal în termen scurt.

Capitolul 2

Despre sechestrarea, urmărirea și vindarea silită a vaselor

Articolul 902

Ori-ce creditor are dreptul ca, prin paza formelor mai jos aretate, să poată procedea la sechestrarea, urmărirea și vindarea silită a unui vas sau a unei părți indivisa dintr-ensul cari ar fi proprietatea debitorului său.

Creditorii privilegiați pot exercita acest drept chiar dacă vasul, care în totul sau în parte este afectat, ar fi trecut în manele unei a treia persoane.

Articolul 903

Vasul poate fi sechestrat în casurile și după formalitățile stabilite în art. 899 și 900 din acest codice.

Sechestrarea fiind declarată valabilă de către tribunalul de comerț competent, vindarea, colocatiunea creditorilor și repartitiunea prețului se fac în conformitate cu regulile fixate în prezentul capitol.

Articolul 904

Vasul gata de plecare nu poate fi pus sub sechestru și nici urmărit.

Vasul se considera ca este gata de plecare cînd capitanul are asupra-și hartiile de navigațiune necesare pentru caletorie.

Articolul 905

În ori-ce stare a procedurii, după cererea unui creditor care are un privilegiu asupra unui vas sau a unui coproprietar al vasului și chiar a însuși debitorului, tribunalul, înainte căruia se afla cauza pendinte, poate ordona ca vasul să întreprindă una sau mai multe caleatorii, prescriind în același timp precauțiunile ce după împregiurări s'ar crede necesare.

Caletoria nu se poate începe pînă ce mai anteu sentința tribunalului care ar incuviința-o nu va fi transcrisă în registrele autorității maritime respective și adnotată pe actul de naționalitate.

Cheltuielile necesare pentru întreprinderea caleoriei se vor înainta de reclamant.

Navlul, după ce mai anteu se vor scădea cheltuielile, se va adaoga la prețul vinderei.

Articolul 906

Urmărirea vasului sau a unei părți dintr-ensul va fi precedată de un comandament făcut debitorului, cu invitare de a plăti suma datorită în termen de 24 de ore și cu incunoscintare că în cas contrariu se va procedea la urmărire.

Dacă este pericol de sustracțiune, se poate ordona sechestrarea imediată în formele stabilite de codicele de procedura civilă.

Articolul 907

Prin comandament, creditorul și va face alegere de domiciliu în comuna de reședință a autorității judecătorești înainte căreia are să se facă urmărirea, aretându-se persona la care domiciliul a fost ales.

Comandamentul va fi notificat proprietarului vasului, dacă este vorba de o acțiune generală de exercitat contra lui; el va putea fi însă notificat și căpitanului, dacă urmărirea se face în virtutea unui drept de privilegiu ce există asupra vasului.

Dacă, în termen de 30 zile de la notificarea comandamentului, creditorul nu procedea la acte de execuțiune, urmărirea nu se va putea începe de cît în urma unui nou comandament.

În cas de opozițiune sau contestațiune contra urmăririi, termenul de mai sus va curge de la notificarea sentinței definitive care a respins contestațiunea sau opozițiunea, sau din ziua cînd contestațiunea sau opozițiunea s'a perimat.

Articolul 908

Procesul-verbal al agentului judecătoresc însărcinat cu urmărirea, afară de cele prescrise prin art. 416 din codicele de procedura civilă, va trebui să mai cuprindă:

- 1) Alegerea sau declarațiunea de domiciliu ori reședință a creditorului urmărit în localitatea unde se afla autoritatea judecătorească însărcinată cu vindarea și în localitatea unde vasul urmărit se găsește ancorat;
- 2) Numele, pronumele și domiciliul de reședință proprietarului vasului și acela al căpitanului;
- 3) Numele, felul și capacitatea vasului;
- 4) Descrierea barcilor, a salupelor, uneltele, echipamentelor, armelor, munițiilor și proviziunilor sale.

Agentul judecătoresc va numi un custode asupra vasului urmărit care va urma să subscrie procesul-verbal.

Articolul 909

Dacă proprietarul vasului urmărit are domiciliu sau reședința în comuna unde se face urmărirea, creditorul urmăritor este dator să-l notifice termen de trei zile copie dupe procesul-verbal de urmărire și să-l citeze înaintea tribunalului urmăritor, pentru ca acesta să ordone vindarea lucrurilor urmărite.

Dacă proprietarul nu are nici domiciliul, nici reședința sa în localitatea unde se face urmărirea comunicarea procesului-verbal și citațiunea se vor face căpitanului vasului urmărit, și în lipsa-i reprezentantului proprietarului sau al căpitanului.

Dacă proprietarul este străin, fără domiciliu sau reședința în România, comunicarea și citațiunea mai sus vorbita se vor face în modul stabilit prin art. 75, numerele 6 și 7 din procedura civilă.

O alta copie dupe procesul-verbal de urmărire se va depune de agentul judecătoresc la oficiul maritim unde vasul se găsește înscris.

Articolul 910

Tribunalul, autorisand vindarea, stabilește condițiunile ei și trimite pe părți înaintea unui judecător delegat, pentru ca să fixeze ziua în care are să se facă vindarea, și să procedeze la cele-alte operațiuni necesare Tribunalul trebuie de asemenea să ordone portărelului de a face afișele și publicațiunile de vindare.

Articolul 911

Urmărirea se perima de drept și creditorul urmăritor răspunde de cheltuieli, dacă vindarea nu se face în cele 40 de zile următoare.

Nu se socotesc în acest termen timpul trecut pentru opozițiunile sau contestațiunile prevedute de art. 899.

Articolul 912

Afișele și publicațiunile vor cuprinde:

- 1) Numele, pronumele, profesiunea, domiciliul sau reședința creditorului urmăritor;
- 2) Titlul în puterea căruia se face urmărirea;
- 3) Suma datorită;
- 4) Alegerea de domiciliu făcută de creditorul urmăritor, atît în localitatea unde reșede tribunalul înaintea căruia se face urmărirea, cat și în acea unde vasul este ancorat;
- 5) Numele, pronumele, domiciliul sau reședința proprietarului vasului urmărit;
- 6) Numele, felul și capacitatea vasului, dacă este armat sau în armare, precum și numele și pronumele căpitanului;
- 7) Locul unde vasul se găsește, adică dacă este ancorat în port sau în altă parte;
- 8) Barcile, salupele, echipamentele, unelte, armele, munițiunile și proviziunile ce se coprink în vindare;
- 9) Numele și pronumele procuratorului creditorului urmăritor;
- 10) Condițiunile vinderei;
- 11) Ziua fixată pentru ținerea licitațiunei.

Articolul 913

Afișele se vor lipi:

- 1) Pe catartul principal al vasului urmărit;
- 2) La usa tribunalului unde are să se țină licitațiunea;
- 3) În piața principală a orașului, pe digul sau la debarcaderul portului unde vasul este ancorat și la reședința oficiului vamal din localitate;
- 4) În sălile bursei și camerei de comerț, dacă vor fi.

Un extract dupe afiș se va publica în foia anunțurilor judiciare a locului, cel puțin cu trei zile înainte de ziua fixată pentru ținerea licitațiunei;

Un exemplar dupe afiș se va comunica:

- 1) Debitorului sau căpitanului în casurile prevedute de art. 520;
- 2) Custodelui numit de către agentul judecătoresc;
- 3) Creditorilor privilegiați indicați în actul de naționalitate sau în registrele oficiului maritim unde este înscris vasul, și ori-cărui alt creditor chiar neprivilegiat, care printr'un act notificat creditorului urmăritor a declarat că voesc să intervină la procedura urmăririi.

Articolul 914

Dacă urmărirea are de obiect un vas care ar avea o capacitate mai mare de 30 tone, se vor face trei publicațiuni consecutive din opt în opt zile, prin afișe afișate, cum mai sus se arată și publicate în foia anunțurilor judiciare.

Dupe a treia publicațiune a afișelor, licitațiunea se va ține la ziua fixată de către judecătorul-delegat și vindarea se va face către cel ce va oferi un preț mai avantajos.

Articolul 915

Tribunalul, dupe raportul judecătorului-delegat, pentru motive grave, poate acorda și chiar ordonă din oficiu ca vindarea să nu aibă loc și să încuviințeze una sau două amânări de câte opt zile fie-care.

Amânarea va fi incunosciintata prin afipte afișate și publicate precum mai sus se arata.

Articolul 916

Ori-cine poate să concureze la licitație.

Cel ce concureza pentru comptul altei persoane, trebuie să presinte procura specială care se va atașa la dosarul cauzei.

Ori-ce concurent este dator sa depue în bani sau în efecte publice de ale Statului la purtător și dupe cursul dilei, a decea parte din prețul de la care are să se începa licitațiunea, afară numai dacă judecătorul delegat, ascultând și pe creditorii presenti, nu-l va dispensa de acesta.

Vindarea se va face prin strigări.

Strigările se vor începe de la prețul fixat de creditor sau de la acela pe care-l va desemna judecătorul-delegat de la sine și se vor repeta de trei ori; între fie-care strigare va fi un termen de 5 minute cel puțin sau de 15 minute cel mult.

Lucrul se va adjudeca asupra aceluia care a oferit cel mai mare preț.

Articolul 917

Judecătorul delegat va încheia proces-verbal de cele urmate.

Adjudecatorul va subscrie de prețul cu care lucrul s'a adjudecat asupra-i și în același timp va face alegere de domiciliu în localitatea unde s'a urmat vindarea

În cas contrariu, tote notificările ce i se vor adresa vor fi valabil făcute la grefa tribunalului.

Articolul 918

Procuratorul care va fi remas adjudecatar pentru o persona cari ar avea a o numi mai în urma, trebuie, în cele trei dile dupe licitație, să depună la grefa mandatul special anterior vindarei, dacă acela în comptul căruia a concurat la licitație nu prefera de a face în persona accețiunea prin o declarațiune depusa la grefa; în lipsa, procuratorul va fi considerat ca adjudecatar în numele seu propriu.

Articolul 919

Adjudecatarul este dator ca în termen de cinci dile de la adjudecare să depună prețul cu cari s'a adjudecat asupra'i vasul.

Dacă acest termen expira fără ca cumperatorul sa fi depus întregul preț tribunalul, de la sine sau dupe cererea partii interesate va pune lucrul din nou în vindare.

Acesta noua licitațiune se va incunosciinta prin afipte, conform art. 913, iar afiptul se va publică cu trei dile cel puțin înainte de vindare.

Nouile afipte vor coprinde, pe lângă enuntarile prevedute de art. 912, numele adjudecatarului ce nu a depus prețul și suma cu cat lucrul a fost adjudecat asupra'i.

Licitațiunea se va urma conform art. 916.

Dacă prețul esit la acesta noua licitațiune este mai mic, primul adjudecatar raspunde de diferinta și în ori-ce cas de tote cheltuelile ocașionate cu acesta noua vindare.

Dacă primul cumperator înainte de începerea acestei noi licitațiuni depune prețul cu cat lucrul s'a adjudecat asupra'i d'împreună cu dobendi și cheltuieli făcute cu acesta a doua vindare, el va fi menținut în calitatea sa de adjudecatar.

Articolul 920

Dacă sînt urmărite barci, șalupe sau alte vase de o capacitate nu mai mare de 30 tone, vindarea se va face înaintea judecătorului delegat dupe publicațiuni făcute în trei dile consecutive printr'un singur afipt lipit pe catarg sau, în lipsa, într'alt loc aparent al vasului, la usa tribunalului și pe zidul sau scara portului, fără nici o alta formalitate.

Vindarea nu se poate face de cat dupe trecere de opt dile de la notificarea procesului-verbal de urmărire.

Articolul 921

Urmărirea și vindarea batelurilor destinate transportului persoanelor sau pescaritului în porturi, limanuri, canaluri, lacuri și riuri precum și altor asemeni plutitoare ce se afla în aceste localități și cari nu ar avea o capacitate mai mare de 10 tone, se va face conform dispoșitiunilor articolelor precedente cu urmatoarele modificatiuni:

1) Vindarea se va face de judecătorul de ocol;

2) Afiptele nu vor mai fi publicate și în foia anunțurilor judiciare;

3) Prețul va fi respuns îndată dupe terminarea licitațiunei; iar în cas contrariu, se va procede imediat la o noua licitațiune pe comptul adjudecatarului.

Dispoșitiunile acestui articol nu se aplică în cas de vindarea batelurilor și a celor-l'alte plutitoare avend masina cu vapori.

Articolul 922

Vindarea vasului face sa înceteze funcțiunile căpitanului, cu reserva dreptului seu la despăgubire contra celui obligat.

Articolul 923

Adjudecatarul va primi un extract dupe procesul-verbal al licitațiunei în care se va indica:

- 1) Numele, pronumele, domiciliul sau reședința creditorului urmăritor și al debitorului;
- 2) Numele, felul și capacitatea vasului vîndut;
- 3) Numele, pronumele și reședința adjudecatarului, precum și prețul cu care vasul s'a adjudecata asupra'i.

Acest extract va fi semnat de judecătorul delegat sau de judecătorul de ocol și va trebui să fie transcris în registrele autorității unde va fi înscris vasul și vindarea va trebui notată și pe actul de naționalitate.

Articolul 924

Cererile în distracțiune (separatiune) asupra vasului urmărit se vor notifica creditorului urmăritor înainte de vindare.

Dacă cererile în distracțiune nu s'au format de cat dupe adjudecatiune, ele se vor converti de drept în opozițiune asupra liberarei prețului.

Cererea în distracțiune va conține citațiunea creditorului urmăritor de a compare pentru o audienta fixa înaintea tribunalului competent, și alegerea sau declarațiunea de domiciliu sau de reședința a reclamantului în comuna de reședința a tribunalului sau judecătoriei prin care se face urmărirea.

Dacă cererea se va respinge, reclamantul, deosebit de cheltuieli și daune, poate fi osandit și la o pedeapsă pecuniară pînă la suma de 500 lei.

Articolul 925

Opozițiunile la distribuirea prețului rezultat din vindarea unui vas, vor fi făcute sub pedepsa de pierderea dreptului, în termen de trei zile socotit de la vindare.

Creditorii oponenți sînt datori de a prezenta la grefa titlurile lor de creanțe cel mult în termen de opt zile din ziua opozițiunei, sub pedepsa, în cas contrariu, de a se procede la distribuirea prețului, fără a se tine seama de opozițiunea ce au făcut.

Articolul 926

Colocațiunea creditorilor și distribuțiunea prețului între creditorii privilegiați se va face în ordinea prescrisă prin art. 687 și între cei-l'alți creditori în proporțiune cu creanțele lor.

Articolul 927

Pentru tot ce nu este expres regulat prin prezentul titlu, se aplică dispozițiunile codicelui de procedura civilă, relative la urmărirea silită a bunurilor mobile.

Regulele stabilite în prezentul capitol se vor observa, pe cat nu vor fi incompatibile, în ori-ce alt cas de vindare judiciară a unui vas sau a unei porțiuni dintr-un vas.

Capitolul 3

Dispozițiuni speciale de procedura în materie de faliment

Articolul 928

Ori de câte ori legea prescrie ca falitul sau vre-un alt interesat să fie ascultat, nu se poate nimica hotărî în absenta sa, dacă nu se va constata ca a fost legalmente citat la o zi și ora fixa și dacă lipsa lui nu se va constata prin proces-verbal.

Articolul 929

Ori de câte ori creditorii unui faliment urmeza să fie convocați, sindicul este dator ca, afară de publicațiunile prescrise de lege, sa trimită o anume incunoscintare fie-cărui creditor.

Incunoscintarea se va face printr'o scrisore recomandată la posta, cel puțin cu opt zile înainte de ziua fixată pentru întrunire sau pentru operațiunile pentru cari s'a fixat.

Recipisa de predare la posta a scrisorei recomandate, va servi ca proba ca incunoscintarea a avut loc și va sta atașată la actele falimentului.

Scrisorea de convocare adresată creditorului va trebui sa cuprinda cestiunile ce sînt a se supune deliberării-creditorilor.

Ori-ce decisiune luată asupra unei cestiuni necuprinsă în incunoscintare este nulă.

Articolul 930

Întrunirile creditorilor sînt presidate de judecătorul comisar.

Decisiunile se iau cu majoritatea absolută a creditorilor prentni, afară de casurile în cari legea nu cere o anume majoritate.

Creditorii se pot prezenta în persona sau prin mandatar.

Articolul 931

Procesul-verbal al întrunirii creditorilor se subscrie de judecătorul-comisar și de grefier.

El coprinde în resumat desbaterile urmate, decisiunile luate de creditori și ordinea în care ele au avut loc și indica numirile făcute dupe ordinea numărului voturilor obținute de fie-care, începând cu cel mai mare număr.

Procesul-verbal se înaintea tribunalului în termen de cel mult trei zile, spre a fi alăturat la celelalte acte ale falimentului.

Articolul 932

Dacă în ziua fixată pentru întrunirea creditorilor nu s'a putut delibera asupra tuturor chestiunilor ce erau prevădute în actul de convocare sau în citatiune, continuarea deliberatiunilor se va urma de drept în ziua urmatore de lucru, fără sa mai fie necesitate de vre-o noua incunoscintare specială a creditorilor presenti sau absenți, și acesta pînă la resolvarea tuturor chestiunilor puse în deliberatiunea creditorilor.

Articolul 933

Ordonanțele judecătorului-comisar nu sînt supuse apelului de cat în casurile determinate de lege.

Apelul se face către tribunalul respectiv pentru audienta fixa.

Articolul 934

Tote deliberațiunile tribunalului în materie de faliment vor fi precedate de relațiunea judecătorului-comisar.

Cu tote acestea sentinta declarativă de faliment, în casurile prevădute de art. 698, 699 și 700, și încheierile tribunalului prevădute de art. 708, 740 și 759, pot fi pronunțate fără relațiunea judecătorului-comisar, afară de casul prevădut de art. 733.

Articolul 935

Sentințele și încheierile pronunțate conform art. 703, 717, 719, 730, 734, 829, 833, 835, 839, 840, 841, 849 și 857 și sentințele de condamnare la una din pedepsele pentru unul din delictelor prevădute în titlul VIII al cartei a III-a, se vor afige la usa tribunalului și la alte locuri obișnuite, în comuna unde resede tribunalului, în comuna unde resede curtea de apel, în comuna de reședința a falitului, în tote locurile unde el avea stabilimentele de comerț și în sălile burselor și camerelor de comerț din acele localități.

Un extract dupe aceste sentințe sau încheieri se va publică în foia anunțurilor judiciare ale locurilor sus aretate, cu dreptul pentru judecătorul-comisar de a ordonă publicațiunea și în alte diare cînd impregiarile falimentului ar cere o mai întinsă publicitate.

Afigerea și publicațiunile sus dise vor fi făcute în cel mai scurt termen posibil: adică dacă trebuiesc făcute în localitatea unde se afla tribunalul, cel mai tardiu în trei zile de la data hotărîrei; dacă trebuiesc făcute în altă parte, ele trebuiesc să fie expediate pentru execuțiunea imediata în același termen.

Judecătorul-comisar este dator a observa exactă îndeplinire a dispozițiunilor coprinse în acest articol.

Articolul 936

Tote sentințele date de tribunalul de comerț în materie de faliment sînt provisoriu executorii.

Ele nu sînt supuse opozițiunei sau apelului de cat în casurile prevădute de art. 706, 719, 829 și 849 și în casurile cînd tribunalul se pronunța în prima instanța, asupra contestațiunilor prevădute de art. 778, 820 și 835.

Este asemenea supusă opozițiunei sentinta prin care tribunalul respinge declarațiunea de faliment cerută de unul sau mai mulți creditori, și e supusă apelului sentinta pronunțată asupra acestei opozițiuni.

Titlul II DESPRE PRESCRIPTIUNE

Articolul 937

Acțiunile derivând din acte cari sînt comerciale chiar numai pentru una din părți, se prescriu pentru tote părțile contractante în conformitate cu dispozițiunile legii comerciale.

Articolul 938

Prescriptiunea comercială curge chiar contra militarilor în serviciul activ în timp de resbel, în contra femeiei maritate, în contra minorilor chiar neemancipați și a interdisilor cu reserva dreptului lor contra tutorului.

Înteruperea prescriptiunei se reguleza dupe dispozițiunile codicelui civil.

Cu tote acestea, în obligațiunile cambiali, actele intrruptive de prescriptiune făcute în persona unuia din coobligati nu produc nici un efect față cu cei-lalți coobligati.

Articolul 939

Prescriptiunea ordinară în materie comercială este de 10 ani în tote casurile în cari prin acest codice sau prin alte legi nu s'a stabilit o prescriptiune mai scurta.

Articolul 940

Acțiunea pentru revendicarea proprietății unui vas se prescrie prin trecere de 10 ani

Nu se poate opune lipsa de titlu sau a bune credințe.

Posesorul unui vas, în virtutea unui titlu stipulat cu buna credință, titlul fiind transcris conform legii și cari să nu fie nul pentru lipsa de formă, prescrie prin trecere de cinci ani, socotiți de la data transcripțiunii titlului și a adnotatiunii lui pe actul de naționalitate.

Capitanul nu poate dobândi prin prescripțiune proprietatea unui vas.

Articolul 941

Se prescriu prin trecere de cinci ani:

- 1) Acțiunile ce deriv din contractul de societate sau din alte operațiuni sociale, dacă publicațiunile prescrise în titlul VIII cartea I, au fost regulat făcute;
- 2) Acțiunile ce deriv din cambii și din cekuri.

Termenul curge:

Pentru acțiunile prevedute la No. 1 al acestui articol, din ziua când obligațiunea a ajuns la termen sau din ziua publicațiunii actului de disolvare a societății, sau a declarațiunii de lichidare dacă obligațiunea n'a devenit exigibilă

În cazul prevădut de art. 103, termenul curge din ziua în care actul de disolvare poate fi opus celor de al treilea Pentru obligațiunile derivând din lichidarea societății, termenul începe a curge de la data aprobării ultimului bilanț al lichidatorilor.

Pentru acțiunile prevedute la No. 2, termenul curge din ziua scadentei obligațiunii sau din ultima zi a termenului prevădut de art. 282.

Articolul 942

Acțiunile rezultând din contractele de împrumut maritim sau de gagiu asupra vaselor, se prescriu prin trecere de trei ani socotiți din ziua când obligațiunea a ajuns la termen.

Articolul 943

Grefierii și sindicul sînt liberați de îndatorirea de a da compt de registrele de comerț și de hirtiele ce le sînt încredințate în procedura asupra falimentului, după trecere de trei ani de la închiderea sau încetarea operațiunilor falimentului.

Articolul 944

Se prescriu prin doi ani, socotiți din ziua terminării afacerii, acțiunile mijlocitorilor pentru plata dreptului lor de mijlocire.

Prin același termen se prescriu acțiunile de anulare sau de resiliere a concordatului în materie de faliment

Termenul curge pentru acțiunile în anulare din ziua când dolul a fost descoperit, iar pentru acțiunile de resiliere de la expirarea termenului scadentei ultimei plăți ce falitul urma să face conform concordatului.

Articolul 945

Se prescriu printr'un an din ziua protestului sau a reclamațiunii de cari se vorbește în art. 677, acțiunile pentru plata daunelor cauzate prin lovirea unui vas, și din ziua când vasul a fost complet descărcat, acțiunile pentru contribuțiune la avariele comune.

Articolul 946

Acțiunile rezultând din contractul de închiriere al unui vas se prescriu prin trecere de un an de la împlinirea caletoriilor, și acelea derivând din contractul de înrolare prin trecere de un an de la expirarea termenului convenit între părți, sau de la împlinirea celei din urma caletorii, dacă contractul a fost prelungit.

Acțiunile ce decurg din contractul de asigurare se prescriu prin trecere de un an.

În asigurările maritime termenul începe a curge după terminarea caletoriei ce a fost asigurată, și pentru asigurările cu termen din ziua în care se sfîrșește asigurarea; în cas de presumpțiune de pierdere a vasului pentru lipsa de năvele, anul începe de la finele termenului fixat pentru presumpțiunea de pierdere

Se exceptează termenele fixate pentru dreptul de abandon prevădute de titlul VI, cartea II.

În cele-alte asigurări contra daunelor și asupra vietei, termenul curge din momentul când s'a întâmplat faptul care a dat naștere acțiunii.

Articolul 947

Se prescriu asemenea prin trecere de un an:

I) Acțiunile pentru furniturile de proviziuni, lemnație, combustibile și alte lucruri necesare pentru reparațiunea sau prepararea unui vas de caletorie și pentru lucrările făcute pentru aceste obiecte;

II) Acțiunile pentru plata de alimente date marinarilor și celor-l'alți omeni ai echipajului, din ordinul căpitanului.

Prescripțiunea începe a curge de la data furniturilor și de la facerea lucrărilor, dacă părțile nu au stipulat un termen de plată

În acest cas, prescripțiunea rămâne suspendată pe timpul convenit.

Dacă furniturile sau lucrarea s'a urmat mai multe dăle succesive, termenul de un an începe a curge din ultima zi.

Articolul 948

Acțiunile contra cărauşilor derivând din contractul de transport se prescriu:

I) Prin trecere de sese luni dacă transportul a fost făcut în Europa, afară de Islanda şi Insulele Feroe, într'o piaţa maritimă a Asiei sau Africii de pe Mediterana, Marea-Negru, canalul de Suez sau Marea-Roşie, ori într'o piaţa de pe uscat legată prin calea ferată cu o piaţa maritimă din localităţile sus arătate;

II) Prin trecere de un an dacă transportul s'a făcut în alt loc.

În cas de pierdere totală, termenul începe a curge din ziua în care lucrurile transportate trebuia să ajungă la destinaţiunea lor; iar în cas de pierdere parţială, avarie sau întârziere, din ziua predării mărfurilor în primirea destinatarului.

Titlul III

DISPOSIȚIUNI TRANSITORII

Articolul 949

Dispozițiunile legilor și regulamentelor în vigoare asupra burselor de comerț, asupra mijloacelor de schimb și mijloacelor de mărfuri, și asupra magazinelor generale, docuri și întreprinderi, vor continua să aibă forță obligatorie chiar după punerea în aplicare a acestui codice, întrucât nu vor fi contrarii dispozițiilor lui sau nu vor fi modificate prin legi ulterioare.

Articolul 950

Societățile și asociațiunile comerciale existente la epoca punerii în aplicare a acestui codice, vor fi regulate de legile anterioare, afară de următoarele dispozițiuni:

1) Societățile în comandită prin acțiuni și anonime, sînt scutite de orice altă autorizare și supraveghere din partea guvernului și de sarcinile relative, însă sînt supuse dispozițiilor din art. 104, 142, 144, 149, 153, 155, 165 alineatul ultim, 169, 174, 175, 176, 177, 179, 181, 182, 185, 186, 187, 264, 265, 266 și 268 ale acestui codice, și acelor care se raportează la reducerea capitalului, la fuziunea și lichidarea societăților.

Ele mai sînt încă supuse dispozițiilor art. 124 privitoare la administratorii realiși sau numiți în urma punerii în lucrare a acestui codice,

2) Asociațiunile mutuale care nu au de obiect exclusiv asigurările maritime sînt supuse art. 260 al acestui codice, cu rezerva dispoziției din numărul următor.

3) Societățile și asociațiunile de asigurare asupra vieții și administratoare de tontine sînt supuse dispozițiilor art. 147 al acestui codice pentru toate primele ce le vor percepe în urma aplicării sale, cu rezerva reducerii proporționale a cautiunilor date pentru operațiunile anterioare, în modurile și în termenele ce se vor stabili prin oarecărui regulament;

4) Societățile și asociațiunile care voiesc să introducă modificări în actele lor constitutive și să prelungească termenul fixat pentru durata lor, trebuie să se conformeze dispozițiilor noului codice.

Articolul 951

Pentru executarea dispozițiilor articolului de mai sus, numirea cenzorilor trebuie să fie făcută în cea dintîi adunare generală care va avea loc în cursul celor sese luni după punerea în aplicare a acestui codice, sau într'o adunare specială, care se va convoca spre acest sfîrșit în același termen, sub responsabilitatea administratorilor. Adunarea generală, dacă cel puțin jumătate din capitalul social se află reprezentat într-una, va putea, cu votul afirmativ a două treimi din capitalul reprezentat în adunare, să decidă ca administratorii actuali să fie, în cas de realegere, dispensați de obligațiunea de a da cautiunea prescrisă de acest codice.

Articolul 952

Cambiele și biletele la ordin emise înainte de acest codice, girurile și acceptațiunile și avalurile făcute în orice epocă se vor regula după legile anterioare.

Cu toate acestea, din ziua punerii în lucrare a noului codice, se vor aplica acestor titluri dispozițiunile noii legi, privitoare la forma și la termenele protestului și la măsurile de luat în cazul de pierdere a acestor titluri.

Pentru cambiile și biletele la ordin, a căror scadență va fi chiar în ziua punerii în vigoare a acestui codice, protestul se va face asemenea în forma și termenele prescrise de densul.

Articolul 953

Mandatul prepusului care, în ziua punerii în aplicare a noului codice începuse deja să exercite comerțul la care a fost prepus, trebuie să fie depus conform dispozițiilor art. 394 din acest codice, în cele trei luni de la aplicarea lui, pentru îndeplinirea formalităților prescrise de acel articol.

Articolul 954

În cea dintîi trei luni după punerea în aplicare a acestui codice, administrațiunile de cale ferată, aplicând tarifele speciale în vigoare, nu vor fi supuse la responsabilitatea stabilită de acest codice, dacă ea ar fi mai mare de cît cea existentă după reglementele lor.

Articolul 955

În cele sese luni de la punerea în aplicație a noului codice, tote vasele supuse dispozițiilor art. 510, trebuie să se conformeze lor.

Pentru vasele în curs de caletorie, în momentul punerii în lucrare a acestui codice, termenul sus dis începe a curge din ziua sosirii lor într'un port al Regatului.

Articolul 956

Privilegiile asupra vaselor dobendite mai 'nainte de punerea în aplicare a noului codice, dupe formele legii anterioare, 'și păstrează rangul lor chiar în privinta privilegiilor dobendite sub imperiul acestui codice.

Dispozițiile art. 690 și următorii ale cartei II din noul codice se aplică de asemenea la privilegiile dobendite înainte de punerea lui în aplicare.

Articolul 957

Efectele declarațiilor de faliment pronunțate înainte de punerea în lucrare a acestui codice se reguleza dupe legile anterioare.

Dispozițiile acestui codice privitoare la formele de procedura vor intra imediat în vigore, dacă pînă în ziua punerii lui în aplicare sindicii definitivi nu vor fi fost încă numiți, și tribunalul trebuie fără intardiere sa ia dispozițiile prescise de art. 703 printr'o ordonanța care se va publică dupe modurile stabilite în art. 935

În acest scop, lista prescisa de art. 728 din acest codice trebuie să fie pentru prima ora formată și transmisă președinților tribunale în el indicați, cel puțin cu cinci zile înainte de punerea lui în aplicație; iar la cas de netrimiteri, tribunalul va numi pe sindici de la sine.

Dacă sindicii definitivi sînt deja numiți, se aplică legile anterioare pînă la verificarea completa a creanțelor.

Pentru procedura ulterioară se vor observa dispozițiile acestui codice și dacă creditorii sînt deja în stare de unire, judecătorul-comisar trebuie să'i convoce cat mai curend posibil pentru numirea delegației de supraveghere și pentru a propune sau a alege pe sindic

Dispozițiile art. 750 și ultimele doué alineate ale art. 813 și acelea ale art. 754 privitoare la scutirea inventariului de cheltuieli și taxe, precum asemenea și dispozițiile capitolului III, titlul VI, cartea III din acest codice, se vor aplica chiar la falimentele declarate înainte de punerea lui în aplicare.

Sindicii cari prin efectul dispozițiilor precedente inceteza din însărcinarea lor, vor trebui sa dea compt de gestiunea lor sindicului, asistat de delegația creditorilor, și sa'i remită patrimoniul și hirtiele falimentului.

Articolul 958

Termenile pentru neadmsibilitatea acțiunii se vor regula dupe legea în vigore la epoca evenimentului cari da loc acțiunii.

Articolul 959

Prescripțiunile începute înainte de aplicația acestui codice se reguleza dupe legile anterioare.

Cu tote acestea, prescripțiunile începute înainte de acea punere în aplicație și pentru care dupe legile anterioare s'ar cere încă un timp mai lung de cat cel fixat prin acest codice, se vor împlini cu trecerea acestui termen mai scurt, calculandu'l din ziua punerii în aplicație a noului codice.

Articolul 960

Presentul codice va intră în vigore cu începere de la 1 Septembrie 1887; iar dacă promulgarea lui nu se va putea face înainte de acesta data, el se va pune în lucrare la o luna dupe data promulgarei lui.
